Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

Bucuria comuniunii

Vol. 3

Teologie pentru azi

București
2009

Comentariu teologic la Amos 6, 6

Inițiem comentariul nostru [1] cu traducerea pe care o dă versiunea KJV (*King James Version*) acestui verset: „For I desired mercy, and not sacrifice; and the knowledge of God more than burnt offerings”.

Traducerea noastră la KJV: „Pentru ca Eu am dorit [mai degrabă] mila, și nu jertfa; și cunoașterea lui Dumnezeu mai mult decât arderile de tot”.

Comentariu textual

Sfântul Amos vorbește despre ceva din Dumnezeu, despre o realitate a lui Dumnezeu într-o exprimare antropomorfă. Dumnezeu vorbește prin Amos, indicând poporului lui Israel că El dorește, mai degrabă, ca cel credincios să fie iertător, să aibă milă, decât să pună preț pe actul său de dreptate și pe jertfa, pe care o aducea la templu, ca urmare a păcatelor sale.

Dumnezeu nu cerea renunțarea la jerfa pentru păcat sau de mulțumire, pe care trebuia să o aducă credinciosul evreu, ci îi cere acestuia să prisosească în inima lui *ideea de iertare*, în detrimentul celei *de dreptate*.

Cu alte cuvinte, Dumnezeu indică prin spusa lui Amos, că în raporturile Sale cu oamenii El e mai mult *milos*, iertător decât *drept*, justițiar.

Mila și *cunoașterea* lui Dumnezeu par să fie doua realități diferite, însă e vorba, mai degrabă, de o distincție făcută în cadrul aceleiași realități.

Mila este o înțelegere a lui Dumnezeu. Înseamnă un pas spre cunoașterea intimă a lui Dumnezeu. De fapt, rolul jertfelor, a arderilor de tot în speță, era acela de *a simți mila* lui Dumnezeu, de a vedea în ei cum se schimbă dimensiunea interioară a relației lor cu Dumnezeu.

Mila este cunoașterea lui Dumnezeu, pe măsură ce ei sunt reprezentați, pe altar, ca jertfe, care se dedică cu totul lui Dumnezeu și, prin asta, primesc mila Lui. Atât mila *ca dar*, cât și mila *ca jertfă* se dovedesc a fi puteri ale lui Dumnezeu, însușiri ale Sale, pe care El le propagă în relațiile Sale cu noi.

[1] Text editat în forumul ziarului *Clopotul*, în vara lui 2006, acum desființat.

Comentariu simbolico-alegoric

Întotdeauna, un text scriptural, nu este o formă fără adâncime, ci are adâncimi de înțeles nebănuite. Într-o asemenea perspectivă el indică lucruri, care nu apar deloc în text dar sunt percepute prin luminare dumnezeiască de cei care le înțeleg și le tâlcuiesc.

Astfel, versetul nostru, care în sens literal vorbea despre milă, într-un sens duhovnicesc, poate sa fie perceput, într-o primă fază, ca o discuție despre o indicare hristologică a iconomiei mântuirii.

Dumnezeu preferă mila, preferă să iubească mai mult decât putem să ne imaginăm noi. El a iubit mai mult lumea, decât pe Fiul Său, adică a preferat Mila, pe Domnul milei, în comparație cu jertfele ritualismului iudaic. Dumnezeu Tatal Și-a trimis pe Fiul Său, Mila Sa ipostatică la noi, ca să ne aducă la Sine, la adevărata cunoaștere despre Sine.

A venit Fiul la noi, S-a făcut om ca noi, fiind Dumnezeu, fiind Dumnezeu și om, pentru ca să aflăm că *Dumnezeu e Treime*, adică Iubire tripersonală și nu singurătate în Unul.

Dumnezeu Se revelează în Fiul ca Treime de persoane, ca Tată, Fiu și Sfânt Duh, și Își arată iubirea Sa față de noi, iubire care e percepută de noi ca *milă*, ca *îndurare dumnezeiască*. Pentru că nu meritam iubirea Sa sau pentru că iubirea față de cei goi este condescendență, este milă, iubirea Lui este mila pe care o cerem continuu, strigând: *Doamne miluiește!*

Dacă credem în Fiul, cu alte cuvinte, ne umplem de mila lui Dumnezeu și de cunoașterea adevărată de Dumnezeu, care e Treime de persoane.

Într-o a doua opțiune simbolico-alegorică, versetul nostru vorbește despre cele doua moduri de închinare: *cea trupească* și *cea duhovnicească*.

Dacă pentru omul trupesc, care are o relație exterioară cu Dumnezeu, primează să facă ceva fizic pentru a-și exprima credința, în speță, să aducă jertfe, pentru omul duhovnicesc, care simte în el lucrarea harului*, a fi credincios* înseamnă *a te manifesta ca un om delicat*, ca un om în care primează mila, pentru că e dragoste, și raspunderea pentru ce spui și faci, pentru că adevărata milă pentru alții este cea care vine din adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu.

O a treia opțiune de interpretare ar fi aceea, că aici găsim o discuție despre *contemplație* și *asceza trupească*. Dacă, contemplativul vede în toate cele care se petrec cu el, mila nesfârșită a lui Dumnezeu față de sine și față de întreaga lume, ascetul se prosternă în fața lui Dumnezeu prin totala ardere de sine, prin lupta de sine în fața Sa.

Contemplativul remarcă mila lui Dumnezeu, iubirea lui Dumnezeu, armonia tuturor lucrurilor lui Dumnezeu, pe când ascetul se luptă cu sine, se zbate cu sine ca să iasă la limanul păcii, al împlinirii harice.

Comentariu duhovnicesc

Dumnezeu cere și de la noi, creștinii ortodocși, ca să avem *o inimă a milei*, a compătimirii, mai degrabă decât pe aceea a discriminării și a împlinirii oarbe a legilor lui Dumnezeu.

Dacă multa corectitudine personală devine o forță autodistructivă, atunci înseamnă ca dreptatea noastră nu are milă, nu are conștiința milostivirii lui Dumnezeu cu noi.

Daca nu avem milă față de noi, ne vom distruge sănătatea printr-o asceză mai presus de puterile noastre iar dacă nu avem milă față de aproapele înseamnă ca orgoliul nostru astupă multele iertări ale lui Dumnezeu față de noi.

Nu poți să vezi *bine* pe aproapele tău daca nu îl vezi *cu milă*, cu iubire. Dar nici nu poți să *îl vezi bine*, daca nu îl vezi cu ochii lui Dumnezeu, după îndemnul harului, pe care îl simți în inima ta.

Daca ceva se face fără milă și fără cunoaștere duhovnicească și acest lucru ne tulbură, atunci nu l-am făcut cu ajutorul lui Dumnezeu, ci cu multă parere de sine.

Comentariu actualizant

Lumea postmodernă în care trăim, robotizându-se din ce în ce mai mult, are nevoie de mila, care s-a suspendat în inima noastră, a multora.

Într-o lume în care suntem doar o cifră, un număr de cod într-o statistică națională, adică ceva infim, a încerca, *a risca* să avem milă, o milă dupa posibilitățile noastre, înseamnă a da dovadă de *un imens eroism*.

Însă, fară a ne deschide inima, nu putem să ne înțelegem pe noi înșine, pe cel din fața noastră și pe Dumnezeul, Care ne ține pe noi, amândoi, pe noi toți.

Când mila se termină undeva, apare în noi satanismul, ca *voință de sine violentă*. Nu trebuie sa intri în mișcarea satanistă ca *să fii satanist*.

Biserica Satanei, spre care am dat un link pe forum, crede, printre altele, că *a avea milă* înseamnă *a te desconsidera*, a te considera prost, sub-uman.

Pentru ei *mila* e *o rușine* de care trebuie să scape și, în locul ei, să promoveze dorința de satisfacție personală. Daca îți merge bine, cu alte cuvinte, dacă îți merge bine *numai ție* și te bucuri de faptul, că *numai ție* îți merge bine și vrei ca *numai tu* să prosperi înseamnă *să fii satanist*, fara ca să o știi.

Daca începem să ne fie milă, atunci începem ca *să ne vedem* și pe noi ca *beneficiari* ai milei lui Dumnezeu, a bunăvoinței Lui și a oamenilor.

Post scriptum

Un comentariu *deplin*, nu este un comentariu numai pe o singură sursă. Trebuie să dăm cel puțin 10 surse pentru *un comentariu atent*, credibil, atent...adică trebuie să îl fundamentăm printr-o muncă de cercetare susținută.

Aici am vrut să dam numai *o mostră* de comentariu și să atragem atenția asupra faptului, că simpla citire a unui text nu e de ajuns pentru a știi ceea ce ascunde o frază din el.

Adevărul și puterea credinței. Comentariu asupra I Cor., cap. 2

Sfântul Pavel le spune celor din Corint (*cf.* 2, 1) că el le-a vestit τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ (potrivit *Septuagintei*) sau *testimonium Christi* conform *Vulgatei*.

În limba engleză *testimony* are rolul de a sublinia faptul că Pavel a adus *dovada*, a *certificat* prezența lui Dumnezeu în fața lor.

Sfântul Pavel le reamintește că el nu a venit să le vorbească cu înțelepciune umană, în mod filosofic despre prezența lui Dumnezeu în lume și în om, ci el le-a adus însăși *taina lui Dumnezeu*, prezența lui Dumnezeu în ființa lor.

Nu le-a prezentat o filosofie, o strategie de viață, ci le-a adus *taina lui Dumnezeu* în însăși ființa lor, nu numai *în memorie*. Cuvântul *taină*, acest *mistirion* din greacă ne pune în fața unei realități de care ne putem împărtăși dar statutarea ei este de la Dumnezeu.

Tainele Biserici nu sunt creații pur umane, ci sunt realitățile dumnezeiești statutate de Dumnezeu pentru noi, prin care noi putem experia prezența Lui reală în lume. Tocmai de aceea Dumnezeiescul Pavel vorbeste despre vestirea *tainei lui Dumnezeu* și despre faptul că el a privit, în corinteni, numai pe Iisus Hristos, Răstignit pentru lume (2, 2).

La 2, 1 textul grecesc folosit de către noi, în GNT, se vorbeste despre: „nu știu *în voi* altceva, decât pe Iisus Hristos, și pe Acesta răstignit".

În VUL avem „nu știu *între voi* altceva", ca și în ediția sinodală BOR 1988 sau în SRV (varianta spaniola a Noului Testament) și FLS (varianta franceză).

El vorbește despre taina lui Dumnezeu în măsura în care corintenii, crezând în Hristos, aveau în ei pe Iisus Hristos, pe Domnul nostru Cel răstignit, Care a biruit moartea. El vorbește corintenilor care erau credincioși în Hristos, celor care recunoșteau pe Hristos, Cel mort și înviat.

Taina lui Dumnezeu ține tocmai de credința în Hristos. În măsura în care Hristos și Duhul vin în tine, prin Botez, în timp ce

întreaga Treime Își face locaș în noi, putem cunoaște taina lui Dumnezeu, puterea tainei lui Dumnezeu în noi.

Propovăduitorul Pavel vine având în el taina lui Dumnezeu, pe Hristos Cel mort și înviat, pe Cel preaslăvit și Il propovăduiește cu frică și cu cutremur mare acelora, care doreau să Îl cunoască pe Creatorul lumii și pe Mântuitorul lor (2, 3).

Pavel se temea ca nu cumva, din cauza lui, puterea lui Dumnezeu, taina lui Dumnezeu, să nu acapareze sufletele oamenilor.

El a propovăduit taina lui Dumnezeu ἐν ἀσθενείᾳ, în mijlocul neputințelor proprii, în mijlocul neputințelor sale. *Astenia* din greacă, de unde vine *astenia* noastră de primăvară, slăbiciunea, starea de slăbiciune (ceea ce englezii numesc *weakness*) nu l-a împiedicat pe Dumnezeiescul Pavel ca să propovăduiască taina lui Dumnezeu, să o propovăduiască cu teamă sfântă, dar și cu smerenie și bucurie sfântă.

Nici asteniile noastre nu ne împiedică sa vestim taina lui Dumnezeu, a iubirii lui Dumnezeu, cu toate că sunt tot la fel de multe ca și în cazul lui Pavel.

Taina lui Dumnezeu era în Pavel. Ea era iubirea lui Dumnezeu cu care Acesta a iubit lumea. Era taina credinței, a Treimii. A ceea ce a facut Treimea pentru Pavel și pentru lume.

Nu poți să vorbești despre iubirea Aceluia, Care te-a iubit enorm de mult, de iubirea lui Dumnezeu, fără să ai teamă sfântă și fără să te umpli de multă râvnă și dragoste dumnezeiască. Taina lui Dumnezeu este prezența lui Dumnezeu în cei care cred în El.

În 2, 4, Pavel se explică și mai mult. Cuvintele sale nu erau cuvinte, care să înduplece inteligența umană. Propovaduirea sa nu era silogistică. Ci el a venit în fața lor cu ceva cu care nu poate veni nimeni, daca nu este robul sfânt al lui Dumnezeu: cu taina lui Dumnezeu ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, propovauita „în adeverirea Duhului și a puterii".

Cuvintele lui Pavel, așadar, nu erau rodiri ale minții autonome și nici nu urmăreau facerea de neofiți. Cuvintele adevărului din gura lui Pavel erau pline de prezența Sfântului Duh și de puterea dumnezeiască care schimbă inimile, care le convertește și le face să trăiască taina prezenței lui Dumnezeu în inimile lor, slava Preaveșnicului Dumnezeu în viața lor.

Silogismul e bun dacă are în spatele lui puterea Duhului. Dacă vorbești prin Duhul lui Dumnezeu, orice cuvânt al tău luminează pe om.

Cei care Îl ascultau pe Domnul simțeau că *nimeni*, nimeni și niciodată nu a mai vorbit ca Omul acesta. Mulți Îl vedeau ca pe un

Profet, ca pe un Sfânt…Dar vedeau că cuvintele Lui au o forță și aduc o putere în viața lor pe care nu o vedeau la niciun altul.

Pavel era cutremurător pentru cei care vedeau prezența lui Dumnezeu în el. Era cutremurător și, în același timp, nu te mai puteai despărți de prezența lui, ca Sfânta Tecla, ucenica sa. El vorbea cele ale lui Dumnezeu cu mintea lui Dumnezeu. De aceea le spune corintenilor că credința lor sta nu pe cuvinte umane, ci *în puterea lui Dumnezeu* (2, 5).

Puterea lui Dumnezeu, harul din oameni mărturisește interior despre adevărul credinței. Hristos e acolo unde e Duhul și acolo unde e Duhul e și Hristos și unde sunt cei Doi este și Tatăl. Și cei care cred în Treime, în Dumnezeul treimic știu că adevărul este cu ei, pentru că adevărul este garantat interior de către Duhul Sfânt, Care îl marturisește ca fiind *puternic* și *mântuitor*.

În limba greacă *dinamis* înseamnă *putere*, de unde în română avem dinamic, dinam, dinamism…Puterea lui Dumnezeu este la modul real, actual în noi și știm în Cine credem și pe Cine iubim.

Nu iubim un Dumnezeu întâmplător! Nu iubim fără logică! Nu ne pierdem în cuvinte! Ci iubim întru adevăr, în adevărul și puterea credinței, potrivit dogmelor adevărului și ale Duhului sfințeniei.

Nimic în Biserică nu e aiurea, anacronic, vetust, ci e numai frumusețe, har, lumină dumnezeiască. Însă trebuie să vezi mai departe de păcatele oamenilor, mai departe de păcatele tale, mai departe de ideile preconcepute pe care le ai. Trebuie să vezi mai departe…

A crede e ca atunci când începi să vezi pentru prima dată. *A crede* se petrece atunci, când credeai că știi totul și afli că ești un banal ignorant, un trecător prea grăbit ca să fii băgat în seamă.

În 2, 6, Sfantul Pavel ne amintește lucruri definitorii: puterea credinței e percepută de cei desăvârșiți în sfințenie, de cei care sunt τοῖς τελείοις, *desăvârșiți*, adică de către cei care o pot cuprinde în inima lor.

Cei desăvârșiți în înțelepciunea veacului viitor: aceștia sunt cei care au tezaurul credinței în ființa lor! Înțelepciunea lui Dumnezeu nu este înțelepciunea acestui veac (adică: *Fii cool! Fă ce vrei, că tot o să ajungi în…Iad!*), nici nu e înțelepciune demonică (adică: luciferismul e calea spre luminare interioară) ci este *înțelepciunea de taină a lui Dumnezeu, ascunsă* acelora, care nu își sfințesc viața.

O taină ascunsă în inimă: aceasta e taina sfințeniei! Poți să îl batjocorești pe Sfânt, poți să îl omori, poți să îi faci ce vrei…dar nu câștigi tu, ci el.

El va rămâne în slava lui Dumnezeu, pe când tu, denigratorul și criminalul lui ajungi în partea acelora, care nu suportă iubirea, pentru că și-au strâmtorat inima, și-au făcut-o prea mică, ca să poată intra dragostea în inima lor.

Însă de la 2, 7 aflăm că credința mântuirii, credința noastră nu e o apariție temporară, ci este aceea „pe care Dumnezeu a rânduit-o mai înainte de veci, spre slava noastră”.

Este credința pe care Dumnezeu προώρισεν, *a rânduit-o* de mai înainte, pentru ca noi să ne slăvim prin ea, să ne îndumnezeim. Și e normal să fie așa, pentru că credința noastră este mărturia vieții veșnice a Treimii și a iconomiei din veci, a tainei ascunse din veci a întrupării Cuvântului și a realității Bisericii.

Credința noastră nu e ceva despre ceva *nou*, ci despre ceva de dinainte de lume: despre viața și voia lui Dumnezeu cu lumea. Taina cea din veac ascunsă, adică neștiută de nimeni în afara Tremii, a întrupării Domnului se face cunoscută în timp. Ea apare în timp, dar e voia, din veșnicie, a Treimii.

De aceea credința noastră nu e numai de două mii de ani, ci este veșnică, pentru că ea conține adevărul despre viața Treimii, despre creație, despre om, despre istoria mântuirii, despre transfigurarea lumii, despre Judecata finală și despe viața veșnică.

Și adevărul credinței noastre nu se sfârșește, după cum nici nu a început cândva, ci e din veșnicie, pentru că noi vom fi în mod veșnic cu Domnul, în lumina slavei Sale, dacă ne vom găsi vrednici de Nunta Stăpânului, adică de Împărăția Sa, de comuniunea veșnică cu Sine.

Credința noastră nu a fost cunoscută însă de stăpânitorii veacului, de cei care dau trendul veacului, adică de către demoni și de cei cu o viata a-religioasă (2, 8). Daca ar fi cunoscut adevărul adânc al credinței, adică comuniunea cu Dumnezeu, nu ar fi răstignit pe *Domnul slavei*, pe Domnul cel plin de slavă.

Cele ale credinței au fost rezervate celor care Îl iubesc pe Dumnezeu (2, 9) și pe ele ni le descoperă Dumnezeu întru Duhul (2, 10). Prezența Duhului în noi, spune Sfântul Pavel la 2, 12, are rolul de a ne face să cunoaștem cele pe care le-am primit de la Dumnezeu.

Cu alte cuvinte, numai întru Duhul înțelegem ceea ce a făcut Hristos pentru noi sau recunoaștem prezența lui Hristos și a Tatălui în ființa noastră. Fără Duhul nu putem să deschidem comoara adevărului lui Hristos și fără Hristos nu intrăm la Tatăl, pentru că numai Fiul ne dă ca să-L cunoaștem pe Tatal și ne duce la Tatăl.

Cuvintele noastre sunt cuvinte neînvățate din cărți, spune Pavel (2, 13), ci inspirate de Duhul Sfânt. Prin Duhul se lămuresc, se învață lucruri duhovnicești de către oamenii duhovnicești.

Iar dacă vine unul și spune că tot ceea ce am scris noi acum e o *prostie* și că trebuie să ne vedem de treabă, se vede că unul ca acesta nu e din tabăra celor duhovnicești, învățați de către Duhul și care recunosc pe Duhul din alții, pentru că Îl văd pe Acesta în ei și nu se contrazic, din acest motiv, *pe cuvinte* sau *în cuvinte*.

Adevărul credinței stă mână în mână cu *puterea credinței*. Adică adevărul lui Hristos este împreună cu puterea Duhului, pentru că adevărul este și al Duhului, ca și al Tatălui iar Hristos, ca și Tatăl, fac minuni preaslăvite.

Cuvintele cu putere sunt pentru oamenii, care simt în ei *puterea Duhului*, adică, care au pe Duhul prin curăția vieții lor.

Sfințenia lui Dumnezeu nu locuiește în oameni, care nu sunt atenți la datele credinței și nici în aceia, care neagă pe Sfinții întru care Duhul a viat și viază.

Omul *firesc*, ψιχικὸς (gr.) sau *animalis* (lat.), care gândește în limitele gândirii umane nu poate primi adevărul Duhului lui Dumnezeu, căci le consideră a fi o nebunie și nici nu poate să le înțeleagă, pentru că ele se gândesc duhovnicește, prin luminarea minții noastre de către Duhul lui Dumnezeu (2, 14).

De aceea, omul duhovnicesc nu poate fi judecat de către cei care nu pot trece cu mintea de cele de acum, pentru că gândul lui Hristos, cunoașterea lui Hristos este în el și el poate să judece, să înțeleagă, să pătrundă toate.

Adevărul și puterea credinței sunt, în concluzie, prezența slavei Treimii în noi, prin care înțelegem și gândim totul duhovnicește, potrivit cu viața veacului ce va să vină.

Orice încercare de exegeză a Scripturii, care urmăreste să o transforme într-o filosofie sau într-o doctrină socialo-politică se transformă într-un fiasco.

Scopul Scripturii este acela de a fi o cale autentică spre cunoașterea adevărului Treimii, spre experierea prezenței lui Dumnezeu în noi.

Scriptura nu înlocuie relația vie, energetică a noastră cu Dumnezeu, ci ne invită spre ea iar rămânerea la litera Scripturii sau deformarea ei este semn, că Scriptura nu ne-a unit cu Dumnezeul Cel Viu, ci s-a făcut o piatră de sminteală pentru noi, pentru că ne-am atins de ea fără inimă bună.

Între gândurile Satanei și mireasma lui Hristos. Exegeză la II Cor. 2, 11-17

Sfântul Pavel ne propune aici o privire din interiorul vieții unui creștin ortodox spre în afară. Nu poți să vezi *din afară* mai bine decât ceea ce se poate spune dinăuntrul tainei vieții duhovnicești.

El le spune corintenilor în II: 2, 11, că nu trebuie să ne lăsăm copleșiți, covârșiți, bulversați de Satana, pentru că τὰ νοήματα [de unde *noimă* din limba română: înțeles, gând, semnificație], gândurile Satanei nu ne sunt necunoscute.

Pentru un om duhovnicesc, pentru un om atent la toate gândurile care intră în ființa lui, gândurile Satanei nu sunt o *surpriză*. Gândurile Satanei, insuflarile sale spre tot păcatul nu ne sunt necunoscute, pentru că sesizăm că suntem împinși de către demoni spre lucruri pe care nu le dorim, spre lucruri pe care le știm și le simțim ca *păcătoase*.

Gândurile Satanei par să fie *ale noastre*, se infiltrează în noi ca fiind ale noastre dar sunt gândurile unor ființe spirituale, care ne induc gânduri rele, niște viruși intrați în calculatorul minții noastre și care *par ale noastre* dar *nu sunt*.

De aceea, de multe ori la spovedanie trebuie să le spunem oamenilor că hulele, care le vin în cap, toate intențiile sinucigașe, toate îndemnurile spre păcat nu le aparțin, ci ele sunt influențe demonice, care vor să fie crezute propriile noastre gânduri.

Îndemnul spre patima curviei, spre relațiile homosexuale, spre masturbare, sinucidere, ucidere, hoție, violență, vrăjitorie, spre tot felul de excentricități, deși oamenii înșelați de ele nu înțeleg că *nu sunt gândurile lor*, că nu ei au gândit acest mod *original* de viață, ele se petrec, de fapt, cu ajutorul demonilor, fără să înțeleagă prea bine efectul devastator asupra lor.

E normal ca astfel de oameni, care și-au perturbat foarte grav rațiunea, înțelegerea, să nu poată să ne înțeleagă sau să conteste faptul, că ei sunt într-o *eroare existențială*. Gândurile Satanei ne populează *din interior* însă și nu *din afară*, în măsura în care acceptăm acest mod de viață satanic, păcătos, ca modul normal de existență al unui om.

Un om care minte toată ziua sau care se masturbează foarte des va considera că minciuna și masturbarea nu i-au adus un prejudiciu vieții sale și că el este un om *normal*, un om cu *judecată sănătoasă*.

Tot la fel va considera și un bețivan înrăit, un curvar nonșalant sau un tabagist învechit în rele. Păcatul nu mai e simțit ca *o pată neagră*, ca o urâțenie, pentru că nu încerci să scapi de ea.

E ca atunci când stai într-o casă, zile întregi, cu geamurile închise și crezi că la tine în casă miroase *bine* dar unde mirosul e unul irespirabil, pentru cel care vine de afară. Pentru cel învățat cu mirosul lui, nu e nicio problemă. Dar pentru cel care îl vizitează, care nu e bolnav de patima respectivă, boala lui sufletească e o duhoare urâtă.

Asa se face că omul care se înduhovnicește continuu, care se curățește de patimi, nu mai suportă să vadă amprenta patimilor nici în el și nici în alții și oriunde patima e prezentă ea este o prezență care îl agasează și îl îndurerează.

Sfântul Pavel le vorbește corintenilor despre *gândurile demonilor*, pentru ca să îi conducă spre *mireasma cunoștinței* [*τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως*] lui Hristos (2, 14).

Dacă gândurile demonilor se amestecă într-un mod direct cu noi, în măsura în care le acceptăm interior, tot la fel, dacă acceptăm harul lui Dumnezeu în inimile noastre și dacă lucrăm virtuțile în noi, mireasma frumuseții lui Dumnezeu ne inundă.

În măsura în care lucrăm în noi bunătatea, iubirea, iertarea celor care ne-au greșit, curăția interioară, blândețea, bucuria de tot lucrul bun, de toată frumusețea, ne umplem pe zi ce trece de mireasma lui Hristos, de mireasma harului, de acea interioritate, care face bine oricui ne întâlnește.

Părinții duhovnicești ai Bisericii atrag pe oameni tocmai datorită acumulării lor interioare de bună mireasmă a harului. Omul pătimaș, care începe să își vadă neputințele, patimile, se simte *bine* lângă cel care biruie zilnic patimile în el și care, în același timp, dă nădejde, încredere, liniște acelora, care îl vizitează. Omul duhovnicesc trimite celui care se pocăiește Duhul blândeții din el, Duhul bucuriei, al înțelegerii, al păcii, adică îl iradiază, pe cel care îl vizitează, cu harul lui Dumnezeu.

Dacă vrajitoarea te iradiază cu mirosul urât al demonilor, ca și cel care drăcuie toata ziua, ca și cel care blestează, care neagă pe Dumnezeu, tot la fel, cel care e plin de har umple totul în jur de frumusețe, de frumusețea Duhului Sfânt, care emană din el, pentru că el s-a făcut locaș al Duhului.

Sfântul Pavel era, cu adevarat, o uluitor de frumoasă mireasmă a lui Hristos. El mirosea bine, mirosea a multă sfințenie.

Și, dacă suntem plini de mireasmă, spune Dumnezeiescul Pavel, atunci suntem ai lui Dumnezeu, pentru că suntem „buna

mireasmă a lui Hristos între cei care se mântuie [τοῖς σῳζομένοις] și între cei care pier [τοῖς ἀπολλυμένοις]” (2, 15).

Dacă cei care se mântuie, se mântuie tocmai, pentru că îi inspirăm cu frumusețea noastră duhovnicească, cei care pier, pier tocmai pentru că se luptă cu frumusețea din noi și neagă, în ei înșiși, frumusețea de care și ei pot fi capabili.

Tocmai de aceea, suntem, pentru unii, piatră de reazem, punct de sprijin iar pentru alții afundare în rău, pentru că îi îndemnăm la rău prin viața noastra bună, paradoxal, în loc să se învețe la bine din ceea ce văd la noi.

In. 2, 16, „mireasmă a morții spre moarte” sau „mireasmă a vieții spre viață” se înțeleg conform frazei anterioare. Cei duhovnicești nu sunt decât *mireasmă* a lui Hristos.

Numai raportarea noastră față de Sfinți ne ridică sau ne scufundă. Nu ei sunt de vină, dacă ne afundăm în rele văzându-i și pizmuindu-i, dupa cum nu lor li se datorează progresul nostru în sfințenie, dacă le urmăm lor, ci efortului pe care îl facem împreună cu Dumnezeu.

Sfinții ne inspiră, ne ajută, ne susțin cu rugăciunile lor și cu sfaturile lor, dar ei nu pot face pentru noi ceea ce trebuie să facem noi înșine pentru noi, împreună cu Dumnezeu. Trebuie să ne sfințim și noi împreună cu Dumnezeu, să ne luptăm cu noi, pentru ca să ne umplem de ajutorul, care ne vine de la Sfinții *încă* în viața de aici, *de lângă* noi sau *din cer*.

In. 2, 17, Sfântul Pavel nu se laudă, ci atestă o situație de fapt, remarcă o evidență: „căci nu suntem ca cei mulți, care strică cuvântul lui Dumnezeu, ci grăim ca din curăția inimii, ca de la Dumnezeu înaintea lui Dumnezeu, în Hristos”.

Cei care *strică* cuvântul lui Dumnezeu sunt aceia, care nu îl percep prin sfințenia vieții lor ci cu o minte și cu o inimă plină de patimi, de necurăție.

A strica cuvântul înseamnă a-l interpreta fără sfințenia cu care a fost spus sau a nu-l recepta ca pe unul *sfânt* și care *îndeamnă la sfințenie*, ci ca pe *un cuvânt oarecare*. Cuvintele lui Dumnezeu sunt sfințenie și lumină dumnezeiască și ele se percep în curăția inimii.

Tocmai de aceea, Sfântul Pavel spune că el predica din curăția inimii, primind înțelegerea cuvintelor lui Dumnezeu de la Dumnezeu și ni le propovăduiește stând înaintea lui Dumnezeu, datorită iconomiei mântuirii lui Hristos, Domnul nostru. El propovăduiește ceea ce înțelege, cu harul lui Dumnezeu, datorită sporirii sale în sfințenie.

Înțelegerea Scripturii, a lumii și a omului ține de sfințenie, de curăția inimii. În măsura în care ne curățim de patimi înțelegem frumusețea lui Dumnezeu și răul pe care ni l-am provocat de unii singuri, lăsându-ne conduși de gândurile Satanei.

În Filocalie, *paza minții* sau *a simțurilor* are drept echivalent pe acest *privegheați* sau *fiți treji* al Scripturii. Cel care stă treaz, care încearcă să stea treaz în orice clipă, care încearcă să fie atent la ce gânduri îi vin în minte și în inimă, va simți, deopotrivă, atât gândurile Satanei, care îl cheamă spre excese și spre tulburare, cât și îndemnurile harului, care îl chemă spre tot lucrul bun, spre toată iubirea și pacea.

Întoarcere *şi* ***apropiere****: doi termeni importanţi ai relaţiei omului cu Dumnezeu în Scriptură*

Dacă atunci, când ne întoarcem capul privim *către* cineva / ceva sau când *revenim* acasă, ajungem, în fapt, în locul unde ne simţim cel mai bine, în Zah. 1, 3, prin expresia *ἐπιστρέψατε πρός Με* (*cf.* LXX: *întoarceţi-vă către Mine*), Domnul Atotţiitorul ne îndeamnă spre o mişcare interioară a fiinţei noastre spre slava Sa.

A ne întoarce *spre / către* Dumnezeu înseamnă *a ne uni* cu harul Său, *a-L lăsa* pe Dumnezeu ca *să Se întoarcă* spre noi.

Zah. 1, 3 ne vorbeşte despre o dublă *întoarcere*. Prezentul întoarcerii noastre către Dumnezeu este concomitent cu întoarcerea lui Dumnezeu către noi, deşi expresia *ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς* presupune viitorul. Dumnezeu spune: *Mă voi întoarce şi Eu spre voi*. Când? Atunci când voi vă veţi întoarce cu inima şi cu gândurile voastre *spre Mine*.

Neem. 9, 29 vorbeşte despre aceeaşi *povăţuire* a Domnului ca poporul *să se întoarcă* la Legea Domnului. *Întoarcerea către Lege* nu însemna întoarcere spre *în afară*, ci spre împlinirea legii *înăuntru*, prin curăţirea interioară de patimi, pentru a face cele ale legii pe altarul inimii.

Ne raportăm la cartea Sfântului Neemia tocmai pentru a sublinia că *întoarcerea* de care vorbeşte Scriptura nu este un reflex al trupului ci e o întoarcere harismatică a inimii, a sufletului spre simţirea interioară a lui Dumnezeu.

În Neem. 9, 30 aflăm că Domnul i-a atras pe israeliţi spre Sine timp de mulţi ani, i-a chemat, i-a aşteptat să se întoarcă de la păcatele lor. Şi cum i-a chemat, prin ce? Spune Neemia: prin aceea că *Te-ai mărturisit lor întru Duhul Tău* (*cf.* LXX, Neem. 9, 30). Dumnezeu S-a făcut evident în ei prin Duhul, în multe feluri, dar ei nu au luat aminte.

Domnul i-a chemat şi ne cheamă prin mustrările conştiinţei, prin faptele bune ale altora, prin preoţii Bisericii, prin Scriptură, prin cărţi sfinte, prin vise şi prin tot felul de întâmplări personale. *Chemarea la credinţă* se face înăuntrul inimii. Şi Dumnezeu e Cel care are *iniţiativa chemării* noastre la Sine.

Tocmai de aceea, credinţa este o realitate adâncă, foarte personală, pe care nimeni nu o poate sonda cu privirea atâta timp, cât este iniţiată foarte subtil de către Dumnezeu şi e susţinută de către Dumnezeu în mod permanent.

Dumnezeu S-a mărturisit lor prin Duhul. Duhul lui Dumnezeu le-a dat mărturie despre Dumnezeu şi mărturiei interne i

s-a adăugat mărturia externă, venită prin Proroci, conform aceluiaşi loc de la Neem. 9, 30.

Israeliţii nu pleacă urechea la Domnul, nu se întorc spre El. Nu au urechile inimii deschise spre El, pentru că inima lor e lipită de cele trecătoare. Şi, pentru că preferă viaţa seculară, trăită numai în timp, israeliţii necredincioşi nu se împărtăşesc de Dumnezeu prin Duhul, adică nu se întorc la El.

Cf. GNT, la Rom. 5, 2, Sfântul Pavel ne spune că Hristos, prin Hristos, prin credinţa în Hristos am avut apropiere spre harul lui Dumnezeu, „întru care stăm şi ne lăudăm întru nădejdea slavei lui Dumnezeu”.

Hristos ne-a adus *apropierea* de Tatăl prin jertfa Sa, ale cărei consecinţe le primim la nivel personal, prin sălăşluirea Duhului în fiinţa noastră. Ca să ne apropiem de Dumnezeu trebuie să stăm întru Duhul şi întru Hristos, în simţirea Duhului şi a lui Hristos în fiinţa noastră, pentru ca să avem nădejdea vie în fiinţa noastră, că vom fi veşnic întru slava lui Dumnezeu.

Mărturisirea lui Dumnezeu întru Duhul de care vorbea Neemia este identică cu *simţirea* sau *cu starea în har* despre care ne vorbeşte Pavel. Dumnezeiescul Pavel ne vorbeşte despre *starea în har*, despre *simţirea harului în noi*, experienţă pe care o puteau avea şi israeliţii, numai că ei luptau interior împotriva prezenţei lui Dumnezeu, a harului, în fiinţa lor.

Israeliţii lui Neemia luptau cu mărturia Duhului din ei, cu Duhul care îi chema la sfinţenie, pe când creştinii ortodocşi de astăzi, care stau *întru Duhul*, se laudă *întru nădejdea mântuirii prin har* a lui Dumnezeu.

Şi cum ne lăudăm în nădejdea slavei lui Dumnezeu? Prin aceea că noi confirmăm în fiinţa noastră că Cel care ne sfinţeşte e Duhul lui Dumnezeu, prin Care stăm în Dumnezeu şi întru Care aşteptăm să fim mântuiţi.

Întoarcerea este *acceptarea* harului, înmuierea inimii prin pocăinţă pentru a simţi harul, viaţa lui Dumnezeu ţâşnind în noi. Apropierea este continuarea, adâncirea în har, intimizarea cu Dumnezeu, creşterea noastră în sfinţenie. Însă atunci când ne întoarcem spre El deplin, cu toată fiinţa noastră interioară şi El se întoarce deplin faţă de noi şi, stând în harul Său, putem să ne veselim dumnezeieşte.

Despre *apropiere* Pavel vorbeşte şi în Efes. 2, 18, cam la fel ca în Rom. 5, 2: „Căci, prin El [Hristos] avem şi unii şi alţii apropierea întru Duhul, către Tatăl”.

Şi *unii* şi *alţii*, adică şi *Israel* şi *neamurile*, întreaga lume, a căpătat prin Hristos, prin iconomia mântuirii lui Hristos apropiere prin Duhul sau întru El către Tatăl.

Prin Duhul lui Hristos intrăm la Tatăl, adică prin Duhul pe Care Hristos L-a trimis în lume şi Care purcede de la Tatăl avem pe Hristos şi pe Duhul în noi, avem întreaga Treime. *Apropierea de Dumnezeu*, văzută în *cheie triadologică*, *singura cheie ermineutică a Ortodoxiei*, este posibilă datorită întrupării şi a iconomiei mântuirii lui Hristos, pe care o primim întru Duhul şi prin care avem acces la Tatăl.

În Efes. 3, 12, Pavel vorbeşte despre *apropiere* şi *îndrăzneală* către Tatăl, prin Hristos, reiterând ideile pe care le-am analizat anterior. Însă trebuie să reţinem că, la Pavel, conform verbului grecesc *προσαγωγή*, *apropierea* de Dumnezeu are conotaţiile latinescului *applicare*, vorbindu-ne despre *o mişcare către*, de *o aducere înainte, de sine,* a omului, de *o venire către* Dumnezeu.

Apropierea, ca şi *întoarcerea* despre care vorbea Zaharia este şi ea dublă, după cum o regăsim în cazul fiului risipitor. *Venirea* lui la Tatăl a însemnat și *alergarea* Tatălui întru întâmpinarea fiului pierdut (Lc. 15, 20), adică întru întâmpinarea întregii omeniri, care se pocăieşte.

Dumnezeu a primit imediat, a alergat cu dor, cu dragoste imensă către dorinţa de pocăinţă, de întoarcere a fiului, a fiului care se întorcea din ţara morţii spirituale.

Întoarcerea către Domnul e o ascultare a harului în fiinţa noastră şi ea presupune *apropierea continuă* faţă de El. Însă *apropierea* aceasta nu are sfârşit, după cum și *întoarcerea* e continuă, pentru că e *spre* Acela, pe Care inima noastră Îl iubeşte şi Îl aşteaptă cu mare dor.

Alergare, luptă și încununare în I Cor. 9, 24-27

Mai întâi textul, în traducerea noastră, *cf.* versiunii grecești GNT:

24. Nu cunoașteți că în stadion, toți alergătorii aleargă, însă doar unul ia *premiul* (τὸ βραβεῖον). Astfel, alergați ca să-l ajungeți!
25. Și oricine se luptă, se stăpânește pe sine întru toate. Și aceia iau cunună *stricăcioasă*, (pe când) noi una *nestricăcioasă*.
26. Deci, eu astfel alerg, nu ca unul nesigur; nu ca unul care lovesc aerul cu pumnul.
27. Ci îmi chinui trupul meu și mi-l robesc, ca nu cumva învățând pe alții, eu însumi să mă fac netrebnic (ἀδόκιμος).

Paradigma *drumului spre Împărăție* sau *a scării către Rai* este îmbogățită, lărgită în acest text paulin cu cea *a alergării în stadionul mântuirii*.

Dintre cei care aleargă pe stadioanele omenești, doar unul ia premiul, doar unul se încununează. În varianta credinței însă, paradigma stadionului spune însă altceva: că orice creștin trebuie să alerge foarte bine, să fie un om al credinței și dacă aleargă astfel va primi cununa. Tot cel care aleargă se încununează, nu numai unul.

Însă, pentru Pavel, *alergarea bună* a credinței, recte *viața desăvârșită*, este prin ea însăși *o împlinire*, dar una care aduce o împlinire veșnică. Imaginea alergătorului de cursă lungă, a maratonului vieții duhovnicești are însă perspectivă eclesială și eshatologică în același timp.

Creștinul ortodox aleargă *întru sine* către Dumnezeu, stând în Biserică. Alergarea lui nu este *externă* ci *internă* și împlinirea sa e primirea darului Sfântului Duh acum și a Împărăției, în mod desăvârșit, când toate *vor fi noi* (a se vedea II Petr. 3, 13).

Trebuie să reținem de aici imaginea *dinamică* a alergătorului. Creștinul nu apare în 9, 24 ca *un om blazat* ci ca *un om fervent*, dinamic, pus pe fapte.

Iar *premiul* nu este *material* ci *haric*: este sfințirea ființei noastre. Cu alte cuvinte, pentru Sfântul Pavel asceza este o *alergare* către țintă, către premiu, către Împărăție.

Alergarea înseamnă *să ajungi la final. Finalul cursei* înseamnă *să adormim în harul Sfântului Duh* și *întru pocăință la sfârșitul vieții noastre*; să murim bucuroși, văzând pe Domnul și pe Sfinții Săi împreună cu noi. *Să câștigăm* înseamnă *să fim primiți de către El*, de Împlinitorul credinței noastre (Is. 60, 22; Efes. 3, 11; Evr. 12, 2).

În 9, 25, Pavel vorbește de ceva foarte important în alergare, și anume despre *conducerea de sine*, despre stăpânirea de sine, despre robirea de sine, adică de stăpânia duhului asupra trupului, asupra patimilor din noi. El trece de la paradigma *alergatului* la cea *a luptei*, combindând în 9, 26 imaginea *alergătorului* cu cea *a boxeurului*.

Ca să faci față luptei, ca să te lupți cu dușmanii noștri reali, cu demonii și cu patimile din noi, trebuie să te stăpânești. În varianta BOR 1988 se vorbește de *înfrânare în toate*, sensul enunțului ducând spre aceeași direcție.

Poți să fii stăpân pe tine, împăcat, în pace, dacă te-ai înfrânat, dacă ți-ai răstignit patimile și poftele. Apar, în prim-plan, conjugate, atât *efortul de voință* din partea noastră cât și *belșugul de har* de la Dumnezeu în lupta noastră cu păcatul.

Dacă nu birui păcatul prin voința ta și harul lui Dumnezeu ești rob păcatului, ești rob acelei patimi. Alergarea spre Dumnezeu e o luptă cu noi, nu cu alții! Luptăm cu propriile noastre neputințe, cu limitele noastre, cu neînțelegerile și obișnuințele noastre rele. Ca să arăți că *te lupți* sau *când te lupți* de fapt, se vede că *schimbi ceva* în tine, *câte ceva* pe fiecare zi.

Chiar dacă lupta noastră suferă, de multe ori, înfrângeri majore din partea demonilor, ridicarea noastră din păcat, din cădere înseamnă un continuu război declarat demonilor și obișnuințelor noastre rele.

Aici avem adevăratul *eroism tainic* al oricărui creștin ortodox: în lupta cu patimile din noi! E ușor să ironizezi pe cei care se pocăiesc, dar e greu să te lupți cu tine însuți, ca să te dezlipești în ființa ta de sentimente, iubiri rele, dizgrațioase.

Cine s-a luptat cu patima fumatului, a mâncării, a curviei, cu onanismul, cu iubirea de bani, cu grijile și fricile pentru viitorul personal știe cât de greu e să lupți, câtă sudoare se varsă, câtă

durere avem în noi, când trebuie să ne sfâșim ființa în două și să ne arcuim întreaga ființă de durere, să ne-o torturăm cu *răbdarea ispitirii*. Cei care se scaldă în patimi, cred că e ușor să te dezlipești de ele, dar nu e așa.

Lupta e grea, e sângeroasă, este internă. Dacă unii luptă pentru victorii umane, noi luptăm, în primul rând, pentru cununa nestricăcioasă a harului. Noi luptăm pentru ca Hristos să Își facă locaș în noi. Nu e ușor să te faci locaș al Stăpânului! Pe fiecare clipă trebuie să te lupți cu atacatorii, cu gândurile nedreptății și ale hulei, cu necredința, cu pofta, cu mânia, cu lâncezeala, cu invidia, cu nesăbuința.

Pavel aleargă și noi alergăm. Aleargă, dar nu ca unul nesigur, nu la întâmplare, nu aiurea, ci urmând traseul vieții veșnice, urmând traseul riguros al postului, al rugăciunii, al împărtășirii cu Domnul, al Bisericii. El nu boxează aerul cu pumnii, nu se bate cu nevăzutul, ci cu demonii și cu patimile din el. Pavel îi lovea în plin pe demoni și duhoarea păcatului, care dorea ca să se infiltreze în el.

Boxeurul lovește în față, la față. Când noi vorbimn despre *lupta cu patimile* vorbim despre niște realități nocive, pe care le-am identificat în noi și pe care le lovim în continuu. *Boxul duhovnicesc* nu are reprize de câte 3 minute, ci este de 24 de ore din 24. Tocmai de aceea e tare epuizant, inimaginabil de epuizant, pentru cel care e *doar*...spectator.

Necredinciosul sau credinciosul necunoscător al celor dinlăuntru, al vieții duhovnicești, te vede epuizat la Biserică, obosit și nu știe ce eforturi faci tu, ce luptă duci tu cu tine însuți. Uneori te văd că greșești un cuvânt, sunt atenți la gesturi, la grimasele tale, dar nu intuiesc *cum ești tu*, *cu cine te lupți tu*, *cine te epuizează* pe tine.

Lupta ta e dură. E pe viață și pe moarte. Pentru că Satana nu te lasă nici zi și nici noapte. Dacă Domnul nu ne-ar ridica multele noastre ispite, atunci nu am putea să rezistăm, am înnebuni, am începe să urlăm de durere.

Deci dinamism, luptă crâncenă la nivelul minții și al inimii noastre, tortură interioară, oboseală…*Tracasarea interioară* e taina noastră. Ce se vede afară sunt rezultatele victoriilor sau ale grelelor noastre înfrângeri. Când începi lupta cu demonii, atunci greutățile vin din senin, ispitele curg lanț, enervarea și senzualitatea te turmentează de multe ori, ești încolțit din toate părțile de atacatorii cei vigilenți ai Iadului…și nu ai altă scăpare decât să rabzi, să plângi, să te rogi din răsputeri, să aștepți ca Domnul să te umple de pace și să-i alunge pe demoni.

Ce face Sfântul Pavel? Cum se lupta el cu patimile? Ne spune: „îmi chinui trupul”.

Într-o variantă americană a Scripturii, aici se spunea că „îmi fac livid / cadaveric” trupul sau așa cum am tradus noi: „îmi fac să pălească”, ca o floare, trupul meu.

Sfântul Pavel se confesează vorbindu-ne de suferința și de asceza pe care lui, pe care o trăia în mijlocul unei lumi ostile cel mai adesea. Postul mult, rugăciunea multă, citirea multă te prefac într-un om cu *o paloare*, cu *o culoare mormântală* a feței, a trupului. Trupul se veștejește cu timpul, cum spunem în cântările Bisericii, pentru ca duhul nostru să se înnoiască continuu prin Duhul .

Avem așadar un make up, un machiaj natural: machiajul ascezei, al suferinței, care ne aduce numai bucurii. Pavel își robește trupul, îl face docil, îl face să asculte de mintea și de duhul său. Își domesticește sălbăticia trupului.

În cărțile noastre de cult și în cărțile patristice, trupul e numit adesea *o făptură nedomolită*, care se *sălbăticește* dacă mănâncă, bea, doarme mult, dacă se învață cu viața libertină, neangajată ascetic și eclesial.

Ca *să înveți pe alții* trebuie *să te fii învățat mai întâi pe tine însuți*. Ca să înveți trebuie să fii ajuns tu la biruințe împotriva ta. În finalul v. 27, când Pavel vorbește despre *netrebnicie*, în varianta grecească pe care o comentăm, era vorba că cel ce e netrebnic, este, de fapt, cel care nu a trecut proba, cel care a eșuat, cel care a naufragiat aiurea.

Strunirea trupului, a face din el o singură strună, pe care sufletul, artisul, cântă lui Dumnezeu este lucrul care ne ferește de a fi *netrebnici*, de a cădea la examenul vieții duhovnicești. *Încununarea* noastră înseamnă *găsirea noastră* ca fiind vrednici de Împărăție. Ca să fii *încununat* trebuie să suferi mult, să rabzi mult, să te răstignești cu Domnul și să învii împreună cu El.

„Cu cunună de spini *s-a încununat* Mirele Bisericii…”: o cântare extrem de dureroasă, cântată înalt, într-un glas 6 sfâșietor, la scoaterea Sfintei Cruci în mijlocul Bisericii, în Joia cea Mare.

Încununarea noastră e cu *cunună de spini*, nu cu *ovații*! Avem parte de-a lungul vieții de multe ticăloșii făcute la adresa noastră, de multe nedreptăți, de multe dureri, necazuri, ispite, insatisfacții, de mulți spini intrați adânc în minte și în inimă.

Dacă alergi bine, dacă te lupți cu demonii și cu patimile, atunci știi care sunt acei *spini ai durerii* și care e *cununa harului*, care vine în urma tuturor acestora.

Rom. 8, 13-14: între **extremismul ascetic** *și* **viața duhovnicească**

„Căci, dacă trăiţi după trup (κατὰ σάρκα), atunci veţi muri. Iar dacă, prin Duhul, omorâţi faptele trupului (τὰς πράξεις τοῦ σώματος), veţi fi vii.

Căci, câţi sunt mânaţi / conduşi de către Duhul lui Dumnezeu, aceia sunt fiii lui Dumnezeu", *cf.* NT, ed. Nestle-Aland, Stuttgart, 1998.

Un astfel de text paulin e înţeles, cel mai adesea extremist într-un spaţiu, unde nu se cunoaşte interioritatea vieţii duhovniceşti reale. *Trăirea după trup*, este uşor de interpretat, şi este înţeleasă mai mult sau mai puţin grosier, punându-se semnul egal între *marile patimi şi păcate* şi *viaţa după trup*.

Însă problemele apar când e vorba de omorârea, de mortificare faptelor trupului, înţelese ca *o răzbunare* pe trup şi pe suflet, adică pe ceea ce ne facem să fim vii şi făpturi ale lui Dumnezeu. Confundându-se *patimile* noastre cu *trupul* sau *răul* cu *gândirea*, cu *voinţa* sau cu *iubirea* noastră, se trece foarte uşor la o luptă, dar nu cu *patimile*, ci cu *sănătatea* şi *puterile sufleteşti* ale omului.

Nu este aşa, că cunoaşteţi profilul omului, care confundă *asceza*, care trebuie să îl curăţească de patimi, cu *îmbolnăvirea* trupului şi a minţii?

Însă aici, avem particula salvatoare: „prin Duhul". Numai prin Duhul omorâţi gândurile şi poftele trupului! Numai dacă Duhul Sfânt este în noi, dacă suntem cu Duhul mereu, învăţăm cum să înţelegem gândurile Satanei, cum să le dejucăm, învăţăm care sunt mişcările trupului şi ale minţii noastre şi care sunt patimile şi gândurile insuflate de către demoni.

Prezenţa Sfântului Duh, a harului, trebuie să fie *ceva evident* în noi, o *realitate dumnezeiască* pe care trebuie să o receptăm mereu, clipă de clipă, ca ceva din *slava* lui Dumnezeu, din *prezenţa* lui Dumnezeu, care ne acomodează, ne învaţă cu modul de a gândi şi a simţi ale lui Dumnezeu.

Harul nu se confundă cu *senzaţiile* umane, cu *inteligenţa* noastră, cu *modul de a gândi* asupra unui lucru sau cu *entuziasmul* nostru de a face ceva anume. Harul dumnezeiesc este energia veşnică a lui Dumnezeu, lucrarea veşnică a lui Dumnezeu, necreată, care iradiază din Dumnezeu în fiinţa noastră şi care ne face să gândim şi să vorbim după voia lui Dumnezeu.

Oricine trăieşte în Duhul ştie că viaţa lui Dumnezeu din el este un dar, o continuă iradiere dumnezeiască şi că ea se pierde prin păcate şi gânduri neconforme cu smerenia lui Dumnezeu.

Harul nu locuieşte în oameni trupeşti, în eretici, în destrăbălaţi sau păgâni, ci el vine acolo, unde se crede drept în Dumnezeu şi se face voia lui Dumnezeu cu smerenie.

Pentru că harul pecetluieşte adevărul credinţei, aşa cum, la Cincizecime, Sfinţii Apostoli şi Maica lui Dumnezeu şi cei care erau cu ei, credincioşii Lui, au primit pe Duhul lui Dumnezeu din plin, ca o *confirmare* a credinţei lor drepte. Harul *pecetluieşte* credinţa autentică şi nu erezia!

Prezenţa harului în noi este conştientizată cel mai fidel, în modul cel mai propriu, pentru că este lumina care ne poartă, e lumina lui Dumnezeu, care ne scoate din întunericul patimilor, din plasele tuturor ereziilor, din năvoadele demonilor, din cursele tuturor, pentru a face voia Lui.

Cei care au pe Duhul în ei sunt mânaţi, conduşi, orientaţi non-stop spre ceea ce este bun şi curat şi sfânt. *A te purta Dumnezeu* nu înseamnă a te purta ca pe un obiect, ci a te lăsa purtat, prin voinţa ta, care consimte mereu Duhului lui Dumnezeu.

Dacă ne plecăm, dacă ne robim prin propria noastră voinţă Duhului, înţelegem ce înseamnă cuvintele Stăpânei noastre, că e *Roabă a Domnului.* Eşti robul Lui, când te dai cu toată inima Duhului, pentru ca Duhul să te înveţe pe cele ale Fiului, căci El ne luminează cuvintele Fiului şi pentru a ne duce prin Fiul la Tatăl, căci Tatăl a trimis pe Fiul, ca lumea viaţă să aibă şi încă din destul.

Viaţă duhovnicească ai, paradoxal, când mori. Când mori pentru patimi şi pentru o mentalitate telurică, pământească. Când simţi în tine mişcând pe Duhul, pe Duhul vieţii, în pântecele inimii tale şi al fiinţei tale, în toate mădularele tale, care te face viu.

Omul când se naşte se naşte *mort*, se naşte *om nerenăscut*. Noi primim adevărata viaţă, *viaţa reală*, viaţa lui Dumnezeu, viaţa Duhului, în pântecele cristelniţei, în pântecele apei Botezului.

De aceea nu poţi să fii al lui Hristos dacă nu eşti botezat, dacă nu trăieşti tainic, în fiinţa ta, moartea şi învierea Lui. De fapt, întreaga noastră viaţă duhovnicească nu e decât o *reactualizare* continuă a morţii şi a învierii Lui, cât şi a tuturor evenimentelor din viaţa Lui în trup.

Ca să înţelegi cum Duhul a coborât şi a rămas în trupul lui Hristos la Botez (deşi Duhul era cu Fiul din veci; dar asta a fost *evidenţiere*, revelare concretă, ca să vadă oamenii şi să creadă) trebuie să te botezi şi să devii *făptură nouă*; trebuie să te mirungi şi

să primeşti pe Duhul; trebuie să te împărtăşeşti cu Hristos şi să te întăreşti în viaţa dumnezeiască.

Faptele trupului sau *poftele trupului* nu se pot omorî, în mod exclusiv, prin *acte de voinţă*! Ai nevoie de puterea lui Dumnezeu din Sfintele Taine, ai nevoie de Duhul din Tainele Bisericii pentru a curăţi templul trupului. Ca trupul cel vechi să fie dărâmat şi să avem *simţiri noi* trebuie să ne botezăm dumnezeieşte, în Biserica lui Dumnezeu, fără de care nu putem vorbi de viaţă dumnezeiască.

Trăiesc o durere imensă ori de câte ori văd un eterodox vorbind despre *mântuire* şi *viaţă duhovnicească*. Aud, prin ei, pe dracul făcând teologie. Nu degeaba Biserica porunceşte celor mai slabi în credinţă să nu aibă părtăşie, prietenie cu ereticii şi cu păgânii, pentru ca să nu se lipească de ei aceiaşi demoni, care îi consiliază pe aceia. Şi bisericile eretice se cunosc prin aceea că nu primesc întreaga învăţătură a Bisericii, ci rămân la ce vor, la ce le place, la opinii particulare şi hulitoare, spre marea lor deznădejde.

Filocalia şi alte cărţi, care nu sunt cuprinse în această colecţie, arată datele reale ale curăţirii noastre de patimi, detalii punctuale. Sfinţi Părinţi extrem de luminaţi au detaliat multiplele şiretlicuri ale demonilor şi ale ereticilor prin care robesc mintea oamenilor.

Nu există cărţi similare în alte religii sau culte, pentru că nu există adevărata călăuzire a Duhului în viaţa acelora! *A ajunge* fiu al lui Dumnezeu nu înseamnă a te proclama *fiu* sau *mântuit*, ci înseamnă a crea, prin multă trudă, în fiinţa ta, împreună cu harul Treimii, un palat plin de smerenie şi de curăţie Stăpânirii celei în trei impostasuri.

E uşor să o dai cu *sfinţenia*, atunci când nu ştii ce imensitate este. Omorârea cugetului trupesc, a gândirii rele presupune o renunţare la tot ceea ce Duhul ne luminează că este *păcat*.

Şi primul dintre păcate este a nega ceva din ceea ce Biserica Ortodoxă ţine, prin Sfinţii Săi, ca *drept* şi *autentic*.

Adică, de ce mă rog, receptăm doar trei sau patru Sinoade Ecumenice şi nu şapte, câte sunt de fapt?

De ce nu cinstim pe Maica lui Dumnezeu, pe Sfinţi, Sfintele Icoane, când Sfinţii lui Dumnezeu le-au cinstit? De ce nu receptăm întreaga învăţătură a Bisericii, despre mântuirea ca asceză, despre puterea Sfintei Cruci, Sfânta Liturghie şi slujbele Bisericii, modul teologic al vieţii duhovniceşti?

Nu merge cu jumătăţi de măsură! Dacă Biserica a decăzut în vreo perioadă a ei, atunci nu există nicio Biserică. E ca şi când am spune că a existat soarele, s-a stins vreo câteva secole şi s-a aprins la loc.

Dacă Biserica, ale cărei porţi nu pot fi biruite nici de draci şi nici de eretici sau păgâni, a avut vreo *eclipsă*, atunci Dumnezeu e *slab* şi *mincinos*. Pentru că El a spus că Biserica nu poate fi târâtă în nefiinţă şi Pavel a spus că Biserica sunt toţi aceia, care au intrat, prin Botez, în comuniune cu El, ca mădulare ale Sale.

Ceea ce este ironic în istoria bisericilor şi a sectelor creştine e aceea că ele *se ceartă* cu dreapta credinţă, când nu dreapta credinţă a născut ereziile şi schismele de astăzi.

Ereticii amendaţi de către primele 7 Sinoade Ecumenice au pierit. Organizaţiile lor parareligioase s-au spulberat sau modificat într-un anume fel. Ceea ce vine după căderea romano-catolicismului de la Biserica lui Dumnezeu nu are nimic de-a face cu Biserica Ortodoxă, ci cu *mentalitatea romano-catolică*.

Adică discutăm după 1054 despre *emanaţii* şi *prefaceri* ale unei mentalităţi şi ale unui mod de viaţă eretic, a-haric, care se rupe în mod voit de Biserică, pentru ca să ne întâlnim în secolul al XX-lea, la masa unui fals *dialog*, când, de fapt, trebuie să vorbim despre *o întoarcere* a fiilor risipitori acasă, la Biserica Ortodoxă, la Biserica lui Dumnezeu.

Cum poate Biserica lui Dumnezeu să trateze credinţa, tezaurul credinţei, pe *picior de egalitate* cu ereticii? Noi vedem *discuţiile ecumenice* ca pe nişte *moduri iconomice* de a lucra ale Bisericii în situaţia istorică actuală.

Nu putem să acceptăm *Biserica* decât în termenii Crezului ecumenic: că Biserica e *una*, e *sfântă*, este *sobornicească* şi *apostolică*; că ea are *continuitate istorică* şi *harică* până astăzi.

Dacă avem nevoie de un *melanj* al tuturor bisericilor pentru a vedea *Biserica*, atunci nimeni nu are o Biserică şi realitatea Bisericii e de domeniul viitorului sau al impreciziei. Iar dacă nu există Biserică decât *în aparenţă*, nu există nici *mântuire* şi nici *Sfinţi*, nicio *Taină* şi nicio *Împărăţie*.

Cei care sunt mânaţi însă de Duhul lui Dumnezeu, care sunt conduşi spre ceea ce Duhul vrea să facem, nu au *nedumeriri* în ceea ce priveşte Biserica şi istoria ei şi nu o caută în Biserica filosofiei dezumanizate romano-catolice, nici în Biserica discreţionarismului falsei reforme şi, cu atât mai mult, mai târziu.

Dacă Sfântul Ioan Gură de Aur a trăit în Biserica lui Luther sau în cea a lui Toma de Aquino, eu mă fac, deodată, peste noapte, *ecumenist*, adică unul care văd în toate Bisericile, doar *Biserici parţiale*, care vor să găsească sau să clădească *adevărata Biserică*.

Dar, dacă Biserica în care el s-a sfinţit este cea în care şi eu trăiesc astăzi, atunci prefer *Biserica tuturor veacurilor*, Biserica Sfântului Ioan Gură de Aur şi a Sfântului Augustin al Hipponei,

Biserica apusului şi a răsăritului ortodox până la dramatica schismă din 1054, în care nu mă tem de niciun gând şi de nicio minciună.

Fiii lui Dumnezeu trebuie să arate ca fiii lui Dumnezeu şi nu ca nişte *mumii ambulante* şi nici ca *inventatori* în materie de credinţă.

Am editat ieri la nivel online un capitol din marea lucrare, în cinci cărţi, a Sfântului Irineu al Lyonului, care, în secolul al doilea după Hristos, a scris unui prieten al său, o carte de 600 de pagini, ca să îi explice, pe îndelete, toate aberaţiile pe care le susţineau la acea dată maniheii, dochetiştii şi gnosticii. Şi ei se credeau *moştenitori* ai unor *dogme* şi *filosofii aparte* ca şi ereticii de astăzi!

Şi pe atunci trupul era considerat de către eretici *un rău*, mintea era *sursa răului*, desfrânarea nu era căutată în voinţa de a alege perversiunea ci îi găseau sediul în *organele sexuale*, se vorbea despre o *altfel* de Treime, se vorbea de o creaţie pe care ar fi făcut-o un Dumnezeu, Cel al Vechiului Testament, Care ar fi fost altul decât Cel propovăduit în Noul Testament de către Fiul, despre miununi şi prorocii demonice, care păreau *sfinte* şi de *penticostali* avant lè temps, care erau posedaţi de către demoni, dar care, cu multă nonșalanță, ei se credeau *conduşi* de către Duhul Sfânt.

După *studiile de caz* pe care le-am făcut pe ereticii intraţi sub colbul istoriei, trebuie să îi dăm dreptate părintelui profesor Petru I. David, că *ereticii actuali nu sunt decât nişte reactualizatori epigonici ai unor idei demonice înfăşurate în uitarea istoriei*.

Satana iubeşte faptul ca, din când în când, să facă aceeaşi ie cu aceeaşi pălărie, adică să dea de muncă unor cugetători liber profesionişti, care nu au nimic de-a face cu Tradiţia Bisericii şi cu viaţa Sfinţilor Apostoli.

Sfântul Isaac Sirul și iertarea lui Dumnezeu (Isaac III, 6, 32)

„Căci El iartă atât ce este mare, cât şi ce este mic. Şi chiar dacă cei care primesc iertarea nu sunt la înălţimea ei, o primesc totuşi deopotrivă.

Fiindcă, pentru El, amândouă acestea sunt egale, pentru că nu Se oboseşte să socotească: când îl iartă pe cel ce a greşit mai mult, nu Se mâhneşte şi nu-I e mai greu decât atunci când iartă pe cel ce a păcătuit mai puţin.

Fiindcă El îi iubeşte pe oameni, şi nu iubeşte *dreptatea* despărţită de *milă*. Căci spune: <Gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre. Şi căile Mele nu sunt căile voastre: Eu sunt un Dumnezeu milostiv! > [Is. 55, 8; 22, 26; Ier. 3, 12]”[2].

Avem în textul de faţă al Sfântului Isaac iertarea lui Dumnezeu privită din perspectiva lui Dumnezeu şi nu a oamenilor. Dacă la oameni păcatul e *mic* sau *mai mare*, *grav* şi *foarte grav*, la Dumnezeu orice păcat este iertabil, dacă există pocăinţă pentru el din partea oamenilor.

Iertarea lui Dumnezeu, ne spune Sfântul Isaac, este iertare *ca a unui Dumnezeu* şi nu *ca a unui om*. În faţa Sa orice păcat e tot la fel de uşor de iertat. Însă iertarea Sa noi o primim în măsura în care încercăm o anume pocăinţă, fără ca iertarea Sa să fie pe măsura pocăinţei noastre. Pentru că Dumnezeu iartă orice păcat pocăit, chiar dacă, cei care primesc iertarea Sa, cei care se pocăiesc, nu sunt întru totul la înălţimea pocăinţei, pe care o cer păcatele pe care le-au făcut.

Pocăinţa omului este după puterea şi gândul omului. Iertarea lui Dumnezeu este iertare a lui Dumnezeu, ca a unui Dumnezeu, care întrece orice putere de înţelegere umană.

Dar iertarea Sa e reală, e simţită de către noi, chiar dacă noi abia am început să ne pocăim. Primim deopotrivă, şi Sfinţi şi păcătoşi, iertarea lui Dumnezeu, primim iertare ca din partea lui Dumnezeu, chiar dacă viaţa noastră e diferită de la persoană la persoană. Cu alte cuvinte, nu există *standarde egale* de *pocăinţă* şi nici de *dreptate*, pentru ca să primeşti mila lui Dumnezeu.

---

[2] *Cf.* Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici*. Partea a III-a, recent găsită, cuvânt înainte, introducere și text Sabino Chiala, trad. în rom. de Diac. Ioan I. Ică jr., Deisis, Sibiu, 2005, p. 78.

Pocăinţa, ca virtute, ca oricare dintre virtuţi de altfel, ţine de relaţia dintre om şi Dumnezeu, de intimitatea cu El şi este pe măsura a cât poate omul să cuprindă şi să lucreze cu Dumnezeu la sfinţirea sa. Dumnezeu nu cere din partea omului un anume nivel al pocăinţei ca să îl ierte, ne spune Sfântul nostru ierarh, ci El iartă dacă există pocăinţă pe măsura noastră.

În faţa Sa, că iartă un păcat mare sau mic, spune Sfântul Isaac, e tot una. Pentru că iertarea Sa, umplerea noastră de harul Său e umplere pe măsura pocăinţei, a deschiderii noastre către El.

Iar dacă noi avem potirul sufletului de o anume mărime, nu putem să îl avem de toate mărimile. De aceea, noi nu putem să fim *ca toţi Sfinţii* la un loc, în acelaşi timp, ci putem să fim *doar cât putem să fim noi*, în relaţia noastră cu Dumnezeu şi la vârsta duhovnicească pe care o avem.

Aşa cum nu ne putem transcende vârsta anilor şi să gândim la douăzeci de ani ca la 80, tot la fel nu putem să trăim experienţe duhovniceşti mai presus de puterea noastră de creştere duhovnicească.

Dumnezeu iubeşte făptura Sa, lucrul mâinilor Sale şi la El *dreptatea pedepsirii* pentru păcat nu e despărţită de *milostivirea pentru pocăinţă*.

Cineva tânăr greşeşte, păcătuieşte cu ceva, fără ca să îşi dea seama de gravitatea păcatului făcut. În faţa lui Dumnezeu păcatul nu e socotit păcat în mod general şi nu e judecat ca atare, ci în mod particular, după puterea de înţelegere a celui care l-a făcut, după cât a dorit și s-a implicat rău în fapta rea.

De aceea, cu mare înţelepciune duhovnicească avem prescripţia din Molitfelnic pentru duhovnici, în care suntem povăţuiţi, ca să-i judecăm pe cei care se spovedesc nu în funcţie de vârsta pe care o au, de vârsta fizică, ci de gradul de conştientizare a păcatului şi de sănătata trupească şi mintală pe care o au sau au avut-o în acea perioadă.

Că poate să vină cineva, care a făcut de toate şi pentru el să nu fie păcat ce e pentru toţi păcat, ci păcate să fie considerate doar lucruri colaterale. Scrupulozitatea conştiinţei apare în măsura în care conştientizezi multiplele păcate, sutele de păcate reale pe care le-am făcut şi care se constituie în *abisul decadenţei* noastre interioare.

Mila lui Dumnezeu nu este după mintea omului şi nici nu se potriveşte cu ea. El, Care ştie adâncul inimii, dă numaidecât iertarea Sa celor care păcătuiesc împotriva iubirii Sale.

Căci dacă El iartă, cum am putea să nu iertăm noi, pe cei pe care El îi iartă? Şi cei pe care El îi iartă se disting imediat de alţii,

pentru că sunt atenţi, vigilenţi la viaţa lor, nu suportă păcatul în viaţa lor, ci vin repede la spovedanie şi la împărtăşirea cu Domnul, şi se arată nişte oameni ai cuviinţei şi ai liniştirii.

Dumnezeul nostru este Dumnezeul păcii şi al milostivirii. Iertarea lui Dumnezeu este izvorâtoare de pace şi de împăcare, de seninătate. De ea te bucuri sau nu te bucuri. Iar dacă te bucuri de ea nu vrei să convingi pe nimeni, cu forţa, că *tu ai dreptate*.

***Cerul nou și pământul nou** al eshatologiei*

Apoc. 21, 1 ne propune amănuntele unei vederi extatice a Sfântului Ioan, cu privire la ceea ce va fi lumea reînnoită, lumea transfigurată a vieţii veşnice:

„Şi-am văzut *un cer nou* şi *un pământ nou*, fiindcă cerul cel dintâi şi pământul cel dintâi au trecut, iar marea nu mai este" (*cf.* ed. BOR 2001, ediţia ÎPS Bartolomeu). Vederea lui Ioan are conţinut asemănător cu cea a lui Isaia de la Is. 65, 17: „va fi cerul nou şi pământul nou, iar ei nu-şi vor mai aminti de cele ce-au fost". Observăm acelaşi lucru şi la Is. 66, 22 şi la II Petr. 3, 13.

Astfel, potrivit Scripturii şi Tradiţiei, Biserica Ortodoxă aşteaptă restaurarea, reînnoirea, prin slava lui Hristos, a întregii creaţii.

„Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie", din *Crezul* nostru, arată că aşteptăm învierea morţilor pe acest pământ transfigurat de har, unde va coborî, potrivit Apoc. 21, 2: „cetatea cea sfântă, noul Ierusalim…gătită ca o mireasă împodobită pentru Mirele ei".

Astăzi, terminând de tradus *Împotriva tuturor ereziilor* a Sfântului Irineu al Lyonului, am găsit în ultimul capitol din cartea a cincia, în capitolul al 36-lea, faptul că Sfântul Irineu a primit tradiţia de la un Prezbiter al Bisericii, de la un Ierarh al Bisericii (nu ştim dacă contemporan cu el sau care a trăit cu puţin înaintea lui), că In. 14, 2 trebuie înţeles astfel: unii Sfinţi vor moşteni cerurile, alţii Paradisul iar alţii cetatea noului Ierusalim de pe pământul transfigurat.

„Multele locaşuri" ale Tatălui sunt pentru Sfântul Irineu *gradele diferite de sfinţenie* ale Sfinţilor şi, implicit, *sălăşluiri diferite* în intimitatea lui Dumnezeu.

Apoc. 21, 1, ca şi celelalte trei texte scripturale, care se ocupă cu acest amănunt eshatologic, prezintă, în mod concis, o vedere extatică largă.

Lucrul pe care îl subliniază însă Ioan e acela că învierea morţilor presupune o revenire la viaţă a oamenilor, în trupuri transfigurate şi că această înviere se va face într-o lume înnoită, că ea presupune schimbarea lumii de acum, o transfigurare a ei şi nu o anihilare, o nimicire a ei.

Va trece *chipul* acestei lumi (I Cor. 7, 31), nu lumea! Şi Sfântul Irineu spune că va trece păcatul şi va pieri moartea de pe pământ, adică ceea ce nu fusese în creaţia de la început, zidită de către Dumnezeu.

Dacă la II Cor. 5, 1, Sfântul Pavel vorbea despre mutarea noastră, prin moarte, din cortul trupului nostru, în casa nefăcută de mână, în casa veşnică a noastră din ceruri, la Apoc. 22, 1, *cetatea cea sfântă* a lui Dumnezeu e văzută ca pogorându-se pe noul pământ.

Şi ce poate să fie altceva această cetate a noului Ierusalim, decât Sfinţii Săi şi Împărăţia lui Dumnezeu, Ierusalim, care în tălmăcire românească înseamnă: *oraşul păcii*?

Căci *Împărăţia Drepţilor* sau *Împărăţia lui Dumnezeu* este moştenirea întregii creaţii de către Sfinţi. „Noul Ierusalim" sau „Biserica celor întâi născuţi" [Evr. 12, 23] este una şi aceeaşi, pentru că reprezintă unitatea şi comuniunea tuturor Sfinţilor, din toate veacurile, care au păstrat aceeaşi credinţă şi aceeaşi încredere în Stăpânul, în Dumnezeu Atotţiitorul.

În *Comentariul la Apocalipsă* al Fericitului Averchie (ediţia Icos, 2000, p. 229), acesta asimilează Apoc. 21, 1 cu Rom. 8, 21 şi Ps. 101, 27, când vorbeşte despre schimbarea făpturii şi izbăvirea ei de stricăciune şi înţelege că marea va dispărea, ca una „a cărei fire este nestatornică şi zbuciumată" (cf. Ibidem), preluând literal finalul de la Apoc. 22, 1.

În vieţile Sfinţilor şi în ierminiile ortodoxe ale existenţei în lumea nouă, transfigurată, se vorbeşte despre existenţa unei vegetaţii noi, care rodeşte într-un mod minunat, despre păsări minunate, despre pomi şi flori duhovniceşti şi despre o supunere a întregii creaţii celor Sfinţi, ca la începutul creaţiei.

În cartea Sfântului Irineu de care vă vorbeam, am citit despre credinţa sa fermă, că în lumea transfigurată vor exista şi animale sălbatice şi domestice, dar că ele nu vor mai mânca carne, ci vor deveni vegetariene, ca la început, *cf.* Fac. 1, 30:

„Şi tuturor fiarelor pământului şi tuturor păsărilor cerului şi tuturor vietăţilor care se târăsc pe pământ şi care au suflare de viaţă [le dau] toată iarba verde ca hrană".

Sfântul Irineu citează în acest sens Is. 11, 7: „boul şi ursul împreună vor paşte şi puii lor vor fi laolaltă, iar leul întocmai ca boul se va hrăni cu paie".

Hrănirea cu paie a leului e înţeleasă literal de Sfântul Irineu (care a trăit în secolele II-III, martirizat la 202 d. Hr.) şi Prea Sfinţia sa se întreabă: Ce fel de grâu minunat va fi acela, care va creşte din pământul transfigurat, de va putea să hrănească un leu?

Is. 11, 6-9 este reluat, în mod concentrat, în Is. 65, 25. În ediţia pe care o avea Sfântul Irineu, la Is. 65, 25 se vorbea despre faptul că şarpele va mânca pâine, atunci când leul va paşte paie împreună cu boul.

În ediţia ÎPS Bartolomeu a Scripturii, varianta textuală e următoarea: „Atunci lupii şi mieii vor paşte împreună şi leul întocmai ca boul va mânca paie şi şarpele pământ precum pâine”.

Din varianta BOR 2001, putem înţelege pe acest *precum* cu sensul: *mănâncă pământ ca şi când ar fi pâine* sau *mănâncă pământ precum noi am mânca pâine*.

Conform ediţiilor americane se observă faptul că avem de-a face cu varianta: pământul *va fi pâinea pe care o va mânca şarpele*, adică prima accepţiune literală dată de către noi. Rămâne să cercetăm variantele greceşti ale textului, cât şi pe cele latine, pentru o abordare mult mai nuanţată.

Apoc. 21, 3 vorbeşte despre intimitatea lui Dumnezeu cu Sfinţii pe pământul transfigurat şi de faptul că *poporul lui Dumnezeu* sunt Sfinţii.

Sintagma *poporul lui Dumnezeu* apare în Estera 10, 3; Înţelep. 18, 13; Evr. 11, 25; I Petr. 2, 10. Conform ultimei citaţii scripturale *poporul lui Dumnezeu* s-a format dintre aceia, care nu erau un popor şi s-a format prin miluirea lor de către Dumnezeu: „voi, cei ce odinioară nu eraţi popor, dar care acum sunteţi poporul lui Dumnezeu; voi, cei ce odinioară nu aveaţi parte de milă, dar acum sunteţi miluiţi”.

Poporul lui Dumnezeu există în Biserica Sa, aici e poporul Său. Numai că la Judecata Sa nu vor fi *poporul Său* toţi cei botezaţi, ci numai cei care vor fi găsiţi vrednici de cămara de nuntă a Stăpânului.

Poporul lui Dumnezeu sunt Sfinţii şi aceasta e o noţiune eclesialo-eshatologică. *Poporul lui Dumnezeu* e Biserica, însă, aşa cum spune Pavel, moştenirea Împărăţiei este a acelei Biserici a Sfinţilor, care va fi „Biserică slăvită, fără să aibă pată sau creţuri sau altceva de acest fel, ci… sfântă şi fără prihană” [Efes. 5, 27].

Sfinţirea Bisericii, a membrilor Bisericii se face prin baia Botezului şi prin mărturisirea credinţei celei mântuitoare [Efes. 5, 26]. Însă trebuie să trăim exigenţele lepădării continue de Satana şi de păcatele pe care el ni le sugerează, ca să fim moştenitorii Bisericii slăvite, a celei care e formată din *fiii Împărăţiei*.

Însă Biserica e mereu deschisă Împărăţiei şi este poarta spre Împărăţie, pentru că e trupul tainic, mistic al lui Hristos, întru care învăţăm să avem o viaţă divino-umană, adică plină de har şi de voia lui Dumnezeu.

Sfântul Andrei al Cezareei, în *Comentariul* său *la Apocalipsă*, spunea că *Noul Ierusalim* sunt *Sfinţii*, *cf.* cap. 65, apud. Fericitul Averchie, ed. cit., p. 230.

Sfinţii vor fi, împreună cu Hristos Dumnezeu, stăpânitori ai pământui transfigurat şi în această lume nouă nu va mai fi plângere, păcat, moarte sau durere, *cf.* Apoc. 21, 4.

Viaţa Sfinţilor pe pământul reînnoit va fi o viaţă, care se hrăneşte din izvorul apei vieţii, *cf.* Apoc. 21, 6. Această realitatate reapare la Ps. 35, 9 şi la In. 7, 38 şi, conform In. 7, 39, *apa vieţii* este *Sfântul Duh*, este *harul dumnezeiesc*, din care se vor hrăni Sfinţii în veacul viitor.

Tocmai de aceea hrana Sfinţilor în veşnicie va fi duhovnicască, va fi lumina dumnezeiască şi nu o hrană trupească.

În vieţile Sfinţilor sunt prezentate de multe ori extaze de zile, luni sau chiar ani, în care Sfinţii au stat fără să mănânce, răpiţi fiind de vederea celor veşnice, hrana lor fiind lumina divină.

Asta înseamnă să trăieşti într-o lume transfigurată: într-o lume în care slava lui Dumnezeu va cuprinde toate şi se va vedea prin toate şi unde noi vom avea o viaţă duhovnicească, în trupuri transfigurate.

Lumea de acum va fi transfigurată prin har şi nu vom avea o lume cu *totul nouă*, după ce aceasta ar fi distrusă printr-un cataclism. Potenţele acestei lumi sunt nebănuite, atâta timp cât această lume şi cerul de acum vor fi transfigurate de către slava Dumnezeirii.

În teologia adventă, texte ca cel de la II Petr. 3, 12: „venirea zilei Domnului, din pricina căreia cerurile, luând foc, se vor nimici, iar stihiile, aprinse, se vor topi!” au fost înţelese *naturalist* şi de aceea concep transfigurarea lumii, ca pe un sfârşit total al acestei lumi, prin foc.

Filmele holywoodiene, care propun un *sfârşit al lumii* printr-o catastrofă planetară sunt inspirate de o astfel de eshatologie catastrofică eterodoxă.

Însă lumea de acum, creată la început ca *foarte bună* de către Dumnezeu, are nevoie să îi fie şterse petele stricăciunii din ea, urmările păcatului şi nu să fie *desfiinţată total*. Pentru că nimic din ceea ce a creat Dumnezeu ca *bun* nu poate fi distrus, dar toate au nevoie să se prefacă, să se schimbe, să se înnoiască prin slava Sa, din cauza căderii omului.

Şi cum Hristos, luând firea noastră umană, de la Sfântul Duh şi din Prea Curata Fecioară, a transfigurat-o şi a înălţat-o la ceruri, ca să şadă de dreapta Tatălui şi nu a desfiinţat-o prin asumarea ei în ipostasul Său cel veşnic, tot la fel şi lumea va fi transfigurată prin slava, care va curge la sfârşitul veacurilor din trupul transfigurat al lui Hristos, cum învaţă Fericitul Dumitru Stăniloae, urmând Părinţilor Bisericii.

Dacă vorbim de *o distrugere a lumii* şi de inaugurarea unei alte lumi, total nouă, care să nu aibă nimic de-a face cu lumea istoriei, atunci vorbim monofizit despre asumarea firii umane de către Hristos.

Iar cei care vorbesc despre o catastrofă nimicitoare a lumii vorbesc, de fapt, în numele unei hristologii monofizite, unde natura umană nu este luată pentru a fi reînnoită, ci e luată pentru a fi distrusă la contactul ei cu dumnezeirea.

Învierea morţilor, subiect *comic* pentru atenienii, care nu aveau nădejde de mântuire [F. Ap. 17, 32], este *un subiect central* pentru Biserică şi ea este generală: este „şi a drepţilor şi a nedrepţilor” [F. Ap. 24, 15].

Numai că, „cei ce au făcut cele bune vor ieşi [cu sensul de: *vor învia*] spre învierea vieţii, iar cei care au făcut cele rele, spre învierea osândei”[In. 5, 29].

Învierea Sfinţilor va fi o înviere a trupului, în care vor trăi ca fiinţe transfigurate bogăţia de viaţă veşnică a Treimii, pe când cei păcătoşi vor învia cu trupul, cu trupuri transfigurate, dar nu pentru a se bucura, ci pentru a trece la un chin şi mai mare.

Bucuria şi chinul veşnic vor fi trăite, după Judecata de apoi, de către oameni transfiguraţi, cu trupuri şi suflete care nu mai mor niciodată.

Veşnicia nu este o ipostază *a nefiinţei* ci o etapă a existenţei personale cu două feluri de existenţă veşnică: *fericită* sau *chinuită*. De aceea „cei fricoşi [care nu au vrut să trăiască o viaţă autentic creştină, ca să nu sufere neplăceri n.n.] şi necredincioşi şi spurcaţi şi ucigaşi şi desfrânaţi şi vrăjitori şi închinători la idoli şi toţi cei mincinoşi [care au pervertit credinţa născând tot felul de biserici suspecte n.n.], partea lor este iezerul, care arde cu foc şi pucioasă, care este moartea cea de-a doua” [Apoc. 21, 8], adică moartea de după moarte, chinul veşnic după chinul suferit în Iad până la învierea morţilor.

Alegorizarea Iadului sau a Raiului naşte exegeze care nu sunt proprii Bisericii. Pentru Biserica Ortodoxă, Raiul şi Iadul sunt realităţi existenţiale, obiective, în care oameni se bucură sau suferă chinuri cumplite.

Dacă încercăm să considerăm abordarea Scripturii drept *mitologică* aruncăm în aer orice încercare autentică de a teologhisi despre eshatologie. Eshatologia nu are finalitate, dacă nu vorbim despre Rai şi despre Iad, ca despre două existenţe veşnice, paralele, în care oamenii vor trăi sau suferi în integralitatea fiinţei lor după Judecata finală.

Sintagmele *cerul nou şi pământul nou* se transformă într-o aşteptare ireală, utopică, dacă nu există înviere a trupurilor, dacă nu există transfigurare a creaţiei în integralitatea sa, dacă Raiul şi Iadul nu sunt veşnice şi dacă, în ele două, nu sunt oameni, care se bucură sau se chinuie veşnic.

În Apoc. 20, 11-14, se vorbeşte despre învierea generală a morţilor, despre judecata tuturor potrivit faptelor personale, despre aruncarea morţii şi a Iadului în iezerul de foc (a se vedea v. 14) şi despre faptul că acest *iezer de foc* este *moartea a doua*, adică *condamnarea definitivă*, cum comentează ÎPS Bartolomeu Anania, *cf.* n. i, p. 1771.

Lumea transfigurată va fi *moştenirea Drepţilor* – acesta este sensul aşteptării eshatologice a Bisericii – şi când chemăm *să vină Împărăţia Sa*, dorim, de fapt, ca *toate să se facă noi*, să se umple de lumina slavei Sale celei veşnice.

Aşteptarea Bisericii nu este *moartea* ci *viaţa*, zorii veşnici ai Împărăţiei. Cei care se înnoiesc continuu în fiinţa lor, care se schimbă în cele dinlăuntru, se pregătesc pentru revelarea întru slavă a fiilor lui Dumnezeu [Rom. 8, 19].

Dacă Biserica pare că *tace*, ea întotdeauna *se roagă* cu suspine negrăite. Dacă Biserica pare că e *veche*, ea este întotdeauna *nouă* în cele de taină ale celor care se mântuiesc.

Iar dacă Biserica pare că e *absorbită* de lume şi de grijile veacului, se va dovedi, la sfârşit, când Domnul ei va veni, cine sunt mădularele ei şi ce a făcut fiecare pentru transfigurarea acestei lumi.

Mt. 6, 33 ne atenţionează, că primordial în viaţa noastră trebuie să fie *căutarea* Împărăţiei lui Dumnezeu şi a dreptăţii, a sfinţeniei Sale, pentru că celelalte sunt adăugate în viaţa noastră de către Dumnezeu Însuşi.

Cel care e absorbit de iubirea lui Dumnezeu, de viaţa cu Dumnezeu este sub purtarea de grijă a Sa într-un mod evident şi constant. Cel care caută Împărăţia în mijlocul grijilor de tot felul şi a cotidianităţii nu o primeşte despărţit de viaţa sa curentă, ci în mijlocul tumultului vieţii trăieşte, din plin, bucuria Împărăţiei.

Grija pentru ziua de mâine e socotită de Mt. 6, 31 drept o obsesie a necredinţei, a unei vieţi păgâne, care consideră stabilitatea personală ca rezidând exclusiv în stabilitatea financiară.

Însă *grija* nu e tot una cu *căutarea* Împărăţiei ci ne direcţionează *dinspre* cer *spre* pământ. Grija este obsesia care ne scoate din asceză, din lupta cu noi înşine. Căutarea Împărăţiei presupune darea noastră cu totul lui Dumnezeu, ca voia Sa să se facă în noi.

Căutarea Împărăţiei e o trecere de la *stabilitatea instabilă* a grijii şi a proprietăţii, pentru darurile lui Dumnezeu şi pentru o viaţă paradoxală împreună cu El. Lăsarea în dragostea lui Dumnezeu, concentrarea muncii noastre şi a vieţii noastre spre a fi plăcuţi Lui, ne fac să avem o viaţă şi o etică a muncii care despătimesc.

Dacă simpla muncă ne aducea numai beneficii materiale şi un efort care păstra trupul într-o gimnastică proprie, munca cu Dumnezeu, munca văzută ca împlinire a poruncii lui Dumnezeu ne aduce împlinire duhovnicească şi materială.

Roadele muncii sunt văzute, în perspectiva intimităţii cu Dumnezeu, ca *roade ale binecuvântării* Sale şi ca daruri, care trebuie împărţite cu alţii. Darul lui Dumnezeu devine bucuria noastră prin care ne dăruim altora iubirea.

Noi nu facem decât să ne pum amprenta pe darurile lui Dumnezeu dăruindu-le mai departe. Dacă grija pentru ziua de mâine este văzută cu ponderaţia pe care o aduce aşteptarea şi rugăciunea, atunci grija nu e nocivă.

Omul care doreşte să muncească pentru ca să facă şi milostenie, omul care vrea să facă lucruri bune pentru alţii are *grija de a face binele*.

Grija de a face binele, grija muncii pentru a fi bun prin muncă, nu este o grijă împovărătoare ci despovărătoare. Grija de care ne fereşte Domnul e grija care ne închide orizontul aşteptării în

frică. Grija care face bine este aceea, care ne deschide inima pentru toţi şi ne face să vedem în toţi şi în toate mesajul dragostei lui Dumnezeu pentru noi. Eficienţa reală a muncii este eficienţa care vine din bucuria de a munci pentru bine.

Am asistat la bucuria unei parohii de a-şi zidi Biserica şi de a o picta. Toţi aduceau mâncare pentru zidari, apoi pentru pictori, îşi dădeau concursul. Era o bucurie reală, o bucurie care îi împlinea. Ca să apară o carte duhovnicească trebuie ca scriitorul, corectorul, editorul, tipograful, distribuitorul să colaboreze. Oriunde există un bine al muncii pentru alţii se observă că munca nu e *grijă* ci *jubilaţie*, fericire.

Şi aceasta pentru că munca e scoasă din grijă, din panică. Munca fără griji deşarte e munca duhovnicească. Dacă te temi pentru ziua de mâine, atunci n-ai înţeles ce puternic e Dumnezeu şi ce milostiv este El, Care are grijă de toate gâzele, de toate animalele, de născuţi şi de nenăscuţi şi care aranjează toate lucrurile cu mult mai înainte, din veşnicie.

Cumperi astăzi cartea, care îţi va trebuie în ziua X, într-un mod minunat. Întâlneşti astăzi pe un om, prin care îţi va veni mântuirea şi viaţa ta se va schimba radical. Acumulezi nişte cunoştinţe, nişte date pe care le vei folosi, într-un mod incredibil de bine, într-o zi, când acele date acumulate de către tine îşi văd adevărata lor utilitate personală.

Căutarea Împărăţiei este golirea de griji mărunte, de obsesia vieţii stabile şi umplerea noastră de certitudini. Certitudinile alungă supoziţiile, grijile, ideile panicarde ale demonilor.

Tocmai de aceea grija e *o nebunie* în domeniul praxeologiei, pentru că ea este o concentrare monomană într-un punct şi nu o traiectorie degajată spre toate punctele din faţa ta.

Grija e ca o oprire numai la standul de fructe, deşi în supermarket există alte o sută de standuri. Însă tu te opreşti doar la ceea ce crezi că e bine, numai la un fel de bine, fără a lua în calcul că nu poţi să mănânci numai fructe.

Nevoile omului sunt diverse şi grija e o împotmolire în drum. Dacă vezi grija de suflet ca fiind superioară grijilor de tot felul, nu faci decât să pleci cu maşina mai departe, să o scoţi din gropa grijilor şi să-ţi îndrepţi maşina fiinţei tale spre noi orizonturi.

Întrebările care te secătuiesc, grijile care te cocoşează, fricile care te fac să vibrezi la orice pas, nu au rolul de a ne dinamiza ci de a ne bloca aspiraţiile spre veşnicie.

De ce să închizi geamul, dacă poţi să respiri aer proaspăt? De ce să rămâi prizonierul propriei tale imaginaţii, populării minţii tale cu fantasme şi să nu mergi, fără griji, în faţa zilei de mâine?

Mâine este mereu o minune, dacă nu îţi faci din viitor *un program*. Programul e *o stagnare*. Entuziasmul căutării, al lucrului bun este cel care ne face să fim plini de harul Împărăţiei.

„Oștirea lui Dumnezeu” sau despre Îngeri în viața noastră

„Şi Iacov a mers mai departe în calea sa şi ridicându-şi ochii a văzut *oştirea lui Dumnezeu* [*παρεμβολὴν Θεοῦ*] adunată ca o tabără şi *Îngerii lui Dumnezeu* [*οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ*] au ieşit în întâmpinarea sa”: acesta e textul scriptural de la Fac. 32, 2, *Cf.* Septuagintei.

Acest text, unic în esenţa sa în cartea *Facerii*, face trecerea de la episodul despărţirii lui Iacov de Laban la cel al drumului familiei lui Iacov spre Palestina.

Evenimentul dumnezeiesc pe care îl vede Iacov autentifică existenţa Puterilor cereşti, care slujesc lui Dumnezeu. *Oştirea / Armata lui Dumnezeu* sunt Puterile cereşti, care au fost create de Dumnezeu şi Îi aparţin Lui.

Sfântul Iacov vede extatic sau iconomic, într-o formă anume, pe Îngerii lui Dumnezeu, care vin spre el şi el nu se teme de prezenţa lor.

În capitolul anterior, Iacov văzuse în vis pe Îngerul lui Dumnezeu. Şi lui Laban i se arătase Dumnezeu în vis şi îl mustrase pentru comportamentul său faţă de Iacov. Însă acum el vede direct, *în vedenie* sau *iconomic* oştirea lui Dumnezeu, adunată la un loc, într-o formă unitară [ca semn că toată este, la un gând, la porunca lui Dumnezeu], care îl întâmpină pe el, pe cel nedreptăţit timp de 20 de ani de către socrul său Laban.

Titulatura de *oştire a lui Dumnezeu* nu e una arbitrară, ci este o realitate a Împărăţiei lui Dumnezeu şi o avem repetată de mai multe ori în Scriptură.

Puterile cereşti au o orânduire ierarhică potrivit Tradiţiei Bisericii, lucru arătat cu maximă concreteţe extatică de către Sfântul Dionisie Areopagitul, văzătorul şi tâlcuitorul celor de sus.

Cărţile sale sunt o introducere cuprinzătoare despre existenţa şi modul de manifestare al celor 9 cete cereşti şi cei care le-au citit sau le vor citi îşi vor da seama de acest lucru. Sfântul Dionisie a vorbit pe baza vederilor sale extatice despre Îngeri şi Împărăţia lui Dumnezeu.

În Fac. 2, 1 avem: „Şi s-au împlinit cerul şi pământul şi toată oştirea lor”, *cf.* LXX.

În ed. BOR 2001, ÎPS Bartolomeu a tradus: „şi toată podoaba lor”, arătând în n. h, p. 23, că în textul ebraic avem: „şi toată oştirea lor”. În ed. BOR 1988 avem textul Septuagintei.

Deşi primele două capitole ale *Facerii* nu vorbesc despre crearea Îngerilor (după cum spun anumiţi Sfinţi, pentru ca oamenii acelor timpuri să nu îi cinstească pe *Îngeri* ca *dumnezei*], ierminia patristică a înţeles prin *cer* şi prin *oştire* de la Fac. 1, 1 şi 2, 1 o afirmare explicită a creării Puterilor cereşti de către Dumnezeu.

De la Fac. 2, 1 la Fac. 33, 2 nu mai apare ideea de *oştire cerească*. Ieş. 12, 41 este un alt verset important pentru tema noastră de cercetare: „Iar după trecerea celor patru sute treizeci de ani a ieşit toată *oştirea Domnului* din pământul Egiptului, noaptea", *cf.* ed. BOR 1988.

Versetul nu se referă la *poporul lui Israel*, ci la *Îngerii lui Dumnezeu*, care au păzit pe poporul lui Israel în Egipt, în timpul robiei şi care au ieşit împreună cu poporul şi au călăuzit poporul în pustiu.

Oştirea lui Dumnezeu apare subliniată la Ieş. 12, 41 din acelaşi motiv pentru care a fost subliniată şi la Fac. 33, 2, *cf.* LXX: ea este împreună cu cei care iubesc pe Dumnezeu, pentru că este trimisă de către Dumnezeu, pentru ca să-i apere pe cei Sfinţi.

Oştirea lui Dumnezeu sau *a cerului* apare şi la Ieş. 12, 51; Deut. 4, 19;17, 3; IV Regi 21, 3; 21,5; 23, 4; 23; 5; II Cronici sau II Paral. 18, 18…

La II Paralipomena 18, 18, Sf. Proroc Miheea spune: „L-am văzut pe Domnul şezând pe tronul Său, şi toată oştirea cerului stând împrejuru-I, de-a dreapta şi de-a strânga", *cf.* ed. BOR 2001.

Alte texte ale Scripturii referitoare la tema noastră: II Paral. 33, 3; 33, 5; Neem. 9, 6…

La Sfântul Neemia, în textul ultim citat, apare: „Numai Tu eşti Domn; Tu ai făcut cerul şi cerul cerurilor şi toată statornicia lor, pământul întreg cu toate ale lui şi mările cu toate ale lor, Tu pe toate le chemi la viaţă şi Ţie Ţi Se închină oştirile cerului" [Neem. 9, 6], *cf.* ed. BOR 2001.

Is. 45, 12: „Eu cu mâinile am întins cerurile şi la toată oştirea lor Eu îi dau poruncă", *cf.* ed. BOR 1988.

Cf. Ibidem, la Ier. 33, 22: „Precum e *nenumărată oştirea cerească* şi nenumărat nisipul mării, aşa voi înmulţi neamul lui David, robul Meu, şi al leviţilor celor ce-Mi slujesc Mie"; Dan. 4, 32: „Toţi locuitorii pământului sunt socotiţi ca o nimica şi *El face ce voieşte cu oştirea cerească şi cu locuitorii pământului* şi nimeni nu poate să-L împiedice la lucrul Lui şi să-I zică: <Ce faci Tu>?"; Apoc.19, 19: „Şi am văzut fiara şi pe împăraţii pământului, şi oştirile lor adunate, ca să facă război cu Cel ce şade pe cal şi cu *oştirea Lui*".

Din Apoc. 19, 19 sau din Lc. 2, 13-14 [„Şi deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulţime de oaste cerească, lăudând pe Dumnezeu şi zicând: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire!*”], se observă faptul, că *oastea lui Dumnezeu* se manifestă la fel ca în locurile epifanice ale Vechiului Testament.

Dumnezeul Savaot al Scripturii e *Dumnezeul oştirilor cereşti*. Dumnezeu *Atotţiitorul* sau *Pantocratorul* e Acelaşi *Dumnezeu al oştirilor cereşti* sau *Creatorul / Făcătorul* cerului şi al pământului.

Dumnezeu Savaot: I Regi 1, 3; 1, 11; 1, 20; 4, 4; 15, 2; 17, 45; II Regi 5, 10; 6, 12: „…ca să aducă chivotul Domnului, asupra căruia este chemat numele Domnului Savaot, Cel ce şade pe heruvimi” etc.

Dumnezeu Atotţiitorul: Rut 1, 20; 1, 21; Est. 4, 17; Amos 5; 16: „Domnul Dumnezeu Savaot, Atotţiitorul”. Toate citaţiile sunt *cf.* ed. BOR 1988.

Prezenţa oştirii cereşti în viaţa noastră este o prezenţă dorită de Dumnezeu pentru că este spre ajutorul nostru.

Îngerul Domnului o găseşte pe Agar în pustiu [Fac. 16, 7]; doi Îngeri merg în Sodoma [Fac. 19, 1]; Îngerul Domnului îl opreşte pe Sfântul Avraam ca să îl junghie pe fiul său Isaac [Fac. 22, 1]; Sfântul Iacov are o vedenie în vis: „a visat că era o scară, sprijinită pe pământ, iar cu vârful atingea cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau şi se pogorau pe ea” [Fac. 28, 12].

Îngerii lui Dumnezeu vin şi povăţuiesc, vin şi îi ajută pe cei Sfinţi, vin şi împlinesc pedeapsa lui Dumnezeu. Îngerii *ne străjuiesc*, cum spune Sf. David [Ps. 33, 7], dar tot ei ne şi pedepsesc:

„Şi a ieşit îngerul Domnului şi a bătut în tabăra Asiriei o sută şi cincizeci de mii; iar dimineaţa, la sculare, toţi erau morţi”[Is. 37, 36].

Când Sfântul Daniel era în groapă: „Dumnezeu a trimis pe îngerul Său şi a astupat gura leilor” [Dan.6, 23]. După Judecata de apoi, „aşa va fi la sfârşitul veacului: vor ieşi îngerii şi vor despărţi pe cei răi din mijlocul celor drepţi. Şi îi vor arunca în cuptorul cel de foc; acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor” [Mt. 13, 49-50].

Prezenţa Sfinţilor Îngeri în Scriptură e una comună. La fel, în Vieţile Sfinţilor, Sfinţii din cer şi Îngerii sunt prezenţe familiare şi nu sunt considerate nişte *imixtiuni nedorite* în viaţa personală.

Dimpotrivă, comuniunea de credinţă şi de dragoste dintre membrii Bisericii de pe pământ şi a celei din cer, cere *apropierea* şi nu *depărtarea* unora de alţii.

Unitatea şi armonia dintre Puterile cereşti se înfăptuieşte şi între noi, în Biserică. Cei care caută să îşi sfinţească viaţa se unesc între ei cu cei de dinaintea lor şi cu Puterile cereşti.

Imaginea de pe Sfântul Disc, unde Puterile cereşti sunt împreună cu Sfinţii înaintea Domnului arată, că cele cereşti nu sunt separate de cele pământeşti, că Îngerii nu sunt separaţi de oameni, ci sunt împreună.

„Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”, nu spune altceva decât, că fiecare avem nevoie de fiecare pentru a fi în Hristos.

Mântuirea e comuniune şi mântuirea angajează întreagă Biserică. Dacă cred că mă pot mântui fără tot trupul Bisericii atunci cred, în mod fals, că *mântuirea* înseamnă *o legătură egoistă* cu Dumnezeu.

Însă mântuirea mea implică mântuirea fraţilor mei, implică bucuria mea, împreună cu alţii, de Dumnezeu şi bucuria mea veşnică, împreună cu alţii, în faţa lui Dumnezeu.

Legătura de iubire a Sfinţilor Îngeri e aceeaşi legătură de iubire a Sfinţilor şi e iubirea Bisericii pentru că e iubirea Treimii.

Fiecare poate trăi iubirea, deşertarea de sine pentru alţii pentru că fiecare persoană a Treimii iubeşte, împreună cu Alta, pe o a treia. În Treime nu e iubire de sine ci întotdeauna este iubire participativă.

Tatăl iubeşte pe Fiul şi împreună iubeşte pe Duhul Sfânt, iar Duhul Sfânt iubeşte pe Tatăl şi împreună cu Tatăl iubeşte pe Fiul iar Fiul iubeşte pe Sfântul Duh şi împreună cu Sfântul Duh iubeşte pe Tatăl. Nu există *iubire de sine* în Treime ci mereu *o iubire de Altul* şi *împreună cu Altul* de un al treilea.

Noi iubim pe Sfinţi şi pe Îngeri şi ei ne iubesc pe noi şi fiind împreunaţi în lupta noastră pentru adevăr şi pentru slava lui Dumnezeu, ei ne sunt aproape, sunt cu noi pururea.

Prezenţa Sfinţilor Îngeri, a Sfinţilor, a Prea Curatei Stăpâne ne-a fost mai mult decât evidentă în viaţa noastră. Dacă nu simţim în noi harul lui Dumnezeu şi dacă prezenţa Sfinţilor şi a Îngerilor Lui nu este o prezenţă familiară e semn că suntem departe de viaţa cuvioasă a Bisericii. *A trăi cuvios* înseamnă *a trăi cuviincios*, a trăi potrivit evlaviei pe care o avem pentru Dumnezeu.

Fragmentul: „Doamne, iubit-am bunăcuviinţa casei Tale şi locul locaşului slavei Tale. Să nu pierzi cu cei necredincioşi sufletul meu şi cu vărsătorii de sânge viaţa mea” [Ps. 25, 8-9], nu degeaba apare în rugăciunea de la spălarea mâinilor preoţilor, când aceştia se pregătesc să înceapă Sfânta Proscomidie.

Cei care iubesc bunăcuviinţa, podoaba interioară a preoţiei şi doresc să slujească acolo unde este Dumnezeu, la altarul Său cel Sfânt, trebuie *să intre* în faţa lui Dumnezeu cu inimă curată, cuvioasă, sfielnică.

Sfielnicia, teama, reverenţa de Dumnezeu se îmbină cu dragostea, cu dorul de Dumnezeu, atunci când Îi slujim Lui. Aceeaşi teamă o trăiesc şi Îngerii, care slujesc cu frică şi cutremur lui Dumnezeu, dar la cote mult mai adânci decât noi.

Organizaţiile religioase, care au eliminat din cultul lor cinstirea Prea Curatei Stăpâne, a Sfinţilor, a Îngerilor, a Sfintelor Moaşte de aceea au oameni goi de cuvioşie, pentru că nu mai au *de la cine* învăţa şi *cu cine* se întrece în fapta bună.

Pereţii aceia goi ai locaşurilor lor nu sunt un semn că au o *închinare ideală*, ci că sunt rupţi de cei Sfinţi, sunt rupţi de Sfinţii tuturor veacurilor şi de Puterile cele cereşti, sunt rupţi de membrii Împărăţiei lui Dumnezeu, în concluzie.

Ei vor să spună că au o *închinare nouă*, care exclude *închinarea Bisericii*. Dar *a inova* în materie de *realitate eclesială* înseamnă *a fabula*.

Biserica se închină Sfinţilor, îi cinsteşte ca pe unii, care sunt lângă Dumnezeu. La fel şi pe Îngeri. Biserica nu înlocuie pe Creator cu creaturile Sale, ci dă fiecăruia cinstea ce i se cuvine: lui Dumnezeu, ca Celui incomparabil şi celor din jurul Lui ca suitei, ca oştirii Celui în Treime slăvit şi închinat.

***Simon Magul** și **Satana** la Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul Amfilohie de Iconium*

În primul rând, în acest articol, vrem să elogiem efortul traductorial al prietenului, confratelui întru preoţie şi naşului nostru de cununie, părintele Marcel Hancheş, concretizat în cartea: *Dreapta credinţă în scrierile Sfinţilor Părinţi. Sfântul Theodor Studitul, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Amfilohie de Iconium*, vol. 1, trad. din limba greacă veche de Pr. Marcel Hancheş, Ed. Sofia, Bucureşti, 2006, 262 p.

În al doilea rând, vrem să subliniem faptul, că ultima predică a Sfântului Ioan Gură de Aur, inserată în textul cărţii de către traducătorul nostru, text *cf.* PG 59, col. 553-568, autentifică polemica Sfântului Apostol Petru avută cu Simon Magul la Roma şi faptul că, prin rugăciunea sa, primul eretic al epocii apostolice şi-a găsit sfârşitul ruşinos.

Teologi recenţi consideră descrierea evenimentului un *loc apocrif*. Sfântul Ioan Gură de Aur vorbeşte de două ori în această predică despre *realitatea de netăgăduit* a evenimentului.

Primul pasaj, *cf.* sursa citată, p. 169:

„Acestea le-a grăit Petru, Petru, cel cu adevărat fericit; Petru, piatra credinţei, pe care [piatră] Hristos a zidit Biserica; Petru, cel care ţine cheile cerurilor; Petru, cel ce a călcat valurile cu piciorul, iubitorul cel cald al Stăpânului Hristos, cel ce l-a azvârlit [la pământ] în Roma pe magul Simon, [căci se cuvenea] ca verhovnicul şi întâistătătorul [Apostolilor să-l azvârle] pe cel dintâi tâlhar şi ucenicul diavolului în erezii".

Simon Magul, care se considera *puterea lui Dumnezeu* pe pământ [*cf.* F. Ap. 8, 10] vine la Roma şi le arată oamenilor cum se înalţă el în văzduh.

De fapt, dracii îl înălţau în văzduh, dar nimeni nu îi vedea, în afară de Sfântul Apostol Petru, care se roagă ca să se arate înşelăciunea lui Simon.

Astfel, dracii îl scapă pe Simon cel înălţat în aer şi cade la pământ şi se face praf. Despre sfârşitul său ruşinos vorbeşte aici Sfântul Ioan Gură de Aur. Primul dintre Apostoli, verhovnicul Apostolilor îl biruie şi îl face de ruşine pe primul dintre eretici: pe Simon Magul.

În finalul primului text citat se observă, că Satana, diavolul, e considerat de Sfântul Ioan drept *inspiratorul ereticilor*. E revelator să amintim faptul, că ultima predică a Sfântului Ioan Gură de Aur, cea din care cităm, rostită după ce primise încredinţarea de la

Dumnezeu că va adormi la scurt timp [*cf.* cap 1, p. 160], are următorul titlu:

Cuvânt despre prorocii mincinoşi şi dascălii mincinoşi şi lipsiţii de Dumnezeu eretici şi despre semnele sfârşitului veacului acestuia.

Cu alte cuvinte, testamentul duhovnicesc al Sfântului Ioan Gură de Aur a fost un cuvânt împotriva ereticilor celor fără de Dumnezeu şi despre semnele venirii Domnului întru slava Sa.

Al doilea text referitor la Simon Magul, *cf.* Idem, p. 173: „Ascultaţi ortodocşilor şi nu faceţi pogorăminte ereticilor. Ascultaţi păstorilor şi înfioraţi-vă şi să nu tăceţi, ci propovăduiţi cuvântul. Nu daţi loc diavolului, nu daţi vânat lupilor.

Urmaţi Fericitului Apostol Petru care, pe când în Roma de trei ori blestematul Simon hulea şi spunea că el este *puterea lui Dumnezeu*, nu a tăcut nici pentru un ceas, nici nu a zăbovit, ci l-a mustrat şi l-a dovedit mincinos şi tâlhar şi potrivnic lui Dumnezeu şi, aruncându-l [jos], l-a predat pierzaniei".

Sfântul Ioan reconfirmă moartea lui Simon Magul ca rezultat al rugăciunii Sfântului Apostol Petru. O rugăciune plină de zel împotriva unui mincinos [pentru că se considera ceva ce nu era, adică *Sfânt* şi *întruparea* Sfântului Duh], a unui tâlhar [pentru că fura pe credincioşii Bisericii pentru secta lui] şi potrivnic lui Dumnezeu [pentru că instaura un mod de a fi şi o credinţă mincinoasă, care huleau Biserica şi pe Dumnezeu].

Simon moare la Roma. Tot la Roma sunt martirizaţi, din porunca împăratului Nero, şi Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel. Polemica avută cu Simon şi moartea ruşinoasă a acestuia apare în viaţa Sfântului Apostol Petru şi ea este autentică.

Titlul nostru nu este întâmplător. Sfântul Ioan, în cap. 6 al predicii, *cf.* p. 175, îl numeşte pe Simon Magul: „cel dintâi în erezie, ucenicul şi înainte mergătorul lui Antihrist".

Ereticul este orice om care stă în afara Bisericii Ortodoxe, a singurei Biserici a lui Dumnezeu. *A fi eretic* înseamnă *a alege*, cu de la sine voinţă, cu îndârjire şi cutezanţă, să nu fi părtaş mântuirii şi sfinţeniei lui Dumnezeu în Biserica Sa. Erezia nu este *un dat* ci *o alegere*. Însă erezia strică ontologic pe cel care se raliază la ea.

În cap. 8 al predicii, p. 183-184, apare un pasaj foarte direct despre cum se pregăteşte primirea Antihristului:

„Ia aminte cum sus şi jos [vorbeşte] de prorocii mincinoşi şi de dascălii mincinoşi şi de apostolii mincinoşi ai lui Antihrist, fiul pierzaniei, care, fiind pregătiţi mai dinainte prin duhurile necurate şi fiind lucraţi [posedaţi] de ele, se fac înainte mergători ai lui

Antihrist şi ai potrivnicului [ai Satanei]. Şi amăgesc prin dogmele lor şi pregătesc un popor destoinic pentru a primi pe fiul pierzării".

Cine ştie teoria *dublului adevăr* are înainte, de fapt, platforma program a mistificării. Ereticii nu mizează, în polemicile lor, pe logică, pe adevăr total, necenzurat, pe istoria acrivică a Bisericii, pe filiaţia faţă de Sfinţii din toate secolele ci pe tactica fragmentului, a mistificării datelor, pe forţa demonică, care emană din ei.

Starea de euforie a penticostalilor, înverşunarea, deloc galantă, a baptiştilor, militarismul iehovist, diplomaţia mormonă, transa adventă a sfârşitului, recursul la morală al evangheliştilor etc. nu sunt *stări harice*, ci multiple manifestări ale aceleiaşi stări de *demonizare accentuată*.

A miza pe evlavie, pe coerenţă, pe bun simţ în disputa cu ereticii înseamnă a miza pe lucruri care nu le sunt proprii. Tocmai de aceea, nu vei avea parte de un discurs edificator despre propria lor doctrină, care se află într-o continuă schimbare şi alterare, ci întotdeauna vorbirile cu ei, când ajung în puncte grave de incoerenţă, se transformă într-o *izbucnire necontrolată*.

Psihologia ereticilor faţă de Biserica secolului al 4-lea, apare în predicile Sfântului Ioan cu pregnanţă. Ereticii alterau textele Scripturii, inventau texte *revelate* din senin, îşi instaurau ierarhii bisericeşti false şi pretindeau că au o viaţă mult mai curată decât a membrilor Bisericii.

Encratiţii, spre exemplu, se considerau *înfrânaţi*, oameni *evlavioşi*, cum se cred *evanghelicii* de la noi, când se numesc *pocăiţi*.

Gnosticii, după cum spune şi numele lor, se credeau *cunoscători* ai unor lucruri *nerevelate* Bisericii sau interpretau Scripturile creştine de asemenea manieră încât, pe seama lor aceştia brodau tot felul de existenţe divine de ordinul zecilor, după cum penticostalii noştri vorbesc de o *revelaţie continuă* a Duhului, unde li se transmit *lucruri speciale*, de *ultimă oră*, care *îmbogăţesc* Scriptura.

Eunomienii se lăudau cu o *vedere* a esenţei lui Dumnezeu şi cu o *cunoaştere* a lui Dumnezeu după cum Se cunoaşte Dumnezeu Însuşi, precum romano-catolicii zilelor noastre iar mesalienii se considerau un fel de *isihaşti*, dar care trăiau într-o mare destrăbălare, care nu aveau nevoie de Biserică şi de Sfintele Taine, pentru că ei considerau că *scot pe draci* numai cu rugăciunea.

Diversitatea ereziilor şi a sectelor este aparentă. Toate au în comun un singur lucru: îndepărtarea oamenilor de Biserica una şi de mântuirea prin Hristos.

Că unii *aşteaptă* regatul, că alţii *calculează* sfârşitul lumii, că unii vorbesc *în limbi*, că alţii au mare *dar* la evaghelizare etc. e prea puţin important. Treaba e că fiecare aşteaptă ceva şi nimeni nu primeşte nimic.

Sfântul Ioan Gură de Aur aminteşte de multe ori faptul, că lupii, ereticii, nu vin ca să ajute Biserica, ci pentru ca să prade pe credincioşii slabi şi neîntăriţi ai Bisericii. Ereticii şi Satana sunt pentru el co-participanţi la răul făcut Bisericii.

În tratatul contra *apotactiţilor* sau *a ghemeliţilor* [sectă care renunţase la anumite lucruri, printre care şi consumul de carne, ouă şi lapte şi pentru aceasta membrii ei se simţeau *aleşi*], Sfântul Amfilohie de Iconium, prieten al Sfântului Vasile cel Mare, începe capitolul al 2-lea, *cf.* p. 217 a ediției de față, cu următoarele lucruri:

„Începătorul [şi învăţătorul] tuturor ereziilor este diavolul. Căci, după cum Hristos este începătorul Bisericii soborniceşti şi S-a dat pe Sine pentru Ea ca să o sfinţească şi să o înfăţişeze Sieşi Biserică, neavând pată sau zbârcitură sau ceva de acest fel (*cf.* Ef. 25, 27), aşa şi diavolul, fiind gata să amăgească şi să împrăştie, s-a făcut începătorul tuturor ereziilor. Căci numai ce a fost învăţat neamul oamenilor să se închine lui Dumnezeu, şi [gata] diavolul a făcut mulţi dumnezei cu nume mincinos".

Punerea Satanei în antiteză radicală cu Hristos, îl arată pe Satana drept iniţiatorul şi susţinătorul tuturor ereziilor şi al separaţiilor pe false motive de *credinţă*, pe *motive* inventate de credinţă.

Sfântul Amfilohie ne dă aici un portret admirabil despre psihologia fostului credincios ortodox, care, peste noapte, devine eretic.

Vă rog să îl ascultaţi cu atenţie, pentru că veţi regăsi imediat amprenta interioară a prietenului sau a rudei dv., care de câteva luni sau de câţiva ani a devenit un *altfel de credincios*, adică un penticostal, un mormon, un adventist, deşi, tot neamul său, şi el însuşi, era ortodox:

„Căci numai ce-l apucă diavolul pe careva dintre ei şi îl scoate din Biserică, că îl şi vezi din acel ceas pe unul ca acesta grăind fără cruţare nedreptate spre înălţime, nemaicunoscând de acum nici pe preotul care l-a botezat, nici pe Maica sa duhovnicească, Biserica ce l-a născut şi l-a hrănit, nici altarul de unde s-a hrănit şi s-a adăpat de copil, nici darurile cele sfinte aduse ca jertfă.

Ci îndată cea dintâi procopseală şi mare ispravă este socotită de ei tăgăduirea şi hulirea împotriva Tainelor. Căci unul ca acesta începe să spună, sau mai degrabă diavolul grăieşte în el: *Ce este*

Biserica? Ce e Botezul? Acela este sângele lui Hristos? Să nu fie ca acela să intre în gura mea!.

Ticălosule! Dacă îţi păzeai inima cu toată străjuirea, dacă te rugai cu osteneală până la ultima suflare, rămânea cu tine *straja* [adică harul Duhului]. Dacă nu dădeai intrare diavolului în inima ta, nu ai fi robit spre voia aceluia”, *cf.* Idem, p. 222.

Apostazia, căderea de la Biserică a unui ortodox e văzută de către Sfântul Amfilohie ca o lipsă acută de viaţă duhovnicească.

Şi, de aceea dracul, care îl punea pe fostul ortodox să bea, să fumeze, să curvească, când ajunge baptist, îl face să renunţe la ele pentru *frumoasa mândrie* de a se da de *sfânt*.

Tocmai de aceea fostul ortodox mă va aborda pe mine ca preot pe o temă morală, spunându-mi că atunci, când era ortodox era foarte păcătos, dar acum, de când e adventist, e un om *sfânt*. Însă, cine nu te-a lăsat frate Gheorghe să fii Sfânt, când erai ortodox?

Avalanşa de moralism ascunde lipsa de fundamentare teologică. Teologii eterodocşi, care au cunoaştere teologică vor încerca să pună între acolade marile probleme, lipsa de fundament a credinţei şi a Bisericii lor şi vor vorbi despre *puncte comune* între noi şi ei.

Însă *punctele comune* sunt mereu divergente. Discuţiile inter-religioase, în materie de credinţă sunt nule, dacă nu există pocăinţă, revenire în Biserica Ortodoxă.

Ambii Sfinţi de care ne ocupăm acum au o vehemenţă radicală împotriva contactului şi a prieteniei cu ereticii.

În predica Sfântului Ioan Gură de Aur citată anterior, în cap. 4, p. 170, se consideră mâncatul împreună cu ereticii o vrăjmăşie a noastră faţă de Hristos:

„Auziţi toţi cei care mâncaţi împreună cu ereticii hotărâre dureroasă: sunteţi vrăjmaşi ai lui Hristos. Căci nici cel ce este prieten cu vrăjmaşii împăratului nu poate să fie prieten al împăratului; şi nu se învredniceşte de viaţă, ci piere împreună cu vrăjmaşii şi suferă şi mai [mari] rele”.

Sfântul Amfilohie, vorbind şi el despre Simon Magul, îl consideră începătorul tuturor ereziilor, ca unul care „a primit în inima lui toată răutatea diavolului”, *cf.* p. 229.

Cap. 11, p. 230-232, din tratatul Sfântului Amfilohie citat anterior, ne dă amănunte foarte interesante despre evoluţia lui Simon Magul:

„Căci acesta, apropiindu-se de Filip Apostolul, care propovăduia în Samaria, şi fiind învăţat de el cuvântul adevărului, şi

lepădându-se de diavol, şi unindu-se cu Dumnezeu, a fost învrednicit şi de Botez.

El a rămas lângă Apostol şi, văzând semnele şi minunile săvârşite prin el, se uimea. Căci nu a ascultat [doar] în chip simplu propovăduirea, ci Scriptura arată, că până la o vreme a rămas [lângă Filip] ca să se încredinţeze şi prin ochi, şi prin auz.

Şi acestea le-a lucrat iubirea de oameni a lui Dumnezeu ca să-l câştige pe el. Şi dacă ar fi vrut, ar fi avut împărtăşire cu Acesta, dar în locul Lui el a cugetat cele potrivnice.

Căci, arătând Sfântul Filip Apostolilor din Ierusalim că Samaria a primit cuvântul lui Dumnezeu şi că e vremea să le fie daţi preoţi, pogorându-se Sfinţii Petru şi Ioan din Ierusalim şi punându-şi mâinile, au primit Duh Sfânt cei care erau vrednici de acest har [adică de preoţie].

Şi văzând Simon că prin mâinile Apostolilor se dă Duhul Sfânt, cugetând la iubirea de stăpânire, a adus daruri Apostolilor, zicând: *Daţi-mi şi mie puterea acestea ca pe cel pe care îmi voi pune mâinile să primească Duh Sfânt*.

Dar Petru a zis către el: *Argintul tău [să fie] cu tine spre pierzanie, că ai socotit că darul lui Dumnezeu se dobândeşte prin bani*, şi celelalte următoare [câte se spun în F. Ap.].

Acesta este Simon, care mai înainte s-a lepădat de diavol şi de îngerii lui, şi de toate lucrurile lui. Acesta este cel care a primit de la Apostolul Filip Botezul.

Până aici era de lăudat, dar după aceasta e vrednic de milă. Căci depărtându-se de scop şi fiind judecat nevrednic de un asemenea har şi de hirotonie, a început să se războiască cu Apostolii, nemaicunoscându-i pe lucrători, nemaicunoscând pe cel care l-a născut, ci uitând de toţi.

Cel ce puţin mai înainte era ucenic acum e vrăjmaş. Ce ai păţit, omule? Cine te-a sălbăticit aşa? Cine te-a pornit spe furie oarbă? De ce te-ai dat cu totul pe sineţi celui rău încât ţi s-a împietrit toată inima şi nu mai primeşti îndemnul Apostolilor, ci te socoteşti *mai drept* decât Apostolii?

Şi nu a încetat până la moarte să se lupte cu Apostolii şi nu s-a dat în lături să meargă din Samaria până la Roma şi acolo să lucreze împreună cu adiavolul şi să se lupte cu Hristos".

Frustrarea lui Simon cel botezat şi membru al Bisericii a fost aceea că nu a fost hirotonit preot de către Sfinţii Apostoli. Pentru că nu a primit „puterea lui Dumnezeu", pe Duhul, de la Sfinţii Apostoli, de aceea şi-a arogat singur titulatura de „putere a lui Dumnezeu" şi demonizându-se a început ca să facă minuni false cu ajutorul demonilor.

Cf. Vieţilor Sfinţilor pe luna iunie, ed. rom. 1997 [Ed. Episcopiei Romanului şi Sf. Mănăstire Sihăstria], când Sfântul Petru ajunge la Roma, Simon se numea pe sine *Hristos* şi făcea diverse minuni false înaintea oamenilor. Sfântul Petru s-a dus la locuinţa lui Simon şi a aflat de la cei care îl aşteptau la poartă pe Simon, că e considerat de către ei un "„eu puternic", *cf.* p. 481.

Sfântul Petru îl face pe câinele negru de la poarta lui Simon să grăiască omeneşte şi să îi spună lui Simon că vrea să vorbească cu el, *cf.* p. 482.

Simon face năluciri în faţa lui Petru şi a oamenilor, Apostolul face minuni în faţa lor. Una dintre minunile Sfântului Petru e descrisă de istoricul Hegesip şi anume cum învie un mort, *cf.* Ibidem.

Simon face, ca prin năluciri demonice, să pară că a înviat pe mort, dar tânărul nu se ridică. Sfântul Petru face rugăciune şi învie pe tânăr, ca şi pe Tavita. Sunt descrise şi alte minuni aici.

Simon devine prietenul împăratului Nero şi le promite într-o anume zi oamenilor, că se va lăsa tăiat pentru ca să învie a treia zi. Face un berbec să ia chip de om şi acela e tăiat în locul lui.

Însă Sfântul Petru îl dă iarăşi de gol, arătând că a fost junghiat un berbec şi nu Simon, *cf.* Idem, p. 484.

Într-altă zi se urcă pe o clădire înaltă din Roma şi le arată oamenilor cum poate el să zboare.

Textul sfânt spune: „Vrăjitorul Simon, zicând acestea, a plesnit din mâini, s-a înălţat în văzduh, a început a zbura [nu vă aduce aminte asta de iluzioniştii veacului nostru? n.n.] şi a se sui în sus înălţându-l diavolii", *cf.* Ibidem.

Acesta este momentul în care Sfântul Petru îi ceartă pe demoni şi „îndată au fugit de la Simon prin văzduh şi ticălosul vrăjitor a căzut jos, precum odinioară a căzut diavolul cel lepădat din cer, şi astfel i s-a sfărâmat tot trupul", *cf.* Idem, p. 484-485.

Însă Simon cade la pământ, e rănit grav, dar nu moare decât a doua zi. Nero vrea să pună mâna pe Sfântul Petru dar nu se întâmplă asta acum, ci după mai mulţi ani.

Sfântul Petru îl pune pe Sfântul Lin episcop de Roma, apoi merge spre Spania, contrar teoriei false a primatului papal romano-catolic, care stipulează mai mulţi ani de stat în Roma ai Apostolului şi un presupus episcopat al său aici, *cf.* Idem, p. 485.

Recapitulând lucrurile deja afirmate, primul eretic, care părăseşte Biserica, este Simon Magul, care moare ruşinos.

Sfântul Ioan şi Sfântul Amfilohie validează moartea lui Simon din cauza Sfântului Apostol Petru. Ereticii sunt toţi cei care nu au părtăşie cu Biserica Ortodoxă, care e Biserica Apostolilor.

Chiar dacă ortodocşii au păcate de tot felul, dacă se pocăiesc se pot mântui. Eterodocşii, chiar dacă au fragmente de adevăr şi o viaţă morală aleasă, fără dreapta credinţă şi comuniunea cu Biserica Ortodoxă stau în afara Bisericii lui Hristos şi nu moştenesc Împărăţia Cerurilor.

Pentru o aprofundare a acestei tematici, traducerea părintelui Marcel Hancheş este foarte expresivă şi notele sale de subsol pun în evidenţă locurile grele ale textelor.

V-o recomandăm spre citire, alături de celelalte trei cărţi pe care Sfinția sa le-a publicat până acum:

1. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cateheze baptismale*, trad. din lb. greacă veche de Pr. Marcel Hancheş, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2003, 131p.

2. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cateheze maritale*, trad. din lb. greacă veche de Pr. Marcel Hancheş, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2004, 181p.

3. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii şi cuvântări despre educaţia copiilor*, trad. din lb. greacă veche de Pr. Marcel Hancheş şi Psa. Rusalina Hancheş, Ed. Marineasa, Timişoara, 2005, 188 p.

Traducerile sale sunt foarte acrivice, poarta amprenta sa duhovnicească profundă şi emană evlavia dumnezeiască care îl animă. El este nu numai un simplu traducător, ci un ermineut al Sfinţilor Părinţi, care îi înţelege din intimizarea continuă cu ei.

Eu, personal, sunt foarte recunoscător şi îndatorat viziunii sale teologice şi traductoriale, fapt pentru care îi mulţumesc cu dragoste şi pe această cale.

Mânia râvnei lui Dumnezeu

Cum Se mânie Dumnezeu, Cel care ne iubeşte? Ce fel de mânie apare în contextul de la In. 2, 15, când se spune:

„Şi făcându-Şi un bici din ştreanguri, i-a scos pe toţi afară din templu, şi oile şi boii, şi schimbătorilor le-a vărsat banii şi le-a răsturnat mesele”? Acesta e textul din ed. BOR 1988.

În NT, ed. Nestle-Aland, Stuttgart, 1981, avem „φραγέλλιον ἐκ σχοινίων”. Sintagma din limba greacă veche ne spune despre *un bici din funii*, *φραγέλλιον* grecesc fiind sinonim cu *flagellum* latinesc, de unde a rezultat *flagelare* în limba română.

Acţiunea de *a flagela* se face cu un *flagellum*, adică cu un *bici*. Dacă Fiul lui Dumnezeu Şi-a făcut un bici din funii şi a răsturnat τὰς τραπέζας [mesele], Sfântul Ioan califică gestul Său drept unul profetic, o împlinire a Ps. 68, 9, care, în traducerea ÎPS Bartolomeu Anania, adesea foarte plină de miez, apare: „că râvna casei Tale m-a mâncat”.

In. 2, 17, apare în ed. BOR 1988 în termenii: „Râvna casei Tale mă mistuie”. Diferenţa semnificativă între cele două ediţii scripturale apare între *mă mistuie* din ed. BOR 1988 şi „mă mănâncă” din ed. BOR 2001.

ÎPS Bartolomeu, adică ed. BOR 2001, se calează perfect pe ediţia grecească a textului la In. 2, 17: „ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου Σου καταφάγεται με”.

Zelul, râvna pentru casa lui Dumnezeu, mai bine-zis, pentru respectarea sfinţeniei interioare şi a sfinţeniei templului, a Bisericii, L-a făcut pe Fiul lui Dumnezeu să aibă o anume violenţă: violenţa iubirii de Dumnezeu.

Pacifismul e teoria cum că violenţa nu e bună în niciuna dintre circumstanţe. Adică, noi nu trebuie să acţionăm violent pentru ceea ce iubim.

În In. 2, 15, Hristos Dumnezeu Se arată violent pentru ceea ce iubeşte. Ierminiile patristice la acest text arată, într-un mod pregnant faptul, că aici Domnul Şi-a arătat postura Sa de Judecător al lumii sau că Cel prea blând este şi Drept sau că va fi Drept cu toţi.

Textul evanghelic nu ne spune că Domnul *a folosit* biciul ci că *şi-a făcut* [ποιήσας] un bici.

Ceea ce rezultă, în definitiv, din textul de la In. 2, 15 e aceea că El i-a scos din templu pe schimbătorii de bani, pe negociatorii financiari, care nu aveau ce să caute acolo, cât şi oile şi boii.

Mânia dumnezeiască a Fiului lui Dumnezeu venea din *râvna pentru sfinţenie* şi nu pentru *interese meschine*. El le-a răsturnat mesele, le-a vărsat banii pe jos şi i-a scos, cu întreaga hărmălaie, din templu.

Un gest profetic şi judiciar, în cel mai bun sens cu putinţă, pentru că judiciarul, judecata trebuie să vină din *râvna pentru sfinţenie* şi nu din *ranchiuni personale*.

Logica umană defectuoasă şi extremistă vede ori prea multă bunătate, ori prea multă dreptate, rectitudine în gesturile Fiului lui Dumnezeu.

Cum să Se mânie Fiul lui Dumnezeu pe noi, dacă ne iubeşte, se întreabă omul? Şi totuşi gestul acesta s-a petrecut, este real, e consemnat cu tărie de Scriptură, şi Cel care Şi-a făcut un bici era Cel care l-a iubit pe om mai mult decât pe Sine.

La Rom. 8, 31, Sfântul Pavel, marea şi sublima minte a Bisericii, pe care o lăudăm începând cu această seară, la praznicul său de peste an, spunea: „Dacă Dumnezeu e pentru noi, cine este împotriva noastră?”.

Şi, în versetul următor: „El, Care pe Însuşi Fiul Său nu L-a cruţat, ci L-a dat morţii, pentru noi toţi, cum nu ne va da, oare, toate împreună cu El?” [Rom. 8, 32]. Asta cu *necruţatul* reprezintă iarăşi un cuvânt tare, care reprezintă râvna Tatălui pentru mântuirea noastră.

Particula „οὐκ ἐφείσατο” de la Rom. 8, 32 se traduce prin „nu L-a menajat [verbul φείδομαι]” pe Fiul, nu L-a cruţat Tatăl pe Fiul, nu L-a scăpat de moarte, pentru că moartea Lui era mântuirea noastră.

Râvna Fiului de a curăţa templul de farsori se întâmpină cu cea a Tatălui de a nu cruţa pe Fiul de la cruce. Râvna de a ne iubi a Tatălui este identică cu râvna de a iubi sfinţenia lui Dumnezeu a Fiului. Dacă vrem să înţelegem cele două versete, cel de la Ioan şi cel de la Romani, trebuie să înţelegem că *sfinţenia* şi *mântuirea* sunt *lucruri râvnite*, sunt lucruri pline de zel, lucruri care cer violenţa râvnei.

Râvna şi *mânia* par antagonice şi titlul articolului nostru pare a fi *deplasat*. Însă *mânia lui Dumnezeu* e *mânia râvnei*, mânie sfântă şi mânia duhovnicească a Sfinţilor vine din dragostea de adevăr, de sfinţenie.

Avem Sfinţi sau Sfinte, care au intrat în templele păgâne şi le-au devastat, au zdrobit idolii, i-au aruncat la pământ, fapt pentru care au primit o moarte crudă, înfiorătoare. A califica *mânia râvnei* Sfinţilor drept *un impuls malefic* spre distrugere, spre răzbunare nu înseamnă decât a privi din afara logicii vieţii duhovniceşti.

Palma dată de Sfântul Nicolae ereticului Arie nu a venit din cauză că Sfântul suferea de *sindromul enervării*, a *enervării necontrolate*, ci din râvna pentru adevăr, din prea mare dragoste pentru Fiul lui Dumnezeu, căci nu a mai suportat insultele demonice la adresa Lui, după cum, blestemul Sfântului Calinic, aşezat la poarta Frăsineiului nu a venit dintr-o *înţelegere defectuoasă* a femeii şi a drepturilor sale, ci din nevoia de viaţă duhovnicească autentică a monahilor de acolo.

Logica umană decăzută nu poate înţelege *logica enervării* lui Dumnezeu, nici *a pedepsei* lui Dumnezeu şi nici *a râvnei pentru adevăr*.

Când cineva luptă astăzi pentru adevăr, când e plin de zel pentru casa lui Dumnezeu e considerat *fundamentalist*, *retrograd*…în cuvintele cu care este *elogiat* punându-se întreaga *vituperare* [vorba domnului Sorin Dumitrescu] la adresa noastră. A vitupera = a denigra, a defăima. Cuvinte *vituperande*.

Trebuie să nu te enervezi deloc sau să te *enervezi dumnezeieşte*? Se pare că Scriptura nu cunoaşte verbul *a se enerva*, dar îl cunoaşte, din plin, pe cel de *a se mânia*, *cf.* Fac. 27, 44; 31, 36; 34, 7; 40, 2; 41, 10; Ieş. 15, 17;22, 24; Num. 11, 1; 11, 10…In., 3, 36; Rom. 1, 10; 9, 22; Efes. 4, 26; 5, 6; Col. 3, 6; I Tes. 1, 10 etc.

Enervarea, iritarea, e o chestiune latentă în om, pe când mânia e violentă. Mânia omului cuvios ca şi mânia lui Dumnezeu vine din rănirea celei mai fine dragoste.

Locurile citate de către noi ne spun în esenţa lor : *Când se trece cu şenilele tancului peste sensibilităţile inimii, când se atentează la cele mai scumpe simţăminte şi certitudini, atunci nu vă aşteptaţi să stăm cu mâinile în sân şi să privim, nepăsători, cum Dumnezeul nostru, inima noastră, conştiinţa noastră sunt anulate ca un pai, ca un zero. Atunci vom acţiona cu râvnă pentru casa lui Dumnezeu şi pentru adevăr.*

Când Fiul lui Dumnezeu împlineşte pe *Mă mănâncă* sau *Mă mistuie* râvna casei Tale, împlineşte, de fapt, vâlvătaia râvnei, a râvnei dumnezeieşti pentru cele ale lui Dumnezeu şi ale mântuirii.

Sfinţii Mucenici, Sfinţii Mărturisitori, Sfinţii Evanghelizatori ai lumii erau mânaţi de acest zel năucitor, devastant, de a spune adevărul unor oameni, care nu dădeau doi bani pe el sau de a le arăta că sfinţenia e reală unor oameni, care credeau că toată lumea e perversă, că toată e curvă, că toată e prefăcută.

Pentru lumea secularizabilă continuu, pentru cea în care ne trăim zilele la modul real, dureros, cel mai năucitor ferment sau nebunie sfântă e acest zel profetic, zel al mântuirii, care există în cei care se curăţesc de patimi.

Cei care iau contact real cu tăria Scripturii şi a Vieţilor Sfinţilor devin ei înşişi plini de zel, plini de doruri străine lumii îmbâcsite de lehamite şi astfel de oameni nu pot fi stăpâniţi şi îmbătaţi cu apă chioară.

Astfel de oameni sunt imposibil de timorat. Zelul, râvna, pe măsura ce vrei să o stingi, pe măsură ce oricine încearcă să te smintească în credinţa ta, să îţi spună să o laşi mai moale cu asceza, cu cunoaşterea şi cu rectitudinea, cu sfinţenia, că pe aici, pe pământ, găinăriile sunt la putere şi numai prin astfel de mijloace se poate trăi, ea se umple de şi mai multă putere şi vede şi mai evident mâna providenţei lui Dumnezeu în istoria lumii şi a vieţii personale.

Cei care vă ocupaţi cu studiul Scripturii şi al Sfinţilor, ştiţi, cu prisosinţă, că atunci când Sfinţilor li se închidea o uşă li se deschidea alta, că atunci când îi trimiteau în exil ei deveneau şi mai cunoscuţi, iar atunci când cineva îi înjosea, nu făcea decât să le sporească slava.

Oricum ai da-o, mai pe româneşte, cu oamenii care slujesc lui Dumnezeu, ei cad tot în picioare, şi se umplu de folosul duhovnicesc al vieţii cu Dumnezeu.

Pentru că *a te mânca dorul de sfinţenie*, a te roade, a roade măruntaiele tale dorul de bine, de frumos, de linişte, de adevăr, nu înseamnă decât că harul, focul lui Dumnezeu te arde şi te învăluie, că el te pătrunde şi te face torţă, pregătindu-te pâine plăcută, bună pentru masa lui Dumnezeu.

„Pâinile punerii înainte” de la Ieş. 25, 30 ne vorbesc, tipologic, despre trupurile şi sufletele noastre sfinţite, care „se vor afla pururea înaintea Mea” [cf. Ibidem].

Trebuie să te coci ca pâinea, să te pui în cuptorul ispitelor şi al durerilor, al răbdării, în cuptorul râvnei, ca să devii pâine, care stai înainte, pe care Dumnezeu o va pune veşnic înaintea Sa. Însă, ca să fie *pâine*, trebuie să existe acţiunea drojdiei, acţiunea violentă a drojdiei, care face din făină un trup bun de mâncat.

Ca să fie pâine, trebuie să fie foc, trebuie să te mistuie dorul de Dumnezeu, dorul de bine între oameni, dorul de sfinţenie. Iar dacă, atunci când e dragoste, e mult foc, multă concentrare asupra celui iubit / a celei iubită, mult entuziasm, cum să fie focul pentru Dumnezeu un foc *mai mic* şi nu unul *infinit mai dureros*, mai devorant interior, mai sfâşietor?

Râvna şi *mânia* lui Dumnezeu sunt împreună. *Dragostea* şi *dreptatea* sunt la un loc la Dumnezeu. *Atotvederea* şi *atotsusţinerea* fiecărei existenţe îşi găsesc în Dumnezeu identitatea lor non-antagonică.

Cel care vede toate este, în acelaşi timp, în toate, ştie toate, cuprinde toate, susţine toate, le hrăneşte pe toate, le judecă pe toate, le iubeşte pe toate. Dacă am înţelege că toate energiile, puterile, lucrările lui Dumnezeu nu sunt despărţite ci sunt unite în fiinţa Treimii, am înţelege de ce dreptatea Sa are milă şi mila Sa are râvnă, de ce bunătatea Sa e plină de prevedere şi candoarea Sa este deosebit de atentă cu adâncurile omului.

Dumnezeu nu dă niciodată haruri mai presus de puterea omului şi nici nu îi cere omului să facă lucruri cărora nu le înţelege rostul, utilitatea.

Dumnezeu nu îl forţează pe om să fie bun, chiar dacă noi suntem nişte puncte de praf înaintea Lui şi nici nu Se bate cu noi, nu vrea să ne arate nouă cât de puternic este El. Măreţia lui Dumnezeu se înţelege din tăcerea şi smerenia Lui iar din urgia mâniei Lui se vede blândeţea Lui cu noi.

Dacă Dumnezeu ne-ar bate cu biciul la fiecare păcat, ce sănătate am mai avea? Iar dacă ne-ar da daruri pe care noi, din cauza puţinătăţii noastre de minte, le-am pierde în două clipe, ce rost ar avea să ni le mai dea?

Când nu înţelegem ceva din viaţa noastră, să nu dăm vina pe El, ci să vedem rostul fiecărei clipe care stă de faţă.

Vom vedea că nimic nu e întâmplător în viaţa noastră, că nimic nu e mai mult sau mai puţin decât trebuie, că toate sunt perfecte într-o lume, care trebuie să ne coacă, ca pe nişte pâini, pentru Împărăţia netrecătoare a lui Dumnezeu.

Între ***realitatea lui Dumnezeu*** *și* ***conceptele despre Dumnzeu***

În articolul său de astăzi, 11 iulie 2007, Părintele ortodox american, Stephen Freeman scria:

„Theology is about God as *reality* and not God as a *concept*. Subtlety was an ascription given of the *serpent*, not applied particularly to God. That which is difficult about God is in the human heart. We find God difficult to know or understand because our hearts are hard. *Blessed are the pure in heart for they shall see God*.

Adică: „Teologia se referă la Dumnezeul Cel Viu iar Dumnezeu nu este un concept, o idee.

Subtilitatea / rafinamentul a fost o caracteristică pusă pe seama şarpelui / a diavolului şi ea nu a fost atribuită lui Dumnezeu de către Scriptură.

Dificultatea de a-L înţelege pe Dumnezeu ţine de inima noastră. Noi trăim greutatea de a-L înţelege pe Dumnezeu pentru că inimile noastre sunt reci, sunt dure. Ne trebuie ceea ce ne-a spus Domnul, adică: *Fericiţi sunt cei curaţi cu inima, căci aceia vor vedea pe Dumnezeu*".

Realitatea lui Dumnezeu nu poate fi niciodată obiectualizată. Ea este înţeleasă pe măsura duhovnicească a omului şi fără a fi epuizată de către cineva. Dumnezeul Cel Viu al Scripturii vorbeşte oamenilor, Se revelează lor, este intim cu Sfinţii Săi şi îi întăreşte în necazurile lor şi le aduce bucurii negrăite.

Cine este în relaţie cu Dumnezeul Scripturii şi al Bisericii, cu Dumnezeul Părinţilor ştie că nu poate să îşi aroge dreptul de preeminenţă în faţa Sa, că în faţa lui Dumnezeu se intră prin sfinţenie şi mare curăţie.

Iar *vorbirea despre Dumnezeu* este mereu o sesizare şi mai accentuată şi mai intimă *a realităţii lui Dumnezeu* şi nu o experimentare în discursul analitic despre sursele, *care vorbesc despre Dumnezeu*. Teologia este viaţa cu Dumnezeu şi vorbirea din interiorul acestei vieţi.

Forma discursivă a comunicării despre Dumnezeu nu este fundamentală. Despre Dumnezeu se poate vorbi tăcând, se poate vorbi sfinţindu-ţi viaţa, se poate vorbi plângând sau iubind.

Însă, în viaţa noastră, relaţia cu Dumnezeu trebuie să fie o relaţie cu Dumnezeul Treimic. Dumnezeul nostru este Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, un Dumnezeu în trei persoane, un Dumnezeu veşnic, un Dumnezeu tripersonal, fiinţa una a lui Dumnezeu fiind conţinută în comun de trei persoane într-o iubire şi armonie desăvârşite.

Ca să accepţi realitatea lui Dumnezeu trebuie să accepţi, prin credinţă, revelaţia lui Dumnezeu faţă de noi, modul în care El S-a făcut cunoscut, prin Fiul, nouă înşine.

Dogma Sfintei Treimi însă e socotită în sistemul teologic protestant drept o realitate non-biblică şi raportarea la ea se face prin prisma hristologiei.

Părintele profesor Ştefan Sandu, în admirabila sa *Istorie a Dogmelor*, analizând triadologia protestantă primară a ajuns la concluzia, că s-a produs o centrare a teologiei protestante pe hristologie în detrimentul învăţăturii despre Dumnezeu [3].

Învăţătura despre Dumnezeu a început să fie privită funcţional în protestantism şi locul soteriologiei în învăţătura protestantă a minimalizat, paradoxal, învăţătura despre Dumnezeul treimic.

Aşa cum spuneam într-un articol anterior, minimalizarea triadologiei în favoarea hristologiei în concepţia protestantă a dus la o deformare pronunțată a soteriologiei, pentru că s-a pus semnul egal între *mântuirea universală* adusă de Hristos şi *cea personală* (A se vedea: *art. nostru*).

Un Dumnezeu real este întotdeauna autentic, este întotdeauna actual şi paradoxal. Dacă recitim cu atenţie cartea *Facerea* în ceea ce priveşte revelarea lui Dumnezeu în viaţa celor trei Patriarhi, a Sfinţilor Avraam, Isaac şi Iacov, vom observa că Dumnezeu, *Domnul Dumnezeu* este, pe de o parte, Dumnezeul, Care le-a vorbit, în mod personal iar, pe de altă parte, e Dumnezeul Părinţilor, e Dumnezeul în Care au crezut şi înaitaşii lor.

Isaac are o relaţie personală cu Dumnezeu dar şi tradiţională, pentru că Dumnezeul, Care i-a vorbit era acelaşi Dumnezeu, Care îi vorbise şi tatălui său.

Dacă Dumnezeu este viu şi întotdeauna acelaşi, dacă e Dumnezeul tuturor şi e Dumnezeu veşnic, dacă El Se revelează oamenilor şi S-a revelat, atunci El trebuie să fie perceput de către toţi la fel: ca Dumnezeu, Care are intimitate cu oamenii.

---

[3] *Cf.* Pr. Prof. Dr. Ștefan Sandu, *Istoria Dogmelor. Istoria Dogmelor în Epoca modernă*, vol. IV, Ed. Bren, Bucureşti, 2005, p. 135.

Dacă Dumnezeu nu mai vorbeşte oamenilor *şi astăzi*, dacă nu mai e *în relaţie* cu oamenii înseamnă că noi nu mai putem fi *poporul Său* şi nu mai există *Biserica Sa*.

Însă relaţia cu Dumnezeu e mereu posibilă în Biserica Sa, în Biserica Ortodoxă şi ea este probată de Sfinţii vremurilor noastre şi de credincioşii îmbunătăţiţi [adică de către aceia, care sunt plini de bunătăţile lui Dumnezeu, de harul Său] dintre noi.

Poate exista *pericolul ideologizării lui Dumnezeu* în viaţa unui om, care se curăţeşte de păcate şi vrea să vadă slava Lui?

Putem să ne facem un idol din *ideea de Dumnezeu*, când noi ne împărtăşim cu viaţa lui Dumnezeu în Sfintele Taine ale Bisericii? Răspunsul e: Nu!

Conceptele despre Dumnezeu apar acolo, unde nu mai există relaţie cu Dumnezeu, unde oamenii nu mai aud glasul Lui şi nu mai simt harul Său în viaţa lor. Acolo unde s-a renunţat la curăţirea de patimi pe premisa, că *s-a mântuit prin simplul fapt că a crezut*, relevanţa triadologiei şi a hristologiei este redusă.

Şi e normal să fie aşa, atâta timp cât mântuirea protestantă este raportarea la un act al lui Hristos din trecut, rupt de Hristosul real, de Cel actual.

Dacă ne raportăm la Crucea lui Hristos, la moartea Sa pentru noi *numai* ca la un act istoric şi nu vedem că rănile Sale şi tot ceea ce a făcut El pentru noi se reactualizează continuu în persoana lui Hristos, în Hristosul actual, nu putem vorbi de *o relaţie vie* cu Hristosul, Care stă de-a dreapta Tatălui, ci cu *o presupusă relaţie* cu Hristos, Care moare pe cruce.

Hristologia protestantă e deficitară în problema învierii lui Hristos cât şi a pnevmatizării trupului lui Hristos înviat, pentru că a exclus, din start, asceza, curăţirea de patimi în viaţa credincioşilor, pe premisa că omul se mântuieşte *numai* prin har.

Soteriologia lui Martin Luther a dezmembrat viziunea soteriologică a Sfântului Pavel, în *Epistola către Romani* mântuirea prin har nefiind o reducţie a mântuirii persoanale la rolul lui Dumnezeu şi recomandarea unui pasivităţi lamentabile credincioşilor, ci sintagma paulină a *mântuirii prin har* vrea să puncteze faptul, că prin *iconomia lui Hristos* şi nu prin *Legea mozaică* vine mântuirea.

Rom. 5, 15 şi 11, 6, spre exemplu, ne arată, că vorbirea despre *mântuire prin har* nu exclude faptele omului credincios, care sunt inseparabile de sine, ci că mântuirea nu este o posesiune a Împărăţiei prin intermediul faptelor exterioare ale Legii sau prin formalism, ci prin interiorizarea harului lui Dumnezeu în viaţa noastră, care se petrece prin faptele bune.

Minimalizarea efortului ascetic din partea lui Martin Luther a avut un scop precis: transformarea credinţei şi a relaţiei cu Dumnezeu dintr-o *relaţie interioară* cu Dumnezeul Cel Viu într-o *relaţie intelectuală* cu un Dumnezeu al Scripturii, nemaiînţeles ca Dumnezeul Bisericii lui Hristos, al Apostolilor, al Mucenicilor şi al Părinţilor, ci cu *un Dumnezeu al reflecţiei*, al exegezei.

De aceea Luther a renunţat la Icoane, la faţa lui Hristos, la Sacramentele romane şi la ideea de Taine, la Missa romană, deci la ideea de Liturghie, la asceză, la monahism, la rolul intimizării prin fapte cu Dumnezeu, la îndumnezeire şi a creat, pe premise personale, *un Dumnezeu stilizat*, necunoscut Bisericii Ortodoxe, un Dumnezeu idee, un Dumnezeu, Care nu Se manifestă, pentru că S-a manifestat în Scriptură, fapt pentru care Scriptura a început să fie idolatrizată, absolutizată, pentru că *înlocuie pe Dumnezeu* pe pământ, această autoritate defectuoasă a Scripturii fiind un alter-ego al teoriei sacerdoţiului papal.

Protestantismul nu este decât extrema cealaltă a romano-catolicismului, aidoma monofizitismului cu nestorianismul. Dacă Biserica căzută a Romei maximaliza ceva, protestatarii de secol XVI au minimalizat acel lucru.

Faptul că, mai ieri, papa Benedict al XVI-lea ne-a reamintit că *singura* Biserică a lui Hristos are *contiguitate* cu Biserica Romei, acest fapt ne reafirmă distanţa dintre *evidenţă* şi *contrafacere*.

După câte evidenţe scriptice are Vaticanul referitoare la adevărul Bisericii una şi la schimonoselile de după schismă ale doctrinei romano-catolice nu credem, că actualul pontif nu ştie care este adevărul despre Biserica tuturor, ecumenică.

Nu de *neştiinţă* suferă teologii romano-catolici importanţi ci de *neacceptarea adevărului* că Biserica Romei nu este *Biserica lui Hristos*, că ea este o frunză ofilită, căzută din trupul Bisericii ecumenice.

Însă *aroganţa conceptului* se ia la trântă, în mod incalificabil, cu *realitatea*, cu evidenţa istorică. Eterodocşilor *nu le trebuie Biserica lui Hristos* pentru că au *ideea de Biserică* a lui Hristos, conformă cu posibilitatea omului postmodern de a o accepta.

Biserica *de ultimă oră,* biserica vandabilă şi cu gustul divertismentului este biserica show, este biserica unde se cântă şi se dansează, unde fiecare învaţă şi nimeni nu ascultă, e biserica pentru minorităţi sexuale, pentru minorităţi anarhice, pentru teribilişti.

Dumnezeul Părinţilor noştri nu mai e credibil pentru că majoritatea se raportează nu la El, la Dumnezeul paradoxal, la Dumnezeul smereniei şi al sfinţeniei, ci la un dumnezeu, care e

savant, *doctor în teologie*, *om de ştiinţă*, care e *femeie*, *o forţă a planetei* sau *o încarnare a Satanei*.

Ideile despre Dumnezeu din contemporaneitate sunt bulversante. Dumnezeul pe care îl visează un hindus are altă faţă decât cel visat de un satanist sau un mormon.

Pentru ca să discuţi teologic cu un eterodox trebuie ca mai întâi să îl audiezi, să îi înregistrezi crezurile, să i le înveţi şi apoi să treci la discuţii serioase cu el, pentru că una ştii tu, ca ortodox, că este Dumnezeu şi altceva crede el că este Acesta.

Realitatea lui Dumnezeu e copleşitoare pentru toţi vecii şi pentru toată veşnicia. Conceptele despre Dumnezeu, argumentele existenţei sau ale neexistenţei Sale sunt lucruri banele, uşoare, pe care le poţi molfăi la un şpriţ rece, într-o vară fierbinte, le poţi întoarce pe toate părţile…şi nu te apuci de metanii şi nici de pocăinţă.

Tocmai de aceea aviditatea binecuvântată a oamenilor de astăzi de experienţe reale, autentice ale sfinţeniei, de oameni duhovniceşti, de Sfinţi.

Am scris, relativ recent, un articol, care se numea *Strategia porno* şi au intrat diverşi oameni, care căutau *porno*, *imagini extreme* etc.

Şi, cu toate celelalte întrebări…nu cumva oamenii caută adevărurile adânci în realitate, în imaginile şoc? Dacă oamenilor le-ar place lucrurile facile, uşoare, şi toată lumea ar înghiţi telenovelele aseptice, reclamele idealizate, dacă nimeni nu ar vrea să cunoască ceva *nou*, cine ar mai căuta lucruri şoc, dedesubturi, imagini live, mostre de realitate brutală / brută?

Însă oamenii caută viul lui Dumnezeu, Îl caută pe Dumnezeu şi când nu îşi dau seama. Pentru că oamenii, care joacă în filme porno şi sunt pasionali, pentru că cei care ucid cu bombe artizanale, pentru că cei care cântă sau joacă într-un rol de om energic reprezintă creaţia unui Dumnezeu viu, a unui Dumnezeu, Care dă viaţă şi nu a unei idei fantasmagorice.

Da, oamenii care vor să consume drame, moarte, porno, talk show, politică, răzmeriţe şi cataclisme vor să consume *viaţă*, adică vor să Îl cunoască pe Dumnezeu, vor ceva real.

Ei nu vor dumnezei conceptuali. S-au săturat să le tot spui că Dumnezeu *e sus* şi noi suntem *jos* şi că între noi nu e *nimic*.

Cei care vor păcatul cu aviditate, Îl caută pe Dumnezeu în păcat, Îl caută acolo unde El nu este. Cei care păcătuiesc ca să se simtă vii, energici, puternici ajung să se deposedeze de orice putere şi har de la Dumnezeu, pe când cei care se curăţesc de patimi se

umplu de viaţă, de har, de putere, adică de acele realităţi, pe care le caută şi păcătoşii în păcate, dar nu le găsesc.

Cine este Dumnezeul cel viu? E Dumnezeul Părinţilor noştri, e Dumnezeul Bisericii Ortodoxe, Care Se poate cunoaşte şi în cameră, şi în chilie, şi pe stradă, şi la locul tău de muncă, dacă faci voia Lui şi te umpli de cuviinţa şi smerenia, care iradiază din El, din El, Cel Viu.

*Despre **viol, îndrăgostire** și **feciorie** în Fac. 34, 1-3. O continuă lecție pentru tineri*

Textul pe care îl vom discuta este *cf.* LXX, ed. Rahlf:

1. „Iar Dina, fata Liei, pe care i-o născuse lui Iacov,
a ieşit să observe pe fiicele localnicilor.
2. Şi văzând-o pe aceasta Sihem, fiul lui Ammor Horreos,
stăpânul acelui pământ, şi luând-o pe aceea
s-a culcat cu ea şi a umilit-o pe ea.
3. Dar mintea sa se întorcea mereu [προσέσχεν]
spre sufletul Dinei, fata lui Iacov,
şi a iubit-o pe fecioară [τὴν παρθένον]
şi i-a vorbit acestei fecioare
după mintea [τὴν διάνοιαν] ei”.

Acest text *mi-a sărit în față* astăzi, în timp ce scriam la o carte a noastră de teologie dogmatică. Traducând un text din apropierea acestuia, mi-am dat seama, că Fac. 34, 1-3 e mereu o paradigmă pentru cei tineri, pentru tinereţea năvalnică, care vrea *să iubească cu forța*, dacă nu este iubită de bună voie.

V. 1 ne arată o Dina curioasă de vecinii ei, o domnişoară care vrea să exploreze împrejurimile. După cum ne spune textul Sfintei Scripturi ea era interesată să vadă viaţa tinerelor ca şi ea şi nu să se îndrăgostească de un tânăr din acele locuri. Dina era fiica Sfântului Iacov iar localnicii erau păgâni, erau oameni care nu trebuia să aibă atingere cu poporul lui Israil / Israel, adică cu poporul lui Iacov.

Avem de-a face, ca şi astăzi, cu un regim strict al contactelor inter-religioase.

V. 2 îl aduce în prim-plan pe Sihem, fiul latifundiarului de la care Iacov cumpărase teren pentru a face un jertfelnic Domnului în Vetil / Betel, fiu care, o ia cu forţa pe Dina, o violează şi prin aceasta o umileşte, o face să se simtă o *femeie uşoară*.

Acest lucru reiese şi din spusele fraţilor săi, care în Fac. 34, 31, îi spun lui Iacov, că i-a omorât pe toţi păgânii dimprejur, pentru

că Sihem s-a comportat faţă de sora lor „ca faţă de o curvă” [*ὡσεὶ πόρνῃ*].

Cuvântul *πόρνη* [porni] înseamnă, în greaca veche: *curvă*, *prostituată*, *femeie uşoară*. De la acest *porni* avem în limba română *pornografie,* adică *imagini desfrânate*, cu femeie şi bărbaţi desfrânaţi, imagini sexuale care te împing la desfrânare.

Sihem ştia că prin acest gest o va umili, o va desconsidera. Numai că nu ştia ce se va petrece cu el după acest viol, după această abuzare de Dina.

În v. 3 aflăm că profitorul s-a îndrăgostit de victima sa, într-atât de mult, încât a început să o iubească. După cum se observă din traducerea noastră, el se întorcea mereu cu mintea nu spre *trupul* Dinei ci *spre sufletul ei*.

Atunci când percepuse dragostea ca pe o simplă împreunare trupească, ca pe un act sexual cu Dina, el se raporta la ea ca la un trup şi căuta o satisfacţie trecătoare. Însă, după ce a violat-o şi a văzut puritatea ei sufletească, curăţia ei, Sihem a început să iubească *sufletul Dinei*, ceea ce *era Dina*.

V. 3 este o luminare dumnezeiască importantă pentru cei care vor să vadă cum consideră Scriptura pe cineva care e violat fără voia sa.

Deşi Dina nu mai era fecioară din punct de vedere fizic, Sfânta Scriptură o numeşte pe Dina *fecioară* [παρθένον / partenon], pentru că nu i se schimbase mintea ca unei femei, ci era o fată nevinovată de care se abuzase.

De aceea se şi specifică faptul, că Sihem *i-a vorbit după mintea ei fecioarească*, pentru că ea nu înţelegea ce înseamnă *să fii femeie*, pentru că nu îşi dorise să fie femeie *mai înainte de vreme*.

Ce ne spun aceste trei versete despre tineri şi de ce am vrut ca să le evidenţiem în acest articol? Ele ne vorbesc despre o grabă a poftei, despre un tânăr care se grăbeşte, care nu cunoaşte dragostea, nu vrea să iubească, dar vrea să aibă contacte sexuale pasagere.

Sihem are o concepţie defectuoasă despre *dragoste* dar şi despre *sexualitate*. El confundă *dragostea* cu *pofta trupească* şi vede în viol şi dezvirginarea Dinei un act de *bărbăţie* şi de *umilire* a ei.

Fecioara Dina, deşi ajunsă *femeie* fără voia ei, pentru că trăia în atmosfera religioasă a familiei Sfântului Iacov, tatăl ei, nu se arată după acest viol ca o fată perversă, cu mintea destructurată, ci ca o *fecioară întreagă la minte*.

Dina îşi păstrează fecioria sufletului ei şi mintea ei de copilă tânără. Dacă nu ar fi fost aşa, Scriptura dumnezeiască nu ar fi scos acest amănunt în evidenţă.

Fiecare lucru pe care îl citim în Sfânta Scriptură are o semnificaţie extrem de adâncă şi ne vorbeşte despre lucruri, care ne folosesc duhovniceşte.

Nu poţi, cu alte cuvinte, să schimbi pe om cu forţa! Chiar dacă îl violezi, chiar dacă îl baţi, chiar dacă îl ameninţi că îl omori nu poţi să schimbi un om, care nu se vrea schimbat din binele său!

Fecioria, ne spune Dumnezeu în acest pasaj, trebuie să fie a trupului şi a sufletului. Dacă pierdem din prostie sau din nebunia tinereţii fecioria trupului nostru, ne putem redobândi fecioria sufletului, cea mai importantă dintre toate, prin pocăinţă şi împlinirea poruncilor lui Dumnezeu.

Tânărul, care crede că bărbăţia sa constă în cât de *potent* este şi în cât de multe fete fraiereşte ca să se culce cu el, află din acest text că iubirea *se dăruie* şi *se primeşte*, că iubirea nu se ia cu asalt şi că domnişoarele nu se iubesc *cu palmele*, cu forţa.

Acolo unde există credinţă şi bun simţ, unde există ruşine şi delicateţe interioară, tânăra este tânără şi ştie să iubească iar tânărul ştie să dăruie iubire.

Sihem află, şi aflăm şi noi, că dragostea înseamnă *relaţie* şi nu *posesie*. Ca să intri în inima unui om trebuie să intri, mai întâi de toate, prin sufletul tău şi nu prin trupul tău.

Dacă vrei să cucereşti pe un bărbat cu trupul tău va găsi şi alte trupuri şi mai frumoase decât al tău. Trupul se va învechi continuu, sufletul, când iubeşti însă, întinereşte continuu. Degeaba începi cu lifting de piele, cu operaţii de mărire a sânilor, dacă nu începi, mai întâi, cu credinţa în Dumnezeu, cu bunul simţ şi cu dragostea.

De-a lungul timpului, mi-au tot reconfirmat o mulţime de femei şi de bărbaţi, pe care i-am cunoscut sau spovedit, că oricât ai vrea să te faci că nu ai nevoie de dragoste şi să te vinzi tuturor, nevoia de a fi iubit/-ă te torturează, dacă nu te iubeşte nimeni.

Deopotrivă, bărbaţi şi femei, avem nevoie de dragoste şi să dăruim dragoste. Însă *dragostea* nu se reduce la *sex*, ci dragostea se manifestă, în primul rând, ca prietenie, admiraţie, respect, binefacere, ucenicie, devotament infinit, bucurie infinită faţă de persoana altuia.

Fecioara Dina e o paradigmă a sufletului renăscut prin mărturisire, prin spovedanie. Chiar dacă ai căzut, chiar dacă eşti o *fecioară căzută* în păcat, Domnul nostru ne face mirese ale Sale prin pocăinţă, mărturisire şi împreunare euharistică cu Sine.

Tânărul Sihem, care poate fi oricare dintre bărbaţi, reprezintă creşterea în experienţă, în maturizare duhovnicească, pentru că

Sihem a trecut de la *ceea ce se vede* la *ceea ce nu se vede*, la adâncimile sufletului.

Astfel, dacă Dina e numită de către Sfântul Duh *fecioară* şi după ce nu mai e *fecioară* e pentru ca să ne dea încredere nouă, că Dumnezeu ne redă fecioria minţii, a inimii şi a mişcărilor trupurilor noastre, dacă ne lepădăm de pofta desfrânată şi dorim fecioria întregii noastre fiinţe.

Dacă Sihem află că sufletul e mai drag şi mai de iubit şi de preţuit decât trupul este pentru ca să ne înveţe pe noi, ca să trecem de la *pofta faţă de trup* la *bucuria faţă de pacea*, de curăţia şi sfinţenia sufletului, cât şi a trupului.

Înaintea ecfonisului [a părţii finale] a Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur, preotul binecuvintează cu mâna dreaptă pe credincioşi, din cadrul Sfintelor uşi împărăteşti şi zice: „Binecuvântarea Domnului peste voi, cu al Său har şi cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor”[4].

În cadrul acestei rostiri liturgice apare, după cum se observă, expresia ce va face conţinutul articolului de faţă.

Sintagma *εὐλογία Κυρίου* apare în LXX de 9 ori: Fac. 39, 5; Ps. 128, 8; Proverbe 10, 6; 10, 22; Sirah 11, 22; 33, 17; Ps. lui Solomon 5, 17; 17, 38; Is. 65, 8.

În Fac. 39, 5, unde apare pentru prima dată, e vorba despre persoana Sfântului Patriarh Iosif, unde Domnul binecuvintează casa lui Petefris / Putifar din cauza prezenţei în ea a lui Iosif.

Sfârşitul versetului este elocvent pentru tema noastră: „şi a fost binecuvântarea Domnului în toate cele care erau în casa lui şi în pământul lui”.

Sintagma teologică pe care o dezbatem ne dă posibilitatea unei înţelegeri *dinamice* a lui Dumnezeu în cosmos şi în viaţa noastră, a unei prezenţe harice a lui Dumnezeu în viaţa celor Sfinţi.

Binecuvântarea Domnului nu transpare de aici drept o realitate *trecută* şi nici *viitoare*, ci *o prezenţă actuală* a Sa în fiinţa şi viaţa noastră.

Aoristul pasiv cu care debutează fragmentul citat din Fac. 39, 5 nu închide relaţia lui Dumnezeu cu Iosif în trecut sau cu omul credincios în general ci arată, că relaţia Sa cu oamenii e o realitate reperabilă şi de alţii, că e o realitate obiectivă, care atinge subiectivitatea noastră.

Dacă prezenţa energetică, harică a lui Dumnezeu în viaţa lui Iosif nu ar fi fost *obiectivă*, ci ar fi fost o realitate *strict subiectivă*, Putifar nu ar mai fi sesizat prezenţa lui Dumnezeu în viaţa lui Iosif:

„Iar stăpânul său cunoştea că Domnul era cu el şi că toate câte făcea Domnul le înmulţea în mâinile lui” [Fac. 39, 3].

Dacă Putifar înţelegea *prezenţa lui Dumnezeu* în viaţa lui Iosif, cu atât mai mult Iosif însuşi cunoştea *dinamismul interior* extraordinar al relaţiei lui Dumnezeu cu el.

---

[4] ****Liturghier*, tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod şi cu binecuvântarea PFP Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 2000, p. 186.

Sintagma *binecuvântarea Domnului* ne spune extrem de multe şi de adânci lucruri despre realitatea lui Dumnezeu, sesizabilă interior, în viaţa noastră.

Fac. 39, 5 spune, că binecuvântarea Domnului era *în toate* ale lui Putifar şi nu: *lângă ele*. Harul lui Dumnezeu nu este niciodată *exterior* creaţiei ci este *interior* ei. Harul e sesizat în lăuntrul omului, în viaţa sa, chiar dacă apare, uneori, prepoziţia *peste* în contexte epifanice.

Binecuvântarea Domnului *peste voi* [Ps. 128, 8], nu are în vedere o teologhisire *non-interioară* a prezenţei lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, Scriptura arată prin acest lucru, că harul care este *în noi* vine peste noi *de sus*, coboară de sus *peste noi* ca să rămână *în noi*.

Folosirea lui *peste* este astfel foarte teologică, pentru că arată faptul, că harul nu este o realitate mundană, lumească, ci e prezenţa reală a lui Dumnezeu în viaţa noastră, *coborârea* Lui energetică în fiinţa noastră.

În Proverbe / Pilde 10, 6 avem de-a face cu prezenţa binecuvântării Domnului *peste capul* celui Drept. Harul coboară peste capul celui care se pocăieşte şi care vine să se spovedească sau să se hirotonească.

Punerea mâinilor ierarhului peste diaconul, care devine preot sau *punerea mâinilor* duhovnicului peste capul celui care se spovedeşte şi rostirea ecfonisului dezlegării de păcate vorbesc despre *pogorârea*, *venirea*, *căderea*, *şederea* sau *intrarea*, *sălăşluirea* harului în fiinţa noastră.

Toate aceste verbe ale *mişcării harului* spre noi, spre cei care suntem botezaţi în numele Sfintei Treimi şi suntem mădularele Bisericii lui Hristos, ale Bisericii Ortodoxe, ne vorbesc despre *mişcarea lui Dumnezeu către noi*, deşi El este fără mutare şi fără schimbare.

Sfânta Scriptură, interpretată în Duhul, Care a insuflat pe Sfinţii ei scriitori, revelează o teologie a unui Dumnezeu viu, activ, prezent în viaţa noastră, Care prin coborârea Sa la noi nu iese din veşnicia şi neschimbabilitatea Sa fiinţială şi tripersonală în acelaşi timp.

Sfânta Scriptură demontează orice fabulaţie raţionalistă, orice proiecţie raţională a fiinţei lui Dumnezeu ca *simplitate* ce nu emană slavă dumnezeiască veşnică, prin toate referirile paradoxale ale prezenţei Sale în viaţa noastră.

Sintagma *binecuvântarea Domnului* nu poate fi înţeleasă fără realitatea şi teologia harului necreat, veşnic, care emană din fiinţa lui Dumnezeu şi care e lucrarea vie a lui Dumnezeu în fiinţa noastră.

Fără harul veşnic, necreat şi mântuitor al lui Dumnezeu, am vorbi despre un Dumnezeu absent din viaţa noastră, Care nu are atingere cu noi, asemenea unui telefon celular, care ar funcţiona, dacă ar avea semnal, undele nevăzute, dar prezente, atunci când el funcţionează.

Disputa teologică a Sfântului Grigorie Palama cu erezia romano-catolică a vederii utopice *a fiinţei* lui Dumnezeu, a reevaluat şi fixat teologic învăţătura Scripturii şi a Sfinţilor Bisericii despre Dumnezeul Cel viu, Care e viu şi e simţit viu în viaţa noastră, pentru că Se manifestă prin harul Său în noi.

Proverbe 10, 22 arată că *binecuvântarea Domnului* venită în viaţa celui Drept îl îmbogăţeşte în toate lucrurile.

Binecuvântarea Domnului este peste capul Dreptului [Proverbe 10, 6; 10, 22], după cum mirul [care aduce harul, care poartă harul lui Dumnezeu] curge pe capul lui Aaron şi pe barba sa, umplându-i şi veşmintele [Ps. 132, 2] şi după cum Israel toarnă ofrandă de băutură şi ulei pe stâlpul, unde Domnul îi vorbise şi numeşte acel loc Vetil / Betel [Fac. 35, 14-15].

Sirah 11, 22 ne spune, că: „binecuvântarea Domnului (este) în răsplata celui evlavios”, în miezul virtuţilor sale. Cu alte cuvinte, că rădăcinile virtuţilor, ale vieţii evlavioase este însăşi harul lui Dumnezeu.

Sintagma *binecuvântarea Domnului* este echivalentă, în mod perfect, cu aceea *a harului lui Dumnezeu*. Nu-ţi poţi clădi mântuirea ta personală fără harul lui Dumnezeu!

Iar harul se găseşte în Biserica lui Dumnezeu, în Biserica Ortodoxă, în Biserica lui Dumnezeu, care nu a căzut din har, care nu a alterat învăţătura mântuirii, ci le învaţă pe toate mădularele sale, că mântuirea începe cu conştientizarea în noi, prin pocăinţă şi fapte bune, a harului primit la Sfântul Botez şi în Sfintele Taine ale Bisericii.

Binecuvântarea Domnului se primeşte în Biserică şi ca membru al Bisericii.

Sirah 33, 17 ne spune că numai în / prin binecuvântarea Domnului ajungem, ajungem la mântuire, adică prin harul Său. Dar ca să simţi harul Său trebuie să stai în Biserică şi să fii Sfânt pentru ca să simţi sfinţenia, harul, prezenţa lui Dumnezeu în noi. Continua sfinţire, curăţire de sine duce la simţirea binecuvântării lui Dumnezeu, care lucrează în noi mântuirea.

Binecuvântarea preotului sau a ierarhului de la Sfânta Liturghie, cu care am început expunerea noastră, e o dăruire de har de la Dumnezeu celor credincioşi.

Preotul şi ierarhul împart har, dăruie har prin binecuvântările lor celor credincioşi, ca aceştia să-L tragă pe Duhul în fiinţa lor, să Îl respire cu întreaga lor fiinţă.

În Psalmii lui Solomon 5, 17, LXX-ul ne vorbeşte despre faptul, că binecuvântarea Domnului sfinţeşte pe om întru dreptatea sa, întru sfinţenia sa, pe când în 17, 38 ne spune, că binecuvântarea Domnului vine *întru tărie* şi nu *întru slăbiciune*, că vine în omul, care se întăreşte interior prin împlinirea poruncilor şi prin ascultare de Dumnezeu împotriva tuturor ispitelor diavolului.

Ultima apariţie în LXX a sintagmei de față, cea de la Is. 65, 8 ne vorbeşte despre faptul, că *binecuvântarea Domnului* este în cei care fac milă cu robii Săi.

Mila, iubirea pentru fraţi este sediul harului. Acolo unde este milă, iertare, întrajutorare, grijă pentru fraţii tăi există şi mult har de la Dumnezeu. Acolo unde nu e milă, nu simţi mila lui Dumnezeu cu tine, adică *binecuvântarea Domnului*.

Şi astfel, binecuvântarea Domnului vine peste cei care sunt prezenţi la Sfânta Liturghie, pentru ca să rămână în ei. Binecuvântarea Sa e harul Său, e iubirea Sa, e mila Sa, e pacea Sa, e iertarea Sa…

E tot ceea ce face Dumnezeu cu noi, în mod simţit, conştientizat de către noi, în fiinţa noastră. El este Cel care ne conduce, ne direcţionează prin harul Său din interior şi harul şi cuvintele Sale nu ne orbesc, ci ne luminează, ne eliberează de neştiinţa noastră supremă, de neştiinţa păcatului.

Harul ne arată că păcatul e sursa neştiinţei şi că, dacă ne curăţim simţirile şi Îl primim pe Hristos cu sufletul şi cu trupul curate, curăţite prin milostenie, prin pocăinţă, prin lacrimi, putem înţelege mila Sa cu noi.

Iar dacă e cu noi *acum*, dacă îl simţim *în noi*, va fi veşnic cu noi, dacă nu stingem Duhul [I Tes. 5, 19, *cf.* BNT] din noi, prin păcatele noastre.

Dacă nu stingem lumina curăţitoare, sfinţitoare, luminătoare a harului din fiinţa noastră şi ne păstrăm candela aprinsă a harului în fiinţa noastră [Mt. 25, 1], putem să-L întâmpinăm pe Mirele Bisericii, atunci când va veni să ne cheme la Sine.

Eclesiologie tipologică. Despre sintagmele ***συναγωγὰς ἐθνῶν*** *și* ***κατάσχεσιν αἰώνιον***

Sintagma συναγωγὰς ἐθνῶν apare de două ori în cartea *Facerea*: la 28, 3 şi 48, 4. A doua sintagmă, κατάσχεσιν αἰώνιον apare tot de două ori: în 17, 8 şi 48, 4.

Prima sintagmă înseamnă „adunare de popoare", pe când a doua: „moştenire veşnică".

Şi, încadrate în făgăduinţele lui Dumnezeu faţă de Sfinţii Patriarhi, aceste sintagme sunt *însăşi voia lui Dumnezeu* faţă de urmaşii lui Avraam, Isaac, Iacov şi Iosif, adică faţă de credincioşii Bisericii lui Hristos, unde se împlinesc, cu adevărat, aceste prorocii.

Ce vrem să spunem în definitiv? Că făgăduinţele lui Dumnezeu din cartea Facerea, cum că din Patriarhi vor ieşi multe popoare şi că pământul lui Israel îi este dat spre moştenire veşnică cuprind realităţi tipologice, adică vorbesc despre lucruri, care ţin de Biserica lui Hristos şi de parcursul Bisericii spre veşnicie.

După cum cunoaştem din Sfânta Scriptură, Israel, poporul lui Israel nu este şi nu a fost niciodată *o adunare de popoare*, ci toţi au drept strămoş pe Avraam, căci toţi au ieşit din coapsele sale. În acelaşi timp, Israelul real, ca popor, nu are tot teritoriul fostei Palestine şi nici nu-l va avea veşnic, chiar dacă îl va dobândi în integralitatea sa, pentru că pământul şi cerul de acum nu sunt veşnice.

Cele două sintagme scripturale, rostite în vedenie de către Dumnezeu, revelate în mod extatic, vorbesc despre două trăsături principale ale Bisericii.

Biserica Ortodoxă este *o adunare de popoare*, o adunare de Biserici naţionale, o adunare de credincioşi din diferite naţii. Sintagma „adunare de popoare" vorbeşte despre universalitatea Bisericii, care cuprinde şi cheamă întreaga lume în interiorul ei.

Credincioşii lui Dumnezeu actuali nu sunt cei care au primit Legea dar nu au înţeles esenţa Legii, ci cei întru care s-au împlinit făgăduinţele ei:

„Căci vouă vă este dată făgăduinţa şi copiilor voştri şi tuturor celor de departe, pe oricâţi îi va chema Domnul Dumnezeul nostru" [F. Ap. 2, 39, *cf.* ed. BOR 1988] şi:

„De aceea [moştenirea făgăduită] este din credinţă, ca să fie din har şi ca făgăduinţa să rămână sigură pentru toţi urmaşii, nu numai pentru toţi cei ce se ţin de lege, ci şi pentru cei ce se ţin de credinţa lui Avraam, care este părinte al nostru al tuturor" [Rom. 4, 16, *cf.* Idem].

A doua sintagmă vorbeşte despre moştenirea veşnică pe care o vor primi mădularele adevăratei Biserici. Moştenirea veşnică e a Sfinţilor [a se vedea F. Ap., cap. 7, unde Sfântul Ştefan arată împlinirea făgăduinţelor în Biserica lui Hristos] sau Biserica lui Hristos va moşteni Împărăţia cea veşnică a lui Dumnezeu.

Sfinţii Părinţi insistă pe această *citire tipologică* a Vechiului Testament, pe *vederea retroactivă* a Vechiului Testament, pe înţelegerea de la Hristos spre profeţiile şi vorbirea umbroasă despre El din Vechiul Testament.

O adevărată cunoaştere a Vechiului Testament trebuie să fie una *duhovnicească*, una care să caute înţelegeri folositoare mântuirii noastre.

Atunci când citim paginile Vechiului Legământ trebuie să căutăm să vedem în ele ceva despre viaţa noastră din Biserică, ceva despre noi, despre starea noastră interioară, după cum Noul Testament ne vorbeşte, despre cum vom fi în viaţa veşnică.

Noi suntem adunaţi din toate popoarele în Biserică şi ni s-a dăruit să trăim viaţa veşnică încă de acum. Istoria nu este separată de veşnicie, ci în cadrul istoriei noi putem să experiem relaţia cu Dumnezeu, în Biserică, prin Sfintele Taine, prin rugăciune, prin experienţă interioară.

Am evidenţiat tipologia eclesială a celor două sintagme pentru a atenţiona asupra faptului, că Biserica creştină a fost pregătită, aşteptată şi prorocită în cadrul poporului lui Israel. Vechiul Testament vorbeşte despre Biserica ce va moşteni făgăduinţele şi această Biserică e veşnică, nu este şi nu poate fi înghiţită de istorie, pentru că e condusă de către Dumnezeu.

Astăzi se împlineşte acelaşi lucru cu Biserica, ca atunci când Israel mergea spre fiul său Iosif în Egipt, şi Dumnezeu i s-a arătat în vedenie la fântâna jurământului, în Beer-Şeba şi i-a spus: „Eu mă voi pogorî împreună cu tine în Egipt şi Eu te voi înălţa până la sfârşit”, *cf.* LXX, Fac. 46. 3.

Biserica va fi înălţată în faţa tuturor vrăjmaşilor ei *până în sfârşit*, adică *întotdeauna*. Cei care vor lupta cu Biserica lui Hristos vor lupta cu Însuşi Dumnezeu, pentru că, aşa cum a spus Gamaliel [care după o mărturie vrednică de crezare era creştin infiltrat în sinedriu, pentru ca să atenţioneze pe creştini despre eventualele prigoane]: „Iar dacă este de la Dumnezeu, nu veţi putea să-i nimiciţi, ca nu cumva să vă aflaţi şi luptători împotriva lui Dumnezeu” [F. Ap. 5, 39, *cf.* ed. BOR 1988].

În concluzie, Biserica poate cuprinde întreaga lume, pe toţi câţi cred în Hristos şi se botează ortodox iar dimensiunea ei nu e pur istoric ci divino-umană.

Pentru că este viaţa lui Dumnezeu cu oamenii, împreună-petrecerea lui Dumnezeu cu oamenii, Biserica continuă după transfigurarea lumii şi judecata tuturor, fiind veşnică.

Cine este ***Așteptarea neamurilor*** *[Προσδοκία ἐθνῶν]? Locul profetic de la Fac. 49, 10*

În LXX, conform traducerii noastre, avem următorul text prorocesc:

„Nu va lipsi conducător din Iuda şi nici cârmuitor din coapsele sale [τῶν μηρῶν αὐτοῦ / Apoc. 19, 16] până ce nu vor veni cele hărăzite / stabilite / rezervate sieşi şi Cel [care este] *aşteptarea neamurilor*”.

În LXX, la Fac. 49, 10, substantivul προσδοκία [prosdochia] e un unicat, pentru că e singura referire din întreg VT-ul la *o persoană* şi nu la *o stare de fapt*.

Substantivul luat în discuţie apare de două ori în VT: în Fac. 49, 10 şi în Înţ. lui Sol. 17, 12 iar în NT în Lc. 21, 26 şi F. Ap. 12, 11. Însă numai aici, la Fac. 49, 10, προσδοκία e *Cineva* şi nu *ceva*.

Compoziţia morfematică a lui προσδοκία, în opinia noastră, desfăşoară înţelesul adânc al persoanei la care textul face referire.

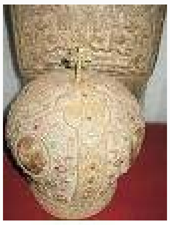
Astfel πρός + δοκή = prin / din + vedenie. Cel care este *aşteptarea neamurilor*, adică *Mesia*, e Cel aşteptat conform vedeniilor Patriarhilor, după profilul zugrăvit de către Proroci.

Neamurile, care vor intra în Biserică şi membrii poporului lui Israel, care vor intra în Biserica Sa, îşi vor da seama *cine este El*

citind Scripturile şi confruntându-le cu viaţa Lui în trup şi cu datele despre dumnezeirea Sa.

Locul profetic de aici vorbeşte așadar, pe de o parte, despre *plinirea vremurilor*, despre timpul când va veni Mesia iar, pe de altă parte, despre faptul că Mesia va fi aşteptat conform vedeniilor prorocești, după cum a spus Sfânta Treime în Scriptură sau după cum El Însuşi S-a arătat Prorocilor, şi vor înţelege, că El este Răsăritul cel de sus, adică Cel care a răsărit din Tatăl mai înainte de veci, că este Logosul, Cuvântul Tatălui.

Ce semnifică mitra ierarhilor ortodocși?

Pentru a înţelege semnificaţia acurată, adâncă, duhovnicească a *mitrei* trebuie să ştim ce înseamnă în lb. gr. ἡ μήτρα,-ας.

În lb. greacă veche μήτρα [mitra] înseamnă *pântece*. De aceea avem în axioanele de la Sfânta Liturghie fragmentul: „căci mitrasul tău scaun s-a făcut", cu referire la Prea Curata Stăpână. Însă nu se referă la *stomac* ci la *uterul* Prea Curatei Stăpâne.

Mitrasul, uterul, pântecele Prea Curatei s-a făcut scaun al Împăratului cerurilor, al Celui, Care Se poartă pe Heruvimi sau al Cărui scaun sunt Heruvimii.

În limbajul bisericesc ortodox, se spune *mitras* pentru *uter* sau *pântece* iar pentru a se indica naşterea seminală, ca rod al relaţiei sexuale, se spune: *a rodit / a născut/ a ieşit din coapsele sale prunc*. Şi *coapsele* nu se referă la *şolduri* ci la *organele genitale masculine*.

Şi ce are *uterul* în comun cu *episcopatul*, mă puteţi întreba, şi cu *mitra*?

Foarte multe lucruri duhovniceşti, pentru că fiecare veşmânt episcopal are o semnificaţie adânc teologică.

Într-un articol viitor vom vorbi despre semnificaţia cuvântului *episcop*. Fără a spune ce este *episcopul* după semnificaţia lingvistică a cuvântului, referindu-ne la *mitră*, ea arată

că epicopul naşte părinţi, naşte preoţi şi diaconi, care hrănesc Biserica.

În Vechiul Testament, Avraam, Isaac, Iacov şi Iosif sunt numiţi *părinţi ai lui Israel*, pentru că din coapsele lor au ieşit toţi ceilalţi membri ai poporului. Din ei şi din fiii lor a ieşit tot poporul.

În Biserica Ortodoxă, Sfinţii Apostoli au hirotonit episcopi, cărora le-au dat harul arhieriei lui Hristos şi aceştia au născut părinţi, care să nască fii duhovniceşti.

Mitra episcopală e semnul văzut al lucrării duhovniceşti pe care o face episcopul în Biserică. El naşte părinţi prin hirotonie şi povăţuire continuă, preoţi şi diaconi, care slujesc Biserica şi care au la rândul lor fii duhovniceşti.

Mitra episcopală e un simbol maternal în cadrul veşmintelor arhiereşti, după cum cârja episcopală este un simbol al paternităţii, al înţelepciunii duhovniceşti, al experienţei profunde.

Părintele este cel care naşte întru Duhul pe fiul său, dar care îl şi creşte cu învăţătura dreptei credinţe. Şi nu poţi să te naşti în Biserică, dacă nu te naşti de sus, de la Duhul, de către Treime.

De aceea mitra e semnul naşterii, al naşterii noastre după har, din harul dat de Domnul, Arhiereul suprem şi veşnic, prin Sfinţii Apostoli, episcopilor Bisericii.

Episcopul e mama Bisericii, pentru că el naşte preoţi şi diaconi prin hirotonie sacramentală, dar este şi tatăl Bisericii, ca unul care o conduce cu cârja înţelepciunii dar şi a mustrării.

Cel care naşte pe fiii lui Dumnezeu după har, pe fiii Bisericii, e *purtător de mitră*. Fiii legitimi respectă mitra şi o cinstesc, se roagă pentru sănătatea şi mântuirea celui care o poartă şi prin care s-au născut întru harul Treimii.

Fiul cel bun ştie să îşi iubească şi să îşi laude tatăl, să se laude cu tatăl său iar dacă acesta greşeşte cu ceva, ştie să acopere goliciunea tatălui său şi nu se bucură de erorile sale precum Ham.

Fie dar să avem înţelepciunea de a ne iubi şi respecta ierarhii, pe cei întru care este harul Prea Sfântului Duh şi pe părinţii preoţi, care ne hrănesc cu apa Vieţii!

Cele 3 binecuvântări de la Fac. 49, 25

Sfântul Iacov îl binecuvintează pe Sfântul Iosif, în binecuvântarea de dinaintea adormirii sale şi îi proroceşte acestuia 3 feluri de binecuvântări pentru el şi fiii săi:

εὐλογίαν οὐρανοῦ [binecuvântarea cerului],

εὐλογίαν γῆς [binecuvântarea pământului] şi

εὐλογίας μαστῶν καὶ μήτρας [binecuvântarea sânilor şi a pântecelui].

Cu alte cuvinte îi proroceşte că Dumnezeu îl va binecuvânta cu har dumnezeiesc, că îi va da să aibă roade îmbelşugate ale pământului şi că îi va da fertilitate, darul maternităţii femeilor din neamul său.

De la *εὐλογία* [evloghia] acesta noi avem în limbajul şi în practica bisericească cuvântul *binecuvântare*.

Când vrem să fim binecuvântaţi pe cap, să ni se facă semnul Sfintei Cruci pe capul nostru de către un preot sau un episcop cerem *evloghia*, adică cerem *să ni se zică de bine*, să fim binecuvântaţi de către harul lui Dumnezeu prin mâna episcopului sau a preotului, prin care lucrează harul lui Dumnezeu.

Când doi tineri ortodocşi doreau să se căsătorească, în vechime, dar şi astăzi, şi trăiau în familii credincioase, mergeau la părinţii lor ca să ceară binecuvântare pentru căsătorie, încuviinţare pentru acest pas în viaţa lor. Nu erau binecuvântaţi cum face preotul cu credincioşii, ci părinţii, dacă erau de acord cu această relaţie de dragoste, le urau de bine, îi felicitau şi îi îndemnau ce să facă în viaţă, cum să trăiască în cuplu.

Când un bărbat vrea ca să devină diacon, apoi preot, cere mai întâi de la ierarhul, care vrea ca să îl hirotonească, *binecuvântare pentru căsătorie*, apoi *pentru preoţie*. Şi ierarhul vorbeşte cu cei doi, care vor să se căsătorească şi să devină o viitoare familie preoţească, preot şi preoteasă, şi îi sfătuieşte şi îi binecuvintează pentru acest lucru.

Cel care se spovedeşte la un duhovnic cere să fie binecuvântat de acesta ori de câte ori îl întâlneşte şi să se roage pentru el.

Rugăciunea pentru cel pe care îl binecuvintezi este o datorie de conştiinţă, părintească şi frăţească în acelaşi timp.

Omul se smereşte şi se pleacă sub mâna ta de lut iar pentru acest lucru Dumnezeu îl umple de har, de pace, de dragoste.

Nu poţi să uiţi binecuvântările pe care oamenii duhovniceşti ţi le-au dat, duhovnicii tăi, ierarhii tăi, cum nu poţi să uiţi momentele de fericire din viaţa ta. Binecuvântarea e o fericire, un Paşti, o emoţie sfântă, ca şi îmbrăţişarea sfântă, frăţească, plină de dragoste cu cineva, care e plin de credinţă şi de har.

De la οὐρανός [uranos], care înseamnă *cer* în greaca veche, avem pe Urania, Uranius iar de la γῆ avem pe Geea, şi particula care formează cuvinte ca geo-logic, geo-centric…

Pentru a vorbi despre sâni, în greaca veche avem substantive principale: pe ὁ μαστός, -οῦ [o mastos, mastu] şi ὁ μαζός, -οῦ [o mazos, mazu] iar în In. 1, 18, când vorbim despre *sânul Tatălui* [τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς] [ton colpon tu Patros], citim că *Fiul S-a născut din fiinţa Tatălui*.

Semnificația lingvistică a cuvântului episcop [ἐπίσκοπος,-ου]

Substantivul *ἐπίσκοπος*, în accepţiunea sa iniţială, înainte de a deveni un termen bisericesc avea semnificaţia de: *supraveghetor*.

Episcopul era cel care sta într-un turn de veghe şi privea, de deasupra, ce se întâmpla în aria de jos a turnului sau a muntelui. De aceea, cel care ocupa această funcţie anunţa dacă vin duşmani, dacă ei se apropie de cetate sau avea evidenţa a ceea ce se întâmpla în apropiere. Era santinela, lunetistul de astăzi, gardianul public.

Cuvântul e format din ἐπί şi σκοπιά [epi + scopia], σκοπιά fiind sinonim cu latinescul *specula,* care înseamnă, în ambele limbi*: turn de supraveghere.*

Deci *a specula ceva* înseamnă *a face un lucru mai repede decât alţii*, pentru că vezi lucrurile de care ai nevoie pentru această operaţiune.

Astfel, în greaca veche, *ἐπίσκοπος* însemna *cel care priveşte din turn*, *care vede toate*, *care e atent la toate*.

Dar, atunci când Sfinţii Apostoli l-au preluat în limbajul bisericesc pe *ἐπίσκοπος* [episcop], ca şi pe *πρεσβύτερος* [preot], ca şi pe *διάκονος* [diacon], nu le-au preluat cu dimensiunile *seculare* ale termenilor ci su semnificaţii *duhovniceşti*, cu semnificaţii noi.

Astfel, *episcopul* Bisericii apare în NT nu ca un gardian al oamenilor, ca un poliţist, ci ca *păzitor* şi *apărător* al dreptei credinţe, al moralităţii membrilor Bisericii, ca garant al perpetuării vieţii bisericeşti şi a hirotoniilor legale, ca Părinte al Bisericii locale pe care o instituea.

El supraveghea duhovniceşte turma, o învăţa şi o iubea mai mult decât pe sine, într-atât de mult, că atunci când erau prigoane, el se da pe sine, mai înainte, ca să moară pentru Hristosul său.

Episcopii erau oameni de mare moralitate, de mare sfinţenie, cei mai adânci teologi şi vorbitori ai Bisericii, oameni cu multe studii, cu multă experienţă.

Tocmai de aceea istoria Bisericii Ortodoxe înregistrează scrierile unor episcopi ca Sfântul Clement Romanul, Sfântul Ignatie Teoforul, Sfântul Irineu al Lyonului, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigorie Palama etc., ale căror scrieri sunt normative pentru Biserică.

Ei priveau *de deasupra* pe păstoriţii lor pentru că *îi întreceau* în multe lucruri. Şi de aceea episcopul era cel care era plin de

atenţie, de bunăcuviinţă, de râvnă şi credincioşie pentru învăţăturile Părinţilor, ale predecesorilor săi.

Astăzi, cuvântul *episcop* desemnează pe Părintele duhovnicesc al unei eparhii, al unei zone locuibile, foarte bine marcată teritorial. El supraveghează la buna funcţionare a parohiilor din subordinea sa, la instruirea preoţilor şi la situaţia lor financiară şi socială.

Sărutul de dragoste şi Fac. 50, 1

Protopărintele nostru,
Sfântul Adam,
primul om făcut de Dumnezeu

Fac. 50, 1 exprimă reacţia Sfântului Iosif la adormirea Sfântului Iacov, tatăl său.

LXX spune: „Şi Iosif, căzând pe faţa tatălui său, l-a plâns pe acesta şi l-a sărutat [καὶ ἐφίλησεν αὐτόν]“.

Textul grecesc însă, care vorbeşte *de sărut*, vorbeşte de fapt despre… *dragoste*. Verbul φιλέω înseamnă şi *eu iubesc* dar şi *eu sărut* pe cineva.

Şi nu exprimă oare acest verb, adevărul dragostei? Păi cum poţi să săruţi autentic pe cineva, dacă nu îl iubeşti? Şi cum poţi să iubeşti pe cineva, fără să vrei să te manifeşti, să îi arăţi cumva dragostea ta?

Ca şi în română, verbul cu pricina nu se referă la aspectul sexual al dragostei, ci la aspectul *intensiv*, *duhovnicesc* al dragostei. Dragostea pentru tatăl său se manifestă. El cade pe faţa lui, se aruncă cu toată durerea pe faţa tatălui său mort, îl îmbrăţişează şi îl sărută plin de lacrimi.

Sărutul său e *un sărut de dragoste adâncă*, un sărut al fiului pentru părintele său iubit, un sărut al unui fiu iubitor, prea încercat în viaţa sa, faţă de un tată Sfânt.

Acest fel de sărut adânc îl avem noi, atunci când ne sărutăm Părinţii noştri duhovniceşti în coşciug sau când sărutăm Sfintele lor Icoane.

Sărutând Icoanele lor e ca şi cum i-am săruta pe ei, pentru că noi nu vedem lemnul şi vopselele, ci noi vedem dragostea pentru

chipul lor, pentru viaţa lor, care ne-a însufleţit şi ne-a purtat şi ne poartă de grijă.

Mama care îşi plânge băiatul tânăr mort în Irak, trimis acolo pentru o viaţă mai bună, îi pupă fotografia, îi ia în braţe tabloul cu el, îi strânge în braţe hainele lăsate acasă şi plânge cu amar.

Ea nu e nebună! Nu confundă *sărmana fotografie* cu *el*, cu fiul ei, şi nici nu îmbrăţişează trupul mort, când e adus cu avionul şi crede că acel trup mort este *Ionel al ei*. Ea ştie că băiatul ei este *cel viu*, *cel care vorbea cu ea* şi *care o iubea pe ea*.

Icoana Sfântului nu e o pictură aiurea, izvorâtă din fantezie şi halucinaţii, ci chipul duhovnicesc al unui Sfânt al lui Dumnezeu, al unui om plin de Duhul, care s-a făcut locaş al lui Dumnezeu şi care acum e cu Dumnezeu şi se roagă Lui pentru mântuirea noastră.

Rugăciunile Sfinţilor sunt dragostea lor pentru noi, dragostea ca şi noi să fim, să ajungem acolo unde sunt ei. Nu este egoism, ci dragoste! Egoismul e acolo unde Sfinţii nu sunt recunoscuţi, ci se recunoaşte fiecare pe sine drept bulibaşă al interpretării Scripturii.

De ce dă Dumnezeu peste cap planurile oamenilor?

Pentru că îi orientează spre o privire mult mai adâncă asupra vieţii lor. Bolile, necazurile, moartea cuiva drag, sărăcia, falimentul, duşmanii apăruţi din senin sunt tot atâtea motive ca *să vezi* viaţa şi rostul ei *altfel*.

Trebuie să *vedem altfel*. Noi suntem învăţaţi să privim lucrurile liniar, cu o previzibilitate umană. Dumnezeu călăuzeşte viaţa noastră…*altfel*.

Convertirea noastră la credinţă înseamnă o schimbare radicală, o schimbare adâncă spre un altfel de viaţă, spre viaţa pe care nu o intuiam, dar care e viaţa pe care o vrea Dumnezeu cu noi.

Convertirea e ca o călătorie, pe nepusă masă, spre fericire. Noi doream puţine lucruri şi Dumnezeu, într-o clipă, într-o zi, direct sau prin oameni, prin anumite evenimente, ne face să intuim măreţia unui drum mare, imens, veşnic. Noi doream puţin şi El ne dă mult.

Saul mergea către Damasc ca să-i ucidă pe creştini. Era pus pe omoruri. Şi, în vedenie, mergând pe cale, îi apare Iisus, Domnul şi Dumnezeul Său, şi îl întreabă pe viitorul Apostol Pavel, de ce Îl prigoneşte, de ce Îl fugăreşte şi îl omoară în credincioşii Săi.

Pavel nu se aştepta să ajungă *vasul alegerii* [F. Ap. 9, 15] Duhului Sfânt în acea zi, dar el era pregătit, fără să o ştie, pentru această dumnezeiască misiune. El avea râvnă bună dar o proastă înţelegere asupra a ceea ce face, pentru că nu înţelesese până atunci în fiinţa lui, că acei creştini, pe care el îi prigoneşte sunt fiii lui Mesia, fiii lui Dumnezeu după har.

De aceea, atunci când vede, când vede slava Sa, care l-a orbit, râvna lui se autentifică, devine dreaptă, pentru că acum ştie pentru cine trăieşte. Până acum avea râvnă dar nu şi cunoştinţă dreaptă. De acum încolo, întâlnirea cu El, vederea Lui, îi dă şi râvna cea bună şi înţelegerea cea dreaptă a faptei.

Convertirea mea la dreapta credinţă, prima convertire conştientă, ruptura definitivă de inerţia vieţii [pentru că am fost botezat de mic ca ortodox] a venit atunci, când am văzut harul lui Dumnezeu în oamenii ieşiţi pe stradă, la revoluţia din decembrie 1989, care se rugau şi strigau cu o astfel de putere adevăruri mari, sfinte, cum nu mai auzisem niciodată.

În fiinţa lor, în toate din jur, în atmosfera aceea călduroasă a unui decembrie providenţiat de către Dumnezeu, am trăit copleşitoarea prezenţă a lui Dumnezeu, prezenţa Sa, Care te făcea să fii leu, să te lupţi cu tot ceea ce e murdar şi strâmb, să mori din

cauza sfinţeniei acestui gând: al libertăţii, al libertăţii de a fi frumos, de a fi liber, cu adevărat, în Dumnezeu.

Tocmai de aceea moartea Martirilor noştri, a unor tineri, care erau de seama mea, a născut în mine credinţa. Dumnezeu mi-a reconfirmat fiinţial, mai presus de orice gând şi idee a mea, faptul că Martirii Bisericii sunt sământa care extind Biserica, că moartea celui Drept izvorăşte viaţă veşnică în cel care nu ştia, că a venit ziua mântuirii lui, dar era pregătit pentru ea.

Se pare că Dumnezeu, în marea Sa milostivire, pregătise pentru mine şi pentru alţi mulţi confraţi ai mei *ziua mântuirii*, *un Paşti* în decembrie.

Am trăit bucuria extremă a convertirii mele cu lacrimi. Priveam la televizor cum se strigă: *Vom muri şi vom fi liberi!* sau acel *Tatăl nostru* în genunchi, cu lumânări în mâini şi bărbăţia unei iubiri, a unei cutezanţe primite de sus, atunci, chiar atunci şi am început să cânt, în strigăt, *Tatăl nostru*...pe care nu-l ştiam.

Nici alţii ca mine nu îl ştiau, dar Dumnezeu ne-a învăţat să-l ţipăm, să-l cântăm, să ne bucurăm în acest ţipăt de bucurie, când credinţa a devenit ţipăt de bucurie, o cavalcadă de bucurie.

Aşa că nu am învăţat de la oameni despre Dumnezeu, ci Dumnezeu mi S-a descoperit în oameni şi în mine, a izbucnit din mine şi această izbucnire s-a accentuat pe zi ce trece, s-a format un rai, o frumuseţe, care mă susţine continuu şi mă încântă şi de care, pe zi ce trece, mă simt tot mai nevrednic, tot mai mic, tot mai …insuficient.

Cuvintele au putere, dacă vin de sus! Dacă te umple Duhul lui Dumnezeu, acum, într-o clipă, Soarele răsare în inima ta. Ţi se deschid uşile mântuirii. Ţi se deschid ochii. Începi să vezi ce nu ai fi crezut să vezi. Începi să simţi ceea ce detestai până ieri. Începi să guşti viaţa din destul, acea viaţă pe lângă care treceai ca un orb, ca un surd, ca un neisprăvit şi nu ştiai că e *viaţa ta*.

Martirii din decembrie 1989

Dumnezeu ne *dezorientează* pe calea noastră, ne scoate din căile noastre şi ne pune pe căile Lui. El este un Dumnezeu surprinzător pe lângă un Dumnezeu zelos.

El te suprinde când ţi-e lumea mai dragă şi te vrea numai pentru El. Vieţile Sfinţilor sunt pline de neprevăzutul providenţierii lui Dumnezeu şi de acest zel sfânt, dumnezeiesc.

Să vă lăsaţi *surprinşi* de către Dumnezeu!

Nu o să vă pară rău când o să citiţi şi o să vedeţi cu alţi ochi viaţa, cu ochii străvăzători ai credinţei şi ai dragostei de El.

Pentru că era ἀστεῖον [astion], era *frumos* [Ieş. 2, 2]. Mama sa „a luat în pântece" [ἐν γαστρὶ ἔλαβεν / en gastri elaven] şi a născut un prunc frumos, pe cel mai măreţ bărbat al lui Israel.

Expresia „a luat în pântece" apare, mai mereu, în cântările ortodoxe fiind corelativul lui: *întrupare*. Evlavia Scripturii faţă de femeie, faţă de naştere, faţă de sexualitate, atenţia scriitorilor ei luminaţi de către Sfântului Duh faţă de astfel de subiecte este plină de grandoare şi de simplitate în acelaşi timp, neexistând grosolănii de limbaj, care să te facă să arunci Scriptura din mână.

Aceste amănunte *delicate* sau despre *delicateţea* lui Dumnezeu cu femeia şi cu cele care ţin de ea ar trebui să fie făcute cunoscute feministelor, acelui grup radical, care preferă, mai degrabă, lesbianismul decât egalitatea eclesială a bărbatului cu femeia, în care bărbatul e cap femeii în toate lucrurile cele bune şi face, prin acest lucru, prin exemplul său personal de iubire şi de atenţie pentru soţia sa, ca aceasta să fie corectorul şi punctul său de echilibru, prin dragostea şi atenaţia ce i-o poartă.

Mama lui Moise / Moisis [Μωυσῆς] îl naşte în timpul interdicţiei împăratului Egiptului de a fi ţinuţi în viaţă copiii de parte bărbătească şi, din cauză că era *frumo*s, spune cartea Ieş. 2, 2, îl acoperă, îl tăinuieşte timp de trei luni, apoi, îl pune pe apa Nilului, după cum ştim.

Un amănunt, un dat providenţial, frumuseţea, te scapă de moarte. După cum te scapă de moarte şi întârzierea cu un minut, mai înainte ca propria ta locuinţă să sară în aer sau trecerea cu o secundă mai repede, mai înainte de a te face zob o maşină cu viteză mare.

Unde suntem?! La Ieş. 2, 25: „ καὶ ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς τοὺς υἱοὺς Ισραηλ καὶ ἐγνώσθη αὐτοῖς” /„Şi Dumnezeu a privit îndelung pe fiii lui Israel şi i-a cunoscut pe ei”.

Murise faraonul, care îl cunoscuse pe Iosif şi a venit unul care i-a pus la munci grele pe fiii lui Israel. Fiind împilaţi, asupriţi, puşi la cazne, fiii lui Israel au strigat, au ţipat, au gemut către Dumnezeu în durerea lor καὶ ἀνέβη ἡ βοὴ αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τῶν ἔργων [„şi s-a ridicat strigătul / geamătul lor până la Dumnezeu / către Dumnezeu, din (mijlocul) muncilor lor”] (Ieș. 2, 23).

Când ei au ţipat, când sufletul lor a fost sfâşiat de durere, atunci Dumnezeu a auzit [εἰσήκουσεν] (Ieş. 2, 24) geamătul lor, pentru că era un geamăt netrucat, era unul realist, profund, acut.

Dumnezeu i-a ascultat pentru că tocmai acum, în mijlocul durerii, s-au concentrat numai asupra Lui, au văzut numai în El scăparea. Căci rugăciunea autentică este aceasta: πρὸς τὸν Θεὸν, *către Dumnezeu*, dar *din mijlocul* inimii tale, al fiinţei tale şi nu *din buze*.

Când ei au ţipat, El i-a auzit şi când ei au plâns, El şi-a adus aminte [ἐμνήσθη] (Ibidem), de cine?, de legământul [τῆς διαθήκης] (Ibidem) Lui cu părinţii lor, cu Avraam, Isaac şi Iacov.

Legământul Lui e veşnic şi el se împlineşte şi cu noi acum, care suntem moştenitorii după făgăduinţă ai lui Avraam, Isaac şi Iacov.

Poporul lui Israel, noul popor al Bisericii este os din oasele lui Hristos şi carne din carnea Sa, pentru că se hrănesc din masa Stăpânului, din Însăşi Prea Sfântul Trup şi Preacuratul Sânge al Domnului şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos.

Pe cei care au plâns, pe aceştia, Dumnezeu i-a privit îndelung. Forma ἐπεῖδεν, care vine de la o formă de aorist, este interpretabilă. Noi am găsit de cuviinţă să vorbim despre *o privire îndelungă* a lui Dumnezu faţă de popor şi nu de *o privire fugară* sau, pur şi simplu, de *privire*. Dumnezeu i-a privit îndelung pe fiii lui Israel, spune textul, pentru ca să-i cunoască [ἐγνώσθη].

Cum adică să-i cunoască? Dumnezeu îi cunoaşte şi ne cunoaşte pe toţi, ar spune cineva. Însă aici e vorba de cunoaştere prin intimizare. Dumnezeu i-a cunoscut din durerea lor aruncată spre El, din durerea pe care au legat-o, de nestricat, de voia Lui, de harul Său, de ajutorul Său.

Una e să îl cunoşti pe cineva la un pahar de coniac şi alta e să îl cunoşti când e în durere, când e în suferinţă şi când îţi spune şi ţie suferinţa lui şi tu îl ajuţi şi el se leagă, în fiinţa lui, de tine, ca de unul care s-a intersectat cu durerea lui şi te simte pe tine *din el* şi nu *din afară*.

Acum, fiii lui Israel, ţipau din *năuntru* şi nu…*din afară*. În ed. BOR 1988, Is. 29, 13 sună cam aşa:

„De aceea poporul acesta se apropie de Mine cu gura şi cu buzele Mă cinsteşte, dar cu inima este departe, căci închinarea înaintea Mea nu este decât o rânduială omenească învăţată de la oameni".

Textul se pliază, în mare, pe LXX: „ἐγγίζει Μοι ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσιν αὐτῶν τιμῶσίν Με, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ ἐμοῦ, μάτην δὲ σέβονταί Με διδάσκοντες ἐντάλματα ἀνθρώπων καὶ διδασκαλίας".

Entalmata [ἐντάλματα] lui Dumnezeu, porunca / rânduiala lui Dumnezeu nu este o didascalie omenească, o învăţătură omenească, predată după legile gramaticii omeneşti.

Tocmai de aceea, cei care cred că repetând frazele Scripturii sau ale rugăciunilor ortodoxe se roagă, fără a simţi în ei harul lui Dumnezeu, care aduce inima lor aproape de Dumnezeu, se înşală şi vorbesc despre o rugăciune, care nu are răspuns imediat.

Rugăciunea autentică, harică, e ca o scrisoare, care primeşte răspuns imediat. Cel care se roagă lui Dumnezeu pentru ceva, care se roagă, imediat primeşte în fiinţa lui un răspuns, unul tainic, prin care înţelege că rugăciunea *i-a fost primită* sau continuă să se roage, pentru că stăruinţa în rugăciune e cea care simte, că îi va aduce mila lui Dumnezeu, asentimentul lui Dumnezeu la voia lui.

Sau rugăciunea continuă corectează voia noastră, o face să ceară lucruri care trebuie, care sunt necesare de la Dumnezeu şi nu tot felul de nimicuri.

A cere ceva important înseamnă *a cere să se facă voia lui Dumnezeu cu tine*. Mai important decât atât nu există! Când vrei să se facă voia lui Dumnezeu în viaţa ta ai cerut tot, pentru că L-ai făcut pe El Stăpîn şi Domn al inimii tale, unde nu mai acţionezi şi reacţionezi de unul singur, ci în coproducţie, conlucrare cu El.

El i-a cunoscut când…ţipau. Tot la fel, El ne cunoaşte din noi când facem milostenie, când ne iertăm vrăjmaşii şi ne rugăm pentru ei, când iubim pe cel necăjit şi pe orfan, pe văduvă şi pe năpăstuit, când suntem drepţi cu cei care fac nedreptate oamenilor şi suntem milostivi cu cei care greşesc şi se pocăiesc mai apoi.

Întrebarea Sfântului Moise [Ieş. 3, 4]

E vorba despre: *Tί ἐστιν; / Cine eşti?*.

Sfântului Moise i se arată Îngerul Domnului în flamă / pară / flacără de foc în mărăciniş / arbust / rug [ἄγγελος Κυρίου ἐν γλογὶ πυρὸς ἐκ τοῦ βάτου] (Ieş. 3, 2) şi acesta vede că rugul ardea şi nu se mistuia.

În Tradiţia ortodoxă se preferă vorbirea despre *rug* şi nu despre *mărăciniş* sau *arbust*, deşi τοῦ βάτου al LXX-ului e sinonimul sintagmei englezeşti: *thorn bush*, care înseamnă *tufiş de mărăcini*, *mărăciniş*.

Îngerul Domnului i se arată *în foc*, un foc care se vedea *din rug*. Prepoziţiile ἐν şi ἐκ definesc foarte precis, după părerea noastră, vederea extatică pe care o vede Moise. Îngerul era *în foc*, în lumina dumnezeiască, care se arată *ca un foc* iar focul se vedea *ieşind din rug*, din interiorul rugului.

În Ieş. 3, 3 avem prezentat faptul că Sfântul Moise înţelege că ceea ce vedea el este τὸ ὅραμα τὸ μέγα [o mare vedenie] şi vrea să se atingă de rug.

Însă, spune 3, 4, εἶδεν Κύριος ὅτι προσάγει [văzând Domnul că (el) se apropie] şi că vine *cu curiozitate* şi nu *cu evlavie* spre rug, *Domnul*, nu *Îngerul Domnului*, îl strigă pe nume din rug, de două ori.

Sfârşitul versetului 3, 4 este porţiunea de text luată în dezbatere de către noi.

În viziunea noastră traductorială asupra propoziţiei simple *Tί ἐστιν;*, traducerea ei este: „Cine eşti?”. Moise înţelesese că ceea ce vede el este o vedenie mare şi el este strigat pe nume.

La strigarea numelui tău nu răspunzi cu: „Ce este?” [varianta ed. BOR 2001, pe care și ÎPS Bartolomeu a ales-o], credem noi, ci, cu: „Cine eşti?”. Nu întrebi un lucru, un obiect, dacă auzi că din el te strigă cineva, ci întrebi: *Cine eşti?*.

Numai *cine* are relevanţă, atunci când auzi un strigăt, pentru că *cineva* vorbeşte, şi acel *cineva* este o fiinţă şi nu un lucru. În LXX, în concluzie, avem: *Cine eşti?*

În ed. BOR 1988 avem formula: „Iată-mă, Doamne!”. În ed. BOR 2001, după cum am spus, şi repetăm acum, avem: „Ce este?”.

În VUL avem *adsum*, adică: *Iată-mă! Vin imediat! Sunt aici!* În WTT avem: *Iată-mă!* În L45 avem: *Hie bin ich!/Iată, aici sunt!*

În GNV avem: *Aici sunt!* În YLT: *Iată-mă! Eu sunt*...Iar versiunea din KJV este identică cu a YLT-ul.

Concluzia este mai mult decât evidentă: ed. BOR 1988 merge pe VUL, pe Vulgată iar ed. BOR 2001 pe LXX, pe Septuagintă în ceea ce priveşte această formulă. Dacă VUL ne dă un răspuns la chemarea Domnului, LXX ne dă o întrebare de legitimare a Vorbitorului din rug.

Şi, în LXX, avem un răspuns revelaţional la 3, 6 din partea Domnului pentru întrebarea de la 3, 4 a lui Moise:

Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ πατρός σου, Θεὸς Αβρααμ καὶ Θεὸς Ισαακ καὶ Θεὸς Ιακωβ / Eu sunt Dumnezeul tatălui tău, Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacov. Dar, mai înainte ca să primească această revelaţie, Moise trebuia pregătit pentru revelarea lui Dumnezeu în viaţa sa.

Ieş. 3, 5 ne vorbeşte despre pregătirea lui Moise şi a noastră pentru ca să ne apropiem de înţelegerea şi vederea lui Dumnezeu. Ce îi spune Domnul, adică Logosul Tatălui, lui Moise?

Îi spune: Μὴ ἐγγίσῃς ὧδε· Λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· Ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν / Nu te apropia (mai mult) de acest loc! Dezleagă-ţi sandalele de pe picioarele tale! Căci locul în care tu stai / pe care tu eşti este un pământ sfânt.

Moise dorea să ştie cine este *Cel ce este* pururea iar El îl învaţă, că pentru a-L cunoaşte pe El şi pentru a vorbi cu El trebuie să se oprească, trebuie să se oprească la sine, să se vadă pe sine, apoi să îşi dezlege sandalele cugetării trupeşti, să se curăţească de patimi, să se sfinţească şi să vadă în fiecare loc, unde S-a arătat Dumnezeu şi pe oricare Sfânt al Său, ca pe nişte *pământuri sfinte* unde locuieşte, unde este Dumnezeu.

Moise, un om curios, cu curiozitate umană căzută, păcătoasă, ca tot omul nedeprins cu viaţa cu Dumnezeu, vrea să devină imediat ştiutor, a-toate-cunoscător, fără să treacă prin curăţirea de patimi şi prin evlavie, prin viaţa evlavioasă, ca împlinire a poruncilor lui Dumnezeu şi a dragostei celei desăvârşite faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele. Vrea să sară treptele.

Dar Domnul îi spune că trebuie să se oprească, să se pregătească pentru asta, să îşi adauge în sine harul vieţuirii celei sfinte, pentru ca să vadă pe Cel mai presus de orice vedere şi înţelegere.

Trebuie să îţi opreşti curiozitatea teologică şi harismatică, frate sau soră, care acum începi să înţelegi viaţa duhovnicească!

Să nu vrei să ai virtuţi şi harisme mai înainte de vreme, că dracul vine şi îţi dă să te crezi *sfântul sfinţilor*, când tu eşti un biet păcătos!

Trebuie să îţi omori fantezia minţii referitoare la cele înalte, pe care o consideri *o lucrare teologică*, închipuirea despre lucrurile care te întrec şi trebuie să începi, mai întâi, cu frica de Dumnezeu şi cu vederea păcatelor proprii, dacă vrei să ajungi la vreo sporire oarecare.

Aşa a făcut şi Moise! Şi-a desfăcut sandalele cugetării trupeşti pentru a fi liber în libertatea Duhului şi a călcat pe locul din faţa lui Dumnezeu cu sfinţenia cea mare a evlaviei.

Când Dumnezeu i-a vorbit lui Moise şi i-a spus că El e Dumnezeul tatălui său şi al strămoşilor lui, acesta: ἀπέστρεψεν...τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ/ şi-a întors faţa lui, căci privea în jos, cu evlavie, înaintea lui Dumnezeu (Ieş. 3, 6).

Ambele ediţii româneşti citate vorbesc despre *frica* lui Moise în faţa lui Dumnezeu. Dar aici nu e vorba despre frică, despre o frică oarecare, terorizantă, ci despre εὐλαβεῖτο, despre evlavie, despre evlavia, care este compusă din starea de copleşire în faţa măreţiei lui Dumnezeu, îmbinată cu o dragoste plină de cutremurare sfântă în faţa Sa.

Şi acolo unde dragostea, cutremurarea, sfiala, smerenia, compleşirea se îmbină, nu vorbim *despre frică* ca atare sau despre o *simplă frică* ci despre o stare paradoxal de frumoasă şi de adâncă, de cuceritoare, despre *evlavie* sau *cucernicie*.

În Tradiţia ortodoxă, credincioşii evlavioşi i se adresează preotului cu sintagma: *Preacucernice Părinte*, vorbindu-se astfel despre multa sa evlavie / cucernicie în a sluji lui Dumnezeu, pe când preotului monah, ieromonahului i se zice: *Preacuvioase Părinte*, vorbindu-se astfel despre cuviinţa, adânca rânduială şi cuminţenie a vieţii sale.

Evlavia şi cuviinţa vieţii sunt două caracteristici fundamentale ale adevăratei vieţuiri ortodoxe, duhovniceşti. Evlavia reprezintă dragostea noastră plină de cutremurare în faţa lui Dumnezeu, acea bucurie plină de cutremur şi de simţire a prezenţei lui Dumnezeu în noi iar cuviinţa reprezintă modul interior şi exterior de a te raporta la relaţiile tale cu Dumnezeu, cu tine şi cu semenii tăi.

Cuviinţa îţi cere să te mulţumeşti cu anumite gramaje de somn, mâncare, muncă, studiu, rugăciune, vorbire, scris etc., pe când evlavia te învaţă să fii minte plină de dragoste, lacrimi pline de iubire, milostenie plină de grijă, candoare plină de înţelepciune.

Dumnezeu ne loveşte…prin minuni

În prima revelare a lui Dumnezeu către Moise, în cadrul *Ieşirea* 3, avem la 3, 20 un text din care rezultă titlul articolului de faţă:

„Şi voi întinde mâna [şi] voi lovi [πατάξω] pe egipteni prin toate minunile [τοῖς θαυμασίοις] pe care Eu le voi face în ei şi după aceea vă va lăsa să plecaţi”.

Întregul verset *cf.* LXX: „καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα πατάξω τοὺς Αἰγυπτίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις Μου, οἷς ποιήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς”.

Mâna lui Dumnezeu este Cuvântul lui Dumnezeu prin care Tatăl face toate. Şi Tatăl Îşi întinde mâna prin Fiul, întru Duhul şi lucrează minuni în oameni. Însă, pentru că e vorba de oameni împietriţi la inimă, minunile Treimii sunt adevărate *lovituri* în conştiinţa şi inima acelora.

Versetul de faţă este unul profetic, e unul anticipator a ceea ce va face Hristos Dumnezeu pentru mântuirea noastră. Pentru că Tatăl, la plinirea vremii, Şi-a întins mâna Sa cea a toate lucrătoare, pe Fiul şi i-a lovit pe egiptenii cei spirituali, pe egiptenii din Iad, pe demoni, prin toate minunile pe care le-a făcut şi le face cu noi şi pentru noi, poporul Său, mântuit prin sângele unui Legământ nou.

Dumnezeu a lovit conştiinţele oamenilor şi le loveşte prin minunile pe care le face în lume. Ca să te trezeşti îţi trebuie minuni, minuni peste minuni, ca să vezi cât de păcătos eşti.

Numai dacă ţi se lucrează de către Dumnezeu, în fiinţa ta, minuni, poţi să ieşi din robia Egiptului, a demonilor şi să prăznuieşti în pustiu şi să aduci jertfe Domnului.

Dumnezeu ne trezeşte prin minuni şi ne ţine în viaţă prin nespuse minuni, pentru care trebuie să fim mai mult decât recunoscători.

Ieş. 4, 10: ***ἰσχνόφωνος*** *şi* ***βραδύγλωσσος*** *sau despre cele două adjective restauratoare*

Vedenia Sf. Moise din rug

În traducerile ortodoxe româneşti despre Sfântul Moise se spune că *era gângav* şi că *i se încâlcea limba în gură* [ed. BOR 2001] sau că *era gângav* şi *gura şi limba îi erau anevoioase* [ed. BOR 1988] spre a vorbi.

Însă *gângăvirea*, în înţelegerea actuală a termenului, fiind o preluare a slavonescului *gongnavu*, e aceea că avem de-a face cu un om care vorbeşte greu, îngăimând şi repetând silabele, deci portretul robot al unui om retardat, cu handicap major.

Însă Sfântul Moise nu era un retardat. Nu era un om care silabisea cuvintele şi niciun om lipsit de retorică.

În LXX, ed. Rahlf avem: „ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγώ εἰμι”, adică: „eu sunt *slab la glas* şi *încet la limbă*“.

Ce înseamnă să fii *slab la glas* [ἰσχνόφωνος]? Înseamnă să fii un om cu corzile vocale atenuate, un om slăbit de post şi de rugăciune, cum era el, păstorul ce îşi ducea turmele prin munţi.

Sfântul Ioan Maximovici era un om de acest fel, ca şi Sfântul Ioan de Kronstadt. De atâta nevoinţă aveau un glas slab, *siteav*, spune românul. Adică *scăzut*.

Pentru ca să fii un conducător de popor trebuie să ai glas puternic, răsunător, atâta timp cât el nu avea porta-voce ca noi. El nu vorbea la microfon ci din gură. De aceea, glasul său era prea slab pentru a astupa glasul mulţimii.

Şi ce înseamnă să fii *încet la limbă* [βραδύγλωσσος]? Înseamnă că vorbeşti molcom, rar, ca pentru tine şi nu cu o cursivitate pe care o cere poziţia de lider, de om aflat în prim-plan.

De aceea, printr-o traducere corectă a celor două adjective caracteriologice, descoperim că acel Moise, pe care Dumnezeu îl trimite să vorbească mai marilor poporului şi să le arate cele trei semne autentificatoare ale revelaţiei dumnezeieşti, nu era un alienat mintal şi niciun om, care nu ştia să vorbească, ci era un om slăbit la glas de munca şi de nevoinţa lui şi încet la limbă, fără o retorică pronunţată, care se cerea de la un conducător al poporului.

„În virtutea calităţii lui de trup, Trupul lui Hristos *hrăneşte*, iar în virtutea curăţiei lui prin unirea Lui cu firea dumnezeiască *curăţeşte* şi *sfinţeşte*, şi aşa ne oferă îndeajuns hrană duhovnicească, din care hrănindu-ne suntem aduşi frumos la *curăţia şi sănătatea duhovnicească* din care ne-a scos odinioară mâncarea din cele oprite”[5].

Sfânta Euharistie este hrană fiinţială, fundamentală pentru umanitatea noastră. Dar o hrană dumnezeiasco-omenească pentru că e o hrană, care curăţeşte fiinţa noastră de păcate şi o sfinţeşte, o îndumnezeieşte. Ea ne asigură curăţia sufletului şi a trupului. Nimic din această lume, niciun medicament nu poate să ne redea curăţia sufletului, stricată de păcatele noastre cele multe, ci numai Sfânta Euharistie ne poate da sănătate duhovnicească.

Cel mai adesea greşim faţă de Hristos, când venim nepregătiţi la împărtăşirea cu El şi nu Îl simţim, nu trăim unirea cu El, ca Dumnezeu şi om, în Euharistie.

Deşi El este mereu acelaşi în Euharistie, adică Foc îndumnezeitor şi curăţitor pentru fiinţa noastră, totuşi noi nu luăm foc, nu ne aprindem duhovniceşte din măreţia dumnezeirii Domnului nostru, pentru că nu am venit la El spălaţi prin mărturisire şi lacrimi, prin dragoste şi iertare.

Părintele profesor Ică jr. ne-a făcut un mare dar dumnezeiesc prin acest compendiu patristic pe care l-a dat teologiei ortodoxe româneşti.

Aveam nevoie de el ca de aer în ceea ce priveşte o înţelegere teologică corectă vizavi de împărtăşirea cu Domnul şi Dumnezeul nostru.

Traducerile sale au umplut goluri imense, informaţionale, pentru cititorii avizaţi şi neavizaţi de teologie ortodoxă. Orice carte tradusă sau scrisă după revoluţia română din decembrie s-a constituit în *daruri dumnezeieşti* pentru fiecare dintre noi.

*Cf ***Împărtăşirea continuă cu Sfintele Taine, cit. ant., p. 222,* Sfântul Nicodim Aghioritul citează pe mitropolitul Gavriil

---

[5] *Cf.* Patriarhul Ghenadie Scholarios, *Omilie despre Trupul şi Sângele lui Hristos*; PG 160, 356-357, *apud* Sf. Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folositoare de suflet despre Împărtăşirea continuă cu Preacuratele lui Hristos Taine* [1783].
Citatul este *cf.* ****Împărtăşirea continuă cu Sfintele Taine. Dosarul unei controverse. Mărturiile Tradiţiei*, studiu introd. şi trad. de Diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2006, p. 225.

Seviros [1540-1616] al Filadelfiei[6] şi spune că există trei motive pentru care slujim Sfânta Liturghie:

1. spre pomenirea morţii şi învierii Domnului [Lc. 22, 19];
2. pentru odihna şi sfinţirea celor adormiţi întru dreapta credinţă și
3. pentru sfinţirea celor vii, care se împărtăşesc cu Sfintele Taine ale Domnului.

Avem de-a face, aşadar, cu o reactualizare a morţii şi a învierii Domnului pentru viaţa noastră actuală, cu o retrăire a iconomiei mântuirii noastre şi, în acelaşi timp, cu o folosire a tuturor credincioşilor, vii şi adormiţi, de iubirea şi mântuirea venită prin Hristos, Domnul nostru.

Sunt curăţiţi cei adormiţi, care se împărtăşesc duhovniceşte de jertfa lui Hristos, dar şi cei care vin la slujbă şi, cu precădere, cei care se împărtăşesc cu Domnul nostru.

Reticenţa de a te împărtăşi, fuga de împărtăşirea cu Domnul arată o mare secătuire de dragoste a fiinţei noastre pentru Dumnezeul nostru Cel preaiubitor. A fugi de dragostea Lui înseamnă a arăta că nu vrei să te contaminezi de dragostea Lui sau să dărui dragoste altora.

Trebuie să ne împărtăşim tot mai des şi cu o tot mai mare iubire cu Domnul nostru. Trebuie să-i rugăm pe duhovnicii noştri să nu ne lase departe de Sfânta Euharistie la nicio sărbătoare, pentru ca să ne sfinţim viaţa pe fiecare zi.

Excesul de raţionalizare al vieţii noastre, excesul de egoism, excesul de încredere în sine…vine tocmai de la o împărtăşire rară cu Hristos, de la o neschimbare radicală vizavi de înţelegerea adâncă a vieţii noastre.

Când ştii că Domnul este iubire cu tine, nici tu nu mai eşti un rău, un nemilos cu aproapele tău. *Iertarea altora* înseamnă *vindecarea noastră* de o prea bună încredere în noi. Iar *împărtăşirea cu Domnul* înseamnă *conştientizarea continuă* că nu putem fi vrednici, niciodată, de iubirea Lui copleşitoare, cutremurătoare faţă de noi.

Împărtăşirea cu El înseamnă să conştientizezi că *iubirea* şi *iertarea* sunt *singurele mari certitudini* ale vieţii noastre, certitudinile care ne fac frumoşi.

---

[6] *Cf.* n. 21, p. 222.

Minunea Mărturisirii: o înnoire duhovnicească fundamentală a omului şi o înaintare continuă în sfinţenie

Întotdeauna aşteptăm de la Dumnezeu *o schimbare de adâncime* a fiinţei noastre. Credinciosul ortodox ştie că mărturisirea îl transformă, îl scoate din starea lui păcătoasă şi îl duce în atmosfera harului dumnezeiesc. Ea este *o lăsare în urmă* a trecutului şi a păcatelor lui. E ca şi când ne-am da jos o haină transpirată şi nu am mai îmbrăca-o niciodată.

Părintele Dumitru Stăniloae vedea în Taina Mărturisirii trei componente cheie: *căinţa*, *mărturisirea păcatelor* în faţa unui preot şi *dezlegarea* din partea preotului[7].

Însă toate acestea trei nu trebuie văzute în *afara adevărului* şi *a simţirii harului* lui Dumnezeu în noi.

Căinţa e un regret profund, cu o amplitudine personală. Ne căim de ceva numai în măsura în care conştientizăm că ceea cea am făcut e *păcătos*. Spovedania ţine de nivelul nostru de dezvoltare intelectuală şi duhovnicească, de contactul pe care îl avem cu cărţile de cult şi cu scrierile Sfintei Scripturi şi cu scrierile patristice.

Un copil va avea în vedere ca lucru *păcătos*, ceea ce înţelege el însuşi sau mai degrabă ceea ce părinţii lui l-au învăţat că e *păcătos*.

Se va feri să înjure, dacă i s-a spus că e un păcat să înjuri. Şi dacă înjură iar conştiinţa lui a devenit scrupuloasă în această direcţie, când îl vei întreba de acest păcat, el va roşi pentru acesta.

Copilul se spovedeşte rudimentar. El are un mod propriu în care vedere răul şi îl detaliază. Maturul poate să fie schematic. El ştie să repereze păcatul din sine şi îl poate enunţa şi fără lux de amănunte.

Căinţa e modul dureros de acceptare interioară a stării noastre. Ca să ne căim, ca să ne pară rău, trebuie să nu mai suportăm ceea ce suntem.

Dar ca să vrem să fim alţii, trebuie, mai întâi de toate, ca să ne fi privit în comparaţie cu nişte *repere sigure*. Dacă am găsit în Sfânta Scriptură că minciuna e *un păcat* şi conştiinţa noastră revendică aceeaşi poziţie, orice minciună va fi resimţită de aici înainte, cu un recul imediat, ca un păcat.

Catalogăm imediat ca *păcat* ce trebuie mărturisit orice ştim, din surse sigure, acceptate de conştiinţa noastră, că se împotriveşte

---

[7] Pr. Prof. D.[umitru] Stăniloae, *Înnoirea şi sfinţirea credincioşilor în Taina Mărturisirii, după învăţătura Bisericii Ortodoxe*, în rev. *Ortodoxia* XXXVIII (1986), nr. 3, p. 10.

vieţii cerute de Dumnezeu. Ceea ce El ne cere, acele lucruri ne şi înţeapă conştiinţa. Conştiinţa e *o dureroasă conştienţă*. Ea e constatarea unei stări interioare de corupţie spirituală.

Înnoirea, minunea înnoirii interioare constă în mişcarea noastră spre harul lui Dumnezeu, spre o viaţă pe care o pecetluieşte Dumnezeu.

Trăim realmente o minune atunci când ne spovedim: *întinerim duhovniceşte* în câteva clipe. Ni se ia de pe suflet greutatea mormântală a păcatului. Căinţa e un proces personal, o avanpremieră a actului mărturisirii.

Părintele Dumitru spunea, că această „căinţă se finalizează în mărturisire”[8]. Cât timp regretele noastre sunt numai *personale* şi nu sunt împărtăşite unui preot, în cadrul Tainei Mărturisirii, ele au urme pătimaşe viguroase. Dacă regretele noastre nu cer harul lui Dumnezeu ca să le nimicească, atunci suntem puternic stigmatizaţi de orgoliu şi de o ruşine păcătoasă.

Ruşinea cea bună a mărturisirii contraatacă şi învinge ruşinea păcătoasă a nemărturisirii, atunci când ne spovedim sincer. Sinceritatea spovedaniei constă în faptul de a nu vrea să ascunzi nimic lui Dumnezeu.

Formulăm, în multe feluri, *păcatele*. Asta nu se constituie într-o greşeală. A minţi la spovedanie înseamnă a vrea să înşeli pe Dumnezeu. Credinciosul se uită la preot. Unora le e frică să se spovedească, pentru ca nu cumva preotul să le spună păcatele personale altora.

Le e frică de dispreţuirea şi de şantajarea lor prin prisma mărturisirii păcatelor. Acest lucru se poate întâmpla şi se întâmplă din păcate.

Însă mizez pe conştiinţa duhovnicului şi, mai ales, ştiu că un păcat iertat de către Dumnezeu prin preot e ceva de care pot râde toţi, în afara lui Dumnezeu. Dumnezeu nu râde de păcatele noastre spovedite. El se bucură că am scăpat de povara lor. Povara lor a luat-o şi o poartă El. El ne iartă păcatele pentru că El S-a răstignit pentru noi.

Căinţa, aşadar, e drumul către mărturisirea sacramentală a păcatelor, e stadiul „firesc” al îndumnezeirii. Pocăinţa decopertează fiinţa noastră de păcat. Căinţa e repulsia noastră conştientă faţă de tot ce am făcut rău. Caracteristicile căinţei sunt autoacuzarea, autodezaprobarea[9].

Dar aceste acte virulente la adresa sinelui nu trebuie să îmbrace haina auto-anihilării firii noastre. Dezaprobarea interioară

---

[8] Ibidem.
[9] Ibidem.

trebuie să aibă decenţă, limite. Autoacuzarea trebuie să se justifice, trebuie să fie probată. Şi ea trebuie să ţină cont de prezenţa lui Dumnezeu în fiinţa noastră sau de dorinţa de împăcare cu Dumnezeu.

Aici se greşeşte mult, din păcate. În locul acestei căinţe reale, care îl înnoieşte pe om, se observă adesea tendinţe autoflagelante, tendinţe sado-masochiste spiritualizate.

Autopedepsirea nu se referă însă *la trup*, ci *la mişcările sufletului spre rău*. Şi mişcările sufletului spre rău nu se pedepsesc cu „şfichiuirea" sufletului (de altfel imposibilă), ci cu acceptarea, smerită, a acestor mişcări în noi.

Căinţa nu e, de altfel, decât ochiul atent, neadormit al propriei noastre fiinţe. Căinţa recunoaşte că în noi sunt multiple nereguli, pe care le-am provocat de unii singuri, dar de care nu mai putem scăpa decât cu ajutorul lui Dumnezeu.

Părintele Dumitru pune problema mărturisirii ca *o necruţare* a păcatelor personale. El spune: „autoacuzarea, autodezaprobarea nu e deplină dacă nu merge până la comunicarea ei în faţa altuia. Numai atunci cel ce a păcătuit se depăşeşte deplin pe sine. Cel ce nu merge până aici înseamnă că se mai cruţă încă"[10].

Necruţarea de sine e sinonimă cu *voinţa pusă în act,* de nu ne apăra în niciun fel păcatele proprii. Când nu ne cruţăm păcatele, recunoaştem că harul lui Dumnezeu e cel de la care aşteptăm ajutor în lupta cu păcatul. Când mărturisim un păcat spunem, de fapt, o victorie a păcatului împotriva noastră.

Păcatele noastre sunt clipele în care noi am căzut din gândul bun. Ele ne umplu de o conştiinţă smerită a puterilor proprii. Când ne spovedim, atunci spunem consecinţele actelor noastre rele, pe care căinţa le-a acceptat ca ale noastre şi de care vrea să ne curăţim.

Păcatul se întipăreşte în noi. Nevoia de a-l curăţi e una reală şi curăţirea în sine nu e *o metaforă*. Sufletul şi trupul meu se curăţesc de păcate prin mărturisire, pentru că adevărul nostru, spus cu încredere în Dumnezeu, atrage asupra noastră harul dumnezeiesc. Harul e cel care curăţă sufletul prin mărturisirea noastră.

Părintele Dumitru surprinde şi aspectul obiectivităţii spovedaniei. Acesta e dat de faptul că preotul urmăreşte acţiunile viitoare ale credinciosului, care se mărturiseşte la el[11].

Mărturisirea stopează *relativizarea* păcatelor [12] dar şi *contaminarea cronică* cu o disperare chinuitoare[13].

---

[10] Ibidem.
[11] Idem, p. 11.
[12] Ibidem.

Însă Dumnezeu este Cel dintâi, Care *obiectivează* spovedania. Pe om îl poţi minţi, dar nu poţi fi *nesimţit* în faţa Lui. Omul îşi *obiectivează* responsabilitatea în faţa duhovnicului numai, dacă resimte intimitatea cu Dumnezeu foarte pregnant.

Credinţa e cea care generează credinţă. Nu te poţi căi, dacă nu simţi că Dumnezeu îţi cere inima ta curată. Însă, chiar dacă în aparenţă tindem să ne minimalizăm păcatele şi să erodăm sentimentul vinovăţiei pentru ele, totuşi păcatul constant aprofundează disconfortul interior şi face ca ţipătul curăţirii de păcate să fie şi mai dureros. Căinţa e dureroasă. Căinţa face din cel credincios un om responsabil sau e însăşi *actul responsabilizării* omului.

Mă plec lui Dumnezeu, înseamnă: *mă căiesc*. Recunosc că am greşit. Merg la un preot, care devine duhovnicul meu şi cer, prin intermediul lui, harul iertării lui Dumnezeu. Cer lui Dumnezeu ca să mă ierte prin preot şi simt cum prin dezlegarea preotului vine pacea, liniştea, harul lui Dumnezeu.

Preotul duhovnic trebuie să arate înţelegere celui care se spovedeşte şi să-l încurajeze întru numele Domnului[14].

Însă eu sunt de părere că trebuie să vrei să-l iubeşti pe om şi trebuie să-l accepţi aşa cum este, să-l înţelegi (şi pentru asta trebuie să fii profund) şi să-i dai sentimentul, că ieşirea din păcate este o realitate de care el se poate împărtăşi.

Părintele Dumitru Stăniloae numeşte pe preot în acest context: „un martor şi un transparent al milei şi înţelegerii lui Dumnezeu”[15].

Însă nu trebuie să ne minţim de unii singuri, pentru că nu orice preot e resimţit ca atare de către credincioşi. Simţi că el e martorul spovedaniei tale. Eşti conştient de acest lucru. După cum eşti conştient şi de faptul că Dumnezeu te iartă prin intermediul său. Dar trebuie să subliniem până la enervare, că fără o viaţă de sfinţenie autentică a preotului, el nu poate fi resimţit drept *o rază a milei* lui Dumnezeu.

Omul credincios nu confundă pe *orice preot* cu *un Sfânt*. Deşi prin toţi preoţii lucrează harul lui Dumnezeu, cu toate acestea, Sfinţii sunt cei care simt în ei tot timpul lucrarea harului.

Părintele Dumitru vorbeşte despre starea preotului ca despre o statură a unui om desăvârşit din toate punctele de vedere. Nu aş vrea să relativizăm aceste definiţii corecte ale staturii preoţeşti.

---

[13] Ibidem.
[14] Ibidem.
[15] Ibidem.

Orice preot e un martor şi un transparent al milei lui Dumnezeu. Dar, fără viaţa de sfinţenie a preotului, credinciosul simte că harul *ocoleşte cumva* fiinţa preotului şi coboară la el.

Sau şi credinciosul, şi preotul simt diminuat revelarea contextuală a harului lui Dumnezeu. La orice slujbă dumnezeiască atât preotul, cât şi credinciosul trebuie să simtă prezenţa harului lui Dumnezeu în ei înşişi şi în tot ceea ce-i înconjoară. Dacă nu avem această *certitudine interioară*, atunci nu ieşim deloc din mărginirea unei contingenţe egoiste.

Sufletul omului are libertate şi fluiditate [16]. O fluiditate schimbătoare [17], precizează marele nostru Teolog. Aceste două caracteristici ale sufletului omenesc ne oferă „o posibilitate de ridicare a [omului]…chiar şi din cele mai accentuate alterări şi slăbiri ale firii”[18] sale. Mărturisirea păcatelor este „o încordare de voinţă”[19], pentru Sfinţia sa.

Părintele Savatie Baştovoi insistă asupra faptului că mărturisirea e o învingere a ruşinii păcătoase [20]. Când învingi ruşinea, orgoliul, egoismul, frica demonică şi te mărturiseşti, atunci ai multă dorinţă de îndreptare.

Atunci simţi că numai de Dumnezeu trebuie să ne alipim. În faţa celui ce vine să se spovedească, preotul duhovnic trebuie să fie un „om bun” [21]. El trebuie să fie resimţit ca „sursa noastră de putere”, ca „sprijinul nostru”[22].

Pentru autorul nostru, pe lângă ruşinea evidenţiată de Părintele Savatie, iese, în prim plan şi „neîncrederea în celălalt”[23]. El vorbeşte de neîncrederea în oameni şi, implicit, în preot. Preotul trebuie să fie lângă credincios şi să îi respecte intimitatea.

Eu cred că alături de ruşine şi de neîncredere, trebuie să depăşim şi acest lucru pentru a ne spovedi: *rănirea* sau *violarea* intimităţii personale.

În societatea contemporană intimitatea e foarte adesea încălcată şi, tocmai de aceea, omul credincios resimte foarte dureros intrarea cu forţa în spaţiul intimităţii sale interioare şi exterioare.

Trebuie să oferim, ca preoţi, garanţia fidelităţii faţă de cel care se mărturiseşte. Orice mărturisire ascultată de către preot trebuie să fie garantată de discreţia noastră şi de păstrarea

---

[16] Ibidem.
[17] Ibidem.
[18] Ibidem.
[19] Ibidem.
[20] Este arhicunoscută lucrarea părintelui despre *ruşinea păcătoasă*.
[21] Pr. Prof. D.[umitru] Stăniloae, *Înnoirea şi sfinţirea credincioşilor*...art.cit. ant., p. 12.
[22] Ibidem.
[23] Ibidem.

informaţiilor auzite. Numai dacă vom păstra secretul spovedaniei, credinciosul va fi îndemnat de conştiinţa sa, ca să se spovedească cu corectitudine.

Părintele Dumitru Stăniloae insistă şi asupra faptului, că în actul mărturisirii noi nu ne umilim în faţa preotului, ci în faţa lui Dumnezeu[24]. Credinciosul se umileşte pentru păcatele sale dar şi preotul trebuie să se umilească în faţa lui Hristos[25], simţindu-se şi el un om păcătos.

Cel ce vine să se mărturisească şi care se căieşte de ce a făcut, trebuie să întâlnească în preot, căinţa acestuia. Cei doi se recunosc prin aceea că amândoi au păcătuit însă, în acelaşi timp, că ambii sunt robii lui Hristos. Căinţa şi iubirea preotului se manifestă ca milă şi înţelegere faţă de cel credincios[26], ca dragoste şi compătimire.

Când auzi spovedania fratelui tău simţi glasul lui viu, al credinţei lui vii pentru Dumnezeul său. Şi mărturisirea *nu mai este* sau *nu este* numai *o recunoaştere* a păcătoşeniei personale sau o mărturisire tranşantă a vieţii noastre, ci şi un moment de mare mărturisire a iubirii, a credinţei şi a nădejdii noastre în Hristos, Care ne iartă pe noi.

Mărturisirea păcatelor merge mână în mână cu recunoaşterea şi slăvirea Dumnezeului milostivirii, cu credinţa, că Dumnezeu ne iartă şi pentru aceea venim cu credinţă la El, ca să ne ierte.

Mărturisirea păcatelor noastre este *o revenire în sine*, o revenire la normalitate, o ieşire dintr-o formulă egoistă de viaţă, pentru că simţi cum harul lui Dumnezeu te-a adus iarăşi la linişte. Harul primit acum ne fortifică viaţa pentru a lupta cu patimile noastre.

Aceasta este înnoirea: puterea de a ne înnoi zilnic. Harul lui Dumnezeu e cel care ne dă puterea de a rezista tentaţiilor, de a ne statornici într-un dialog continuu cu Dumnezeu, chiar dacă simţim că acest dialog nu e întotdeauna cel pe care l-am dori.

Spovedania tocmai asta face: ne pune mereu în situaţia de a ne depăşi pe noi înşine, prin hotărârea noastră pecetluită de harul lui Dumnezeu.

Umilirea reciprocă a celor doi e cea care produce evidenţa interioară a lui Hristos[27]. Credinciosul simte că harul vine de sus, de la Dumnezeu, prin preot, pentru ca el să fie împăcat, alinat, curăţit, iertat de păcate iar preotul se umple de iubirea lui Dumnezeu, căci

---

[24] Ibidem.
[25] Ibidem.
[26] Ibidem.
[27] Ibidem.

simte cum harul lui Dumnezeu, prin trupul său, lucrează la sfinţirea continuă a omului[28].

Credinciosul trebuie să primească, cu încredere, dezlegarea de păcate, canonul şi sfătuirea preotului duhovnic[29]. Aici se discută problemele reale ale omului şi de aceea sinceritatea credinciosului trebuie să fie împlinită de sinceritatea multiformă a preotului. Credinciosul care se spovedeşte aşteaptă *şi de la tine* o confesiune sau *starea de iubire*, care ocroteşte şi alină sufletul.

Preotul trebuie să mângâie cu puterea lui Dumnezeu şi ca Dumnezeu, cu mila şi cu iubirea Sa. Credinciosul trebuie să simtă că stă în faţa unui preot care îl înţelege, care îl acceptă aşa cum este, care îi indică drumul său personal, care îl iubeşte şi îl vrea fericit.

Credinciosul trebuie să simtă iubirea şi rugăciunea duhovnicului său pentru el. Credinciosul se afiliază unui preot duhovnic. El *alege pe preot* şi preotul trebuie *să se lase ales*.

Din mărturiile unor credincioşi, am aflat că există şi preoţi care acceptă doar pe unii la spovedanie sau doar un număr restrâns de persoane, un cerc anume, pe care să le spovedească. Această restrictivitate mi se pare nefondată, atâta timp cât există timp şi resurse fizice din partea preotului pentru a spovedi.

Preotul aruncă pe credincios în scăldătoarea iubirii dumnezeieşti[30]. Preotul simte cum păcatele credinciosului se pierd în oceanul milei şi al iubirii divine. Şi credinciosul şi preotul se curăţesc şi se uşurează de păcate în cadrul Sfintei Mărturisiri.

În smerenia lor, credinciosul simte uşurare dar şi preotul se uşurează prin harul lui Dumnezeu, pentru că l-a primit cu dragoste pe cel care s-a spovedit şi s-a bucurat de iertarea lui.

Pentru că şi-a deschis larg inima faţă de aproapele său, Dumnezeu a picurat şi în inima preotului iertarea Sa prea dulce. Ambii sunt folosiţi.

Preotul, deşi repetă aceleaşi cuvinte şi gesturi în Sfintele Taine, totuşi, de fiecare dată, are altă stare interioară. Implicarea integrală a preotului şi a credinciosului fac ca Sfânta Mărturisire să fie o transformare monumentală a omului, o înnoire duhovnicească importantă şi o continuare a sfinţeniei personale.

Părintele Dumitru citează Mt. 18, 18 şi Mt. 18, 19-20 pentru a arăta că puterea iertării promisă Sfinţilor Apostoli de către Domnul, e urmată de asigurarea că Dumnezeu este întru cei uniţi în rugăciune şi dragoste[31].

---

[28] Ibidem.
[29] Idem, p. 13.
[30] Ibidem.
[31] Ibidem.

Citările sale vechitestamentare pentru spovedanie sunt: Ieş. 32, 22; Iosua 7, 20; Proverbe 28, 3[32]; Lev. 5, 5-6[33].

Dacă în Vechiul Testament era nevoie de preot şi credincioşii se spovedeau şi aduceau jertfe pentru păcatele lor[34], cu atât mai mult în Noul Testament.

Acum se cere mărturisirea păcatelor (Mt. 3, 6; Mc. 1, 5) dar şi jertfă: „predarea propriei persoane lui Dumnezeu, sau căinţa din inimă” [35]. Preotul este „un semn viu şi personal al prezenţei obiective a lui Hristos”[36].

Autorul nostru citează F. Ap. 19, 18, ca argument pentru mărturisirea păcatelor. În II Cor. 7, 9-11, el vede „o descriere mai stăruitoare a înnoirii, pe care o aduce pocăinţa vizibilă, deci împreună cu mărturisirea”[37].

Inima celui care se spovedeşte e „o inimă înmuiată, emoţionată, umană, sensibilă” [38]. E o inimă în care adevărul şi conştiinţa sunt vii, în care dragostea de Dumnezeu îşi mărturiseşte orice impuritate a sa.

Vorbind despre *ruşine*, Părintele Dumitru vede cauza acesteia în mândrie[39]. Mândria şi orgoliul sunt cele care atenuează dorinţa noastră de eliberare de rău.

Prin ruşinea păcătoasă, demonii amputează o vedere reală, o evidenţă reală a păcatelor noastre. Dacă te uiţi la ruşine nu mai poţi să te vindeci. Uneori poţi contracta boli ruşinoase, de care nu te poţi vindeca, decât dacă i le arăţi medicului. Pentru ele ai nevoie de un specialist[40].

Păcatele sunt răni vii [41]. Ele sunt catastrofe interioare. Părintele Dumitru le denumeşte deopotrivă *răni*, *care supurează* dar şi *burghie sfredelitoare*[42].

Consecinţele mărturisirii păcatelor sunt sensibilizarea noastră, umanizarea noastră, întinerirea şi umplerea noastră de viaţă paşnică, liniştită. Examenele pierdute ale vieţii sau depăşirea graniţelor firii şi ale existenţei noastre se sting dintr-un foc în harul mărturisirii. Harul lui Dumnezeu te face să uiţi ce-a fost şi să jubilezi, să te bucuri nespus de clipa de faţă.

---

[32] Ibidem.
[33] Idem, p. 14.
[34] Ibidem.
[35] Ibidem.
[36] Ibidem.
[37] Ibidem.
[38] Idem, p. 15.
[39] Ibidem.
[40] Acest lucru e susţinut de către Tertulian, în *Liber de poenitentia*, cap. 9, *cf.* Ibidem.
[41] Pr. Prof. D.[umitru] Stăniloae, *Înnoirea şi sfinţirea credincioşilor*...art.cit. ant., p. 15.
[42] Ibidem.

Eliberarea de păcate e o simţire plenară a dezrobirii tale de trecut. Ea umple de fericire clipa de faţă, face din ea un Paşte nespus de fericit[43].

E o trecere de la *a fi împovărat*, încătuşat, la *a fi liber*. Au căzut cătuşele fiinţei tale. Te bucuri de o nespusă şi neaşteptată stare de bine, de întremare şi înviorare duhovnicească. Însă nemărturisirea ne face asemenea diavolului, care nu vrea să se recunoască păcătos[44].

Părintele Dumitru vorbeşte despre lucrarea diavolului în dorinţa ta de *a nu te mărturisi*:

„El te îndeamnă [diavolul] să nu te lepezi de păcat, ca să te arate el ca alipit de păcat şi să te prezinte chiar prin aceasta ca vrednic de pedeapsă”[45].

Însă preotul te ajută prin facilitarea harului dumnezeiesc şi prin ascultarea mărturisirii tale cu dragoste, adică „prin participarea la boala pacientului”[46]. El este slujitorul Medicului celui mare, care este Hristos[47]. Părintele Dumitru Stăniloae cere ca slujitorul lui Dumnezeu să fie *un medic-prieten*[48].

Eu cred mai degrabă că el trebuie să fie asemenea unei mame duhovniceşti, care tămăduieşte cu multă dragoste şi responsabilitate duhovnicească pe copiii săi. Preotul trebuie să facă transparent pe Hristos prin cuvintele şi prin sensibilitatea sa compătimitoare[49].

În finalul articolului, autorul nostru vorbeşte despre luarea păcatelor penitentului de către preot şi de purtarea lor de către acesta[50].

Un alt autor, domnul Tiţa Michael, cere celui ce se mărturiseşte *co-responsabilizare*[51]. Trebuie să te îngrijorezi în mod real şi să acţionezi împotriva aplecărilor tale spre rău.

---

[43] Părintele Constantin Galeriu a lăsat în patrimoniul duhovnicesc al credincioşilor ortodocşi români, o înregistrare audio numită *Vocaţia pascală a făpturii* (3: 05: 24 minute). În aceasta, el vorbeşte despre multiple semnificaţii ale Paştelui.
Pornind de la faptul că *Paşti* înseamnă *trecere*, el spune că în Treime e mereu un Paşti, pentru că persoanele divine se poartă una pe alta şi se iubesc una pe alta. Prima zi a lumii e primul Paşti, pentru că s-a făcut trecerea de la nefiinţă la fiinţă. Sfinţia sa sublinia faptul, că iubirea e mereu un Paşti, pentru că e o trecere a atenţiei, a concentrării de la tine la altul, e o asumare a altuia. De aceea am spus aici, că spovedania face din tine *o sărbătoare pascală*, pentru că ea te trece de la *păcat* la *har*.
[44] Pr. Prof. D.[umitru] Stăniloae, *Înnoirea şi sfinţirea credincioşilor...*art.cit. ant., p. 17.
[45] Ibidem.
[46] Ibidem.
[47] Ibidem.
[48] Idem, p. 18.
[49] Ibidem.
[50] Ibidem.
[51] Drd. Tiţa Michael, *Temeiurile doctrinare ale Tainei Pocăinţei*, în rev. *Ortodoxia* XXXVIII (1986), nr. 3, p. 107. Citatul complet: „Taina Pocăinţei implică o atitudine responsabilă a fiecărui credincios faţă de păcatul săvârşit”.

Pocăinţa e o întărire în a conlucra cu harul Botezului[52]. Pocăinţa continuă Botezul în viaţa noastră sau, mai bine-zis, ne dă putere să facem ce am mărturisit la Botez.

Autorul nostru evidenţiază foarte bine faptul că slujba Mărturisirii nu implică numai mărturisirea păcatelor, ci şi mărturisirea credinţei ortodoxe[53].

Mai mult, trebuie să evidenţiem şi aceea, că spovedania uneşte pe fiecare cu Hristos, îl reuneşte cu El şi îl face să intre în mod autentic în legătură cu viaţa şi frumuseţea preadumnezeiească a lui Hristos[54].

Păcatul are implicaţii eclesiale[55]. El denaturează fiinţa noastră, o face incapabilă de a fi un mădular viu al lui Hristos. Dar şi iertarea păcatelor are implicaţii eclesiale[56].

Păcatul luptă împotriva unităţii Bisericii[57]: „Taina Pocăinţei reintegrează pe cel păcătos mai întâi în comunitatea bisericească şi, prin ea, în comuniunea cu Dumnezeu (Efes. 4, 15)”[58]. Însă aceasta se poate face prin preot sau episcop, adică printr-o „persoană investită cu harisma iertării păcatelor”[59].

Dacă Părintele Dumitru Stăniloae vorbea despre căinţă, acest doctorand al Părintelui Petru I. David vorbeşte despre o autentică conştiinţă de sine[60].

El cere o reflecţie asupra răului interior[61]. Taina Mărturisirii este avanscena Sfintei Euharistii, condiţia sine qua non pentru primirea lui Hristos Euharistic, *cf.* I Cor. 11, 28-29[62].

Autorul cere şi el căinţă celui care se spovedeşte şi o numeşte *elementul constitutiv* al Tainei Mărturisirii[63]. Căinţa are la el trei puncte de reper: pe *Dumnezeu*, pe *semeni* şi *pe noi înşine*[64].

Însă culpabilizarea personală poartă la el denumirea de *stare de complexare*[65].

Mi se pare o exprimare greşită a modului în care îţi vezi păcatele. Păcatele nu trebuie să ne complexeze, pentru că altfel devenim nişte *concurenţi* pentru o viaţă curată.

---

[52] Ibidem.
[53] Idem, p. 109.
[54] A treia rugăciune din *Molitfelnic*, spune explicit acest lucru.
[55] Drd. Tiţa Michael, *Temeiurile doctrinare…*, art. cit. supra, p. 110.
[56] Ibidem.
[57] Ibidem.
[58] Ibidem.
[59] Idem, p. 111.
[60] Ibidem.
[61] Ibidem.
[62] Idem, p. 112.
[63] Ibidem.
[64] Idem, p. 113.
[65] Ibidem.

Faţă de păcate trebuie să avem o raportare ca faţă de nişte *fapte rele asumate*. În niciun caz spovedania nu vede în păcat *o prezenţă dezonorantă* din punct de vedere social ci, în primul rând, e o ruinare a vieţii noastre interioare. E mai dezastruos ce-a produs păcatul în noi, decât proasta reputaţie socială.

Autorul nominalizează trei segmente distincte de credincioşi, care necesită o atenţie specială: bolnavii psihici, scrupuloşii moral, cei atinşi de un misticism bolnăvicios[66].

El vorbeşte despre o sfătuire şi o îndemnare personală a credinciosului, făcută de către preot, înainte de a-i dezlega păcatele[67].

După dezlegare se poate da epitimie / canon, pentru a se întări în harul iertării[68].

Aplicarea canonului cere tact duhovnicesc[69]. Canonul nu este *o pedeapsă* pentru păcate, ci are menirea de a nimici pornirile pătimaşe şi de a face pe om sârguitor în virtute[70].

Epitimiile „recheamă, activează şi întăresc în penitent zdrobirea inimii şi sentimentul căinţei"[71].

Finalul e dedicat formelor religioase exterioare Bisericii, care refuzând mărturisirea sacramentală optează pentru analize sufleteşti pur subiective[72].

Articolele citate aici:

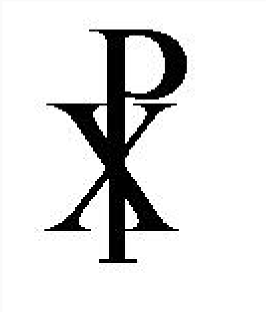
1. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Înnoirea şi sfinţirea credincioşilor în Taina Mărturisirii, după învăţătura Bisericii Ortodoxe*, în rev. *Ortodoxia* XXXVIII (1986), nr. 3, p. 10-18.

2. Drd. Tiţa Michael, *Temeiurile doctrinare ale Tainei Pocăinţei*, în rev. *Ortodoxia* XXXVIII (1986), nr. 3, p. 105-120.

---

[66] Idem, p. 114.
[67] Ibidem.
[68] Idem, p. 115.
[69] Ibidem.
[70] Ibidem.
[71] Ibidem.
[72] Idem, p. 116.

Despre Rom. 16, 1-2 şi diaconiţa Φοίβη. De ce nu se hirotonesc femei drept ***preoţi****?*

Textul din GNT:

1. Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν [καὶ] διάκονον τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς,
2. ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν Ἁγὶων, καὶ παραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρῄζῃ πράγματι, καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.

Text englez paralel:

1. I commend to you our sister Phoebe, a deaconess of the Church at Cenchreae,
2. that you may receive her in the Lord as befits the Saints, and help her in whatever she way require from you, for she has been a helper of many and of myself as well.

Ed. BOR 1988:

1. Şi vă încredinţez pe Febe, sora noastră, care este diaconiţă a Bisericii din Chenhrea,
2. Ca s-o primiţi în Domnul, cu vrednicia cuvenită Sfinţilor şi să-i fiţi de ajutor la orice ar avea nevoie de ajutorul vostru. Căci şi ea a ajutat pe mulţi şi pe mine însumi.

Ed. Cornilescu:

1. Vă dau în grijă pe Fivi, sora noastră, care este diaconiţă a Bisericii din Chencrea;
2. s-o primiţi în Domnul, într-un chip vrednic de Sfinţi, şi s-o ajutaţi în orice ar avea trebuinţă de voi; căci şi ea s-a arătat de ajutor multora şi îndeosebi mie.

***

Ce aflăm despre diaconiţa Fivi din cele două versete citate? Că este diaconiţă, slujitoare a Bisericii din Cheghrea [v.1], a unei Biserici locale, şi că a slujit la nevoile multora, inclusiv la cele ale lui Pavel [v. 2]. Slujirea ei este legată de o Biserică locală, deşi aria ei de activitate pare a fi fost mult mai vastă decât cea legată de localitatea unde era diaconiţă.

Romanii cunoşteau diaconismul femeilor în Biserica primară, de aceea nu s-a pus problema să le explice ce e aceea *o diaconiţă*, care e rolul ei eclesial. Pavel a prezentat-o ca *diaconiţă* şi…atât! Acesta e un semn evident că ei ştiau ce este aceea o *diaconiţă*.

Ideea de *încredinţare* [*συνίστημι*] pe care o propune 16, 1 ne face să înţelegem că e vorba, mai degrabă, despre *primirea* şi *cazarea* ei potrivit rangului său eclesial şi, cu precădere, datorită personalităţii sale duhovniceşti, de ajutătoare a lui Pavel. Însă, din punct de vedere morfematic verbul de faţă ne vorbeşte despre *a sta împreună cu ei*.

Trebuie să o primiţi, spune Pavel, *ca pe una dintre voi, ca pe mine însumi, pentru că eu v-o trimit vouă, pe sora noastră şi a voastră.*

Expresia τῆν ἀδελφὴν ἡμῶν [sora noastră] tuşează relaţia de mare intimitate dintre Fivi şi Pavel. Pavel le trimite pe cineva la care ţinea, căreia îi cunoaştea viaţa. De aceea le trimite, le oferă pe sora Fivi, care aparţine clerului, e diaconiţă a Bisericii, a unei Biserici cunoscute celor din Roma şi ea trebuie primită duhovniceşte.

Expresia διάκονον τῆς Ἐκκλησίας conturează şi mai mult personalitatea, portretul făcut de Pavel diaconiţei. Pentru că de aceea diaconiţa trebuie primită în Domnul, în mod sfânt, cuvios, vrednic de Dumnezeu, nu cu gând prefăcut sau iscoditor, ci după ἀξίως τῶν Ἁγὶων, vrednicia Sfinţilor, cuvenită celor Sfinţi.

Fivi era o Maică duhovnicească, o Maică a sfinţeniei, o slujitoare a Bisericii cu mare râvnă şi cu o personalitate foarte frumoasă, plină de fapte bune, de l-a făcut pe Marele Pavel să o laude şi să o recomande atât de călduros Bisericii din Roma. Cei care lucrează cele ale sfinţeniei trebuie ajutaţi în toate cele de care au nevoie.

Şi pentru ca să o facă şi mai dorită şi iubită de către ei, Pavel le divulgă faptele ei de mare dragoste faţă de mulţi creştini dar şi faţă de sine, căci ea l-a slujit pe Pavel.

Însă, cu toate că Fivi era diaconiţă a Biserici, ajutătoare la Botezurile femeilor mature din Biserica primară şi îndrumătoare a lor, la nivel eclesial şi slujitoare a Sfinţilor şi a Apostolilor, la nivel

personal şi de ucenicie…totuşi ea nu a fost *preot*, ci *mâna dreaptă a preoţilor*.

Biserica Ortodoxă nu a cunoscut niciodată realitatea hirotoniei femeilor în treapta preoţiei, pentru că rânduiala Domnului dată Apostolilor a fost aceea ca numai bărbaţii să fie hirotoniţi în cele trei trepte ecleziastice, bisericeşti, sacramentale, adică în treptele de *diacon*, *preot* şi *episcop*.

Pentru că ierarhia bisericească slujeşte cele ale Domnului şi prin ea arhiereul Hristos Îşi continuă activitatea Sa de învăţător, sfinţitor şi conducător al oamenilor spre mântuire, de aceea şi slujitorii Bisericii sunt bărbaţi.

Fără doar şi poate, dacă Domnul dorea o preoţie feminină, Prea Curata Sa Maică era prima care trebuia să fie hirotonită. Însă Prea Curata Stăpână a fost doar *Mama Stăpânului* dar nu şi *preoteasă a Bisericii*.

Problematizarea sau dorinţa de a provoca o *preoţie feminină* pe fondul tendinţelor maximaliste ale feminismului nu a avut şi nu are reverberaţii reale în Biserica Ortodoxă.

Când s-a pus problema hirotoniei femeilor în Biserica Anglicană, cu care Biserica Ortodoxă Română avea relaţii foarte strânse…atunci relaţiile dintre noi s-au răcit brusc.

Din punctul de vedere al credinţei ortodoxe, hirotonia femeilor nu are fundament scriptural şi patristic şi nu este o realitate care să se regăsească în Tradiţia Bisericii.

De aceea o considerăm mai mult o dorinţă antropocentrică postmodernă, sexistă, care nu poate fi decât o excrescenţă de necugetat în viaţa Bisericii.

Triadologia troparului şi a condacului praznicului preaslăvit al Botezului Domnului

Troparul, glas 1:

„În Iordan, botezându-Te Tu, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat; că glasul Părinelui a mărturisit Ţie, Fiu iubit pe Tine numindu-Te, şi Duhul, în chip de porumbel, a adeverit întărirea cuvântului. Cel ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule, şi lumea ai luminat, slavă Ţie!”.

Condacul, glas al 4-lea:

„Arătatu-Te-ai astăzi lumii, şi lumina Ta, Doamne, s-a însemnat peste noi, care, cu cunoştinţă, Te lăudăm: Venit-ai şi Te-ai arătat, Lumina cea neapropiată!”.

Icoanele ortodoxe ale Botezului Domnului, ca toate celelalte, sunt o reprezentare adâncă a Scripturii şi a imnologiei ortodoxe a praznicului. Se îmbină în ele Tradiţia şi Scriptura, exegeza Părinţilor Bisericii cu modul eclesial de raportare la praznic. Dacă privim atent la Icoana Botezului Domnului vedem că ea este o picturalizare a troparului zilei, al praznicului, al sărbătorii.

Evenimentul pe care îl *retrăim* astăzi şi nu doar ni-l *reamintim*, îl retrăim, e cel al botezului Său, al Domnului în Iordan.

Toate apele sfinţite aseară şi astăzi de dimineaţă sau la prânz devin Iordanul acela, în care Domnul a intrat, pentru că firea apelor s-au sfinţit astăzi.

Și, după cum spune *Acatistul* zilei, *sfinţirea firii apelor* înseamnă *alungarea demonilor încuibaţi în ele*. Astăzi apele respiră har, apele sunt umplute de Duhul în mod special, prin sfinţirea apei de către ierarhii şi preoţii Bisericii Ortodoxe.

Şi apele sunt sfinţite, se pot sfinţi, pentru că lumea şi lucrurile ei create de Dumnezeu nu se opun harului, ci harul umple şi pătrunde toate, el fiind fundamentul lumii.

În Iordan S-a botezat Domnul şi la Botezul Său am învăţat, spune troparul, că trebuie să ne închinăm Treimii, Care Se arată, Se revelează în faţa oamenilor.

Botezul Domnului e momentul când aflăm, în mod explicit, că Dumnezeu e Treime de persoane şi nu monadă, nu un Dumnezeu

stingher, singur, crispat, ci un Dumnezeu al comuniunii, al iubirii şi al frumuseţii.

Botezul e momentul aşadar când Revelaţia, Comunicarea de Sine a lui Dumnezeu către oameni se dezvoltă, când se aduagă un detaliu prin prisma căruia trebuie să regândim toată osatura Vechiului Testament, căci aflăm că *Cel ce este* este *Treime*.

Şi e *Treime* nu de azi de ieri ci din veci şi până în veci, din totdeauna, numai că oamenii nu putuseră să primească această imensă descoperire din partea lui Dumnezeu pentru că nu erau pregătiţi să o primească.

Deci botezul Său ne-a învăţat că trebuie să ne închinăm Treimii. Şi, de după punctul şi virgula din text, urmează punerea la un loc a elementelor Scripturii pentru a identifica persoanele Treimii. Aflăm aşadar că Scriptura trebuie citită nu disparat ci sintetic, că trebuie să înţelegem rostul adânc al textului şi nu să opunem evenimentele între ele.

Glasul din cer este *glasul Tatălui*, nu *glas de Înger*. Glasul Tatălui e auzit când mărturiseşte, când autentifică faptul că Acesta, Cel ce Se botează de către Ioan în Iordan, Iisus din Nazaret, nu e *un om păcătos*, nu e doar *un profet*, nu e *doar om*, ci e Fiul Său Cel Unul-Născut, născut din Tatăl mai înainte de a fi lumea, adică din veşnicie, Care S-a făcut om la plinirea vremii, pentru noi şi pentru a noastră mântuire.

Evreii ştiau că există un singur Dumnezeu, dar nu ştiau că El e Tatăl lor şi că acel *Domnul Dumnezeu* al Vechiului Testament e *Dumnezeu Fiul*.

Acum, ei şi noi, aflăm că avem un Dumnezeu Tată şi un Dumnezeu Fiu, dar că există şi un Dumnezeu Duhul Sfânt, Care, în chip de porumbel [de *porumb* era la începutul secolului al 20-lea, ceea ce exprima acelaşi lucru] Se pogoară peste Fiul şi rămâne în El, ca să arate oamenilor, ceea ce mai târziu ne va repeta Fiul, că Duhul Sfânt purcede de la Tatăl şi Se odihneşte, rămâne în Fiul.

Şi asta arată icoana Botezului, care e o revelare a Treimii: că Duhul Sfânt vine de la Tatăl şi Se odihneşte, intră în Fiul, aşa cum din veci se petrec lucrurile în Treime.

De aceea praznicul este *o epifanie*, o arătare, o evenimenţializare a ceea ce exista din veci, adică o indicare explicită a Treimii.

Pentru noi a coborât Duhul peste Fiul, pentru că Fiul şi Duhul şi Tatăl sunt nedespărţiţi după fire şi Se compenetrează şi Se învăluie reciproc şi Se asumă reciproc în unitatea de fiinţă a Dumnezeirii.

De aceea, Sfinţii Părinţi ai Bisericii numesc *Întruparea* nedespărţire de Tatăl şi de Duhul a Fiului după dumnezeirea Sa, dar asumare a ceea ce nu era Fiul, adică asumarea, luarea umanităţii noastre, fără de păcat, ca prin ea, să ne dea nouă izbăvirea de păcat, de diavol şi de moarte.

Şi Duhul, spune troparul, adevereşte şi întăreşte cuvântul Tatălui. Pentru că pe Acela pe Care Îl place Tatăl, pe Fiul Tatălui, pe Acela Îl iubeşte şi Îl doreşte şi Duhul Tatălui, Şi Duhul de aceea e *Duhul Fiului,* pentru că mereu e cu El, dar Duhul nu purcede de la Fiul ci de la Tatăl.

Tatăl mărturiseşte despre Fiul, Care Se botează pentru noi, în locul nostru, pentru că El nu avea păcat iar Duhul adevereşte, este în asentimentul Tatălui şi întăreşte cuvântul Tatălui. Dar Duhul întăreşte şi cuvântul Fiului, pentru că El ne aminteşte şi ne lămureşte cuvintele lui Hristos şi ne sădeşte în noi pe Hristos Cel răstignit şi înviat.

Cel ce S-a arătat la Iordan nouă e Hristos Dumnezeu, e Mântuitorul, Fiul lui Dumnezeu întrupat. Şi Iisus nu e un evreu născut în mod natural dintr-un bărbat şi o femeie ci, în mod mai presus de fire şi de negrăit, dintr-o Fecioară Prea Curată, de la Duhul Sfânt şi cu bunăvoirea Tatălui, Fiul Însuşi, împreună cu Tatăl şi cu Duhul zidindu-şi trup *din sângiuirile* Prea Curatei, cum spun cântările şi scrierile noastre.

Şi e naştere mai presus de fire, fără lehuzie, fără întinăciune a Mamei Fecioare, fără poftă, fără pierderea fecioriei Prea Sfinţiei Sale.

El nu e *un om*, *numai* un om, ci un Dumnezeu întrupat, e Dumnezeu şi om. Şi dacă e Dumnezeu şi om în acelaşi timp nu te întrebi despre *psihologia păcatului* şi *a tentaţiei* în fiinţa Lui divino-umană, pentru că umanitatea Sa nu are nicio urmă de păcat, de imaginaţie şi de plăcere, cum avem noi în trupurile noastre.

De aceea nu putem înţelege pe *Iisus omul* şi nici pe *Hristos Dumnezeul* în mod disparat, pentru că El e Dumnezeu şi om în acelaşi timp, fără ca umanitatea Sa să se piardă în dumnezeire şi fără ca dumnezirea să se schimbe, dacă e unită la nivel ipostatic, personal, în persoana, în ipostasul cel veşnic al Fiului, Născut din Tatăl mai înainte de toţi vecii.

Speculaţiile presupus *teologice* despre persoana şi viaţa Domnului sunt lipsite de adevărata raportare la El, de adoraţie. Cum trăia Hristos Dumnezeu în umanitatea şi dumnezeirea Sa, deodată, cele din viaţa Sa pământească sunt o taină inexprimabilă şi nerevelată nouă.

A presupune în perimetrul acestei taine, ca şi în cel al Treimii înseamnă a intra în nebunia şi orgoliul omului necredincios şi înşelat de demoni.

Sitagma „crede şi nu cerceta” aparţine Sfântului Augustin al Hipponei, am găsit-o într-unul dintre tratatele sale teologice, dar se referea tocmai la aceste lucru: să nu cercetezi mai mult decât s-a spus despre Treime în Biserică ci, dacă eşti credincios, dacă ai evlavie curată, crede ce ne-a revelat Dumnezeu, dar nu te da de supraom, de supraînger, pentru că eşti om păcătos, pătimaş.

Acelaşi lucru îl va spune şi Sfântul Ioan Damaschin când va vorbi despre ce înseamnă *naştere* şi *purcedere* în Treime. El a spus: ştim că Fiul Se naşte din Tatăl şi că Duhul purcede din Tatăl, dar nu ştim în ce constă *naşterea* şi *purcederea*, pentru că nu ni s-a revelat, descoperit de către Dumnezeu aceste lucruri, pentru că nu putem să le cuprindem sau pentru că nu ne sunt de folos să ştim acestea.

El ni S-a arătat şi a luminat lumea, ne-a umplut de lumina harului Său care ne aduce adevărata cunoaştere.

De aceea am tot repetat în cursul nostru de *Teologie Mistică Ortodoxă*, care e în derulare şi în acest an, că pentru ortodocşi cunoaşterea vine direct de la Dumnezeu, prin vederea slavei Sale.

Numai după ce vedem lumina lui Dumnezeu, numai după ce Dumnezeu ne luminează mintea ca să înţelegem cele ale Sale vedem curat, limpede, dogmele despre Sine, după puterea noastră.

Percepem curat, luminat lumea şi pe Dumnezeu, Creatorul ei, numai dacă primim harul Treimii, care e singurul învăţător autentic al oamenilor. Şi dacă cunoşti Treimea, atunci I te închini Ei şi O slăveşti.

Condacul praznicului de astăzi vorbeşte deapre Botezul Său ca despre Arătarea, Descoperirea Sa în faţa oamenilor ca *Fiu real* şi *nu adoptiv* al lui Dumnezeu.

Astăzi Fiul S-a arătat lumii ca Fiu al Tatălui, confirmat de Tatăl şi de Duhul. Astăzi Treimea arată că lumea e a Sa şi că Treimea a făcut lumea. Astăzi Dumnezeu arată că Treimea e iubire şi că lumea se sfinţeşte prin adevăr şi iubire.

Se arată Hristos în Iordan şi lumina slavei Sale se însemnează peste noi, ne amprentează, ne pătrunde, ne umple, pe noi cei care ne-am botezat întru El.

Numai când lumina lui Hristos, harul ne umple, atunci aflăm întru cunoştinţă, întru înţelegere, cum să Îl lăudăm pe El, pe Unul din Treime. Ca să Îl lăudăm pe Dumnezeu trebuie să primim luminare directă de la El.

Asta înseamnă că noi nu ştim să Îl lăudăm pe Dumnezeu cum se cuvine, dacă nu suntem luminaţi de către El. Nu ştim cum se cuvine să lăudăm un Dumnezeu treimic, un Dumnezeu al iubirii, până nu primim din lumina dragostei, a curăţiei şi a sfinţeniei Lui.

Şi lauda noastră e aceasta: că ai venit la noi în trup şi Te-ai arătat a fi Dumnezeu şi om, adică Lumină din Lumina cea neapropiată.

Tu Te-ai arătat în trup, dar noi trăim prin Tine transcendenţa Ta infinită, pentru că Te simţim după dumnezeirea Ta ca pe o Lumină neapropiată, Care mereu ne luminează şi ne înalţă spre Ea, dar care nu ne sfârşeşte niciodată dorul de Ea.

Botezul reconfirmă întruparea, naşterea Sa. Nu e nicio nălucire, nicio şarlatanie, nicio impostură, ne spune praznicul de astăzi! Cel ce S-a născut în iesle e Cel mărturisit de Tatăl şi confirmat de Duhul.

Iar câţi aţi băut astăzi Sfântă Agheasmă Mare, aţi băut apa întru care Hristos a coborât ca să ne reîmbrace întru El şi întru Duhul, pe noi, cei dezbrăcaţi prin păcat. Iar, dacă v-aţi pregătit inimile şi trupurile prin post şi rugăciune, aţi simţit cât de luminătoare şi de sfinţitoare şi de întăritoare e *apa lui Dumnezeu*.

Vă dorim să călcaţi peste şerpi şi peste scorpii şi peste balurii tentaţiilor de tot felul ai păcatelor, aşa cum ne-am rugat la sfinţirea ei, bând apa Boteului Său şi să vă bucuraţi că Hristos străluceşte din voi, prin Duhul Său, Care strigă întru voi către Tatăl şi Îl numeşte *Părinte al vostru*!

Să avem cu toţii un an nou, cu multă bucurie şi fericire dumnezeiască, în care să învăţăm, că frumuseţea dumnezeiască biruie lumea păcatului şi a morţii.

Despre Sfântul Antonie cel Mare din troparul şi condacul său (17 ianuarie)

Despre Sfântul Antonie cel Mare

Troparul pe glas 4 al Sfântului Antonie îl descrie pe acesta drept *râvnitor* ca şi Sfântul Ilie Tezviteanul, se înţelege, pentru dreapta credinţă şi pentru curăţia sa integrală.

E râvnitor ca Ilie, pentru că s-a asemănat, în fiinţa sa, cu obiceiurile sfinte ale aceluia. Dar el este asemenea şi cu Sfântul Ioan Botezătorul, şi el locuitor al pustiului, pentru că a urmat cărările drepte ale mântuirii.

S-a făcut locuitor al pustiului şi a întărit lumea cu rugăciunile sale, a umplut-o de har prin rugăciunile sale şi o umple.

Prin această *întărire* a lumii, se referă la zidirea interioară a omului duhovnicesc, prin ajutorul necontenit dat celor care se luptă cu patimile şi cu poftele lor şi le răstignesc prin rugăciune şi răbdare.

Pentru că a făcut acestea, spune troparul, „pentru acestea [pentru că tu ai o viaţă sfântă şi eşti în slava cerească a Domnului, lângă El n.n.], roagă-te lui Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noaste”.

Mijlocirile Sfinţilor sunt către Stăpânul şi El mântuieşte pe tot omul, care se luptă cu patimile sale.

În condacul său, pe glasul al doilea [glasurile, în muzicologia ortodoxă bizantină, reprezintă arii melodice distincte, după care se cântă la strană anumite porţiuni imnice], Sfântul Antonie e prezentat ca cel care a lepădat „valurile lumeşti”, care a lepădat viaţa zgomotoasă şi pătimaşă a societăţii umane pentru a câştiga în pustiul Egiptului „viaţă fără de gâlceavă” interioară, devenind un om care s-a umplut de pacea lui Dumnezeu, adică de acea linişte interioară în care nu mai era luptat de patimi.

Şi s-a umplut de pacea lui Dumnezeu, pentru că a urmat obiceiurilor Botezătorului Ioan, adică vieţii în feciorie, post şi rugăciune.

Şi imnograful Bisericii spune în finalul condacului Sfântului: „Deci, împreună cu dânsul [cu Sfântul Ioan Botezătorul n.n.] te cinstesc, Antonie Părinte, întemeierea Părinţilor”, dreptarul Părinţilor, cel pe care Sfinţii ulteriori ai Bisericii te-au luat drept îndrumar / călăuză de viaţă ortodoxă autentică.

*Ieş. 28, 3: între mintea autonomă şi mintea teonomă. Cine e **filosoful** şi cine e **Teologul**?*

Cf. LXX:

καὶ σὺ λάλησον πᾶσι *τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ*, οὓς ἐνέπλησα *Πνεύματος αἰσθήσεως* καὶ ποιήσουσιν τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν Ααρων εἰς τὸ ἅγιον, ἐν ᾗ ἱερατεύσει Μοι.

şi tu să le spui tutor celor *înţelepţi la minte*, pe care i-am umplut de *Duhul înţelegerii* şi aceştia vor face lui Aaron veşmânt sfânt întru sfinţire, pentru a-Mi sluji Mie.

Eu pot să gândesc de unul singur asupra lucrurilor, pentru că am minte, putere de judecată, adică am διάνοια: aceasta e premisa gnoseologică a filosofului şi pretenţia sa de autonomie în cadrul gândirii.

Omul duhovnicesc, Teologul sfânt însă, spune: *eu nu pot gândi cele ale lui Dumnezeu numai pentru că am putere de judecată integră, adică διάνοια, ci numai dacă Dumnezeu mă umple de Duhul înţelegerii Sale*.

Premisa omului duhovnicesc este teonomia în cadrul gândirii, adică: gândesc numai în perimetrul a ceea ce Dumnezeu mă luminează că e adevărat şi bun, adică gândesc fiin *condus* de către Dumnezeu.

Filosoful caută o cunoaştere subiectivistă a sa şi a lumii, întemeiată doar pe puterea sa de judecată şi încearcă să fie critic cu predecesorii săi în domeniul gnoseologiei.

Teologul duhovnicesc caută o înţelegere duhovnicească a lumii şi a relaţiilor lui Dumnezeu cu lumea, adică o cunoaştere ca luminare a sensurilor lumii şi a adâncimilor personale din partea lui Dumnezeu.

El nu se luptă cu adevărul înaintaşilor săi, atâta timp cât şi aceia au fost oameni mânaţi / învăţaţi / luminaţi de către Dumnezeu, ci îi are ca *puncte de reper* şi *de sprijin*.

Filosoful se află în disonanaţă, cel mai adesea, cu înaintaşii lui şi se consideră superior acelora. Teologul se vede în armonie interioară cu înaintaşii săi şi se vede cel mai mic dintre ei şi nevrednic de ei.

Filosoful nu are fundament obiectiv stabil în gnoseologia sa, pentru că el nu ştie sau nu acceptă lumea ca pe *o creaţie din iubire* şi *plină de raţionalitate* a lui Dumnezeu.

Teologul se fundamentează gnoseologic tocmai pe acest *a fi în faţa lui Dumnezeu* şi *a se deschide*, prin asceza sa, harului lui Dumnezeu, care îl luminează din ce în ce mai mult şi îl înţelepţeşte.

Pentru filosof, cunoaşterea e un apanaj al puterii de judecată, al raţionamentului, al deducţiilor, intuiţiilor şi decantărilor multiple făcute la nivel subiectiv.

Pentru Teolog, cunoaşterea e, în primul rând, umplere de lumina lui Dumnezeu, e vedere extatică, apoi luminare, luminări multiple ale minţii, apoi contemplaţii / contemplări multiple ale sensurilor lumii şi, numai în cele din urmă, ea este un rod al înţelegerilor pe baza Scripturii, Tradiţiei, a culturii, ştiinţei, filosofiei etc.

Filosoful cunoaşte liniar, cunoaşte lucruri, care nu depăşesc puterea naturală de înţelegere a minţii. Teologul cunoaşte, mai întâi, *vertical* ca să cunoască *liniar*. El se deschide lucrurilor care depăşesc mintea umană şi care vin de la Dumnezeu şi care devin obiectul reflecţiei sale.

Filosoful e în timp şi nu are certitudini prea multe şi la el adevărurile se îmbină cu erori nenumărate. Teologul e mai presus de timp şi în timp în mod concomitent, ca unul care e locuit de Duhul lui Dumnezeu şi care are adevăruri prin vedere şi prin credinţă şi prin lucrare.

Mintea autonomă se împotriveşte lucrurilor care o depăşesc şi nu se supune voii lui Dumnezeu. Mintea plină de Duhul lui Dumnezeu, mintea teonomă e roaba Stăpânului, se supune voii lui Dumnezeu, voie care e însăşi raţiunea cea mai adâncă şi mai complexă a ceea ce se poate cunoaşte de către om.

Mintea filosofului înoată printre concepte şi presupuneri. Mintea Teologului zboară prin cerul vederii lui Dumnezeu, văzând cele care nu s-au văzut şi nu se vor vedea niciodată de către cei necuraţi la inimă.

Filosoful dibuie adevăruri ca un orb. Teologul are certitudini care depăşesc pe *διάνοια*.

Filosoful trebuie crezut cu multă precauţie, adunând neghinele de bobul de grâu şi faci din 10 cărţi 50 de pagini de adevăruri medii.

Teologul sfânt trebuie primit şi crezut cu toată inima, pentru că el ne tâlcuieşte nouă cele ale lui Dumnezeu, care sunt mai presus de înţelegere şi de vedere, ca unul care le-a văzut, le-a înţeles şi le-a iubit şi mărturiseşte despre ele.

De aceea şi Domnul vorbeşte despre cei înţelepţiţi la minte de către Duhul lui Dumnezeu. Nu vorbeşte în Ieş. 28, 3 de oameni *cu minte*, că toţi oamenii aveau şi au minte, ci de cei pe care *El i-a luminat* cu Duhul Său cel Sfânt.

Despre învierea Domnului potrivit Scripturii dumnezeieşti

Învierea lui Hristos a fost prevestită de către Proroci şi de către El Însuşi

Când Îngerul Domnului binevesteşte Prea Curatei Maici şi Sfintelor Femei Mironosiţe învierea Domnului le spune, printre altele, că El ἠγέρθη…καθὼς εἶπεν [S-a sculat / S-a ridicat {dintre cei morţi} după cum a zis] [Mt. 28, 6, cf. GNT], a spus mai înainte.

Ceea ce fusese vestit mai înainte de către El [Mt. 12, 40; 17, 9; 17, 23; 20, 19; Mc. 8, 31; 9, 9 etc.], ceea ce se ştia mai dinainte s-a împlinit acum. Dar ceea ce s-a vestit atunci, ceea ce s-a vestit de mai multe ori, acum are concreteţe, pe când atunci nu se ştia cum va fi, cum va arăta Hristos cel înviat.

Şi cum arată Hristos cel înviat?

Aflăm acest lucru din modul cum arată Îngerul Domnului şi din ce spune acesta.

Îngerul Domnului are înfăţişarea ὡς ἀστραπὴ, *ca / aidoma fulgerului* iar îmbrăcămintea Sa, forma iconomică sub care se arată oamenilor este λευκὸν ὡς χιών [*albă ca zăpada*, *cf.* GNT, MT. 28, 3].

Înfăţişarea Îngerului Domnului e minunată, bulversantă, produce încântare şi bucurie duhovnicească. Şi Îngerul Domnului este îndumnezeit prin lumina Prea Curatei Treimi şi nu prin sine. Dacă el este aşa, cum arată atunci *Domnul Îngerilor* ?!

Nu putem să spunem decât că trupul înviat al Domnului produce cu atât mai mult bucurie imensă în cei care Îl văd, cărora El li Se arată, pentru că e plin de lumină dumnezeiască. Din trupul Său străluceşte lumină preadulce şi preaînveselitoare.

Dar El, Cel înviat, este *Iisus cel răstignit**,** Care S-a sculat dintre morţi* precum a zis / a binevestit mai înainte prin Proroci şi prin propria Sa gură omenească [*cf.* Mt. 28, 5-6, apud GNT].

Iisus cel răstignit a înviat dintre morţi

Expresia scripturală *Iisus cel răstignit* [Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον, *cf.* Mt. 28, 5, GNT], din perspectiva învierii Sale din morţi, ne spune că Acelaşi care a murit a şi înviat.

Tocmai de aceea e luat astfel în calcul de către Sfântul Matei, ca Cel mort pe cruce, pentru ca să se arate legătura interioară dintre El, Cel mort, Care Se pogoră în Iad şi El, Cel care învie din morţi, ridicând din Iad pe Sfinţii Vechiului Testament şi deschizând uşile Raiului.

Sintagma *Cel răstignit* apare de 4 ori în NT:

1. Mt. 28, 5 [Iisus Cel răstignit];
2. Mc. 16, 16 [Iisus Nazarineanul Cel răstignit];
3. I Cor. 1, 23 [Hristos Cel răstignit] şi
4. I Cor. 2, 2 [Iisus Hristos şi Acesta ca Cel răstignit] şi ea arată identitatea lui Hristos Cel răstignit cu a Celui înviat; faptul că El, Cel care are trupul transfigurat e Cel care a suferit moarte de ocară pe cruce şi nu altul.

Importanţa acestei sintagme e capitală pentru creştinii ortodocşi pentru că exclude orice fel de dochetism hristologic. Hristos înviat nu este o nălucă sau altcineva, un Înger spre exemplu, ci El Însuşi, Cel care poartă, pe trupul Său, semnele cuielor şi ale suliţei.

Când Sfântul Toma a vrut să se încredinţeze asupra umanităţii lui Hristos cel înviat şi a identităţii somatice dintre Cel de dinainte şi Cel de după înviere a pipăit rănile Domnului [*cf.* In. 20, 27].

Când Sfântul Toma s-a încredinţat de învierea Sa L-a mărturisit pe Iisus cel înviat drept *Domnul şi Dumnezeul său* [In. 20, 28].

Când Sfântul Pavel s-a încredinţat pe drumul spre Damasc, că lumina care l-a învăluit deodată este slava lui Iisus cel înviat, a Celui pe care el Îl căuta [F. Ap. 9, 5], nu a mai ştiut decât pe Iisus Hristos cel răstignit pentru toţi oamenii [I Cor. 2, 2].

Crucea e drumul spre înviere

Moartea Domnului nu este punctul final al iconomiei Sale pentru noi, al iubirii Sale pentru noi, ci sensul morţii este învierea, îndumnezeirea firii Sale umane, ridicarea de-a dreapta Tatălui prin Înălţarea Sa la cer şi continua prezenţă a Sa în noi, prin Duhul Său cel Sfânt, odată cu pogorârea Sfântului Duh şi formarea Bisericii Sale.

Sensul crucii este *înduhovnicirea materiei*, sfinţirea întregii lumi, transfigurarea întregii creaţii. Dacă vedem crucea şi moartea Sa ca *sucombare sub moarte* nu Îl propovăduim ca pe Domnul cel înviat, Care calcă cu moartea Sa moartea întregii lumi, ci preaslăvim puterea morţii, care biruie pe toţi, chiar şi pe Domnul.

Însă Domnul a biruit în Sine moartea, a scos-o afară din trupul şi sufletul Său, biruind în Sine moartea şi umplându-şi trupul de slava Sa cea veşnică.

Despătimirea noastră nu se confundă cu *dorinţa de anihilare* a trupului ci ea înseamnă umplerea noastră, în mod treptat, de slava lui Dumnezeu.

Înviem tainic, ne despătimim pe fiecare zi, până când interioritatea noastră transfigurată se vede şi în afară, pe trupul nostru şi iradiază toate în jur. Sfinţii lasă în jurul lor mireasma vieţii lor sfinte. Ei umplu toate de dulceaţa harului, care iradiază din fiinţa lor.

Mărturia Sf. Petru despre Hristos cel înviat

Cf. GNT, în F. Ap. 2, 32 avem mărturisită realitatea coparticipării Tatălui la învierea Fiului Său: „τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες” [Dumnezeu a înviat pe acest Iisus, Căruia noi toţi Îi suntem mărturisitorii Lui].

Pentru că le vorbea evreilor a accentuat persoana şi rolul Tatălui în învierea lui Hristos.

Mulţi teologi au fost tentaţi de-a lungul istoriei să vadă în mărturisirea petrină de aici drept o *înviere obiectuală* a lui Iisus de către Tatăl, în sensul că Fiul a fost înviat de către Tatăl ca un *obiect pasiv*, fără să aibă vreo contribuţie personală.

Însă troparul Învierii mărturisit de către Biserică vorbeşte despre Hristos, Care învie şi calcă cu moartea Sa moartea. Aceasta nu exclude coparticiparea Tatălui şi a Duhului la actul învierii Sale din morţi dar nici nu trebuie să minimalizeze mărturisirea faptului că Hristos învie, cu de la Sine putere, ca un Dumnezeu atotputernic.

Însă, pentru o înţelegere curată a textului trebuie să conexăm pe 2, 32 cu 2, 33 şi să observăm, că în actul înălţării Sale la Tatăl descris de 2, 33, Hristos este *Cel care Se înalţă* şi nu este *înălţat* de către Tatăl.

Însă nici în cadrul Înălţării Sale la cer nu trebuie să disociem pe Fiul de Tatăl şi de Duhul Sfânt, pentru că aceasta nu se petrece niciodată.

De ce Hristos cel înviat îi face pe Apostoli ***mărturisitorii*** *Lui?*

După cum am văzut în F. Ap. 2, 32 se vorbeşte despre Sfinţii Apostoli ca despre *mărturisitorii* lui Hristos cel înviat. Substantivul plural μάρτυρες apare de 10 ori în NT şi de 6 ori în F. Ap.

Potrivit F. Ap. 1, 8 Domnul Însuşi îi numeşte pe Apostoli drept *mărturisitorii* Lui: ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ ἔσεσθέ Μου *μάρτυρες* ἔν τε Ἰερουσαλὴμ καὶ [ἐν] πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς [Dar veţi primi putere prin pogorârea Sfântului Duh întru voi şi-Mi veţi fi Mie *mărturisitori* în Ierusalim şi în toată Iudeea şi Samaria şi până la marginea pământului].

Mărturisirea ţine de prezenţa Sfântului Duh în Sfinţii Apostoli, pentru că prin Duhul Fiului ei primesc putere lucrătoare, dinamizatoare, înflăcărătoarea în propovăduirea lor. Primirea *puterii* Duhului îi face *mărturisitorii* lui Hristos, pentru că Fiul nu e separat de Duhul şi de Tatăl în lucrarea Bisericii şi în viaţa noastră.

Duhul Sfânt vorbeşte despre Fiul şi le reaminteşte Sfinţilor Apostoli adevăratul chip al Fiului. Primind pe Sfântul Duh în fiinţa lor aceştia au înţeles mai bine cele spuse lor de către Domnul şi care sunt cuprinse la In. 14, 26:

Ὁ δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί Μου, Ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν [Ἐγώ] [Dar Mângâietorul, Duhul Sfânt, pe Care Tatăl Îl trimite întru numele Meu, Acela vă va învăţa toate şi vă va reaminti toate cele despre care Eu v-am vorbit].

Sfântul Duh face anamneza / actul de reamintire a persoanei şi a cuvintelor lui Hristos şi El ne face să Îl simţim în noi pe Hristos cel viu, Cel înviat, pentru că Hristos e nedespărţit de Duhul şi de Tatăl.

Mărturisitorii vorbesc întru Duhul despre Hristos cel înviat, adică vorbesc cu autoritate dumnezeiască despre Fiul lui Dumnezeu cel răstignit şi înviat şi sunt gata să moară pentru mărturia lor.

Veracitatea mărturiei lor constă în aceea că preferă moartea unei vieţi trăită în minciună, în disociere faţă de adevărul lui Hristos. Adevărul lui Hristos e preferabil unei vieţi separate de El.

Hristos îi face mărturisitori ai Săi pe Sfinţii Apostoli şi pe toţi fiii Bisericii, pentru că Se sălăşluieşte întru ei împreună cu Duhul cel Sfânt şi vorbirea lor e din adevărul comuniunii cu Hristos cel înviat şi plin de slavă.

Mărturisirea se face pe realitatea prezenţei şi experienţei lui Hristos în viaţa lor. Hristos, despre care Sfinţii Apostoli vorbesc, este cu ei şi în ei şi le ajută lor întru toate, pentru că Duhul le dă ceea ce să spună în faţa mulţimilor, care nu Îl cunosc pe Dumnezeu sau a persecutorilor păgâni.

Mărturisitorii de la I Tes. 2, 10

Sfântul Pavel vorbeşte despre *doi mărturisitori* ai propovăduirii sale apostolice: despre membrii Bisericii şi despre Dumnezeu: ὑμεῖς *μάρτυρες* καὶ ὁ Θεός, ὡς ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν [Voi sunteţi *mărturisitori* şi Dumnezeu, că sfânt şi drept şi fără vină am fost între voi, cei credincioşi].

Credincioşii Bisericii şi Dumnezeu mărturisesc despre folosul pastoraţiei noastre. Dacă oamenii ne nedreptăţesc şi încearcă să mintă despre vieţuirea noastră între ei, Dumnezeu nu minte însă niciodată.

Şi lucrarea noastră, spune Pavel, e aratătă / descoperită de către Dumnezeu, pentru că *El ne-a dat puterea* propovăduirii noastre şi nu *oamenii*.

Puterea Sfântului Duh coborâtă la Cincizecime întru Apostoli i-a făcut pe ei *mărturisitorii* adevăraţi ai Domnului.

Mărturisitorii Bisericii lui Hristos

De aceea Biserica lui Dumnezeu mărturiseşte persoana şi chipul lui Hristos potrivit mărturiei Apostolilor. Noi vedem pe Hristos prin ochii Apostolilor cei plini de Duhul Sfânt şi de puterea Tatălui.

Din acest motiv nu propovăduim un alt chip al lui Hristos sau există un chip unitar al lui Hristos în Biserica Ortodoxă, pentru că este chipul Său apostolic, păstrat cu fidelitate jertfelnică peste veacuri.

Pentru credinţa în Hristos şi pentru icoana Lui *dogmatică* sau *închipuită pe lemn* s-a murit în Biserică. Mulţi Sfinţi au preferat să moară decât să admită altceva, decât adevărul apostolic al Bisericii.

Când a fost prigonită adevărata înţelegere a persoanei Sale sau când s-a sfărâmat chipul Său iconografic, ca o consecinţă

directă a neînţelegerii persoanei Sale, atunci au murit sute de mii de Mărturisitori.

Icoana e mărturia Bisericii despre Hristos, despre Hristos, Care are două firi unite indisolubil în persoana Sa şi Care şade de-a dreapta Tatălui, fiind, în acelaşi timp, cu Biserica Sa fără întrerupere.

Dacă Hristos nu e în mod deplin Dumnezeu şi om, dacă nu a îndumnezeit întreaga Sa fire umană, dacă persoana Sa nu este iconizată în umanitatea Sa atunci nu e *Hristosul Bisericii*.

Hristosul Bisericii e, în acelaşi timp, pe scaunul dumnezeirii împreună cu Tatăl şi cu Duhul dar şi cu noi, mereu, fără întrerupere, cu membrii Bisericii Sale. Hristos ni se dă drept mâncare şi băutură sfântă, El e Cel care ţine toate şi le păstrează pe toate în existenţă, Cel care ne mântuieşte pe fiecare în parte şi Cel care va veni să judece lumea cu dreptate.

Hristosul Bisericii e înţeles şi iubit numai prin comuniunea liber consimţită cu El şi numai printr-un efort susţinut de despătimire, pentru a-L percepe pe El duhovniceşte din ce în ce mai mult.

Ca *să dai mărturie* despre Hristos trebuie *să te laşi învăţat* de Hristos, prin Duhul, despre cele despre Sine. Trebuie să Îl ai în tine pe Hristos şi să Îl vezi pe Hristos în fiecare om creat de către El şi în orice detaliu al creaţiei, ca Cel care a creat cele văzute şi nevăzute şi le ţine, prin harul Său, întru existenţă.

Hristos cel înviat în viaţa noastră

Noi ne rugăm lui Hristos cel preaslăvit, Lui Hristos cel înviat şi Care poartă rănile Sale ca pe nişte podoabe împărăteşti, pentru că sunt semnele dragostei Sale infinite pentru noi.

Rugăciunile noastre sunt ascultate de Hristos cel viu, Care ne cere să ne rugăm Lui cu minte clară, ştiind ceea ce cerem şi cui cerem şi, în acelaşi timp, cu smerenie, ca nişte fii supuşi voii Sale.

Hristos cel înviat ne iradiază cu lumina Sa şi ne cere să ne curăţim şi noi simţirile ca să Îl percepem pe El cu adevărat, întru slava Sa. Hristos cel înviat ne cere să trăim duhovniceşte, mai presus de simţuri, pentru că viaţa veşnică înseamnă veşnica bucurie şi contemplare a slavei Sale, mai presus de simţuri şi de discursivitatea minţii.

Şi când spunem că Biserica este divino-umană, spunem, de fapt, că umanitatea noastră trebuie să se înduhovnicească continuu,

pentru ca să fim fiinţe duhovniceşti, străbătute de lumina Sa din belşug.

Drumul nostru este sfinţenia, continua sfinţire, conştientizare a umplerii noastre de slava lui Hristos.

Psalmul 50 între Septuagintă şi diaconul Coresi, alături de o interpretare a textului

Psalmul 50 conform Septuagintei [ed. Rahlfs]

Πσαλμ 50”Î21 ΛΞΤ Πσαλμ 50”

1 εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυιδ
Întru sfârşit. Psalmul lui David.

2 ἐν τῷ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν Ναθαν τὸν προφήτην ἡνίκα εἰσῆλθεν πρὸς Βηρσαβεε

[Scris] în [momentul când] a venit către el Profetul Natan [pentru ca să îl mustre], pentru când a intrat la Birsabeea [şi a păcătuit cu ea]/

3 ἐλέησόν με ὁ Θεός κατὰ τὸ μέγα ἔλεός Σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν Σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου

Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta şi după mulţimea milelor Tale curăţeşte fărădelegea mea.

4 ἐπὶ πλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με

Spală-mă [şi] mai mult de fărădelegea mea şi de păcatul meu curăţeşte-mă.

5 ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μού ἐστιν διὰ παντός

Că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este în toate [zilele].

6 Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν Σου ἐποίησα ὅπως ἂν Δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις Σου καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί Σε

Ţie singur/numai am păcătuit şi rău înaintea Ta am făcut, ca Drept să fii în cuvintele Tale şi Biruitor în judecata Ta.

7 ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήμφθην καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέν με ἡ μήτηρ μου

Căci, iată!, în fărădelegi am fost zămislit şi în păcate m-a născut mama mea;

8 ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας Σου ἐδήλωσάς μοι

Căci, iată!, adevărul ai iubit [şi] cele nevăzute şi tainice ale înţelepciunii Tale mi le-ai arătat mie.

9 ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι

Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi; spăla-mă-vei şi mai mult decât zăpada mă voi albi.

10 ἀκουτιεῖς με ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην ἀγαλλιάσονται ὀστᾶ τεταπεινωμένα

Auzului meu îi vei da bucurie şi veselie; bucura-se-vor oasele mele cele umilite.

11 ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν Σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον

Întoarce-Ţi faţa Ta de la păcatele mele şi toate fărădelegile mele le şterge.

12 καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί ὁ Θεός καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου

Inimă curată creează / zideşte/ fă în mine, Dumnezeule, şi duh drept / cinstit înnoieşte întru cele din lăuntru ale mele!

13 μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου Σου καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιόν Σου μὴ ἀντανέλῃς ἀπ᾽ ἐμοῦ

Nu mă arunca pe mine de la faţa Ta şi Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua de la mine!

14 ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου Σου καὶ Πνεύματι Ἡγεμονικῷ στήρισόν με

Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale şi [prin] Duhul cel Stăpânitor întăreşte-mă!

15 διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδούς Σου καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ Σὲ ἐπιστρέψουσιν

Învăţa-voi pe cei fărădelege căile Tale şi cei neevlavioşi către Tine se vor întoarce.

16 ῥῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην Σου

Izbăveşte-mă de vărsările de sânge, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele. Bucurase-va limba mea de dreptatea Ta.

17 Κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν Σου

Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta.

18 ὅτι εἰ ἠθέλησας θυσίαν ἔδωκα ἄν ὁλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις

Căci, dacă ai fi dorit jertfă Ţi-aş fi adus. Însă arderile de tot nu le vei binevoi.

19 θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουθενώσει

Jertfa lui Dumnezeu este duhul zdrobit. [Pe] inima zdrobită şi umilită Dumnezeu nu o va dispreţui.

20 ἀγάθυνον Κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιων καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη Ιερουσαλημ

Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta Sionului şi să se zidească / construiască / clădească zidurile Ierusalimului!

21 τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης ἀναφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν Σου μόσχους

Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, jertfa pentru păcate* şi arderile de tot. Atunci vor aduce pe jertfelnicul Tău viţei.

****

Coresi, Psaltirea slavo-română, 1577[73]

În sfârşit. Cântecul lu David, când vine către-însul Nathan Proroc şi oblici el.

1. Miluiaşte-mă, Doamne, după mare mila Ta
2. şi după multe eftenşugurele Tale, curăţeaşte fără-legile meale.
3. Ce mai vârtosu mă lă de fără-legile meale şi de păcatele meale curăţeaşte-mă.
4. Că fără-legile meale eu ştiu şi păcatul mieu între mine iaste pururea.
5. Ţie unuia greşii şi hitlenşug între Tine feciu, ca să dereptezi-Te în cuvintele Tale şi să învingi când veri judeca.
6. Adecă de fără-leage începutu-s şi în păcate născu-mă muma mea.
7. Adecă deadevăr iubit-ai. Fără-veastea şi ascunsul mândrie Ta ivitu-mi-ai.
8. Stropişi-mă cu săpun şi curăţescu-mă. La-mă-veri şi mai vârtos de zăpada înălbi-mă-voiu.
9. Auzului mieu dai bucurie şi veselie; bucură-se oasele plecate.
10. Întoarce faţa Ta de păcatele meale şi în toate fără-legile meale cură.
11. Inemă curată zideaşte întru mine, Doamne, şi duh derept înnoiaşte întru zgăul mieu.
12. Nu lepăda mie de faţa Ta şi Duhul Sfânt al Tău nu lua de la mine.
13. Dă-mi bucuria spăsenia Ta şi Duhul Vlădicesc întăreaşte-mă.
14. Învăţ fără-legile căilor Tale şi necuraţii către Tine întoarce-se-vor.
15. Izbăveaşte-mă de strâmbi, Doamne, Dumnezeul spăseniei meale; bucură-se limba mea dereptăţiei Tale.
16. Doamne, rostulu-mi deşchide, ci rostul mieu spuse lauda Ta.

[73] *Cf.* Coresi, *Psaltirea slavo-română (1577) în comparaţie cu psaltirile coresiene din 1570 şi din 1589*, text stabilit, introd. şi indice de Stela Toma, Ed. Academiei RSR, Bucureşti, 1976, p. 221-226.
Am îndreptat însă grafia şi ortografia textului după normele academice actuale.

17. Că s-ai vrut vrea cumândarea, da-o-vrea amu; toate arsele nu dulce vruşi.

18. Cumândarea Zeului duh frâmt, inemă frâmtă şi plecată Dumnezeu nu chinuiaşte.

19. Ferecează, Doamne, dulce voiei Tale Sionul, şi să se zidească păreţii Ierusalimului.

20. Atunce dulce vruşi cumândarea dereptăţiei, înălţarea toată spre ardere; atunce vor înălţa spre altariul Tău viţei.

*

Probabil, ca şi noi, v-aţi bucurat de suavitatea şi de adâncul de har al textului acestui psalm, prilejuită de această mergere la rădăcinile lui reale.

În greacă, şi apoi în româna veche, psalmul pocăinţei Sfântului David se prezintă în toată umanitatea şi durerea lui. Avem un Proroc suferind, conştient de păcatul lui, dar un Proroc plin de har, care vorbeşte în harul pocăinţei şi vesteşte lucruri de taină despre viaţa duhovnicească a Bisericii.

Îmi propusesem o discuţie sistematică…Însă, acum, cred că e mai bine să vorbesc *liber* despre textul psalmului. Vom indica anumite teme discutate în psalm prin litere italice.

Avem, în primul rând, prezentată *iertarea* ca o consecinţă a revărsării milei lui Dumnezeu în viaţa noastră.

Ce este mila lui Dumnezeu? E o întrebare tot la fel de adâncă şi de plină de sensuri ca şi întrebarea: ce este viaţa?

Mila Sa e percepută ca şi viaţa: cu multe nuanţe. Şi fiecare trăieşte mila lui Dumnezeu precum aerul. În zeci, mii, milioane de rânduri am înţeles ceva, am găsit ce trebuia, am fost scăpaţi de moarte…pentru că *am fost miluiţi* de către Dumnezeu.

Însăşi viaţa noastră este o milă dumnezeiască…

De aceea, Sfântul David se roagă să fie miluit conform / potrivit cu marea milă a lui Dumnezeu, după cum iubeşte *Dumnezeu* şi nu *omul*.

Omul se iubeşte mai puţin, infinit mai puţin decât ne iubeşte Dumnezeu. Dumnezeu ne iubeşte şi ne iartă excesiv de mult. Dumnezeu ne iubeşte şi ne iartă, pentru că ne consideră *partenerii* Săi de dialog.

De aici ar trebui să învăţăm noi să comunicăm: din comunicarea lui Dumnezeu faţă de noi. El ne iubeşte tăcut, în tăcere…şi tăcerea Lui ne umple de laudă.

Tăcerea cu El se transformă în doxologie. Însă, ca *să fim miluiţi* trebuie să vedem în El pe *Preamilostivul*.

Paradoxal lucru! Venim la El ca să fim miluiţi nu pentru că nu ştim că putem fi miluiţi, ci, dimpotrivă, pentru că *ştim* că El ne va milui ca un Dumnezeu şi nu ca un om, adică cu ţârâita.

El Îşi revarsă mila Sa în viaţa noastră, dacă ne pocăim, cu toptanul, ca o avalanşă. Şi ne iubeşte şi ne transformă atât de mult, încât nici noi nu ne mai recunoaştem. Iertarea lui Dumnezeu produce transformări copleşitoare în viaţa noastră.

Adică trăim mai multe cu El şi din cauza Lui, decât le putem explica. Ceea ce spunem noi despre mila lui Dumnezeu e prea firav pe lângă energia aceasta imensă, mila Lui imensă, care ne doboară iubirea inimii.

Mila Lui ne învaţă să iubim. Mila lui ne învaţă să fim atenţi, Mila Lui ne învaţă să fim supli cu oamenii, cu natura din jurul nostru, cu aerul pe care îl respirăm.

Dacă nu îţi pare rău că striveşti frumuseţea din jur prin prezenţa ta, ca om păcătos, înseamnă că nu ai trăit mila lui Dumnezeu, care te învaţă sfielnicia de toţi şi de toate, candoarea, dorul după puritate, după feciorie.

Fărădelegea se cere curăţită, năruită, spălată. Impuritatea este o evidenţă…ca şi strigarea. Omul nu strigă pentru că nu îl doare. Omul nu caută pentru ca să nu găsească. Ci el caută şi se pătrunde la inimă de lucrurile pe care inima lui le doreşte cu nesaţ.

Noi căutăm stabilitatea în toate. Căutăm împlinirea. Curăţia e împlinire. Curăţirea fărădelegilor noastre, a faptelor ieşite din uzanţa evlaviei este o realitate a sufletului şi a trupului nostru, a întregii noastre fiinţe, pe care o trăim, dacă ni se dăruie de către Dumnezeu. Iertarea lui Dumnezeu e o evidenţă, care împlineşte.

Dacă nu ai trăit-o niciodată nu poţi vorbi de ea. Ceea ce nu am experiat nu ştim. Dar, dacă o ştim, dacă am trăit-o, atunci avem *îndrăzneală către Dumnezeu*.

Acest psalm e *o îndrăzneală* a iubirii pentru Dumnezeu. O îndrăzneală de fiu. Adesea vorbim despre Sfinţi, le cerem Sfinţilor, că *dacă au câştigat îndrăzneală la Dumnezeu*, adică, dacă sunt în slava lui Dumnezeu după moarte, *să se roage şi pentru noi*; să mijlocească pentru noi.

Rugăciunea năvalnică, încrezătoare în iertarea lui Dumnezeu se naşte în inima, care are intimitate / îndrăzneală cu Dumnezeu, care are iubire de Dumnezeu.

Comuniunea cu Dumnezeu, acest *a fi cu Dumnezeu*, a conştientiza că toată fiinţa ta stă în harul lui Dumnezeu înseamnă *a*

cere cu îndrăzneală în faţa lui Dumnezeu iertarea ta de păcate…şi apoi şi pe a altora.

Însă îndrăzneala faţă de Dumnezeu e sfielnică. Ea cere să se facă voia lui Dumnezeu întru toate. Îndrăzneala faţă de Dumnezeu cere ca Dumnezeu să Se pronunţe, să Se facă evident într-o chestiune anume, să Se arate cu multă evidenţă…

Se ruga Sfântul pentru vindecarea cuiva sau pentru a izvorî apă din piatră seacă. Se ruga să se termine molima lăcustelor sau potopul de apă multă sau incendiul…Se ruga cu îndrăzneala iubirii către Dumnezeu, pentru ca Dumnezeu să Îşi facă voia cu el şi cu ei, cu toţi din jurul lui.

Şi Sfântul era auzit! Sfântul era ascultat de către Dumnezeu şi se oprea *urgia lui Dumnezeu, care, se porneşte pentru păcatele noastre*, cum spune Molitfelnicul.

În citirile şi traducerile noastre la Sfânta Scriptură am observat că se vorbeşte foarte mult despre *mânia lui Dumnezeu*, despre *aprinderea mâniei lui Dumnezeu*, adică de această *urgie* a Sa pentru păcatele oamenilor. Noi, cei de azi, nu prea vorbim de ea în perimetrul studiilor dogmatice, deşi este un atribut al lui Dumnezeu, o manifestare a Sa faţă de oameni.

Însă, *mânia lui Dumnezeu* este legată de *zelul lui Dumnezeu*, adică de dorinţa Lui pentru dreptate şi sfinţenie. Dorinţa lui Dumnezeu după bine, zelul lui după sfinţenia oamenilor devine mânie sfântă, atunci când se încalcă prea mult dreptatea Sa. Dar atunci, când Dumnezeu nu Îşi arată mânia Sa faţă de noi, atunci trebuie să ne înfricoşăm, pentru că suntem păsuiţi de către El.

Orice păcat merită pedepsit şi ar trebui pedepsit. Ninive trebuia pedepsită. David trebuia pedepsit…Însă ninivitenii şi David cel prea frumos au căzut în pocăinţă înaintea Domnului şi L-au găsit pe Dumnezeu milos, preamilos şi nu drept un *pedepsitor* al lor.

Ca să fii viu trebuie să te curăţeşti de păcate. *Viaţa duhovnicească* a omului înseamnă *iertare*. Eşti iertat de Dumnezeu, atunci ai viaţă din destul în tine. Dacă nu eşti iertat eşti pizmaş, rău, recalcitrant, răzbunător, desfrânat, avar, petrecăreţ…

Viaţa din destul a lui Dumnezeu, viaţa în Duh e o imensitate care te umple, care te tot umple…şi simţi şi afirmi că nu îţi mai trebuie nimic, nu mai vrei mai mult, pentru că nu poţi să duci mai mult.

Uneori Dumnezeu ne dă atâta har încât totul este insuportabil. Ne doare inima. Inima şi mintea ne sunt pline de bucurie şi de răpire dumnezeiască, de candoare şi de dragoste, de milostivire şi iertare…şi nu mai poţi, nu mai vrei mai mult har.

Dumnezeu Se revarsă, Îşi revarsă mila, după cum spuneam, ca o avalanşă, ca o imensitate. Nu cu *puţin* ne învaţă Dumnezeu, ci *cu mult* şi *prea mult*, cu *excesiv de mult*. Dacă nu ţi se iartă mult nu iubeşti mult. Iar David, Părintele nostru, a fost iertat mult şi repede pentru că a iubit mult. Şi-a dat imediat seama de păcatul său şi l-a văzut în toate ale sale, în toată viaţa.

Unii trăiesc numai în fantasme…Sfântul David îşi vedea păcatele sale pururea în faţă, în faţa sa şi le vedea corect, profund…şi le conştientiza gravitatea din ce în ce mai mult pe timp ce îmbătrânea.

Bătrâneţea e umplere de simplitate şi de înţelepciune. Bătrâneţea sintetizează. Sinteza vieţii e sfinţenie. Când urmăreşti toată viaţa sfinţenia, atunci, la bătrâneţe, culegi roadele captării tale, totale, de viaţa curată.

*

Cum îmi cunosc fărădelegea? Cum îşi cunoaşte / recunoaşte un om duhovnicesc fărădelegea? Şi-o recunoaşte prin aceea că e zdruncinat în toată fiinţa lui de un păcat anume. Păcatul e o urmare devastatoare pentru un om duhovnicesc.

Sfântul David îşi recunoaşte fărădelegea în tot trupul, în toată fiinţa lui. Urmările ei sunt cu el. Urmările fărădelegii sunt active. De aceea le ştie bine, *din el*, şi nu *din afară*.

Îşi vede păcatul peste tot, oriunde merge, pentru că nu are pace. Pacea lui e tulburată. Trăind pacea lui Dumnezeu şi această pace fiind acum deteriorată, el suferă oriunde ar fi şi orice ar face şi nu poate fi liniştită durerea lui prin vorbe umane.

Şi *fărădelegea* Sfântului David era compusă din aprindere spre desfrânare, curvie, omor, impasibilitate, frica de a-şi fi recunoscut păcatele imediat ce le făcuse…Fărădelegea de care el se tânguie aici este un complex de fapte, de păcate, prin care a ieşit marcant din voia lui Dumnezeu.

Însă el ştia că fărădelegea lui a avut drept ţintă *numai pe Dumnezeu*, *doar* pe Dumnezeu [v. 6]. Fărădelegea sa şi a noastră are drept ţintă pe Dumnezeu în mod principal, pentru că prin ea contestăm iubirea şi dreptatea Lui.

Sfântul David cunoaşte sensul moral al vieţii, sensul ultim al faptelor noastre. El ştie că orice gând, faptă şi cuvânt, care nu sunt de la Dumnezeu sunt împotriva Lui.

De aceea mărturisirea expresă a faptului că el a greşit *în primul rând lui Dumnezeu* sau *numai Lui* arată că *ţinta păcatului* este identică cu *izvorul iertării*.

Aşa putem înţelege de ce Domnul ne spune că cine loveşte pe cei Mici ai Săi Îl vizează pe El. Cine loveşte făptura lui Dumnezeu, cine taie copaci, cine poluează apa, cine strică familia, cine atentează la viaţa omului atentează la creaţia lui Dumnezeu, la lucrul mânilor Sale şi se luptă cu El.

Păcatul atentează la voia lui Dumnezeu. El neagă ordinea lui Dumnezeu. El se sustrage iubirii lui Dumnezeu. Vrea să bagatelizeze sensul vieţii, al istoriei, al lumii, care e transfigurarea omului şi a cosmosului prin slava lui Dumnezeu.

De aceea păcatul este o respirare, o lucrare şi o gândire sub-raţionale, anti-harice. Cine păcătuieşte şi nu se pocăieşte îşi răstălmăceşte fericirea, şi-o caută în cioburile patimilor nătângi, în efemeride.

Însă, cine conştientizează răul lui ştie că l-a făcut *înaintea lui Dumnezeu*. Răul se face *sub ochii lui Dumnezeu* şi nu *la spatele Său*. Păcatul viu, păcatul care aprinde mânia lui Dumnezeu este sub ochii lui Dumnezeu. Dumnezeu priveşte cu mânie la cel care dispreţuieşte clipa, timpul, la cel care nu face din timpul pe care îl mai are un plâns continuu.

Însă mânia lui Dumnezeu este iubirea lui faţă de om manifestată ca dreptate. Dreptatea omului trebuie să fie binele. Dumnezeu Se arată mânios faţă de om, îl strânge cu uşa, îl încearcă, îl trece prin greutăţi ca să se îndrepte spre bine. Mânia lui Dumnezeu nu terifiează ca la Hollywood, nu e horror, ci e o mustrare părintească, dumnezeiască, o mustrare ca faţă de fii.

Tatăl credincios se mânie din iubire, când fiul său greşeşte. Nu vrea să îl extermine. Dacă aşa se petrec lucrurile la oameni, trebuie să gândim că mânia lui Dumnezeu e cea mai paradoxală formă / manifestare a dragostei lui Dumnezeu, care ne păsuieşte.

Dumnezeu nu omoară, ci îndreaptă! Dumnezeu nu vrea moartea făpturii Sale ci repoziţionarea ei interioară, întoarcerea privirii, a inimii omului spre El. De aceea Sfântul David recunoaşte că păcatele sale *sunt vii* în amintirea lui, sunt întotdeauna pomenite / reamintite de conştiinţa sa, pentru ca atunci, când îl va judeca Dumnezeu să se vadă că omul nu are nimic bun, ci Drept şi Biruitor este Dumnezeu.

Adică eu ştiu că am păcătuit, că sunt *numai păcat*. De aceea milostivirea Ta, numai ea, mă poate mântui, pentru că eu vin la Tine, Dumnezeule, cu totul întinăciune, cu totul un om căzut.

Însă, să nu confundăm glasul sfinţeniei cu indiferenţa pentru curăţirea de păcate! Sfântul David e plin de smerenie, de umilinţă după aceste păcate, însă în umilinţa lui e inundat de har din belşug.

El nu disperă. El îşi mărturiseşte păcatele dar simte, în acelaşi timp, că în el lucrează iertarea lui Dumnezeu, că e plin de har şi că proroceşte. Aşa că mărturisirea păcatelor sale sau a păcătoşeniei sale nu se confundă cu o viaţă trăită în dezordine de la un capăt la altul, pentru ca să vină la judecată şi să ceară mila lui Dumnezeu, care să îl absolve de toate.

Nu! Ci efortul său de îndreptare e plin de mărturisirea conştientizată a păcatelor sale. Pentru ca să arate în faţa Dumnezeului iubit că păcatul nu este o raritate în viaţa lui, Sfântul David vede păcatul în el din prima clipă, pentru că mişcările patimilor se infiltrează în om de la începutul vieţii sale.

Iată, mama mea m-a zămislit în poftă, şi m-a purtat în pântece până la naştere şi am învăţat de la ea fără să vreau, ca o contaminare directă, mişcările spre poftă, mânie, spre neastâmpăr şi confort…

De ce aducem *copilul la Botez* dacă e *sfânt*?! Copilul la Botez vine ca un om mort duhovniceşte, ca demonizat, ca plin de demoni. El este exorcizat şi prin Botez se *naşte duhovniceşte*. Nu mama îl naşte pentru Dumnezeu pe copil, ci pântecele cristelniţei! Mama dă viaţă copilului…dar Botezul dă viaţă duhovnicească, veşnică acestuia!

Ştim că noi bagatelizăm astăzi Botezul şi exaltăm maternitatea, rostul maternităţii, pentru că privim antropocentric lucrurile şi pe om.

Însă Biserica priveşte teocentric lucrurile şi pe om. Ea cinsteşte viaţa pentru că este de la Dumnezeu. Însă nu subminează rolul absolut important al Botezului în viaţa noastră, când devenim, cu adevărat, mădulare ale Bisericii lui Hristos şi moştenitori ai Împărăţiei Sale.

Trebuie să vedem maternitatea prin ochii Bisericii, adică ca pe un dar al lui Dumnezeu, dar, al cărui rod, trebuie curăţit, spălat, vindecat de păcate prin Botez.

Copilul nu este fără de păcat! Dumnezeu este Cel care îl îndreptează pe om prin Botez, făcându-l al Său. De aceea copiii trebuie daţi lui Dumnezeu, trebuie oferiţi lui Dumnezeu prin Botez, pentru că maternitatea are împlinire eclesială. Maternitatea trebuie îmbisericită şi sfinţită.

Strigătul Sfântului David e acela că nu putem minimaliza păcatul, pentru că prin aceasta ne dezicem de slava, de harul lui Dumnezeu, care ne sfinţeşte pe noi.

Versetul al 8-lea însă ne face să simţim din plin că acum, aici, vorbeşte omul duhovnicesc, *omul duhovnicesc* care păcătuieşte iconomic, din îngăduinţa lui Dumnezeu, atunci când se înfumurează, pentru ca şi mai sfânt să se facă.

De ce anume?! Pentru că îl auzim pe marele David că Dumnezeu a iubit adevărul, a iubit şi iubeşte să Îşi ţină promisiunile / făgăduinţele cu oamenii. Şi făgăduinţele lui Dumnezeu, toate la un loc, coincid cu *binele omului*.

Dacă omul umblă în căile Domnului moşteneşte viaţa. Şi Preasfântul David confirmă că Dumnezeu e iubitor şi drept, că El, celor care Îl iubesc pe El le arată cele nevăzute de cei mulţi şi tainice ale iconomiei Sale.

Şi câte nu i-au fost descoperite lui, Profetului lui Dumnezeu?! Dumnezeu Cuvântul i S-a arătat în slava Sa şi i-a arătat cele care vor fi, cele despre Sine, despre Hristosul lui Dumnezeu.

Şi toate se întâmplă dacă stai *înaintea Domnului*. Spre exemplu, în Septuagintă, dacă căutăm adverbul *înaintea*, care mai mereu este sub forma: *înaintea lui Dumnezeu*, aflăm că el apare de 438 de ori. *Înaintea Lui* înseamnă tot cadrul istoriei, tot ceea ce se face şi s-a făcut şi se va face pe pământ de către fiecare făptură în parte.

Expresia *ἐναντίον* Κυρίου [*înaintea* Domnului] în Scriptura vechitestamentară exprimă atotvederea lui Dumnezeu, atotştiinţa lui Dumnezeu, iconomia lui Dumnezeu cu oamenii, toată pedagogia mântuirii noastre.

Necontenita supraveghere, privire a lui Dumnezeu faţă de noi. Când ştim că Dumnezeu e mereu prezent cu noi, că El ştie toate cele ale noastre, atunci viaţa noastră are sens, pentru că nu suntem ai nimănui, chiar dacă trecem prin greutăţi ce par, la un moment dat, insurmontabile, de netrecut, ca nişte pietre de moară în faţa noastră.

Cum apare însă *sofia* / *înţelepciunea lui Dumnezeu* în v. 8? Ca izvorul revelării personalizate. Dumnezeu, spune David, mi-a arătat / descoperit în extaz cele tainice ale Sale, cele criptice pentru cei neînduhovniciţi.

M-a învăţat cele despre Hristos, cele despre iconomia Lui, despre mila şi voia Sa cu noi. El mi-a revelat / mi-a făcut cunoscute pe acelea, care transcend istoria şi nu sunt produsul istoriei.

De ce Dumnezeu în imensa Sa înţelepciune a vestit mai dinainte, prin Proroci, pe cele ale întrupării Fiului Său? Pentru ca, privind retrospectiv lucrurile istoriei să vedem cu câtă atenţie a pregătit, a derulat şi desăvârşit voia Sa cu noi.

Şi, mai ales, pentru ca să ne arate, pas cu pas, că istoria nu îşi găseşte împlinirea în ea însăşi, ci în Dumnezeu, Care transcende istoria, spaţiu, timpul, existenţa, desăvârşirea, fiind totodată în lume prin slava Sa cea negrăită şi necreată.

Mai presus de toate şi, în acelaşi timp, *în lume*: acesta e Dumnezeu în expresie umană, paradoxală, antinomică? Nu se confundă cu creaţia dar nici nu e despărţit de creaţie. Creaţia e mereu sub privirea Lui şi El o ţine, El irigă cu harul Său fiecare creaţie în parte şi o duce către sensul ei dumnezeiesc.

Pare greu de crezut pentru cei neduhovniceşti, că oamenii şi creaţia aceasta, pe care o vedem la tot pasul, va fi inundată, la un moment dat, de slava lui Dumnezeu, că va fi transfigurată, preaînfrumuseţată şi că istoria se va umple de veşnicie, că istoria va intra în veşnicie. Însă toţi vom fi martorii acestui eveniment capital, pe deplin împlinitor al umanităţii şi al creaţiei.

Acum dibuim sensurile, încercăm să prindem şi să experiem cât mai multe în viaţa noastră. Atunci însă vom vedea, care este sensul pietrei, al trupului, al comuniunii, al milosteniei, ce fac, ce aduc, ce rodesc. *Rodire de viaţă*…spune antifonul.

Curăţirea de păcate ne albeşte, ne strălumineazâ, ne face mai albi ca zăpada, pentru că lumina lui Dumnezeu e aceea, care ne transfigurează. Dumnezeu e plin de *lumină* şi nu de *întuneric*!

Demonii sunt iconizaţi, aşa, la periferia Icoanelor, ca fiinţe urâte, şterse, pline de negru, de întuneric. Sfinţii, dimpotrivă, sunt plini de lumină. Galbenul Sfintelor Icoane e slava lui Dumnezeu, e lumina dumnezeiască în care locuiesc Sfinţii în Împărăţia lui Dumnezeu.

Să fim acolo *unde străluceşte lumina feţei Tale*…Dacă vom privi cu atenţie cântările de la strană şi slujbele Bisericii vom vedea că ele sunt pline de teologie. Şi că, pe unde nu te-ai gândi, găsim o teologie atât de viguroasă, atât de puternică în Liturghie, în slujbe, în Molitve…care ne umple de bucurie.

Sfântul David se spală în Biserică, se stropeşte cu isopul pocăinţei, se spală, devine străluminat, adică o fiinţă prin care şi din care străluceşte harul lui Dumnezeu.

Această comparaţie cu zăpada a curăţirii arată, că ea este reală dar, mai ales, că pocăinţa şterge şi păcatul şi cicatricele şi că ne lasă cu totul fără urmele întinăciunii.

Adică, în comparaţie cu parabola uşii plină de cuie, în care rămân găurile, dacă scoatem cuiele, în cazul curăţirii de păcate, se duc şi cuiele păcatelor dar şi găurile lor, ba, mai mult, devii şi mai curat decât ai fi cerut sau decât te-ai fi gândit vreodată.

*

Iertarea aduce *bucurie*. Iertarea lui Dumnezeu este umplere de bucurie [v. 10]. După multa durere pentru păcat, iertarea lui Dumnezeu vine ca o umplere enormă de bucurie, de veselie dumnezeiască.

Tocmai pentru că vine după o mare epuizare, încordare a firii noastre, veselia dumnezeiască vine ca o beţie a inimii. Trăim o mare eliberare, o mare încântare, uşurare, izbăvire de grijă…Păcatul e o grijă care te doare, care te sâcâie…O eliberare de păcat înseamnă o conştiinţă uşurată, despovărată.

Sfântul David vorbeşte despre *o veselie integrală*. Până şi oasele mele sunt pline de har şi se bucură. Inima, mintea, carnea mea, oasele şi sângele meu palpită de bucurie, sunt pline de har.

Dacă nu ar fi pline de har, în ce ar consta atunci bucuria sa? Dumnezeu nu produce decât bucurii adânci, complexe, fiinţiale. Bucuria lui Dumnezeu e conştientizată şi trăită ca bucuria lui Dumnezeu, ca bucurie în urma curăţirii tale de păcate.

Noi nu ştim cum s-a bucurat Sfântul David, dar fiecare dintre noi ştim, cum ne bucurăm astăzi, duhovniceşte, când ne spovedim, când simţim iertarea lui Dumnezeu în cadrul pocăinţei noastre, a durerii noastre.

Voi auzi, zice David, glas de bucurie în inima mea. Inima mea se va bucura. Aceasta e nădejdea îndrăznelii sale! Când mă voi bucura, Doamne?! Când voi trăi *întoarcerea privirii Tale de la păcatele mele*. Când Tu nu o să mai priveşti păcatul meu. Când îl vei trece cu vederea, atunci voi simţi, că mi s-au şters fărădelegile mele.

Verbul ἀπόστρέφω [v. 11] ne indică schimbarea faţă de ceva anume, întoarcerea de la ceva, respingerea unei situaţii anume. Tocmai de aceea cererea Sfântului David, aceasta, ca Domnul să Îşi întoarcă faţa de la ceea ce vedea în el, de la păcatul lui, înseamnă să nu mai ia în consideraţie ceva, pentru care David era îndurerat profund.

Păcatul exista în David. El era o realitate. Dar exista şi pocăinţa, ca o realitate subsecventă păcatului, ca urmare a păcatului.

Şi, pentru că există pocăinţă după păcat…David cere ca Dumnezeu să nu mai privească la păcatul său ci la inima lui pocăită. Păcatul aprinde mânia lui Dumnezeu, pe când pocăinţa aprinde mila lui Dumnezeu. Şi Dumnezeiescul David cere milostivirea cea prea mare a Domnului, care suspendă realitatea păcatului, simţirea poverii sale.

Deşi păcatul nu poate fi suspendat din memorie cu totul, pentru că el e făcut în istorie şi s-a imprimat în conştiinţa noastră, iertarea lui Dumnezeu însă şterge realitatea lui dureroasă din fiinţa noastră şi îi atenuează amintirea în conştiinţa noastră.

Rămân ca o amintire, una vagă în conştiinţa noastră, toate păcatele iertate. Pe de o parte, nu ne mai dor, pentru că am trăit iertarea şi curăţirea reală a lui Dumnezeu de ele iar, pe de altă parte, conştiinţa noastră îşi acumulează o continuă părere smerită despre sine şi o continuă osândire de sine amintindu-şi de câte păcate ne-a curăţit Dumnezeu.

Trecutul păcătos, trecutul pentru care ne-am împăcat cu Dumnezeu devine o sursă de umilinţă continuă. De aceea Sfântul David şi după ce a fost iertat de către Dumnezeu pentru căderea lui, nu şi-a uitat păcatele…

A scos din ele motive de umilinţă continuă, motive de preamărire a lui Dumnezeu, pentru că a conştientizat faptul că numai Dumnezeu l-a scos dintr-o asemenea prăpastie.

Cum poţi să fii *umilit* şi *bucuros* în acelaşi timp? Noi, locuitorii postmodernităţii, suntem învăţaţi să privim adâncul nostru sufletesc în mod liniar, fals psihologist sau ideologizat psihanalitic.

Adică acum mă bucur, acum sunt trist, acum plâng…fără să pot face mai multe lucruri în acelaşi timp. Însă, în adevăr, viaţa duhovnicească cunoaşte paradoxuri, stări interioare cât se poate de reale, care exclud liniaritatea.

Pentru omul duhovnicesc există *bucurie dureroasă*, există *umilinţă plină de veselie* [vezi expresia mistică: *vinul umilinţei*], există *lacrimi dulci*, *deznădejde plină de răbdare*…

Nu trăim stări contradictorii, ci stări plenare, complexe, în care se combină, pe de o parte, efortul nostru de curăţire de patimi, cu prezenţa harului lui Dumnezeu în fiinţa noastră.

Noi suntem îndureraţi…dar Dumnezeu ne umple, deodată, cu bucurie, în mijlocul durerii noastre şi avem, iată!, simţirea stării de *bucurie dureroasă* sau de *durere bucuroasă*.

Adică eram în iadul cel mai de jos, Dumnezeule, inima mea îmi plesnea, fiinţa mea era crispată…şi Tu m-ai umplut de bucurie şi de veselie, când a vrut voia Ta cu mine.

La fel…*umilinţă plină de veselie*. Am băut până la fund vinul umilinţei, Doamne, vinul vederii depravării mele. Am coborât cel mai jos, sunt cel mai jos din Iad, singurul…

Şi când am trăit această conştiinţă adâncă, Tu, numai Tu, m-ai bulversat, m-ai răvăşit cu o veselie tainică, dumnezeiască, cu slava Ta, pe mine, cel mai de jos…

Iconizarea Sfântului Proroc Iona în pântecele chitului este una dintre imaginile cele mei evocatoare ale acestui paradox preafericit al vieţii duhovniceşti, adică al *umilinţei veselitoare* sau al *deznădejdii răbdătoare*.

Fiind acolo unde nu mai vedeai nicio ieşire, în pântecele animalului şi pe fundul mării şi, totuși, să ai stabilitate în aşteptarea milei lui Dumnezeu înseamnă expresia adevăratei credinţe, a încrederii în mila lui Dumnezeu.

Dacă Domnul trece cu vederea păcatul nostru, dacă nu îl mai priveşte osânditor, dacă nu mai face ca el să fie o rană vie în noi, o rană pentru care suferim numai neplăceri şi simţim că totul ni se împotriveşte, atunci putem să zidim, împreună cu El, casa inimii noastre.

Aici se întâlneşte dorinţa de la Mt. 5, 8 a Domnului, pentru că zidirea inimii întru curăţie e tot una cu acea inimă, care vede pe Dumnezeu. De fapt cheia înţelegerii psalmului 50 stă aici: iertarea păcatului înseamnă redobândirea statutului de potenţial *văzător de Dumnezeu* al lui David, de primitor, pe mai departe, a revelaţiilor dumnezeieşti.

Tocmai de aceea, atâta durere pentru păcat, atâta efort curăţitor: pentru ca să fie propriu comuniunii cu Dumnezeu, vederii Sale. Nu cere iertarea de fărădelege în sine, în sensul: Dumnezeu mă iartă, mă achit de problemă şi apoi sunt distant, mă comport distant faţă de El…

Ci, la Sfântul David, pocăinţa e urmarea lezării acestei legături prea mari între el şi Domnul, pentru că l-a pus în incapacitatea de a fi propriu vederii lui Dumnezeu.

Ce înseamnă să ai un duh drept, cinstit cu Dumnezeu? Să nu te faci că plouă când greşeşti. Să nu laşi o clipă să treacă după păcatul tău, după ce ai văzut că ai greşit şi să-I ceri iertarea.

Când călcăm pe cineva pe pantofi sau lovim pe cineva din greşeală în tramvai ne cerem iertare aproape instinctiv, ne cerem iertare, dacă suntem oameni simţiţi, civilizaţi…

Cam la fel e cu Dumnezeu! Când ai greşit, nu mai aştepta o jumătate de secundă. Zii din toată inima: *Doamne, numai eu sunt de vină. Am greşit. Eu, cel prea slab, cel prea nevrednic, Doamne…Iartă-mă şi mă miluieşte…*

Dacă nu ne asumăm deplin păcatul, întregul păcat…şi mai lăsăm un rest pentru alţii…nu putem avea duh cinstit. Pentru că duhul drept, duhul simplu, duhul cinstit se manifestă ca unul foarte atent, foarte delicat, foarte sfânt.

Tocmai de aceea îi iartă Dumnezeu pe Sfinţi atât de repede, atât de mult, pentru că sunt un exces de delicateţe. Sunt mai mult

decât atenţi, atunci când vine vorba de realitatea lor interioară, de păcat, de dragoste, de împlinirea voii lui Dumnezeu.

Nu sunt *lasă-mă să te las*, ci întreaga lor fiinţă e: *Am venit, Doamne! Ce trebuie să facă robul Tău?*

Dacă nu sari ca un arc, nu prea eşti sensibil, atent, râvnitor, zelos pentru voia Domnului. Şi asta fără să faci exces de atenţie, exces care stresează pe cei din jur. E vorba de o continuă vigilenţă interioară, determinare interioară pentru a fi propriu dialogului, comuniunii, împărtăşirii de sinceritate, de eleganţă.

Scriptura vorbeşte despre *înlăuntrul nostru* ca despre o realitate tainică, foarte încăpătoare, care e curăţită de către Dumnezeu.

Ideea de *abisalitate interioară* nu este o invenţie a ştiinţei moderne ci ea reprezintă o realitate constitutivă a omului mărturisită constant de către Scriptură şi Tradiţie.

Taina omului reprezintă tot acest adânc ce cuprinde trupul şi sufletul nostru deopotrivă. Explorarea acestei taine, a acestui abis ontologic, în sensul cel mai pozitiv cu putinţă, ţine de sufletul nostru şi nu cred că are vreo limită.

Faptul că Însuşi Dumnezeu lucrează în adâncul, în abisul fiinţei noastre sau că El coboară acolo, El, Cel peste toate, ca să ne ridice la Sine, ne face să ne cutremurăm şi să cinstim ca un odor de mare preţ pe om şi relaţia sa cu Creatorul Său.

De fapt, de aici ar trebui, credem noi, să înţelegem relaţia dintre *Sfinţi* şi *Dumnezeu*: de la comuniunea această extrem de profundă, de adâncă, de spaţioasă şi de tainică dintre omul înduhovnicit, care se înduhovniceşte continuu şi Dumnezeu.

Dacă vrei să îl desparţi de Dumnezeu pe cel Sfânt nu poţi, nu vei putea, pentru că el e un duh cu Dumnezeu, taina lui e cuprinsă în taina lui Dumnezeu şi el nu îşi mai aparţine.

Sfântul îşi aparţine şi nu îşi aparţine. De fapt, se robeşte cu toată libertatea, în deplină libertate şi bucurie lui Dumnezeu, se dă Lui, fără să îşi piardă identitatea ci, dimpotrivă, şi-o îmbogăţeşte, şi-o transfigurează.

Fiind tot mai mult *al lui Dumnezeu* nu îşi mai aparţine dar, în iubirea sa cu Dumnezeu el vede, că e din ce în ce mai mult personalizat, din ce în ce mai mult plin de o experienţă mai profundă, mai sigură, mai împlinitoare.

Mereu doreşte mai mult şi mereu primeşte mai mult, fără ca să se termine dorul său de *mai mult*. Însă, în Dumnezeu, el simte că are şi va avea continuu, veşnic, *ceva mai mult*, *şi mai mult* de trăit.

Aminteam mai sus de verbul *ἀπόστρέφω* / *apostrefo* de unde avem *apostrof* în limba română. Şi ce este apostroful? O întoarcere de stilou, o virgulă.

Dumnezeu nu se mai uită la păcat, face o întoarcere a privirii de la noi [asta în termeni umani] şi priveşte apoi pocăinţa noastră, de care Se milostiveşte şi pentru care ne umple de curăţie.

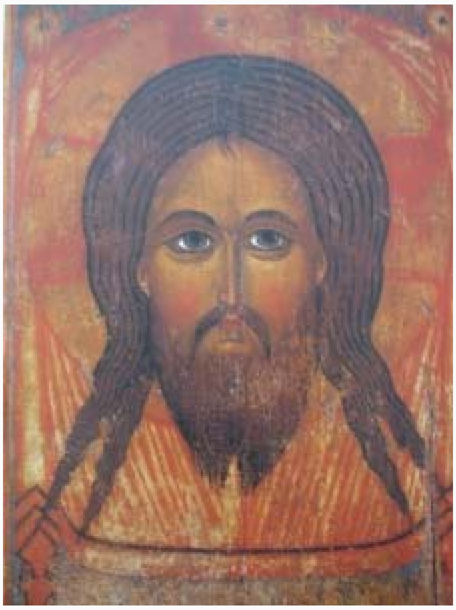
Exprimările Scripturii vizavi de Dumnezeu sunt *ca pentru oameni* şi nu *ca pentru Îngeri*. Noi trebuie să le înţelegem potrivit lui Dumnezeu, să urcăm de la înţelegerile literale la surprinderi duhovniceşti ale realităţii Sale.

Altfel nu putem decât să ne închipuim că Dumnezeu, Îngerii şi Împărăţia lui Dumnezeu sunt un fel de alter-ego al nostru şi al lumii în care trăim. Şi mulţi au înţeles şi înţeleg pe Dumnezeu fantezist, naturalist, ba chiar demonic.

M-am întors la verbul grecesc de mai sus, pentru a vorbi de cel cu care începe v. 13. Iarăşi un verb *tare*, expresiv.

Verbul ἀπορίπτω ne vorbeşte despre faptul de a fi aruncat cineva peste bordul unei nave, de a fi aruncat ca ceva nefolositor, dacă vorbim în sensul indicat de v. 13.

De aceea David se roagă să nu fie găsit nefolositor / netrebnic / impropriu de a sta în faţa Domnului, în relaţie cu El. *Nu mă arunca pe mine de la faţa Ta* înseamnă nu mă lăsa în păcat, nu mă lăsa cu cei păcătoşi, nu mă găsi impropriu Ţie. Şi a nu mai fi înaintea lui Dumnezeu, a nu mai fi dialogic cu Dumnezeu, în comuniune cu El, înseamnă *să fii părăsit*, să fii un om al Iadului, să te simţi nefolositor.

Atunci când nu mai simţim faptul că Dumnezeu ne iradiază cu harul Său ne simţim goi, nefolositori, sterpi, improprii vieţii. Dimpotrivă, când suntem plini de harul lui Dumnezeu, atunci simţim că izvorul de viaţă al lui Dumnezeu ne umple cu totul.

Duhul Tău cel Sfânt nu-l lua de la mine înseamnă simţirea din plin a harului lui Dumnezeu în fiinţa noastră, a slavei lui Dumnezeu, care cuprinde şi ţine toată creaţia în viaţă.

Împăcarea noastră cu Dumnezeu, prietenia noastră cu Dumnezeu, comuniunea noastră cu Dumnezeu…este bucurie. *Mântuirea Lui* e bucuria noastră.

Mântuirea nu e doar un concept teologic ci este o realitate de care se bucură, pe care o conştientizează întreaga noastră fiinţă. La bucurie, ca şi la tristeţe sau durere participă întreaga noastră fiinţă. La fel la mântuirea Domnului, la curăţirea, iertarea şi iubirea Lui participăm integral, cu totul şi trăim această bucurie în mod plenar.

Însă înţelegerea acestei bucurii a mântuirii este iarăşi un paradox. Pe de o parte, noi ne simţim nevrednici şi ultimii din Iad; adică improprii mântuirii. Credem că nu ne mântuim pentru că nu avem credinţă, fapte şi nevoinţă proprii iubirii lui Dumnezeu. Pe de altă parte însă, în mijlocul brumei noastre de rugăciune, nevoinţă, credinţă…trăim o bucurie enormă, o curăţire pe măsura noastră, o încredinţare anume, după harul lui Dumnezeu.

Adică noi suntem temători şi încrezători în acelaşi timp pentru traiectul vieţii noastre veşnice. Uitându-ne la faptele noastre suntem în deznădăjduire. Uitându-ne la harul lui Dumnezeu, care ne întăreşte şi ne bucură, prindem curaj şi avem nădejde mai presus de orice evidenţă din faptele noastre.

Şi când Sfântul David se bucură de mântuirea Lui se bucură de simţirea reală a iertării lui Dumnezeu. Iertarea lui Dumnezeu din tot timpul este mântuirea noastră.

Dacă am simţit iertarea Lui cândva şi dacă nu o retrăim continuu suntem departe de ea şi nu simţim că o avem, că o trăim. De aceea, continua pocăinţă este prilejul, atmosfera unde Dumnezeu Îşi revarsă bucuria Sa dumnezeiască în fiinţa noastră.

Şi în acest mod percepem, deopotrivă, şi puţinătatea vieţii noastre dar şi măreţia iubirii Sale de oameni. Ştim că El este bucuria, sursa noastră de bucurie, pentru că din faptele noastre rele nu iese nicio bucurie.

Sau, ştim în mod personal, că oricât de multe lucruri bune am face noi, nu le-am făcut *doar* cu puterea noastră, ci pentru că El ne-a susţinut întru toate.

În v. 14, *Duhul stăpânitor* este Duhul Sfânt. În ediţiile ortodoxe româneşti sintagma apare cu literă mică şi, din acest

motiv, se induce ideea că e vorba despre *duhul nostru*, care stăpâneşte trupul.

Însă *acţiunea de stăpânire* indicată aici e a lui Dumnezeu, pentru că în finalul versetului apare indicarea faptului că *Dumnezeu ne întăreşte*.

Dar, Cel care face ca duhul nostru să stăpânească peste trup este Duhul lui Dumnezeu. Şi ca să fim stăpâniţi de către harul lui Dumnezeu trebuie să ne înfrăţim cu el, să fim una cu el, să îi primim iradierea tot timpul.

Suflarea Duhului Sfânt, de care vorbeşte Domnul la In. 3, 8, această *respiraţie* a lui Dumnezeu este aceea care ne mână duhul nostru. Suflarea Duhului bate în pânzele sufletului nostru, ea fiind cea care ne poartă corabia fiinţei noastre acolo unde vrea Dumnezeu.

De aceea în Tradiţia ortodoxă găsim la tot pasul expresia – şi credinţa puternică – în: *aşa a vrut Dumnezeu*. Sau: *aşa mi-a dat Domnul să spun atunci*.

Indicarea directă, interioară, iluminativă a harului e aceea care ne poartă. Domnul ne indică ce să spunem, ce să facem, cum să ne comportăm, prin luminările Sale dumnezeieşti. De aceea mântuirea este un continuu dinamism, un continuu periplu de fapte minunate, călăuzite de către Dumnezeu.

Mântuirea nu este ceva *înainte de noi* sau ceva *de după noi*. *Mântuirea noastră* este ceva care *se petrece cu noi*, acum, în mod real, în tot timpul vieţii noastre, timp în care simţim prezenţa continuă a lui Dumnezeu în viaţa noastră şi a întregii lumi.

Mântuirea noastră e o minune continuă, trăită la timpul prezent, prin legarea noastră la harul veşnic al Prea Sfintei Treimi, în Biserica lui Hristos.

Noi trăim în istorie dar şi mai presus de istorie, rămânând oamenii istoriei, pentru că Cel care ne susţine şi ne poartă este Hristos plin de Duhul cel Sfânt.

Şi cum să nu fie o astfel de comuniune, o astfel de prietenie dumnezeiască o bucurie imensă şi un izvor imens de bucurie continuă, atâta timp cât El este cu noi şi Îl simţim cu noi, ca şi cu Apostolii Săi, în tot timpul vieţii noastre?

Bineînţeles, când realităţile despre care noi vorbim acum nu sunt *realităţi personale*, în tot omul, tot ceea ce scriem aici pare *literatură gratuită*, fără sens.

Dar când aceste realităţi sunt *ale cuiva*, trăite de către cineva, atunci întreaga Teologie scrisă devine *o Teologie experimentată*, pentru că Teologia devine *un bun personal*.

Iar mântuirea, deşi este iradiere continuă a lui Dumnezeu în viaţa noastră, ea este trăită ca un bun / bine personal, deşi el nu se poate disocia niciodată de comuniunea cu Dumnezeu. Mântuirea este viaţa şi bucuria pe care ne-o dă *relaţia vie* cu persoana lui Hristos şi nu *relaţia intelectuală* cu învăţătura lui Hristos, în care Hristos ne este indiferent.

Învăţătura lui Hristos ne conduce la Hristos şi nu ne face sclavii ei. Dacă litera e preferată persoanei Domnului atunci idolatrizăm materia şi nu avem o relaţie reală cu Dumnezeu, Cel care a spus toate literele şi toate cuvintele şi toate adevărurile şi Care, prin ele, ne trage mereu la comuniunea veşnică cu Sine.

În această ordine de idei, un teolog ortodox, care caută să cunoască cu toată dragostea pe Hristos, nu poate să confunde *literalitatea* Scripturii sau a Tradiţiei cu *relaţia* cu Dumnezeu.

Raportarea la Scriptură sau atenţia la traducerea şi înţelegerea corectă a Scripturii şi a Părinţilor nu se face de dragul artei, ci pentru o indicare corectă a profilului adevărat al lui Hristos întrupat şi al Sfinţilor Săi.

Primeşti o scrisoare de la cineva iubit şi vrei să o înţelegi atât în litera cât şi în duhul ei, în ceea ce depăşeşte litera. De aceea o citeşti serios, cu nesaţ, pentru ca să prinzi atât ideile cât şi nuanţele scrisorii. Însă, citeşti scrisoarea ca pe *scrisoare a iubitei* sau *a soţiei tale*, ca pe ceva ce *ţine locul lor* momentan, fortuit şi nu ca pe ceva, care *le înlocuie*.

La fel, dacă citim Scriptura şi Părinţii le citim cu nesaţ, căutând sensul corect al termenilor dar, în acelaşi timp, vrem şi nuanţele, sensurile, adâncimile textelor. Şi cum adâncimile sunt infinite, nesaţul nostru este într-o continuă mişcare, într-o continuă ardoare, pentru că mereu luăm, ca dintr-un ocean şi învăţătura tot nu se termină.

Nu putem confunda astfel *literalismul* cu *înţelegerea duhovnicească* a cărţii. Pentru noi literalitatea cărţii este parte subsidiară a înţelegerii duhovniceşti, o parte componentă dar nu singura sau partea semnificativă.

Trebuie să avem textul, da, el să fie cât se poate de corect, de aproape de semnificaţiile lui iniţiale şi după aceea urmează *străvederea textului*, privirea prin text, cu ajutorul harului dumnezeiesc, pentru semnificaţiile sale mântuitoare.

Citirea, într-o perspectivă duhovnicească, a înţelegerii sensurilor curăţitoare, mântuitoare ale Scripturii şi ale Părinţilor e o bucurie continuă, o minunare continuă.

Şi cele pe care le înţelegem din cele ale lui Dumnezeu ne zidesc, ne întăresc, ne fortifică interior. Numai întărit de către

Dumnezeu poţi vorbi, poţi învăţa pe cei fărădelege căile Domnului, cum spune David.

Întoarcerea celor neevlavioşi către Domnul înseamnă, în cel mai adânc mod cu putinţă, *dobândirea unei iubiri* şi *a unei conştiinţe tot la fel de atente*, ca şi a ta, cel care propovăduieşti.

Umplerea noastră cu atenţie, cu perseverenţă, cu delicateţe s-a făcut prin ascultarea de voia lui Dumnezeu. Vestind voia lui Dumnezeu cu această profunzime de spirit, atunci se imprimă în cei care ne ascultă, atât adevărurile lui Dumnezeu cât şi duhul nostru arzător, amprenta vieţii noastre duhovniceşti.

Şi astfel, transmitem nu numai adevăruri exprimate într-o limbă română cursivă şi…teologică, ci şi evlavia, supleţea, bucuria dumnezeiască, care înmoaie inimile, care bucură pe aceia care ne ascultă, care îi luminează pe oameni, care rimează şi cu inima lor, pentru că rimează cu voia lui Dumnezeu.

Adevărul plin de har trece ca un foc prin inimile multora şi îi face pe toţi să scânteieze, să se aprindă şi să ardă de dragoste de Dumnezeu. Pentru că cuvântul lui Dumnezeu e *foc* mistuitor, curăţitor, luminător şi e *plin de puterea* Duhului Sfânt, care ne întăreşte şi ne face fermi în atitudinile şi în viaţa noastră.

Care sunt *vărsările de sânge* ale conştiinţei noastre? Sunt toate acele şicane şi îndurerări cu care am lovit conştiinţa şi inima aproapelui nostru.

Şi ele, se pare, că sunt multe…Când rupem liniştea cuiva, când abuzăm de bunătatea cuiva, când trecem cu tancul peste sensibilităţile cuiva, se zice, pe drept, că *nu avem inimă de creştin*.

Şi Sfântul David nu mai vrea sânge în viaţa lui dar nici violenţă la adresa cuiva. Şi, într-o asemenea atenţie la detalii, poţi să te bucuri de dreptatea lui Dumnezeu, de voia Sa cu noi, pentru că El pedepseşte nesimţirea şi neîndurarea dar miluieşte candoarea, atenţia şi umilinţa iubitoare de Dumnezeu.

Cum *ne deschide Dumnezeu gura* ca să Îl lăudăm? Când Balaam, spre exemplu, a trebuit să binecuvinteze pe Israel, Domnul a *turnat / a pus cuvânt în gura lui* [ἐνέβαλεν ῥῆμα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, *cf.* Num. 23, 16], l-a făcut vorbitor cu putere de sus, un vorbitor dumnezeiesc, un Proroc.

Când Dumnezeu ne deschide gura ca să vorbim, atunci simţim că izvorăşte din noi o orânduire de sens, o cuvântare, o învăţătură, care ne depăşeşte aşteptările, tocmai pentru că e din luminare dumnezeiască.

Vorbim omeneşte, în fraze şi expresii umane, dar forţa cuvintelor şi modul cum ele se aşează în mintea şi pe limba noastră ne întrece aşteptările şi cuvântarea e resimţită ca atare: ca *o surpriză*, ca *un dar* de la Dumnezeu.

Nici noi nu ne aşteptam să spunem, să facem acel lucru sau să cântăm atât de dumnezeieşte…şi, post factum, vedem că acest lucru s-a produs. Dumnezeu lucrează prin persoana noastră, prin darurile şi calităţile noastre, date tot de către El, cele ale Sale, spre folosul Bisericii Sale.

Suntem o harfă în mâna Sa, dar una raţională, nu obiectuală. Dumnezeu vorbeşte prin noi, prin aceea că noi ne dorim ca Dumnezeu să pescuiască pe oameni pentru Împărăţia Sa. El nu ne forţează fiinţa, ci găseşte în noi o fiinţă deschisă spre Sine, ca o fereastră şi Dumnezeu Îşi arată bogăţia Sa de har prin noi, transpare prin noi.

Şi numai când Dumnezeu ne deschide inima putem rosti cu buzele noastre cele bineplăcute Lui. Şi numai când El ne dă cuvânt, *cuvânt cu putere multă* [cum spune rostirea liturgică a ierarhului] *se plineşte* în inimile oamenilor aşteptarea şi dorul după Evanghelia Domnului, se împlineşte mântuirea credincioşilor.

Dacă Dumnezeu ne deschide gura, atunci Îl putem lăuda duhovniceşte. *Lauda duhovnicească* e mereu o revărsare a inimii. Prea plinul inimii, bucuria inimii pline de har se revarsă în cuvinte, în cântare şi este bucuria noastră de Dumnezeul mântuirii noastre.

Şi aceasta, jertfa bucuriei inimii e adevărata jertfă bineplăcută Domnului. Pentru că bucuria de Dumnezeu e iubire de Dumnezeu. Şi iubirea de Dumnezeu e împlinire a tuturor poruncilor Sale, cu toate căderile şi păcatele noastre, pentru că ştim că cuvântul / cuvintele / poruncile Sale sunt adevărul şi nasc viaţa adevărată în noi.

Cuvântul cu putere multă e cuvântul din care se simte iradierea lui Dumnezeu, harul. El nu e rostit, în mod neapărat, de la megafon, el nu e introdus cu forţa în urechile oamenilor, ci are puterea adevărului în el, are puterea harului de chemare la pocăinţă

şi de vindecare a fiinţei noastre. Şi această putere a adevărului dumnezeiesc convinge, are puterea de a convinge inima doritoare de a afla adevărul.

Tocmai în aceasta constă minunea: câteva cuvinte spuse unui om păcătos îl pot schimba radical. Când simţim puterea cuvântului convertitor, mântuitor, atunci înţelegem *ce valoare* are cuvântul.

Cuvântul nu e doar o deschidere a gurii, o articulare fără sens şi fără valoare, ci el are în sine lumină, are har, dacă foloseşti cuvântul în mod nepervertit, în mod nepătimaş.

Şi ca să fie plin de har cuvântul nostru trebuie ca mintea şi fiinţa noastră să fie pline de har şi el să iasă ca o lumină din lumina pe care Dumnezeu a revărsat-o în fiinţa noastră şi o revarsă în întreaga lume. De aceea nu poţi să te joci cu cuvintele! Când încercăm să ne jucăm cu cuvintele, în mod pervers, atunci îi legăm pe oameni în plasa înşelării.

Cuvântul care te înşală e cuvântul care îţi indică o stare de a fi subumană. Cuvântul care te seduce pentru a te înşela vrea să îţi reducă libertatea duhovnicească, bucuria de Dumnezeu, simplitatea inimii, recunoştinţa, transparenţa…

Cuvântul care te înşală este un instrument folosit pentru *moarte* şi nu pentru *vindecare*…Şi te înşală, pentru că iese dintr-o minte singură, îngustată, capricioasă.

Bunătatea nu e un capriciu. Nici iubirea şi nici sfinţenia. Viaţa duhovnicească nu este pentru două clipe. Chiar dacă ai căderi nenumărate – şi toţi avem căderi – gândul tău e tot acolo: la a te curăţi, la a te sfinţi.

Dar cuvântul nebulos, închis la cuget vrea să te fenteze cu o duhovnicie numai de-o predică, numai de-o clipă, numai pentru săptămâna asta…El nu are continuitate. Lui îi e frică să iasă din propriul său orizont. Nu vrea, de fapt, să vadă orizonturi multiple de duhovnicie.

Însă, când Dumnezeu pune în gura ta cuvânt sau Dumnezeu te plimbă ca pe Pavel – unde? – acolo unde El doreşte, atunci înţelegi că adevărata duhovnicie / înduhovnicire / cale dreaptă, paradoxal, înseamnă, în mod continuu, o schimbare de perspectivă, o lărgire a orizontului, o sinteză şi mai mare a cunoştinţelor şi a trăirilor, pentru că Dumnezeu te face să renunţi, constant, la planurile tale reduse despre viaţa şi lucrarea ta.

Am dat exemplul lui Balaam mai întâi şi apoi pe cel al lui Pavel. Fiecare dintre ei aveau o viaţă cu un orizont limitat până a intrat Dumnezeu în viaţa lor.

Măgăriţa / asina lui Balaam [în ediţia BOR 1988 e *Valaam*, pe când în ed. BOR 2001 e *Balaam*. Septuaginta permite ambele

titulaturi pentru că *v*-ul grecesc se poate traduce şi ca *b*] vede pe Îngerul Domnului, apoi îl vede şi el…

Începe să prorocească, pentru că puterea Sfântul Duh coboară în el, după cum spune Scriptura. Şi Balaam Îl vede în vedenie, în timpul somnului, cu ochii inimii, Îl vede pe Omul, Care va ieşi din sământa lui Israel sau pe astrul / steaua, care va răsări din Iacov, adică pe *Hristos Domnul*.

Până aici Balaam avusese un orizont limitat la istoria lui. Odată cu vedenia sa, care îl face un văzător de cele cereşti, al lui Dumnezeu, acest înţelept dintre păgâni vede peste istorie, vede mai înainte pe Hristos Domnul şi orizontul său se modifică în mod considerabil, în mod neaşteptat pentru el.

La fel se întâmplă şi cu Pavel pe drumul spre Damasc…Dintr-o dată e învăluit de slava lui Dumnezeu şi viaţa lui devine cu totul alta. Nu se aştepta la aşa ceva, dar, se pare, că era întru totul pregătit pentru acest lucru.

De aceea mulţi cred că nu sunt pregătiţi pentru dureri, pentru martiriu, pentru despărţiri…şi, deodată, vezi că suportă dureri, devin monahi din oameni atei şi necredincioşi sau sunt martirizaţi în chip şi fel, deşi nu se credeau vrednici de aşa ceva.

Şi aceasta e minunea minunilor pentru noi: că atunci când te deschizi lui Dumnezeu din ce în ce mai mult, viaţa ta devine o continuă schimbare, o continuă minune, o continuă dezicere de idealurile tale pentru perspective tot mai bogate, mai adânci şi mai semnificative pentru Biserică şi istorie.

Dar, ca să se întâmple toate acestea, trebuie să cobori în smerenie, să asculţi voia lui Dumnezeu, ce vrea El cu tine şi să nu te opui glasului Său.

Ca să asculţi / să auzi acurat voia lui Dumnezeu însă trebuie să ai, să îţi capeţi o *inimă zdrobită*. Dacă căutați în dicţionar verbul συντρίβω, un verb la participiu, verbul tradus de către noi în v. 19 şi îl puneți în relaţie cu inima: *inima zdrobită*, găsiţi că înseamnă *cele împreună zdrobite, distruse, zdrumicate* [συν + τρίβω].

Şi iată aici un folos practic, pentru ce trebuie să cunoşti şi să ştii sensul lingvistic, propriu, al textului pe care îl comentezi! Dacă ştii sensul lingvistic autentic atunci poţi înţelege autentic înţelesul său duhovnicesc.

O inimă plină de patimi este o inimă plină de fiare spirituale, adică de demoni. Ca să ai o inimă zdrobită, trebuie să omori, să distrugi capetele balurilor spirituali, cum spune rugăciunea liturgică sau să omori pruncii păcatelor lovindu-i de piatra-Hristos [precum în psalm], adică de pomenirea continuă a numelui Său în rugăciunea isihastă.

Pentru o inimă zdrobită trebuie să fărâmi toate întăriturile, resturile de mândrie şi de încredere în tine, în puterea de a face ceva fără Dumnezeu, din inima ta. Trebuie să distrugi cazematele răului din inima ta, să le faci cioburi, să le faci praf.

Şi iată că am plecat de la sensul literal şi am ajuns la cel duhovnicesc al sintagmei *inimă zdrobită*, pentru a ne întoarce la literalitatea ei îmbogăţiţi.

Nu ne spune Sfântul David să ne îmbolnăvim de inimă sau să ne lovim în piept până ne asfixiem ci, dimpotrivă, ne spune că aceste resturi de demonism, de ziduri demonice din inima noastră se distrug prin lucrarea minţii în inimă, prin ferirea de patimi şi prin harul lui Dumnezeu, care rezideşte zidurile Ierusalimului, adică ale inimii noastre virtuoase, ale fiinţei noastre duhovniceşti.

Ca să ajungi la inima zdrobită trebuie să cadă zidurile Ierihonului, să moară cu totul şi, Dumnezeu, noi împreună cu Dumnezeu, să ne facem ziduri noi fiinţei noastre, ziduri de apărare împotriva demonilor şi a ereziilor, prin virtuţi dumnezeieşti şi prin cugetare şi ştiinţă duhovnicească.

După cum Dumnezeu nu trece cu vederea inima, care şi-a zdrobit gândurile şi crezurile rele, tot la fel nu va trece cu vederea rugăciunea noastră de a ni se rezidi Ierusalimul fiinţei noastre, de a se face din fiinţa noastră un oraş al păcii.

Şi aici, în fiinţa noastră, slujim apoi Stăpânului, aducându-I jertfele bineplăcute ale curăţiei şi ale rugăciunii noastre.

Vederea, atotvederea lui Dumnezeu este una dintre însuşirile / puterile lui Dumnezeu cel mai adesea invocate de către creştinii ortodocşi, când vine vorba de dreptate. Nedreptatea socială sau personală e pusă sub ochii lui Dumnezeu. Sau cerem dreptatea Lui pentru că El *a văzut* ceea ce ni s-a întâmplat sau *vede* ceea ce se petrece cu noi şi cu toţi laolaltă.

Ps. 65, 7, *cf.* LXX, ne spune că „οἱ ὀφθαλμοὶ Αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐπιβλέπουσιν” [ochii Lui privesc / caută peste neamuri]. *Cf.* VUL, ochii Lui Dumnezeu „super gentes respiciunt”: *se întorc către / peste neamuri*.

Şi această privire a Lui către / peste noi este nădejdea celui nedreptăţit. Neamurile credincioase, care au devenit Biserica Lui, au nădejdea că sunt mereu *sub* ochii Domnului, sub asistenţa Lui continuă, că nu sunt *ale nimănui*.

Cel nedreptăţit are o instanţă ultimă, dacă dreptatea umană, a tribunalului, a apelului la lege nu îi dă un câştig de cauză. Dreptatea e cerută de la Dumnezeu, pentru că „Tu singur eşti Dumnezeul tuturor regatelor pământului, Tu ai făcut cerul şi pământul” [IV Regi 19, 15, *cf.* ed. BOR 1988] şi „Tu singur eşti Sfânt” [Apoc. 15. 4, ed. BOR 1988].

Sfinţenia lui Dumnezeu e dreaptă pentru că preadreaptă e iubirea Sa de oameni. Cel care vede toate ne vede întru toate, până în cele mai fine amănunte ale vieţii noastre.

Pentru Sfântul Vasile cel Mare, Dumnezeu Atotţiitorul este Dumnezeul „Care între cele de sus locuieşti şi spre cele de jos priveşti; Cel ce ispiteşti inimile şi rărunchii şi tainele oamenilor le ştii cu adevărat” [*Cf. Ceaslov*, ed. 1993, *Rugăciunea a 6-a* a dimineţii, p. 12].

El cercetează / cunoaşte / încearcă / ispiteşte inima omului, căile lui, voia lui, ca să vadă dacă doreşte binele şi dacă urmează dreptatea.

Când El *temptat* [VUL, Deut. 13, 3] ispiteşte / testează / îl încearcă pe om, nu face altceva decât „să afle de iubiţi pe Domnul Dumnezeul vostru din toată inima voastră şi din tot sufletul vostru” [Ibidem, ed. BOR 1988].

Verbul πειράζω ne arată, *cf. Liddell-Scott Lexicon*, că avem de-a face cu acţiunea de a fi testat, de a fi pus la încercare, de a da o probă.

Încercarea lui Dumnezeu nu este un motiv de introducere a noastră în păcat, nu e o îngreunare a noastră pentru a păcătui, ci e o

lăsare a noastră în greu, în durere, în conjuncturi aproape imposibile, pentru ca să observăm noi înşine / să conştientizăm, cât de adâncă e dragostea noastră pentru El sau ce suntem în stare ca să facem pentru El.

Momentul de cumpănă e momentul de edificare, de conştientizare, de lămurire personală. Atunci înţelegi cât eşti, cine eşti şi cât de dependent eşti de ajutorul lui Dumnezeu.

De aceea…*şi nu ne duce pe noi în ispită* e o cerere smerită a noastră, pentru ca Dumnezeu să nu ne lase să ne simţim, în mod acut, neputinţa, pentru că suntem în stare să facem tot felul de fărădelegi într-o clipă, dacă El nu e cu noi. Mântuirea se joacă într-o clipă.

Pentru această clipă trebuie să avem „inimă veghetoare şi curată…[ca] să trecem toată noaptea acestei vieţi” [*Ceaslov*, ed 1993, p. 13] în pace. Noaptea, adică în mijlocul ispitelor de tot felul, când nu vezi ce te atacă, pericolul e maxim, e mereu la cote maxime. Însă, ochii Domnului văd tot ceea ce se petrece în noaptea vieţii noastre.

De aceea repetă Scriptura, că unul sau altul, spre exemplu regele Ioram: „a făcut lucruri rele în ochii Domnului [ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, cf. LXX, II Regi 8, 18].

Sintagma *înaintea Domnului* [ἐνώπιον Κυρίου] [în VUL *coram Domino* şi în WTT בְּעֵינֵי יְהוָה] reprezintă o sintagmă cheie în Scriptura vechitestamentară prin care se exprimă faptul, că toate cele care se petrec în lume, bune sau rele, se fac sub ochii lui Dumnezeu, în prezenţa Sa, fiind şi El de faţă.

Înaintea Domnului ca în LXX sau *înaintea ochilor lui Iehova* cum e în WTT sau *în vederea Domnului* [*in the sight of the LORD*, *cf.* KJV] exprimă *atoştiinţa Sa dumnezeiască*.

Sfântul Proroc Iona a experimentat în pântecele chitului ceea ce înseamnă să fii *respins* de la ochii Lui [*cf.* LXX, Iona 2, 5], să simţi că eşti lăsat să îţi trăieşti din plin adâncul greşelii. Însă tu te simţi neprivit de către Dumnezeu…pe când El te priveşte în adâncul durerii tale şi compătimeşte cu tine pentru vindecarea ta, compătimeşte pedagogic cu tine.

Căci „ochii Lui spre sărac privesc, genele Lui cercetează pe fii oamenilor” [Ps. 10, 4, *cf.* ed. BOR 1988]. În ed. BOR 2001 apare: „ochii Lui spre cel sărac se-ndreaptă [ἀποβλέπουσιν]”, caută spre el. Ediţia Bădiliţă 2006 optează pentru: „Ochii Săi privesc la cel sărman, pleoapele Sale cercetează pe fiii oamenilor”.

Însă LXX-ul are la Ps. 10, 4 o nuanţă specială, care exprimă şi mai bine gestul lui Dumnezeu faţă de noi, nuanţă exprimată de verbul ἐξετάζω.

Acest verb ne spune că „genele Lui *scrutează* pe fiii oamenilor”. Nu numai că ne vede, dar ne vede cu de-amănuntul, ne scanează, ne ştie fir a păr.

Scrutarea noastră de către Dumnezeu e reală. Tocmai de aceea El ştie nevoia, rugăciunea noastră înainte ca ea să se nască, să se zămislească în fiinţa noastră.

Însă El aşteaptă să cerem, să cerem, să învăţăm să cerem, să ne învăţăm cu dialogul deschis, tranşant cu El, pentru ca să fim *dialogici*. Rugăciunea noastră pentru dreptate, pentru ca Dumnezeu să ne facă dreptate faţă de vrăjmaşul nostru diavolul, ca să ne scape de uneltirile lui cele rele are rolul de a ne exersa dragostea.

Rugăciunea ne învaţă ce înseamnă să nu fi singur sau cât de rău e să fii singur. Starea cu El nu e singurătate. Dar, starea fără rugăciunea către El este o stare de dezolare, de singurătate, care te dezumanizează.

***

V-aţi pus vreodată întrebarea de ce Domnul a lăsat pe Israel, pe Israelul, care Îl aştepta pe Mesia vreo 4-5 sute de ani fără Profeţi?

Când Domnul nu a mai vorbit prin Proroci şi a lăsat pe înţelepţii lui Israel să tălmăcească Scriptura după cum pot, ei au ajuns la *o idee de Mesia*, care nu mai avea deloc transcendenţă.

I-a lăsat singuri ca să vadă, cine se pregăteşte duhovniceşte pentru Mesia şi cine încearcă să gândească de unul singur Scriptura şi să pronosticheze venirea Domnului.

Şi, pentru că nu toţi au fost Simeoni sau Ane pline de Duhul Sfânt…nu au sesizat nimic în Mesia, când El a venit şi stătea în faţa lor…

Aşa şi astăzi: cine caută să găsească *cifrul* Scripturii şi al venirii Sale sau cine vrea *să urgenteze* întâmplarea semnelor venirii Sale…nu face decât să gândească trufaş despre planul lui Dumnezeu, care e plin de adâncă înţelepciune, frumuseţe, smerenie şi subtilitate.

Căci imnologia ortodoxă cântă: *n-au simţit când Te-ai întrupat Puterile cele de sus, Doamne*… Nici ele nu au fost în stare să înţeleagă iconomia Sa, mila Sa cu noi…darămite oamenii! Tot la fel, de ce credem acum că suntem singuri, de ce suntem atât de pesimişti, de ce nu vrem să înmulţim frumuseţea în noi şi în lume, ci *pesimismul catastrofic*?

Dacă Dumnezeu *nu ne vede* e semn că noi nu ne cunoaştem Dumnezeul, că avem o vedere deformată despre El. Venirea Lui va întrece orice aşteptare, orice idee, orice închipuire umană şi se va petrece ca un fur, deodată…după cum ne-a spus El.

Ideea că noi Îl *putem forţa* pe Dumnezeu ca să închidă ciclul actual al lumii e o părere copilărească şi ţine, mai degrabă, de o proiecție mecanicist-raţionalistă asupra lui Dumnezeu, decât de…voia lui Dumnezeu.

***

E drept să suferi? Da, suferinţa e pedagogică şi soteriologică! E drept să te rogi? Da, e soteriologic şi te învaţă comunionalitatea, te învaţă să fii cu altul şi nu singur. E drept să te simţi mereu sub ochii lui Dumnezeu? Da, pentru că El e prezent mereu în viaţa noastră şi a lumii, nu numai de sus ci şi de jos, fiind cu noi, în noi, lângă noi, în faţa noastră şi ne înconjoară de pretutindeni.

În teologiile unde Dumnezeu nu coboară la om ci stă numai…în cer, singurătatea şi plictisul sunt la ele acasă. Însă, în viaţa şi teologia ortodoxă, Dumnezeu coboară la om, e cu omul, e prezent în lume, chiar dacă prin fiinţa şi slava Sa El depăşeşte întreaga lume. El e în afara lumii prin fiinţa şi slava Sa dar şi în lume prin slava Sa.

De aceea noi nu privim la cer şi nu ne gândim la Dumnezeu numai ca la Cineva departe ci ca la Cineva aproape de noi şi cu noi.

Stăm în faţa Sfintei Mese a altarului şi în jurul ei şi suntem cu Împăratul măririlor. Îl simţim cu noi, Îl vedem cu noi, Îl ştim cu noi, Îl mărturisim fără tăgadă că e cu noi, nu numai acum, ci până la sfârşitul veacurilor şi în toată veşnica.

***

Ochii lui Dumnezeu nu sunt reci, răi, răzbunători, aşa cum apar în pictura Renaşterii. Ci ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς περιστεραὶ [ochii Lui sunt ca porumbeii, *cf.* Cânt. Cânt. 5, 12, LXX].

Ochii Lui sunt plini de nevinovăţie, chiar dacă, citind Scriptura, mulţi îşi formează o vedere justiţiară, macabră, titanică despre Dumnezeu.

Părerea deformată despre El se formează din cauza unei citiri a Scripturii, care nu are adevărată atingere cu El, reală atingere cu El. Dacă nu ai văzut slava Sa, dacă nu te-ai bucurat de descoperirea luminii Sale Hristos Dumnezeu este înţeles cu totul deformat.

Când înţelegi pe cineva îl înţelegi prin dragoste. Când înţelegi pe cineva, adică când iubeşti pe cineva nu ai numai fotografii cu el, grimase de bucurie sau de durere…ci ai chipul său în tine, îl ştii din tine, îl ai cu tine şi chipul său din tine e pe măsura iubirii tale faţă de el.

La fel stă treaba şi cu înţelegerea feţei, a ochilor, a iubirii lui Dumnezeu. Cu Dumnezeu nu poţi avea numai *o relaţie textuală*. Nu e de ajuns să Îi ştii cuvintele pe de rost, să I le trâmbiţezi peste tot…Ci cuvintele Lui din Scripturi, din Părinţi, din creaţia Sa au rolul numai de *a te îmbia să Îl vrei* pe El deplin, *să Îl vrei pentru El*.

Cuvintele Lui sunt semnele văzute şi adânci ale iubirii Lui, ale chipului iubirii Sale, care sunt gata să se reverse în noi şi să ne facă să Îl vedem *aşa cum este*. De Dumnezeu nu ne putem îndrăgosti cum vrem noi sau oricum, pentru că nu contează detaliile, ci, dimpotrivă, numai în Adevărul şi Duhul Lui.

Şi cei care spun: *am credinţa mea dar nu îmi trebuie Biserica* sau *toate Bisericile sunt la fel* trebuie să audă că Dumnezeu vrea să fie cunoscut în casa Lui, acolo, în locul unde privesc ochii Lui şi unde stau picioarele Lui. Şi că acolo unde este Biserica Lui fiecare are accesul la adevărul Lui şi stau în Duhul Lui.

Cred că oricine înţelege că nu pot să existe o mie de formule ale apei după cum nu pot fi nici o mie de Biserici. Există Biserica Ortodoxă şi biserici, Tradiţia Bisericii şi tradiţii ale bisericilor…

Adică există o adevărată Biserică şi pseudo-biserici, pentru că altfel nimic nu mai are sens. Dar, ca să vezi *adevărata Biserică* trebuie să fii luminat de Duhul, pentru ca să vezi Biserica, după cum Simeon şi Ana L-au văzut pe Mesia dar alţii nu au văzut *nimic special* în El.

Poţi să treci pe lângă Biserică de mii de ori şi să nu simţi niciodată aroma Bisericii şi nici să vrei să intri în ea.

Gândiţi-vă ce ar însemna să treceţi pe lângă patiserie, să se facă tort, prăjituri…şi să nu simţiţi nimic, pentru că mirosul vă este afectat…

Toată lumea se bucură de acest miros în jurul vostru dar voi nu simţiţi nimic. Şi oamenii nu se pot bucura în absenţa resortului bucuriei…

***

Nu e dramatic să nu ştii, că Dumnezeu te priveşte cu ochi de porumbel…pe când tu crezi că El nu te va ierta niciodată, pentru că…*e rău*?! Nu e dramatic să nu simţi niciodată, dar niciodată dulceaţa harului…dar să crezi că eşti *un Sfânt*?! Nu e dramatic să confunzi pe *Mesia* cu *un tâlhar*…şi să stai de două mii de ani să aştepţi …pe Cel care *a venit deja* şi *e cu noi*?!

Ba da…e foarte dramatic! O dramă în care se zbat milioane de oameni şi pe care nu îi poţi ajuta, cu toate eforturile tale sau ale multora, pentru că nu sunt…*chemaţi de Duhul* ca să *Îl vadă pe Mesia*!

Şi de ce nu sunt chemaţi şi ei?! Pentru că sunt pironiţi în ideea unui *Dumnezeu*, pe care şi l-au făcut ei pentru ei şi le este mai dragă închipuirea aceasta decât…frumuseţea Lui.

Deci nu e de ajuns *să fii văzut* de către Dumnezeu, ci trebuie să Îl vezi şi tu, să Îl sesizezi, să Îi simţi prezenţa pretutindeni. Ateul, care nu mai are simţuri normale, care şi-a distrus ingenuitatea, vrea dovezi…când el şi-a distrus organele aperceptive sau şi le ţine în băltoaca cu patimi.

Dumnezeu Îşi doreşte să fie cunoscut de către toţi oamenii dar…potrivit Sieşi. Dacă pentru domnul preşedinte, pentru soacra ta, pentru iubita ta…te pregăteşti în mod aparte, eşti numai ochi şi urechi, eşti o bucurie continuă…cum poţi să vii la Dumnezeu oricum şi să mai şi te-ntrebi: *unde stă ascuns acest Dumnezeu, de nu mi se arată mie*, care sunt ditamai nesimţitul?!

Drama necredinciosului nu e drama lui Dumnezeu ci e drama nedoririi a ceva real, sigur, ferm…Omul, care nu ştie carte, omul care s-a născut acolo unde nu sunt ortodocşi, omul care a căutat pe Dumnezeu prin toate filosofiile şi ereziile nu e lăsat de către Dumnezeu să orbecăie la nesfârşit ci e adus în staulul Bisericii Sale. Dumnezeu, Care vede ce trebuie să vadă, Care ştie ce ai tu, acolo, în *adâncuri înfundată*...o valorifică imediat.

Dacă există proaspătă, adâncă, aspiraţia ta către El…te va aduce la Sine. Am observat acest lucru în toată viaţă până acum. Când mi-am dorit ceva profund sau când am dat curs voii lui Dumnezeu cu noi atunci am simţit ce înseamnă să treci cu Dumnezeu peste toate obstacolele, prin dureri multe, prin mijlocul deznădejdii.

Şi asta, pentru că trebuie să vrei să vezi şi tu paşii lui Dumnezeu în lume, trena slavei Sale, care acoperă totul, pentru ca să simţi, cum ne priveşte Dumnezeu, cum ne scrutează inimile.

Accente teologice şi apologetice în Comentariul la Galateni al lui Martin Luther

Numai capitolul 1, 1-9 din Comentariul la Galateni

1. Luther şi Anabaptiştii sau cearta pentru eclesialitate

În *Comentariul* său *la Galateni* [folosim ediţia engleză din biblioteca electronică *Biblesoft 2006*], Martin Luther vorbeşte despre *falşii apostoli* la 1, 2, adică în contextul în care Sfântul Pavel aminteşte de *Bisericile Galatiei*.

Şi, referindu-se la pseudiştii timpului său [din punctul său de vedere], el scrie:

„Anabaptiştii timpului nostru urmează falşilor apostoli. Ei nu fac altceva decât să mărească pretutindeni numărul duşmanilor Evangheliei. Ei merg acolo unde sunt creştini [a se citi : *adepţi ai reformei lui Luther* n.n.].

De ce însă nu invadează provinciile catolice şi nu îşi predică învăţăturile lor principilor păgâni, episcopilor şi doctorilor [romano-catolici n.n.], pentru că noi ne-am făcut [creştini n.n.] prin ajutorul lui Dumnezeu?

Aceşti slabi mărturisitori [*soft martyrs*] nu au nicio şansă. Ei merg unde Evanghelia este ţinută şi, prin aceasta, nu-şi pun în niciun fel viaţa în pericol ".

Astfel, Luther îi consideră *martiri / mărturisitori falşi* pe anabaptişti, pentru că aceştia nu predicau catolicilor sau păgânilor, care puteau să îi linşeze imediat, ci predicau în cadrul nucleului nou format prin predica sa.

2. Hristos Mediatorul / Mijlocitorul şi reducţia teologică

Hristos Mijlocitorul apare pentru prima dată în acest comentariu în contextul discuţiei referitoare la lipsa de sens a speculaţiilor referitoare la natura lui Dumnezeu.

Pentru Luther, păcătoşii justificaţi / îndreptaţi, care vor să cunoască pe Dumnezeu, trebuie să ştie că „nu există alt Dumnezeu în afară de omul Hristos Iisus”.

Adică Luther nu recomanda pentru adepţii săi înţelegerea teologică referitoare la dogma Treimii ci credinţa în Hristos era pentru el esenţialul, lucrul care te scotea din căutările tale teologice.

Oare aşa să stea lucrurile? El spune că *da* şi ne recomandă să Îl primim pe Hristos şi să uităm discuţia referitoare la fiinţa lui Dumnezeu. Pentru Luther discuţia despre fiinţa lui Dumnezeu şi, implicit, despre triadologie este o discuţie *antagonică* cu cea a justificării.

3. *Sectarii* arieni

În 1, 3, Luther vorbeşte despre multiplele erori, care au emanat de la secte şi îi desemnează pe *arieni* drept urmaşii acestor sectari.

Arienii au negat divinitatea lui Hristos, deşi vorbeau despre El ca despre „o creatură nobilă şi desăvârşită, superioară Îngerilor, pentru că prin El Dumnezeu a creat cerul şi pământul".

4. Muhammad şi palavrele

Tot în 1, 3, Luther spune că Muhammad / Mahomed a „vorbit înalt despre Hristos". Însă „toate laudele lor sunt numai palavre / vorbe goale / vorbărie [*palaver*] prin care vor să înşele oamenii".

5. Luther şi anti-catolicismul. Cum stă treaba cu mântuirea?

Mântuirea prin Hristos este pentru Luther „artileria grea" a *creştinismului* gândit de către el, prin care sunt aruncate în aer papalitatea, faptele bune, meritele Sfinţilor şi superstiţiile, *cf.* 1, 4.

Şi Luther spune, că nu ne putem mântui prin faptele noastre, prin eforturile personale, pentru că Hristos a făcut acest lucru odată pentru toţi, căci S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre.

Prin asta Luther confundă *mântuirea universală* cu cea *personală*, scoţând din cadrul improprierii mântuirii personale orice efort ascetic al despătimirii. Mântuirea luterană este un cadou dumnezeiesc, care *te lasă la fel*, dar, care te face să crezi…că eşti *altfel*.

6. Punerea la grămadă…a sectelor

Mântuirea prin Hristos, gândită ca act deplin al lui Hristos pentru noi, faţă de care noi nu trebuie să ne manifestăm în niciun fel reprezintă *convingerea* noastră, spune el, „că noi suntem luminaţi şi că întrecem în înţelegere / judecată pe papistaşi, monahi, călugăriţe, preoţi, mahomedani, anabaptişti, şi pe toţi cei care se încred în meritele lor, ca secte rele şi distructive, căci au furat / au jefuit onoarea / slava lui Dumnezeu şi a lui Hristos, care aparţine numai Lor”, *cf.* 1, 4.

7. Ce e păcatul?

Luther afirmă că *sectele* [avea în vizor, cu precădere, pe romano-catolici, dar şi pe anabaptişti] au o părere falsă despre păcat. Aceşti *sectari* cred că „păcatul e ceva mic, care se curăţeşte uşor prin fapte bune”, *cf.* 1, 4. Prin acest mod de raportare la păcat, spune el, noi nu mai simţim faptul că „Hristos a luat păcatele noastre” asupra Sa.

Luther credea că „geniul creştinismului” e cuprins în cuvintele lui Pavel, care a spus că Hristos este „Cel care a luat asupra Sa păcatele noastre”, *cf.* Ibidem.

Martin se mărturiseşte ca om păcătos şi spune că păcatele sale nu sunt *încălcări imaginare* [*imaginary transgressions*] ale voii lui Dumnezeu, *cf.* Ibidem.

8. *Zdrenţe murdare* [*filthy rags*].

Nu credem că preşedintele Băsescu s-a inspirat din Luther când a zis…*ţigancă împuţită*…[asta a fost glumă...nu?!].

Cine sunt *zdrenţele murdare* ale timpului său?

Spune el: „toţi cei care vorbesc despre voie liberă / liber arbitru, toate ordinele religioase [adică ordinele călugăreşti romano-catolice n.n.], missele [liturghiile romano-catolice n.n.], slujbele, voturile [voturile monahale...asta după ce el însuşi fusese călugăr augustinian şi a părăsit mănăstirea, pentru ca să se căsătorească n.n.], posturile şi altele asemenea”, *cf.* Ibidem.

După cum se observă, Luther privit prin ochianul *sensibil* al *corectitudinii politice* a sec. al 21-lea nu dă semne de toleranţă religioasă, e împotriva diversităţii de opinie şi de atitudine, insultă, e capricios, e non-progresist, nu crede în autodeterminarea umană, instigă la violenţă, denigrează…adică e tributarul unor *atitudini revanşarde* şi *non-iluministe*.

9. Biserica văzută ca *plantă delicată* [*tender plant*].

Expresia apare în 1, 6. Biserica nou înfiinţată e ca o floare, ca o plantă delicată, care trebuie supravegheată. Ei trebuie să i se predice, să i se vorbească pentru că nu e trecută prin *încercările credinţei* [*trials of faith*].

10. Luther se raportează la Sfântul Ieronim când comentează Galateni.

Prima dată în 1, 2. A doua oară în 1, 6…Părerea noastră e că citează numai din el, pentru că Ieronim ştia ebraică şi Luther mergea pe textul ebraic şi dorea să vadă opinia acestuia pe textul paulin, ca unul care înţelegea semnificaţiile ebraice ale numelor, localităţilor, ale mentalităţii ebraice…

De aceea în 1, 6, Luther îl citează pe Ieronim cu terminologia ebraică a numelui de *Galateni*, care înseamnă „oameni căzuţi”.

11. Ce spune Luther despre germani?

„…noi suntem foarte entuziaşti [de felul nostru n.n.], dar astăzi emoţiile noastre s-au răcit şi am devenit slabi”, *cf.* 1, 6.

12. Fixaţia pe…eretici

„Ereticii nu ne avertizează [vizavi de impactul real n.n.] al erorilor lor”, *cf.* 1, 6. Cred că are dreptate!

Nici papalitatea vremii sale nu a crezut că ex-augustinianul Luther, doctor în teologie romano-catolică o să inducă lumea în

atâtea erori…şi o să dea naştere unei noi biserici, care agonizează *încă* în istorie.

13. Fixaţia pe…anabaptişti

În 1, 6, Luther scrie: „Astăzi, anabaptiştii şi alţii ca ei, găsind că e greu să ne condamne în ceva anume, ne acuză pe noi, pe luterani [Câtă *modestie*!... Pe *luterani* şi nu pe ...*creştini*], că suntem timizi în a profesa / a propovădui întregul adevăr.

Ei recunosc că noi stăm / suntem pe fundamentul în Hristos, dar susţin că noi am căzut la capitolul zidirii [Bisericii n.n.]. În acest fel, aceşti *fanatici perverşi* [*perverse fanatics*] fac paradă [nu e vorba de *GayFest 2008*...dar e pe aproape!] în blestematele lor învăţături de Cuvântul lui Dumnezeu, flutură stindardul numelui lui Dumnezeu, înşelând astfel pe mulţi.

Căci dracul se demască imediat, dacă apare aşa cum este: negru şi urât. De aceea preferă să lucreze nelegiuitele sale urzeli în numele lui Dumnezeu", adică *prin anabaptişti*.

14. Discriminarea şi genocidul religios real.

Adică Occidentule *democrat*, care aperi *astăzi libertăţile religioase* ale tuturor sectelor, adu-ţi aminte că odată le făceai ferfeniţă pe toate!

Cine sunt *duşmanii* lui Luther şi ai …*luteranilor*, nu ai…*creştinilor*?

Aflăm din 1, 7: „Papistaşii şi fanaticii, care ne urăsc pe noi, condamnă învăţăturile noastre, şi *vor să ne ucidă*. De aceea şi noi urâm şi condamnăm blestematele lor învăţături. [...] De aceea, ca şi Pavel, noi nu ne ruşinăm de faptul că Bisericile sunt prigonite. De vină pentru acestea sunt anabaptiştii şi alţi fanatici".

15. *Făcătorii-de-necazuri* [*trouble-makers*]

Iarăşi o listă luteralnică, pe care o găsim la 1, 7.

Făcătorii de necazuri, de răutăţi, izvoditorii de persecuţii sunt „papa, cardinalii, episcopii, monahii, şi acea întreagă *sinagogă a*

Satanei [*synagogue of Satan*]”, care, bineînţeles, este Biserica Romano-Catolică.

Îmi aduc aminte că literatura teologică adventă şi iehovistă e plină de această formulă: *Sinagogă a Satanei*, o titulatură folosită predilect pentru a caracteriza Biserica Romano-Catolică.

Sunt certurile şi disensiunile dintre popoare doar de factură economică, socială, teritorială…? Nu, sunt *şi religioase*, ţin de un mod particular de a vedea tradiţia religioasă şi viaţa socială prin prisma moralităţii religioase.

Şi sunt… *şi religioase* într-o cotă *ridicată* şi nu *modestă*.

16. Anatema şi herem

1, 8 explică cuvântul grecesc prin cel ebraic sau vede cum ele se întrepătrund sau se completează reciproc.

Herem, spune Luther, este corelativul *anatemei* din greacă şi înseamnă*: blestemat*, *osândit*, *condamnat*. Dar, privind dicţionarul ebraic mi-am dat seama că al nostru *cherem* ar putea veni din ebraică, pentru că *herem* vine de la *haram*, care, în sensul primar, de bază, înseamnă *a separa*, *a izola* pe cineva.

Dacă ne uităm la spusa românească „stau la cheremul lui” vedem că înseamnă faptul, ca cineva *să stea la dispoziţia altuia, să ţină de dispoziţia altuia*.

Dicţionarele româneşti spun că acest *cherem* e un cuvânt turcesc. Însă, coincidenţă sau nu, şi în ebraică cel care este heremizat, este înstrăinat de corpul credincioşilor printr-o hotărâre a cuiva, care vine de la cineva.

17. Luther, papa şi Scriptura

Finalul lui 1, 9 neagă infailibilitatea papală.

Spune Luther: „Pavel se subordonează / se face mai mic decât toţi predicatorii, decât toţi Îngerii din cer şi decât toate Sfintele Scripturi.

Noi nu suntem stăpâni, judecători sau arbitri [peste Biserică şi Scriptură n.n.], ci martori, ucenici, şi mărturisitori ai Scripturilor, indiferent dacă noi suntem papa, Luther, Augustin, Pavel sau un Înger din cer”.

18. Un Luther…de final

Descoperim aici un Luther incendiar, cu predilecţii, cu fixaţii anume, vulcanic, care le-o zice la toţi…şi care îşi profesează cu obstinaţie *noile descoperiri* teologice pur subiectiviste.

Textul lasă să se înţeleagă faptul, că avem de-a face cu un om agitat, neîmpăcat cu situaţia reală, răzbunător…

Despre moştenirea lui Dumnezeu

1. Sintagma λαὸν ἔγκληρον

Sintagma λαὸν ἔγκληρον [*popor moştenitor,* Deut. 4, 20, *cf.* LXX] e unică în LXX. Dumnezeu Şi-a ales Israelul dintre neamuri ca să Îi fie *popor moştenitor* sau *popor de moştenire* cum spune ed. BOR 2001.

Dar *moştenirea* de care vorbeşte Domnul nu ţine numai de *temporalitate*, ci şi de *veşnicie*. Pentru acest motiv Israelul cel adevărat al Bisericii Îl moşteneşte pe Dumnezeu, pentru că ascultă de poruncile Sale.

2. Moştenirea lui Dumnezeu

Începând de la Fac. 15, 7, ceea ce promite Dumnezeu şi ceea ce va da Dumnezeu lui Israel cel vechi, dar şi lui Israel cel nou, Bisericii e …*moştenirea* [κληρονομία] Sa.

Fie că e vorba despre pământ, despre viaţă, despre iertare şi mântuire toate acestea sunt moştenirea lui Dumnezeu, sunt consecinţele reale în viaţa noastră ale împlinirea voii Sale.

Însă, în primul rând, *oamenii credincioşi* sunt *moştenirea Lui*.

3. *Arvuna moştenirii* la Sfântul Vasile cel Mare

În anaforaua sa, Sfântul Vasile spune despre Sfântul Duh faptul că „Sfântul Duh, [Care este] Duhul adevărului, [este şi] darul înfierii, *arvuna moştenirii* celei ce va să fie, începutul bunătăţilor celor veşnice, puterea cea făcătoare de viaţă, izvorul sfinţeniei…”, *cf.* Liturghier, ed. BOR 2000, p. 226.

Cu alte cuvinte, dacă suntem plini de roadele duhovniceşti ale Duhului Sfânt avem arvuna moştenirii Sale celei veşnice, adică arvuna Împărăţiei Sale.

4. Ce înseamnă …*arvună*?

Cf. DEX 1998, p. 62, *arvuna* este echivalentul lui…*acont*. Iar acontul, *cf.* Idem, p. 8 este o „parte dintr-o sumă de bani plătită sau încasată înainte, la o cumpărare sau la încheierea unei tranzacţii, ca garanţie; avans, acontare, arvună, parte din salariu”.

Primind acum arvuna Duhului, prezenţa şi simţirea Duhului în fiinţa noastră…suntem încredinţaţi în mod direct de către Dumnezeu, că El ne va da întreaga Sa bogăţie de har, de înţelegere şi de dragoste în împărăţia Sa.

Acum primim / avem doar o *geană de fericire*…pe când atunci vom avea totul.

5. Diferenţa dintre *moştenirea mea*… şi *moştenirea Lui*.

Eu pot lăsa moştenire cuiva cărţile mele, veşminte, icoane, bani, posesiuni…Dumnezeu ne lasă moştenire pământul acesta, cu tot ceea ce vedem, dar şi Împărăţia Sa dacă suntem fii ascultători ai Săi.

Eu las moştenire lucruri primite de la El sau făcute împreună cu El, pe când El îmi dă să moştenesc toată frumuseţea acestei vieţi şi, mai ales, a celei viitoare, pentru care aceasta, de acum, e numai o *pregustare palidă* a frumuseţii Sale veşnice.

6. Poporul şi moştenirea lui Dumnezeu

Poporul [λαός] şi moştenirea [λαός] lui Dumnezeu este Israel cel scos din Egipt [I Regi 8, 51, *cf.* LXX], *cu mână puternică şi cu braţ înalt* [Ps. 135, 12, cf. LXX].

Dar fiii Bisericii sunt poporul şi moştenirea lui Dumnezeu, pentru că sunt născuţi *prin cuvântul cel viu al Dumnezeu* [διὰ λόγου ζῶντος θεου, I Petr. 1, 23, *cf.* GNT] şi au *casă nefăcută de mână, veşnică, în ceruri* [οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, II Cor. 5, 1, *cf.* GNT].

7. De la cine a primit Biserica moştenirea sa?

Sfântul Clement Romanul în *I Cor.* 42 ne răspunde într-un mod elocvent, pentru ca să nu mai încurcăm *Biserica* cu…*bisericile*:

„Apostolii ne-au adus Evanghelia de la Domnul Iisus Hristos; Iisus Hristos a fost trimis de Tatăl. Aşadar Hristos este de la Dumnezeu, iar Apostolii de la Hristos, deci amândouă s-au făcut cu bună rânduială [εὐτάκτως], din voia lui Dumnezeu.

Aşadar, primind ei porunci, şi fiind plini de certitudine prin Învierea Domnului nostru Iisus Hristos şi crezând în cuvântul lui Dumnezeu, au ieşit cu certitudinea Duhului Sfânt [cu *arvuna* / *încredinţarea* de care am vorbit anterior n.n.] evanghelizând, că are să vină Împărăţia lui Dumnezeu.

Aşadar, propovăduind în sate şi oraşe, aşezau în ele pârga [τὰς ἀπαρχὰς] acestora [pe oamenii duhovniceşti cei mai însemnaţi ai acelor ţinuturi n.n.], punându-i la încercare / cercetându-i [δοκιμάσαντες] prin Duhul, drept episcopi [ἐπισκόπους] şi diaconi [διακόνους] ai celor ce aveau să creadă”, *cf.* *SC* 167 / *CO* 1, ed. Ică jr., p. 412.

Moştenirea Bisericii Ortodoxe este moştenirea Treimii. Şi moştenirea pe care Treimea ne-a dat-o nouă este *înnoirea vieţii* [καινότητι ζωῆς, Rom. 6, 4, *cf.* GNT], continua *înaintare în sfinţenie*.

8. *Moştenirea prin făgăduinţă* [Gal. 3, 18]

Sintagma ἡ κληρονομία δι’ ἐπαγγελίας [moştenirea din / prin făgăduinţă] ne arată faptul, că Sfântul Avraam a primit moştenirea lui Dumnezeu pentru că a crezut neţărmurit în faptul, că Dumnezeu Îşi va împlini făgăduinţa Lui cu el.

Acelaşi lucru se petrece şi cu noi acum. Noi credem că vom primi Împărăţia lui Dumnezeu, că vom fi moştenitori ai Împărăţiei Sale, dacă vom împlini poruncile Sale şi ne vom comporta, în mod real, ca nişte fii ai Săi.

Şi la noi moştenirea este de domeniul viitorului şi al nădejdii neţărmurite, chiar dacă acum primim *arvuna*, semnul că El este cu noi şi va fi cu noi.

Locurile tipologice mariologice de la Fac. 8, 11 şi 28, 12

Fac. 8, 11

Acatistul Adormirii Maicii Domnului, Icos 5, stih 4: „stâlparea porumbiţei, cea din mâna lui Noe”.

LXX: „şi avea o frunză de măslin în ciocul gurii lui [καὶ εἶχεν φύλλον ἐλαίας κάρφος ἐν τῶ στόματι αὐτῆς]“.

VUL: „portans ramum olivae”.

BOR 2001: „avea în cioc o ramură verde de măslin”.

***

Fac. 28, 12

LXX: „καὶ ἐνυπνιάσθη καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν καὶ οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ’ αὐτῆς“.

Trad. noastră la LXX: „Şi a avut o vedenie şi – iată! – o scară era fixată în pământ, al cărei capăt străpungea / intra în cer şi Îngerii lui Dumnezeu se urcau şi se coborau pe ea”.

BOR 2001 [ed. ÎPS Bartolomeu Anania]: „Şi a avut un vis. Iată, o scară era sprijinită pe pământ, al cărei vârf atingea cerul; iar Îngerii lui Dumnezeu se suiau şi se pogorau pea ea”.

VUL: „viditque in somnis scalam stantem super terram et cacumen illius tangens caelum Angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam”.

Trad. noastră la VUL: „şi a văzut în somn o scară stând pe pământ, al cărei capăt atingea / străpungea cerul [şi], de asemenea, pe Îngerii lui Dumnezeu urcând şi coborând pe ea”.

***

Corespondent noutestamentar al lui Fac 28, 12 este In. 1, 51:

BOR 1988: „Şi i-a zis: Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veţi vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi coborându-se peste Fiul Omului”.

Soteriologia protestantă într-un singur GIF

Adică esenţa soteriologiei protestante e următoarea: păcatul distruge cu totul relaţia dintre Dumnezeu şi om, produce între om şi Dumnezeu o prăpastie şi, numai prin jertfa de pe cruce a Fiul lui Dumnezeu umanitatea se împacă cu Dumnezeu şi împăcarea noastră cu Dumnezeu nu e văzută ca *o umplere* a noastră, a celor credincioşi, *de harul lui Dumnezeu* şi ca *o întărire* şi *îndumnezeire* a firii noastre umane, ci ca *o relaţie exterioară* nouă, dintre Fiul, Care Se jertfeşte şi Tatăl, Care acceptă jertfa Lui pentru lume.

Însă, greşeala fundamentală a teologiei protestante constă tocmai în aceea că îl vede pe om în mod fundamental distrus, căzut, separat de Dumnezeu după păcat.

Din acest motiv nu poate să explice, în mod coerent, cum s-a mai putut da Revelaţia dumnezeiască Sfinţilor Proroci ai Vechiului Testament şi nici cum a mai putut să apară Prea Curata Fecioară ca să Îl nască pe Mesia şi nici cum au mai putut să Îl înţeleagă pe Domnul Apostolii Săi şi cei care au crezut în propovăduirea Sa.

Păcatul a însemnat o cădere din comuniunea cu Dumnezeu, însă chipul lui Dumnezeu în om nu s-a distrus în mod iremediabil ci s-a alterat, s-a viciat, puterea omului de sesizare a lui Dumnezeu în viaţa sa reducându-se, dar nu pierind cu desăvârşire, fapt pentru care există Drepţi, Patriarhi, Proroci, Martiri în Vechiul Testament.

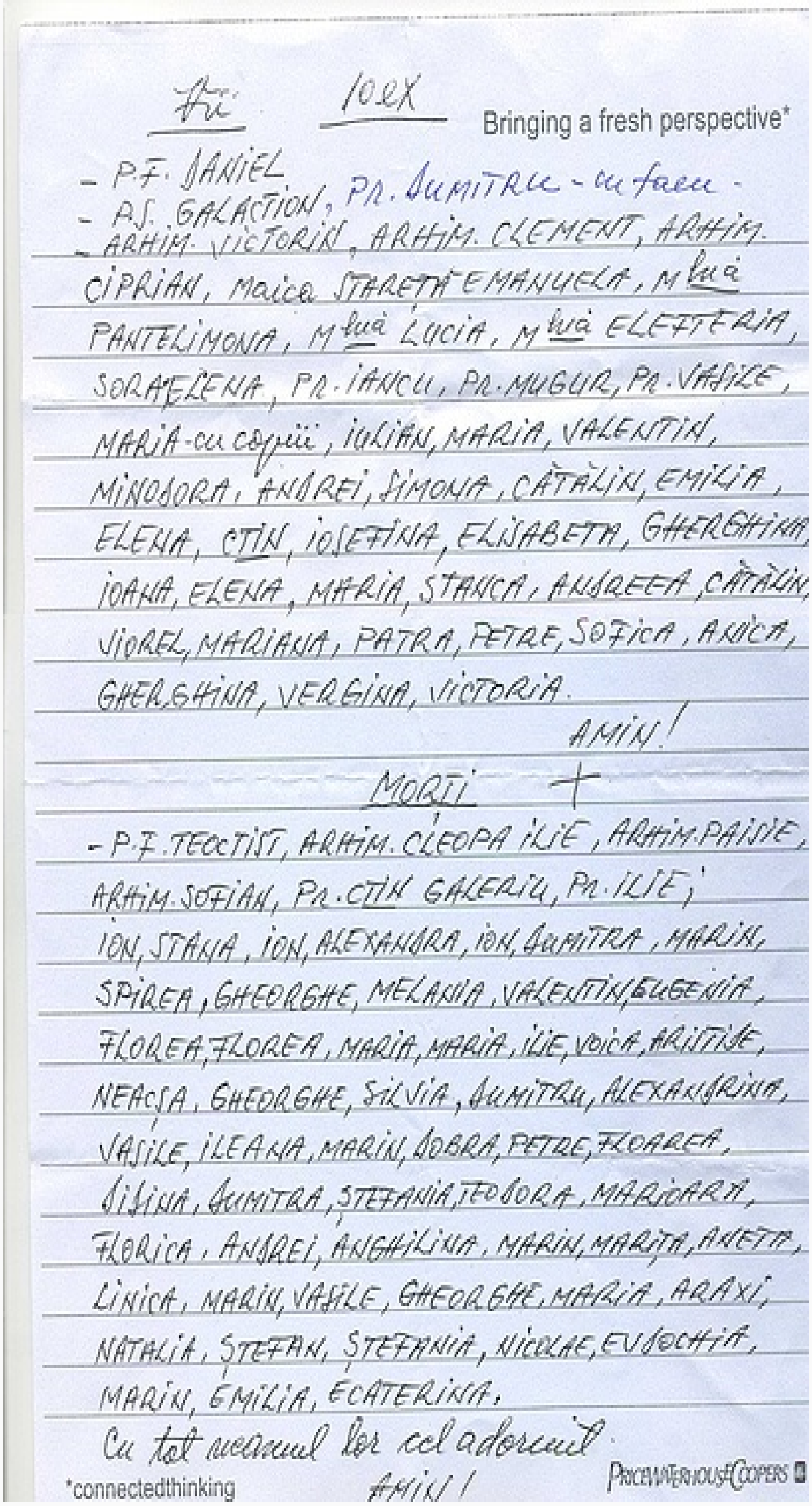
Soteriologia protestantă vorbeşte de *un abis* între Dumnezeu şi om, de o sciziune totală, care însă nu a existat niciodată, pentru că, fără Dumnezeu, lumea se întoarce în neexistenţă, în neant.

Sursa erorii soteriologiei protestante stă în aceea că nu cunoaşte harul lui Dumnezeu, ca legătură interioară dintre Dumnezeu şi creaţia Sa. Lumea, chiar şi în păcat, stă în harul lui

Dumnezeu, care îi susţine existenţa, chiar dacă, în interiorul său, în fiinţa sa, omul nu mai simte lucrarea lui Dumnezeu.

Teoria *marelui gol*, *a abisului* dintre Dumnezeu şi oameni e trăită în mod dramatic în lumea contemporană, acolo unde nu se mai vede şi nu se mai simte interior prezenţa lui Dumnezeu în creaţia Sa şi unde Dumnezeu e văzut ca existând undeva, departe de noi.

Drama secularizării noastre, a ruperii de orice relaţie cu Dumnezeu şi cu Biserica Sa ne face să fim un deşert înconjurat de peste tot de pericole. Şi drama noastră abia acum începe să ne sfredelească cu putere constituţia persoanei umane.

Vii 10ex

Bringing a fresh perspective*

- P.F. DANIEL
- P.S. GALACTION, PR. DUMITRU - cu fam. -
- ARHIM. VICTORIN, ARHIM. CLEMENT, ARHIM.

CIPRIAN, maica STAREȚĂ EMANUELA, M-ica
PANTELIMONA, M-ica LUCIA, M-ica ELEFTERIA,
SORA ELENA, PR. IANCU, PR. MUGUR, PR. VASILE,
MARIA - cu copiii, IULIAN, MARIA, VALENTIN,
MINODORA, ANDREI, SIMONA, CĂTĂLIN, EMILIA,
ELENA, CTIN, IOSEFINA, ELISABETA, GHERGHINA,
IOANA, ELENA, MARIA, STANCA, ANDREEA, CĂTĂLIN,
VIOREL, MARIANA, PATRA, PETRE, SOFICA, ANICA,
GHERGHINA, VERGINA, VICTORIA.

AMIN!

MORȚI +

- P.F. TEOCTIST, ARHIM. CLEOPA ILIE, ARHIM. PAISIE,

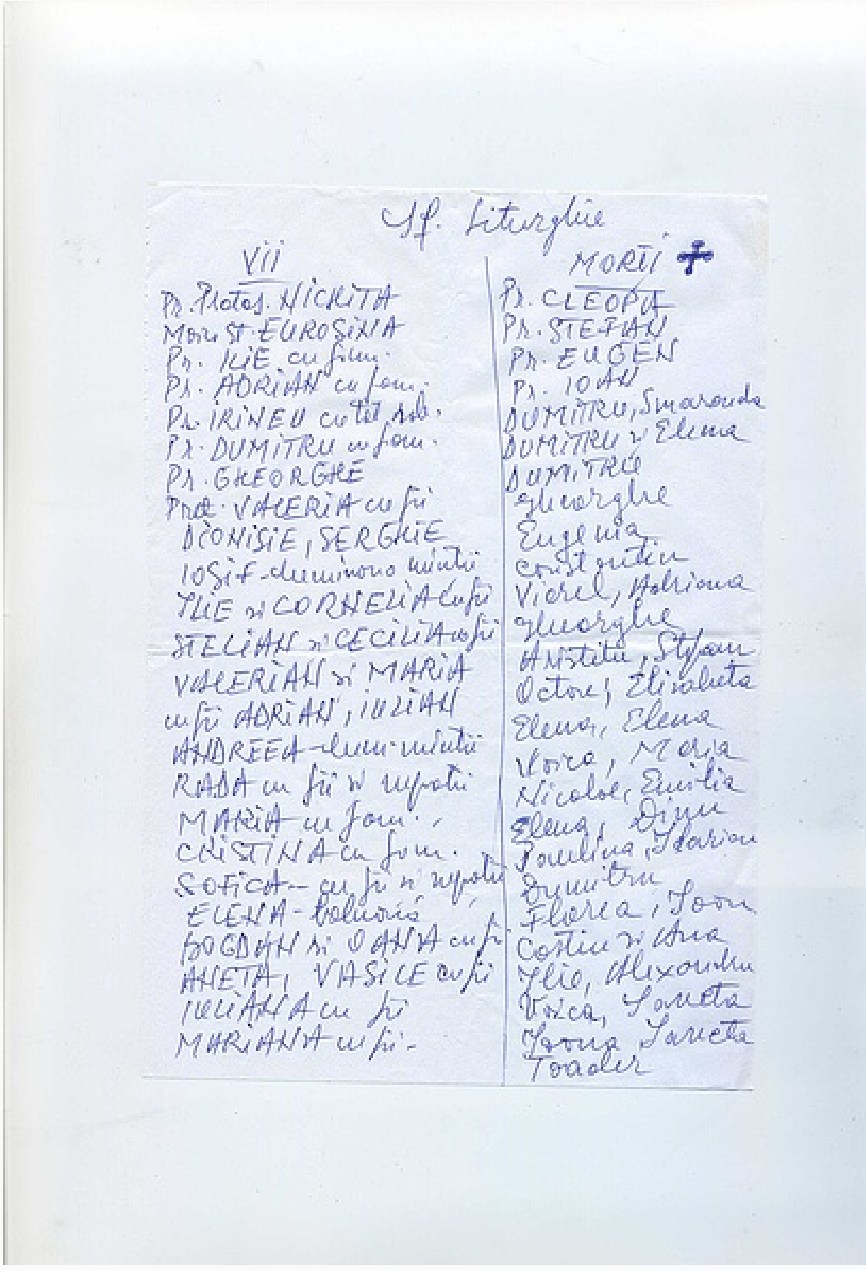
ARHIM. SOFIAN, PR. CTIN GALERIU, PR. ILIE;
ION, STANA, ION, ALEXANDRA, ION, DUMITRA, MARIN,
SPIREA, GHEORGHE, MELANIA, VALENTIN, EUGENIA,
FLOREA, FLOREA, MARIA, MARIA, ILIE, VOICA, ARISTIȚE,
NEACȘA, GHEORGHE, SILVIA, DUMITRU, ALEXANDRINA,
VASILE, ILEANA, MARIN, DOBRA, PETRE, FLOAREA,
SISINA, DUMITRA, ȘTEFANIA, TEODORA, MARIOARA,
FLORICA, ANDREI, ANGHELINA, MARIN, MARIȚA, ANETA,
LINICA, MARIN, VASILE, GHEORGHE, MARIA, ARAXI,
NATALIA, ȘTEFAN, ȘTEFANIA, NICOLAE, EVDOCHIA,
MARIN, EMILIA, ECATERINA.

Cu tot neamul lor cel adormit.

AMIN!

*connectedthinking

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Sf. Liturghie

Vii	Morţi ✝
Pr. Protos. NICHITA	Pr. CLEOPA
Mon. St. EUROSINIA	Pr. STEFAN
Pr. ILIE cu fam.	Pr. EUGEN
Pr. ADRIAN cu fam.	Pr. IOAN
Pr. IRINEU cu tot. ob.	DUMITRU, Smaranda
Pr. DUMITRU cu fam.	DUMITRU şi Elena
Pr. GHEORGHE	DUMITRU
Prot. VALERIA cu fii	Gheorghe
DIONISIE, SERGHIE	Eugenia
IOSIF [illegible]	Constantin
ILIE şi CORNELIA cu fii	Viorel, Adriana
STELIAN şi CECILIA cu fii	Gheorghe
VALERIAN şi MARIA	Anastasia, Stefan
cu fii ADRIAN, IULIAN	Octav, Elisabeta
ANDREEA [illegible]	Elena, Elena
RADA cu fii şi nepoţi	Vorca, Maria
MARIA cu fam.	Nicolae, Emilia
CRISTINA cu fam.	Elena, Dinu
SOFICA cu fii şi nepoţi	Paulina, Ilarion
ELENA [illegible]	Dumitru
BOGDAN şi OANA cu fii	Florea, Ioan
ANETA, VASILE cu fii	Costin şi Ana
IULIANA cu fii	Ilie, Alexandru
MARIANA cu fii	Vasica, Aneta
	Ioana, Aneta
	Toader

Imaginile supra sunt două pomelnice scanate, scrise de către două femei credincioase din parohia noastră şi acestea au fost aduse, împreună cu o lumânare aprinsă, la uşa din dreapta a Sfântului altar, pentru ca cei scrişi pe ele să fie pomeniţi la Cinstitele Daruri sau *la Sfânta Liturghie*, după cum scrie în susul lor.

Pomelnic de la *pomenire*, de la *a pomeni*, de la *a-ţi aminti de cineva* sau *de mai mulţi la un loc*, de la a-i purta pe fraţii tăi într-o continuă rugăciune.

Pomelnicului e forma curentă de recunoştinţă ortodoxă faţă de oamenii pe care i-am întâlnit în viaţa noastră şi acum sunt vii sau adormiţi / morţi.

Din punct de vedere practic, pomelnicul este transpunerea în act a rugăciunii de *veşnică pomenire*, de veşnică amintire / prezenţă a lor în faţa lui Dumnezeu.

Prin acest act liturgic spunem că toţi cei vii şi adormiţi sunt ai lui Dumnezeu, sunt creaţia Sa şi rugăm pe Prea Sfânta Treime, pe Dumnezeul nostru treimic, ca fiecare dintre cei pe care nu-i uităm noi…să fie mereu cu Sine, în comuniune cu Sine.

Pomelnicul e, din acest punct de vedere, dovada vigilenţei noastre liturgice, a continuei noastre suspinări pentru viaţa lumii şi a stării personale de rugăciune perpetuă.

Dacă *nu uităm* înseamnă că *suntem atenţi*. Şi dacă suntem atenţi din punct de vedere liturgic înseamnă că suntem în rugăciune continuă pentru întreaga umanitate şi pentru întreaga creaţie.

Observăm că pomelnicul este o formă concisă de *neuitare*. Cei vii sunt împreună…cei morţi aşijderea. Şi, în primul rând, apar de obicei preoţii slujitori, duhovnicii credincioşilor iar, dacă oamenii, care scriu pomelnice sunt mai credincioşi, mai sporiţi, apar în prim-plan patriarhul şi episcopul locului, alături de duhovnicii lor şi de oamenii speciali pe care i-au întâlnit în viaţa aceasta şi, în special, familia lor şi ei înşişi.

Pomelnicele aduse de către noi spre exemplificare au această marcă: apar pe ele, în prim-plan, patriarhul şi episcopul locului [P1] sau duhovnicul şi stareţa mănăstirii de care credincioasa noastră se simte legată [P2].

Prima dată apar ierarhii sau monahii şi apoi preoţii de mir şi credincioşii de mir. Şi se observă, că cei adormiţi au o cruce de-a supra lor, pentru ca să arate că au murit în credinţa ortodoxă, în dreapta credință.

Pe pomelnic apar numele de Botez ale credincioşilor sau numele de călugărie. Dacă e vorba de episcop, preot de mănăstire sau de enorie sau monahi / monahii se specifică acest lucru, ca o introducere la numele lor.

Credincioşii mireni nu sunt trecuţi cu meseria lor seculară…ci sunt trecuţi numai cu numele lor. Pomelnicul e o înşiruire de nume, pe care le ştie Dumnezeu şi care sunt aduse la preoţii slujitori pentru *pomenire*, pentru *neuitare*.

Pe pomelnic nu sunt trecuţi oameni fictivi, ci oameni reali, oameni de care ne leagă multe lucruri. Numele lor sunt scrise citeţ, lizibil cel mai adesea, pentru ca preoţii să înţeleagă ce s-a scris pe pomelnice.

De multe ori se mai trec şi lucruri care ţin de starea de sănătate sau de modul cum au murit cei de pe pomelnic. După trecerea numelor, apar în unele pomelnice scurte rugăciuni, create

ad-hoc, care exprimă starea de aşteptare a credincioşilor care le întocmesc.

Credincioşii noştri îi ştiu pe cei de pe pomelnic pe de rost. Când îi scriu *îi trec*, de fapt, *în revistă*. Sunt binefăcătorii lor, sunt părinţii lor, socrii, cumnaţii, rudele, copiii, nepoţii, duhovnicii, sunt oameni de care se simt legaţi şi în viaţa aceasta şi după moarte.

Tocmai de aceea pomelnicul e un act liturgic, pentru că e o rugăciune atentă, iubitoare pentru alţii şi pentru tine.

Cele mai desăvârşite pomelnice sunt cele care se termină în pomenirea întregii creaţii. Sunt nume, zeci, sute de nume pe pomelnice. Ajungem să pomenim cu miile la o slujbă solemnă…

Şi de multe ori ne traversează o cutremurare sfântă, pentru că ştim că aceste nume, aceşti oameni sunt în faţa ochilor lui Dumnezeu şi noi nu facem decât să ne sensibilizăm, să ne aprindem de atenţie, de dragoste, de neuitare pentru mântuirea tuturor.

Şi aceasta e marea teologie a pomelnicului: că ne ţine în comuniune reală pe unii cu alţii. Noi avem pomelnice cu marile personalităţi ale românilor, vii şi adormiţi, cu sutele şi când ne rugăm pentru cei de pe ele, ne simţim în comuniune cu trecutul, cu prezentul dar şi cu viitorul României şi al întregii lumi.

Pentru că ne rugăm nu numai pentru cei adormiţi sau pentru cei de acum, ci şi pentru cei care se vor naşte. Nu există pe pomelnicele noastre şi o prescripţie pentru viitor…pentru că noi pomenim, aşa cum am spus, numai persoane deja existente, care trăiesc sau au trăit şi nu *persoane ipotetice*.

Însă *duhul* pomelnicului cuprinde şi pe oamenii viitorului, pentru că el vorbeşte despre un trecut şi despre un prezent, pe care îl vrea neuitabil la Dumnezeu.

Iar dacă noi nu vrem să fie uitaţi niciunul de până acum…nu mergem spre viitor cu toate pânzele sus? Ba da! Dumnezeu e Dumnezeul viilor, al tuturor timpurilor şi de aceea pomelnicul nu alunecă în ficţional, ci e sută la sută realist. Realismul pomelnicului e realismul divino-uman al Bisericii.

În Biserică, toate lucrurile sunt *reale* şi nu *aparente*. Însă acest real al Bisericii nu e niciodată numai *uman* sau numai *dumnezeiesc* ci e *divino-uman* în acelaşi timp.

De aceea noi Îl rugăm pe Dumnezeu ca să aşeze pe cei adormiţi cu Sfinţii, care din veac, din toate veacurile adică, i-au plăcut Lui şi să-i ajute, spre mântuire, pe cei vii.

Mântuirea e realitatea preafericită personală pe care o trăiesc oamenii, care primesc, după moartea lor, de la Dumnezeu, situarea lor împreună, în comuniune cu Sfinţii, în veşnicia lui Dumnezeu.

Dar e o realitate care apare în om încă de acum, din viaţa aceasta şi nu apare *deodată*, după moarte. *Mântuirea* sau *sfinţirea* oamenilor e *o creştere graduală* în simţirea şi trăirea harului lui Dumnezeu, a comuniunii cu Dumnezeul treimic.

Şi e o realitate, care apare în comuniune şi se fundamentează pe comuniunea cu Dumnezeu şi cu semenii. Iar pomelnicul nu face altceva decât să ilustreze, la nivel obiectual, această stare de continuă comuniune cu Dumnezeu şi cu întreaga Biserică, deopotrivă, a fiecăruia dintre noi.

Primim pomelnice cu diverşi oameni…Şi observăm la un moment dat, că unele persoane pomenesc aceeaşi persoană sau mai multe, poate, fără să ştie acest lucru. Asta înseamnă că aceeaşi persoană e în rugăciunea multora. Şi e în rugăciunea multora, pentru că persoana pomenită de către mai mulţi a încântat cu viaţa ei pe mulţi oameni.

Şi aşa se formează şi există o reţea de rugăciune tainică între credincioşii Bisericii noaste, care înglobează mereu alte şi alte nume / persoane. Rugăciunea e linkul care ne uneşte pe unii de alţii. Aflăm de la unii despre alţii. Ne pătrundem de durerea sau de bucuria altora.

Şi astfel ajungem să ne cunoaştem reciproc, să ne ajutăm reciproc, să ne purtăm de grijă reciproc. Iar pomelnicul arată, la propriu, că această comuniune în Duh există şi se manifestă în mod plenar la fiecare slujbă a noastră unde se fac pomeniri / reamintiri.

Nu ştiu câţi dintre cei care citesc acum aceste rânduri ştiu că există o reţea sfântă de rugăciune şi de bune intenţii între credincioşii ortodocşi, prin care se fac multe lucruri minunate.

Noi aflăm de cineva în suferinţă, în durere, care are nevoie de bani, de un ajutor sau de un zâmbet…Şi atunci îl sunăm pe altcineva, din apropierea acestuia, îi dăm un mesaj, ne rugăm de acela pentru ca să vină, aşa, ca din senin, la cel care are nevoie de el şi să se manifeste ca unul propriu iubirii, comuniunii.

O reţea *secretă,* tainică, de multă atenție a comuniunii frăţeşti şi nu *a serviciilor secrete*! O reţea a bunei voiri, care vrea să aducă bucurie în inima altora. Şi, de ea ne facem vrednici numai, dacă nu căutăm scopuri nefaste, ci căutăm binele dezinteresat al aproapelui.

Însă pomelnicul ne mai salvează de la ceva şi anume: de la extrema spiritualistă a rugăciunii şi a vieţii ortodoxe. Rugăciunea nu trebuie să fie numai cuvânt plin de iubire, care să aibă, în mod exclusiv, atingere duhovnicească cu celălalt, dar nu şi trupească, fizică.

Prin faptul că aducem pomelnic şi prinoase la slujbă, că venim la slujbă, că dam o milostenie, că ne închinăm la sfintele

icoane sau la sfintele moaşte nu rămânem numai închişi în noi, ci avem o deschidere reală şi către alţii.

Iar rugăciunea de acasă, pentru alţii, dorirea mântuirii pentru toţi, ne face proprii sinaxei, adunării la Biserică, unde ne rugăm împreună cu o parte din cei pe care îi avem în rugăciunile noastre.

Şi aici salutăm pe fiecare în parte sau…suntem conştienţi de faptul că fiecare în parte ne vede, e conştient de prezenţa noastră.

Aşadar geneza pomelnicului nu se vede, e tainică, e în adâncul inimii noastre. Însă numele de pe hârtie, lumânarea şi banii, ca jertfe concrete pentru alţii se văd şi astfel se îmbină *nevăzutul* şi *văzutul* rugăciunii liturgice. La fel se îmbină, în fiecare rugăciune publică, *văzutul* cu *nevăzutul* slujbei şi al vieţii oamenilor.

Chiar dacă noi nu ştim cine sunt cei de pe pomelnic sau nu îi cunoaştem pe toţi, dacă suntem exersaţi în rugăciunea pentru toţi ca pentru noi înşine, atunci ne rugăm pentru fiecare ca pentru noi înşine.

Cum ne rugăm pentru noi, ne rugăm şi pentru alţii, pentru toţi. Pentru că porunca Domnului, după cum ştim, e aceea să facem altora, să ne comportăm faţă de alţii, cum ne-ar plăcea şi nouă să se comporte alţii vizavi de noi.

În concluzie, pomelnicul este o mărturisire comprimată despre nevăzutul şi văzutul vieţii noastre liturgice. Arătăm, prin el, că suntem în rugăciune pentru mulţi, că suntem în continuă atenţie şi că vrem să introducem în această atenţie şi pe alţii, ca să devină oameni ai rugăciunii şi ai comuniunii.

Şi dacă atenţia şi neuitarea sunt la un loc în pomelnic, atunci sunt la un loc şi în viaţa noastră cotidiană şi astfel relaţiile dintre noi sunt suple, speciale, duhovniceşti.

Când toată lumea dansează pe ritmuri de clopot

Un titlu pesimist ?!…De ce ar fi unul pesimist, atâta timp cât e real?!!! Pentru ce ne-ar întrista realitatea, când nu avem alta?! Da, realitatea e că fiecare dansăm spre moarte…şi că moartea e *în derulare* şi nu *la capătul drumului*.

La capătul drumului, moartea, e *o sărire în viaţă*. Până acolo moartea e moarte…pentru că degradează, schilodeşte, ne trage spre pământ…

În momentul morţii însă moartea nu mai e *moarte*…ci *viaţă*, o altfel de viaţă, la alţi parametri dar e *viaţă* şi nu *neant*, este *existenţă* şi nu *desfiinţare totală de existenţă*.

Clopotele, pentru ortodocşi, au un glas profetic: ele anunţă mereu două lucruri deloc antagonice.

În primul rând, ele vestec că oamenii mor, mor cu toţii…iar, în al doilea rând, ele vestesc că oamenii trăiesc veşnic, pentru că moartea ca moarte chinuită, ca Iad, nu mai există pentru fiii Bisericii…ci pentru ei *moartea* e *moarte spre viaţă veşnică*.

Ioan 5:24

'Αμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων
καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με
ἔχει ζωὴν αἰώνιον
καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται,
ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν.

După cum se vede, In. 5, 24 ne confirmă adevărul mărturisit de către clopotele Bisericilor noastre. În acest loc scriptural, Domnul ne garantează *moartea* ca *viaţă veşnică*.

El ne spune aici: „Amin, amin zic vouă, că cel care ascultă cuvântul Meu şi crede în Cel care M-a trimis are viaţă veşnică şi la judecată nu va veni, căci s-a mutat din moarte în viaţă”.

Şi aceasta nu înseamnă că cei Sfinţi nu mai vin la judecata Domnului – căci judecata e pentru toţi – numai că judecata Sa nu-i pedepseşte, ci constată că ei sunt plini de viaţă veşnică, de lumină dumnezeiască, pentru că, încă de aici, ei s-au mutat de la *moartea păcatului* la *învierea spre viaţă* pe care ne-o dă viaţa sfântă.

Judecata e bucurie pentru cei care toată viaţa lor a însemnat comuniune vie cu Dumnezeu.

Nu mai vin la judecată pentru că s-au judecat pe ei înşişi. Nu mai vin la judecată ca oameni înfricoşaţi de veşnicia lor ci ca oameni plini de bucuria veşniciei. Pentru că versetul acesta vorbeşte despre ascultare, credinţă şi faptă, adică despre viaţa sfântă care moşteneşte viaţa veşnică.

Pentru că nu poţi să asculţi şi apoi să crezi, ci crezi pe măsură ce asculţi şi asculţi pe măsură ce crezi. Şi nu poţi să asculţi cuvântul lui Dumnezeu, în care crezi din ce în ce mai mult, dacă nu îl împlineşti în viaţa ta, adică, dacă el nu devine viaţa ta zilnică.

Credinţa ta devine faptă, devine transparentă prin faptele tale zilnice şi acestea te rezidesc într-o fiinţă nouă, duhovnicească, care nu mai trăieşte cu gânduri mici, reducţioniste, ci se hrăneşte din cuvintele veşnice ale lui Dumnezeu.

Ce spun însă clopotele celor care trăiesc în ritmurile veşniciei? Le cântă *un cântec ferice*.

Clopotele anunţă, pentru noi, bucuria de a fi cu Dumnezeu, pentru că trăim „întru învierea vieţii" [In. 5, 29], într-o continuă sporire a harului şi a bucuriei dumnezeieşti în persoana noastră, ca o consecinţă a comuniunii noastre reale cu Prea Sfânta Treime.

Nu ne întristează, aşadar, clopotele! Inima ne dansează pe ritmurile tânguitor bucuroase ale clopotelor, pentru că acelaşi ritm îl trăieşte şi inima noastră.

Inima ortodoxă este o inimă paradoxală. Inima noastră e când o tânguire bucuroasă, când o tristeţe veselă, când un ţipăt treaz, când o milostivire îngăduitoare, când o judecată atentă.

O astfel de inimă e neînţeleasă – da, ştim asta; o simţim tot timpul – pentru că nu e o inimă a extremelor ci una, care îmbină extremele simţirii, ale gândului, ale cugetării într-un centru de echilibru, de eleganţă, de atenţie.

Acolo unde nu este atenţie, eleganţă şi echilibru e semn că inima nu învaţă mereu viaţa spre viaţă ci e într-un continuu regres.

Cuvintele citate de către noi în acest articol, după cum ştiţi, sunt din Evanghelia înmormântării şi a parastasului. Dacă am vorbit despre clopot şi despre ritmul dangătelor lui de aceea am folosit şi aceste citaţii. Însă ele vorbesc despre *bucurie* la înmormântare şi nu despre *o stare de dezolare*, de o adâncă şi incurabilă tristeţe.

Biserica lui Dumnezeu, Biserica Ortodoxă trăieşte în ritmurile bucuriei şi ale veşniciei şi ei îi este străină dezolarea, deznădejdea, implacabilul. Adesea creştinii noştri ne întreabă despre mântuirea celor adormiţi ai lor şi noi le vorbim despre nădejde şi nu despre implacabil.

La Dumnezeu totul e cu putinţă şi totul e paradoxal şi nu liniar. La Dumnezeu contrariile exprimă prea plinul vieţii şi nu un minus de existenţă. Tocmai de aceea postul nostru e plin de dulceaţă, nevoinţa noastră e plină de bucurie, bucuria noastră e plină de adevăr, nădejdea noastră e plină de trăirea de pe acum în Împărăţia lui Dumnezeu.

Totul e bucuros la noi, numai că nimic nu e uşor. Ca să devii al lui Dumnezeu din ce în ce mai mult nu e uşor şi e o minciună dacă simplifici, în faţa cuiva, viaţa ortodoxă şi o prezinţi numai ca pe o prăjitură, care nu necesită preparare îndelungă.

Însă e tot la fel de neacceptat faptul, ca să duci atenţia până la cote patologice şi să te temi de orice, în loc să te bucuri de realaţia cu Domnul şi cu fraţii tăi, singura, de altfel, care rezolvă denerezolvabilele.

Îmi place să ascult clopotele bătând pentru că propovăduiesc o lecţie gravă de viaţă, care îmbină durerea şi fericirea, lupta şi pacea, viaţa şi moartea.

Eu însumi sunt un clopot, care îmi ascult mereu dangătul în ritmul inimii. Şi dumneavoastră, fiecare în parte, sunteţi un clopot. Suntem clopote, care trebuie să ne luăm în serios dansul nostru.

Tovarăşe director…vă rog! Lăsaţi-mă să fac eu infarct în locul dv!

Acest copil minunat e, din păcate, o expresie a foamei, care bântuie în țările sărace ale lumii.

Ipocrizia atinge cote inexprimabile când devine o *virtute*. Era gata să moară pentru *tovarăşu' director* numai pentru că *tovarăşu' director* era atunci în funcţie. Dacă nu mai e în funcţie…*tovarăşu' director* devine…*un prost*, *o haimana*, *ăla*, *un nimeni*…

Şi când eşti singur, destituit, când te întâlneşti cu *adevăratul tine din alţii*, atunci înţelegi ce venin are în ea duplicitatea, ipocrizia, impostura.

Am asistat şi aţi asistat, desigur, la decadenţe dureroase…fără să vreau / să vrem. Pierderea funcţiei l-a transformat pe om într-o epavă, deşi, până mai ieri, era *tartorul*, era *tăietorul de capete*, cel care era *viaţa oamenilor* din subordinea sa.

Cel care a crezut în *veşnicia* funcţiei în care a fost pus şi, mai ales, cel care a crezut că e înconjurat *numai de prieteni* suferă un şoc de proporţii.

Ochii care, până mai ieri, erau docili, acum au arcuiri înfumurate, revanşarde, obscene.

Adevărul se spune pe faţă.

Adevărul e dureros, când e spus bădăran. Mă refer la răutatea spusă cu cuvinte de neam prost.

Celui destituit, fostului *tovarăş director*, fostul subaltern bădăran ţine să îi spună tot oful.

Şi îi spune: *veneai la muncă puţind a transpiraţie*; *credeai că eşti tu mare sculă pe basculă*; *vezi ce prost ai ajuns?!*; *nimeni nu se mai uită la tine* etc.

Nu contează dacă e ridicol…El ţine să îi acutizeze durerea, pentru că se bucură, ca un adevărat sadic, că poate să îl facă să sufere pe fostul director.

Prostul are un tupeu de la groapa de gunoi: când spune ceva, cuvintele sale sunt este o expresie a urâciunii pe care o are în suflet. El nu numai că *spune*, ci *se și spune*. Îşi spune mizeria din suflet cu duiumul.

Tocmai de aceea, lipsa de măsură în durere devine nesimţire sau bădărănie.

*

Pui de vipere

γεννήματα ἐχιδνῶν

În Noul Testament apare de 4 ori sintagma: „pui de vipere" [Mt. 3, 7; 12, 34; 23, 33 şi Lc. 3, 7].

La Mt. 3, 7, Sfântul Ioan Botezătorul le-o spune fariseilor şi saducheilor, adică unor oameni cu o brumă / cu un strat subţire de cunoaştere dar duplicitari şi răi, răzbunători, dacă sunt contrazişi sau arătaţi de proşti.

Văzând că mulţi farisei şi saduchei vin către el, Ioan le reaminteşte de μελλούσης ὀργῆς [*mellusis orghis*], adică despre *mânia / răzbunarea / judecata ce va să vină*.

Cine credeţi, că vă va putea scăpa de mânia lui Dumnezeu? De ce credeţi, că veţi avea câştig de cauză cu duplicitatea voastră plină de răutate?

Domnul, în conflict cu fariseii [Mt. 12, 24], îi numeşte pe aceştia tot…*pui de vipere* la Mt. 12, 34. Deopotrivă: pentru *răutate* şi *ipocrizie*.

Aveau o răutate deghizată-n floare. Tocmai de aceea Domnul le spune acestor nesimţiţi aroganţi, că nu pot grăi cele bune cu adevărat atâta timp, cât sunt un fluviu de răutate. *Cele bune* / *agata* [gr.] nu pot fi spuse dacă suntem *răi* / *poniri* [gr.].

Cuvintele de bunătate, de milostivire, cuvintele duhovniceşti ies din inimi bune şi nu din inimi perverse, care spun sau fac lucruri pentru ca să primească bani sau pentru ca să fie promovaţi undeva mai sus.

Bunătatea nu poate fi rea şi nici meschină. Bunătatea nu poate fi profitoare.

Şi Domnul foloseşte aceleaşi cuvinte ca şi Sfântul Ioan pentru ca să arate că propovăduieşte aceleaşi adevăruri, pentru că Ioan venea de la Dumnezeu şi nu vorbea de la sine, nu era un profet mincinos.

La Mt. 23, 33, tot Domnul, într-o polemică cu grămăticii / cărturarii şi fariseii [Mt. 23, 25], îi numeşte pe aceştia *ofis/ şerpi* şi *pui de vipere* şi, ca şi Ioan, le vorbeşte despre judecata / pedeapsa gheenei [*τῆς κρίσεως τῆς γεέννης* / *tis criseos tis gheennis*] care o să vină peste ei.

La Lc. 3, 7 are cuvântul Ioan Botezătorul vorbindu-le tot despre mânia / judecata viitoare a lui Dumnezeu faţă de cei duplicitari şi răi.

De două ori Ioan, de două ori Domnul rostesc în Evanghelii adevăruri crude, de nesuportat pentru intelectualii evrei duplicitari.

Din punct de vedere al etichetei sociale sau a falsităţii mascate, ceea ce face Ioan şi Domnul aici sunt adevărate *acte de impoliteţe*. Cum şi-au permis să ne atace pe noi, intelectualii religioşi ai poporului lui Dumnezeu?! Cum au îndrăznit?!!

Adevărul de nesuportat e o îndrăzneală enormă.

Însă, din punctul de vedere al vieţii evlavioase ceea ce au făcut Ioan şi Domnul sunt *acte normale*, de adâncă milostivire pentru semeni, pentru că le-a readus aminte de judecata necruţătoare / răzbunătoare a lui Dumnezeu.

Iar dacă, pe oameni, mai mult sau mai puţin, îi duci cu preşul, pe Dumnezeu nu poţi să Îl mitui nicidecum. Dumnezeu nu Se lasă minţit pe faţă de către om, oricare ar fi acesta.

*

Ipocrizia este întotdeauna o poveste frumoasă dar lipsită de adevăr. Este *ipo + crisis = cu judecată*. Când te *pre + faci*, atunci, în mod *de + liberat*, adică *cu judecată*, accepţi să joci un rol, care nu te *re + prezintă* şi să spui o poveste, care e o pură *ficţional + itate*.

Şi tu, şi povestea ta, sunteţi de domeniul imaginaţiei.

Vedeta se naşte *din vedere*. Cu cât o vezi mai mult cu atât crezi că o înţelegi, că o ştii, dar ea nu spune, mai niciodată, ceva esenţial despre sine. Ea joacă un rol. Acum e balerină, acum e vedetă porno, acum e cântăreaţă de muzică pop, acum e actriţă, politician, om responsabil.

Şi *el* şi *ea* joacă un rol. Ipocrizia e tocmai acest rol de *băiat bun* sau de *fată descurcăreaţă*. Pragmatismul imagologic şterge din vizor viaţa interioară, unde colcăie sadismul puiului de viperă, decadenţa.

Dacă un om duhovnicesc, care se luptă toată viaţa cu păcatul nu e fără de păcat…cât de *decent*, de *bun* şi de *iubitor* e un om, care întreţine patima în el *de la tinereţe şi pân' la bătrâneţe*?

De aceea, Domnul, când vorbea de noi ca despre un *potir* [Lc. 11, 39], care trebuie spălat pe dinăuntru, se referea la evacuarea răutăţii din suflet, a răutăţii pe care nu trebuie să *o mascăm* ci să *o deversăm* din noi.

Am trecut cu o săptămână în urmă prin faţa blocului unde a existat panoul *chiloţilor roşi* ai Mihaelei Rădulescu, despre care ne-am pronunţat la timpul cuvenit.

Şi, privind blocul, fără panou pe el, mi-am dat seama de ce fusese *atât de mare*… Pentru că vreo două-trei etaje nu mai sunt locuibile, unele apartamente nu mai au nici giurgiuvele şi el masca urâţenia blocului, pe care fusese pus şi, probabil, a fost un mijloc de venit pentru cei câţiva locatari ai săi.

El masca…o realitate dură: sărăcia.

Regimul comunist masca sărăcia şi bolile României. Regimul actual e într-o continuă campanie de fotoşopare a realităţii, de retuşări a imaginii vii, penetrante a României.

La noi nimeni nu greşeşte, totul e frumos, avem de toate, nu există corupţie, nu există deficienţe în sistem…totul e ţuţ.

Numai că, din străfundurile seninătăţii cu care ne ascundem mizeria, mizeria exală un miros pătrunzător: mirosul de rozătoare moartă, peste care tinerii băutori de bere au urinat din destul, pentru că nu există veceuri publice.

*

Totul e frumos de mirositor.

Puii de viperă, puii de canalie, puii de ornitorinci, puii de sconcşi sunt fraţi. Îşi dau mâna…şi îţi fac cu mâna. Zâmbesc cu agere şi puturoase reţineri. Rânjesc mânzeşte.

– Nu aţi găsit altă rimă...nu?!

– Tovarăşe director, vă rog frumos...Lăsaţi-mă pe mine să fac infarct în locul dv! Dv. sunteţi un om de care are nevoie întreaga lume...pe când eu sunt un nimeni. Lăsaţi-mă să mor, ca un prost, pentru dv. Lăsaţi-mă să mor fericit...pentru că nu vă mai văd.

*

Cea mai corectă definiţie a *fabulei* este…*bate şaua ca să priceapă iapa*. Fabula e subversivă…

Acum vreo 10 ani şi ceva, ca Profesor de Religie, am făcut, la sfârşit de an un spectacol cu unii dintre elevii mei…spectacol pentru care am scris un volum de fabule.

Le-am scris pe calapodul personalităţii lor, i-am învăţat cum trebuie rostite, cum trebuie mimate, cum trebuie să ai o falsă gravitate, atunci când le rosteşti…şi, din acest motiv, părinţii, profesorii, chiar şi directorul [deşi nu-i stătea în caracter] au fost entuziasmaţi la culme de ceea ce a ieşit, chiar dacă fabulele mele loveau în dreapta…şi în stânga…

Copiii nu au spus că *sunt creaţia mea*. La final, directorul, satisfăcut de faptul că elevii săi au spus nişte poezii / fabule sau ce-or mai fi *dintr-un mare poet cunoscut* mi-a spus să iau aminte [mă considera un om...*nemaleabil*] la ce a spus poetul în fabulă, citându-mi, din memorie, un vers, care…*fusese scris* pentru dumnealui.

Dacă aş fi spus că sunt *ale mele*…*ar fi fost proaste*. Dacă i-aş fi spus că în acea fabulă era ironizat *chiar dumnealui*…s-ar fi întâmplat…multe *neprevăzuturi*.

Aşa însă, m-am bucurat că poetul *cunoscut de necunoscut* spusese adevărul şi, în esenţă, fusese felicitat pentru acest lucru…pentru că *literatura ridică adevărul la conştiinţa omului*.

Şi atunci mi-am dat seama că *fabula*, adică literatura, scrisul, predica, tratatul teologic sunt o binecuvântată ţipare a lui *pui de vipere*, care nu pune accentul pe macularea omului ci…pe ceea ce trebuie să devină omul, dacă ia aminte la avertisment.

Avertismentele lui Dumnezeu sunt în derulare. Pedeapsa, în mod virtual, planează asupra tuturora. Numai că, dacă crezi avertizările şi îţi sfinţeşti viaţa ele nu mai sunt baubauri, care te cocoşează de frică, ci sunt o continuă experiere a realei frici de Dumnezeu, căreia *îi e frică* să nu iasă din comuniunea cu El.

Întreaga Tradiţie a Bisericii e un avertisment continuu la echilibru şi la răbdare. Fabula ironizează un defect, o stare de lucruri, decadenţa umană pentru ca să îndrepte. Invectivele Domnului, ca şi ale Sfinţilor Lui, sunt spre trezire, spre luminare, spre mântuire.

A le desconsidera înseamnă *să cazi din lac în puţ*. Însă, *a le supralicita* înseamnă *să dictezi tu însuţi* şi *nu Dumnezeu*, când se petrece un anume lucru. Însă avertizările *pregătesc* şi nu *indică* ceea ce va face Dumnezeu.

Ceea ce va face Dumnezeu cu această lume e o frumuseţe fără seamăn. Eshatologia Bisericii are maximum de pozitivitate.

Dacă la Hollywood *sfârşitul lumii* e un şir, parcă nesfârşit, de efecte speciale catastrofice, în schimb, *transfigurarea lumii* pe care o propovăduieşte Biserica e o copleşitoare încântare dumnezeiască, care împlineşte toate aspiraţiile noastre după bunătate, frumuseţe, desăvârşire.

Accentul în Ortodoxie nu cade pe semnele prevestitoare ale venirii Domnului, pe antihrişti, pe 666, pe *Biserica se năruie*…ci pe împlinirea dorului de Dumnezeu al întregii creaţii, al întregului cosmos şi al întregii umanităţi şi pe venirea Celui Preadorit.

Ortodoxia autentică trăieşte în dinamica iubire nebună pentru Dumnezeu, fără saţiu, mai presus de orice înţelegere şi exprimare.

Biserica e plină de dor pentru Mirele Bisericii, spre Care aleargă… Biserica nu priveşte la spini, la chinuri, la draci bălţaţi, la închisori, la cipuri care îţi violează intimitatea, la impostori, ipocriţi, şarlatani sau antihrişti ci la…Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, Care vine să-i judece pe toţi cu dreptate şi să introducă creaţia în veşnicie.

*

Fabula vizează, ca şi Evanghelia, *pe om*. Omul trebuie să se schimbe, să trăiască în ritmurile iubirii fără saţiu pentru Dumnezeu şi pentru aproapele.

Dacă omul se schimbă…nu mai vrea să facă infarct, în mod ipocrit, în locul lu' tovarăşu' director, ci vorbeşte atent, cu atenţie, alegând cuvintele…

Cei care erau *pui de vipere*, astăzi / simeron, pot fi *fiii lui Dumnezeu după har*. Ca *să fii* trebuie *să vrei*…

Da, e complicat de simplu!…

Chiar dacă te simţi prost zâmbeşte tot timpul!

Conştiinţa are întotdeauna recul. Reculul ei este ca apa pe care vrei să o arunci pe geam, în marea viteză a trenului şi ea ţi se proiectează pe faţă.

Poţi să fii orice, poţi să fii şi ceea ce nu eşti şi ceea ce nu trebuie să fii, poţi să îţi faci transplant de creier, de sex, de cont în bancă…conştiinţa va fi întotdeauna acea luciditate care te stresează, acela glas, care îţi aminteşte scadenţa, care te stresează în continuu.

Conştiinţa îţi aminteşte că eşti om, om păcătos şi că, într-o zi, într-un ceas, pe care nu ţi-l alegi şi nu-l cam vrei…trebuie să dai socoteală Dreptului Judecător, lui Dumnezeu, pentru faptele tale.

*

Faptele Apostolilor 24, 16

ἐν τούτῳ
καὶ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνείδησιν
ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν
καὶ τοὺς ἀνθρώπους διὰ παντός

În NT apare *sinidisin* [gr.] / *conştiinţă* pentru prima dată în cuvântarea Sfântului Pavel de la F. Ap. 24, 16:

„Întru aceasta [întru nădejdea învierii morţilor despre care vorbeşte la v. 15] şi eu mă silesc / mă strădui să am o conştiinţă neîntinată, întru toate, înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor”.

Pavel leagă funcţionarea dreaptă a conştiinţei umane de *nădejde* şi de *înviere*, adică de credinţa în Dumnezeu şi de comuniunea cu El.

Pentru că are nădejde în Dumnezeu că va învia şi pe *dicheon* şi pe *adicon*/ şi pe drepţi şi pe nedrepţi şi, implicit, că fiecare va fi judecat după faptele sale, de aceea el se străduie / se sileşte pe sine / se luptă cu sine tot timpul / se struneşte pe sine, pentru ca să aibă conştiinţă neîntinată, care să nu-l mustre.

Tocmai pentru că faptele au recul, au finalitate veşnică, de aceea Pavel se străduie să fie *fără pată* într-o *lume coruptă*.

Conştiinţa teologico-morală a ortodoxului reprezintă atenţia neîntreruptă la împlinirea tuturor dogmelor, canoanelor, legiuirilor bisericeşti şi statale…pentru că Pavel se raportează şi la Dumnezeu şi la oameni în acelaşi timp.

Dacă vrei să împlineşti numai legile bisericeşti şi eşti indiferent faţă de societate, dar trăieşti în societate eşti fanatic religios. Dacă faci abstracţie de viaţa bisericească şi consideri că omul nu are doruri şi necesităţi duhovniceşti personale de împlinit eşti un om secularizat, un om care ţi-ai tăiat legăturile cu credinţa şi cu trecutul naţiei române, dacă ne referim în mod particularizat.

Şi Pavel foloseşte pe *dia pantos*, pe *întru toate* lucrurile şi cu toate ocaziile, pentru a ne arăta că oricând, în orice loc şi timp, el se gândea la *cum să fie propriu* înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor.

Chiar dacă nu erau oameni în jurul lui Pavel, acesta se silea să se comporte în aşa fel, încât niciodată să nu fie arătat ca un impostor, ca un farsor, care *una spune* şi *alta face*.

Însă Pavel vorbeşte smerit despre sine. Dumnezeiescul Pavel spune că *se sileşte pe sine*…şi ne dă să înţelegem, că nu reuşea tot timpul acest lucru.

Însă nu considera păcatul / greşeala *un mod de a fi*. Tocmai de aceea el privea mereu la *ceea ce trebuia să facă*: la *a fi propriu* lui Dumnezeu şi oamenilor.

*

Populismul vorbeşte despre oameni şi despre viaţa lor dar nu în faţa lor sau în casa lor…ci de la tribună.

Vorbeşte de departe…despre lucruri, care nu au de-a face cu oamenii reali sau nu au de-a face cu bugetul ţării ca atare.

Fanatismul religios vorbeşte despre intoleranţa faţă de alte opinii sau crezuri religioase până la diluarea elementului religios în detrimentul unor interese nereligioase.

*

Dar, dacă Pavel vorbea de *conştiinţă neîntinată* şi o vedea numai în context religios…atunci *conştiinţa întinată*, maltratată continuu de către noi e aceea în care păcatul e considerat o *normalitate*.

Pentru Pavel păcatul era o anormalitate, un lucru nefiresc, pângăritor. Era o aberaţie în ontologia sa.

Ontologia ortodoxă, firescul omului în Biserică e viaţa după conştiinţă, e o funcţionare continuă a omului întru virtute, care socoteşte păcatul un atentat la adresa sa.

Însă, după cum am văzut, Pavel îşi situează conştiinţa între cer şi pământ, pentru că doreşte să placă şi lui Dumnezeu şi oamenilor, trăind potrivit conştiinţei sale întru Duhul Sfânt.

*

Con + ştiinţă = împreună ştiinţă. Conştiinţa noastră ne indică faptul că am călcat ceva cu bună ştiinţă, intenţionat.

Nelămuririle interioare, haosul interior apare atunci, când nu îţi asculţi conştiinţa, când abuzezi de trupul şi mintea ta într-un mod impropriu lor.

De aceea, în momentele de nelămurire sufletească trebuie să ne afundăm în rugăciune şi să cerem să fim spovediţi. Mărturisirea păcatelor şi discuţia deschisă cu oameni, care sunt atenţi la liniştea noastră interioară ne limpezesc mintea şi inima.

*

E un om fără conştiinţă…De ce? Păcătuieşte fără omenie. Nu îi pasă de ceilalţi. Face tot posibilul ca să te simţi prost în compania lui sau în perimetrul lui.

Şi, de multe ori, trebuie să zâmbeşti şi când te simţi prost, şi când te simţi minimalizat, şi când te simţi abuzat sentimental. În faţa lui nu contezi…însă trebuie să iei aminte la conştiinţa ta. Zâmbetul face parte din conştiinţa ta, care dezamorsează situaţia.

Trebuie să surâzi, să zâmbeşti, să râzi…dar, în acelaşi timp, să nu îţi pătezi conştiinţa!

Cuvântul *hulă* vine din slavonescul *hula* şi înseamnă *ocară, injurie, ponegrire, calomnie, blasfemie*.

Iar în *Vinerea Mare* noi sărbătorim, de fapt, „sfintele şi mântuitoarele şi înfricoşătoarele Patimi ale Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos: scuipările, lovirile peste faţă, palmele, insultele, batjocurile, haina de porfiră, trestia, buretele, oţetul, piroanele, suliţa, şi înainte de toate, crucea şi moartea, pe care le-a primit de bunăvoie pentru noi"[74].

Iar *hula* nu e numai *cuvânt,* ci şi *faptă* în cadrul iconomiei mântuirii. Pentru că făptura a îndrăznit, în mod incalificabil, să Îl insulte, să Îl lovească, să Îl tortureze pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, pe propriul ei Creator şi, mai mult, să facă deicid, adică să-L omoare.

Mântuirea noastră e dobândită şi din răbdarea a tot felul de hule de către Domnul venite din partea oamenilor. El aude ce spune poporul, care era instigat la fărădelege: *Răstigneşte-L!* [Σταύρου *αὐτόν*: Lc. 23, 21, *cf.* GNT]. Țintuirea Lui pe cruce e dorită în locul eliberării lui Varavvas [Lc. 23, 18, *cf.* Ibidem].

Se alege un om în locul lui Dumnezeu-omul. E desconsiderat Fiul lui Dumnezeu, Creatorul şi Mântuitorul nostru…fiind preferat un om, care era vinovat de fărădelegi.

---

[74] *Cf.* *** *Triodul*, Ed. IBMBOR, București, 2000, p. 613.

La Lc. 23, 19 se spune că Varavvas iniţiase o rebeliune / o răscoală în Ierusalim şi acum era în temniţă pentru că făcuse omor.

Însă până aici Domnul fusese vândut de către Iuda, care se sinucide în ultimă instanţă [Mt. 26, 14-15; 27, 3-5], Sfântul Petru se lepădase de El de trei ori dar îşi plânge căderea cu amărăciune (πικρῶς) [Mt. 26, 69-75], fusese prins aidoma unui tâlhar (λῃστὴν) [Mt. 26, 55] şi fusese scuipat, bătut cu pumnii şi pălmuit [Mt. 26, 67].

I se cere să profeţească despre cei care Îl loveau [Mt. 26, 68]. Tot poporul [πᾶς ὁ λαὸς] vrea sângele Lui şi de aceea strigă în faţa Domnului: „Τὸ αἷμα Αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν" / „Sanguis Eius super nos et super filios nostros" [„Sângele Lui peste noi şi peste copiii noştri", Mt. 27, 25, *cf.* GNT şi VUL].

Cel Preadrept, Împăratul Puterilor cereşti este biciuit / flagelat şi apoi răstignit [Mt. Mt. 27, 26]. Romanii îşi aduc aportul nelegiuit, alături de evrei, la omorârea Fiului lui Dumnezeu şi a Fecioarei Prea Curate:

„Şi dezbrăcându-L au pus pe El *hlamidă roşie* (χλαμύδα κοκκίνην). Şi împletind *cunună din spini* (στέφανον ἐξ ἀκανθῶν) au pus-o pe capul Lui şi trestie în dreapta Lui, şi îngenunchind în faţa Lui îşi băteau joc de El, zicând: *Bucură-Te, regele iudeilor!* Şi scuipând peste El, au luat trestia şi Îl băteau [cu ea] peste cap" [Mt. 27, 28-30, *cf.* GNT].

E răstignit pe *Golgota*, adică pe *locul craniului* (Κρανίου Τόπος) [Mt. 27, 33, *cf.* GNT]. I Se dă să bea „vin amestecat cu fiere" [οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον] [Mt. 27, 34, *cf.* GNT].

E răstignit cu trupul gol, în ochii neruşinaţi ai oamenilor orbiţi de nebunie satanică, pentru că s-a împlinit cu El profeţia: „Au împărţit hainele Mele între ei şi pentru cămaşa Mea au aruncat sorţi /„Διεμερίσθησαν τὰ ἱμάτιά Μου εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν Μου ἔβαλου κλῆρον" [Mt. 27, 35, *cf.* MGK].

„Trecătorii Îl blasfemiau" [οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν] [Mt. 27, 39, *cf.* GNT]. De la substantivul grecesc βλασφημία vine cuvântul *blasfemie* în română şi e o citire a cuvântului cu *b* şi nu cu *v* iniţial, pentru că în greacă avem aceeaşi literă pentru *b* şi *v*.

Iar *blasfemie* înseamnă să spui lucruri neevlavioase împotriva lui Dumnezeu, să blestemi sau să drăcui pe Dumnezeu.

Şi putem continua, în acest fel, evidenţierea tuturor acelor acte de nesimţire cutremurătoare la adresa Domnului şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos, acte care nu s-au petrecut numai cu ocazia crucificării Sale ci în toată viaţa Sa pământească.

Domnul nu a fost agreat, mai deloc, în toată viaţa Sa. El, Care ne-a iubit indescriptibil de mult a primit din partea noastră cele mai demonice ofense.

Am vrut să subliniez prin acest articol, în aceste zile sfinte, faptul că mântuirea de care noi ne bucurăm acum a fost rodul multor acte hulitoare şi că, şi prin aceste hule şi prin pătimirile şi moartea Domnului noi ne-am mântuit.

Dacă preţul mântuirii noastre include şi jignirile şi hulele şi nedreptăţile de tot felul, care ni se fac, nu trebuie să uităm că Domnul le-a purtat mai întâi de toate la modul cel mai deplin.

Nu trebuie să ne mire nerecunoştinţa oamenilor. Tocmai de aceea trebuie să ne bucurăm de recunoștința lor, când ea se manifestă, când ea se exprimă într-un mod tulburător de frumos.

Nu trebuie să ne mire faptul că suferim pe nedrept. El, Domnul nostru, Cel singur Drept, a fost dorit în locul unui ucigaş.

Nu trebuie să ne pierdem cu firea când suntem jigniţi, trădaţi, înjosiţi în chip şi fel, fără ca să o merităm…pentru că vedem cât de nestatornică e mintea omului, care nu vede, în mod duhovniceşte, pe semenii săi.

Puterile cereşti şi făptura neraţională s-au cutremurat, atunci când au văzut ce fac oamenii şi demonii Fiului lui Dumnezeu întrupat.

„Doamne, suindu-Te pe Cruce,
a căzut frică şi cutremur asupra făpturii;
de vreme ce şi pământul l-ai oprit să nu înghită
pe cei ce Te-au răstignit,
şi iadului ai poruncit să sloboadă din sine
pe cei legaţi. Judecătorule al celor vii
şi al celor morţi, Cel ce spre înnoirea oamenilor ai venit,
să dai viaţă, iar nu moarte, Iubitorule
de oameni, slavă Ţie!”[75].

Nu trebuie să ne mire şi nici să ne înfricoşeze nedreptăţile, neregulile, neomeniile de tot felul!

Întotdeauna trebuie să fim convinşi, că în toate relele şi bunele care vin în viaţa umanităţii stă un sens mult mai înalt, fapt pentru care totul trebuie să se prefacă, să se schimbe, spre acest sens, pe care Dumnezeu îl doreşte cu creaţia Sa.

[75] Idem, p. 618.

Astăzi m-am trezit dintr-un vis…în care trăiam spaima unui cutremur. Vedeam cum locuinţa mea a fost zgâlţâită de primul val de cutremur…apoi de reculul acestuia. Eram conştient de ce se petrece…însă stăteam în pat şi nu făceam nimic.

Soluţia în viaţa noastră nu e nici *pasivitatea* şi nici *tulburarea continuă*! Trebuie să fim energici în fiecare moment al vieţii noastre, dar în lupta interioară, din fiinţa noastră, pentru că lupta noastră e duhovnicească şi nu cu sângele şi cu trupul.

Trebuie să fim aprigi cu noi, mereu atenţi la ce se întâmplă în noi iar în relaţia cu lumea din jurul nostru trebuie să înţelegem, continuu, care e sensul mai înalt în care să înţelegem şi să descifrăm lucrurile.

Adică ce se întâmplă după un cutremur, după o pierdere dureroasă, după un eşec, după un anume cuvânt al nostru? Şi apoi, dacă lucrurile ne depăşesc şi nu înţelegem rostul lor, trebuie să stăm activi, în rugăciune, în atenţie, ca să intuim / să decriptăm sensul mult mai înalt la care Dumnezeu vrea să ne ducă, spre care vrea să ne facă să privim.

Răzbunarea, resentimentul, bădărănia ca urmare a nedreptăţilor, care ne-au traversat sunt *eşecuri personale*. Dacă nu poţi să treci peste ceea ce te ţine în loc…nu poţi *să fii altul*. Ca *să fii mereu altul* trebuie *să te laşi în urmă*, să îl laşi în urmă pe *tine*, cel vechi, ca să fii *mereu nou*.

Hulele, durerea inimaginabilă, moartea copleşitoare pe care Domnul le-a suferit nu i-au oprit bunătatea în loc ci i-a dovedit-o mai puternică decât orice altceva. Iubirea Lui suferă pentru noi pe cruce, Se pogoară în Iad pentru a căuta acolo pe cel pierdut dar apoi deschide Raiul comuniunii cu Sfinţii Săi, înviind din morţi ca un biruitor.

Mântuirea noastră înseamnă comuniunea vie, continuă cu Hristos Dumnezeu, Care a suferit toate acestea, a înviat din morţi şi S-a înălţat la cer, în dreapta Tatălui, pentru ca să ne dea tuturor bogăţia primită prin toată această suportare a tuturor nedreptăţilor.

Bucuria noastră s-a născut din nedreptăţile suportate, răbdate de către El. Bucuria noastră înseamnă trecerea peste durerile şi chinurile trecutului, iertarea şi împăcarea cu trecutul şi cu oamenii, care ne-au prefăcut în *oameni noi*, dacă am suportat duhovniceşte toate relele.

Cei care Îl iubesc pe El

Cap. 5, 2-31 de la *Judecători* este o cântare, un imn de laudă, în care Debbora (singura prorociţă a lui Israel, care conduce efectiv, de una singură, pe Israel) şi Barac Îl laudă pe Domnul, pentru că El l-a ajutat pe Israel ca să îşi distrugă vrăjmaşii.

E un capitol cu câteva elemente teologice importante [5, 2-3 (cântarea adusă Domnului); 5, 4-5 (prezenţa Domnului în creaţie sau cum Se manifestă El în lume)], însă în titlul articolului de faţă avem Jud. 5, 31, unde există următoarea rugăciune:

„Aşa să piară toţi vrăjmaşii Tăi, Doamne, şi *cei care Îl iubesc pe El [să fie] ca ieşirea soarelui întru puterea sa*“, *cf.* LXX.

Cei care Îl iubesc pe Domnul să fie strălucitori, plini de har, de lumină dumnezeiască, după cum e soarele la amiază, în plină putere.

Expresia „ca ieşirea soarelui”, ataşată, bineînţeles, celor Sfinţi sau iubitori de Dumnezeu e unică în Scriptura Vechiului Testament şi are o frumuseţe plină de concreteţe soteriologică.

Sfinţii sunt umpluţi, pe fiecare zi, încă de aici, de şi mai multă lumină dumnezeiască, de o tot mai mare bogăţie de har, de cunoaştere şi de dragoste dumnezeiască. De aceea, în mod realist, ei sunt lumini din lumina Treimii, care se întăresc, în mod progresiv, în slava Sa.

Iar iubirea dumnezeiască, ca desăvârşire a tuturor darurilor dumnezeieşti este, cu adevărat, o răsărire a Soarelui dreptăţii în fiinţa noastră, pentru că e ajungere la maturitatea, întotdeauna avidă de şi mai multă *maturizare în sfinţenie*.

Dumnezeu trimite duh rău (πνεῦμα πονηρὸν) [Jud. 9, 23, cf. LXX]

Abimeleh, fiul lui Ghedeon sau al lui Iarbaal (pentru că distrusese jertfelnicul lui Baal, din porunca Domnului şi făcuse un jertfelnic Domnului Dumnezeu, *cf.* Jud. 6, 25-32), îşi omoară toţi fraţii pe o piatră, în afara lui Ioatan [Jud. 9, 5].

Cel care scăpase cu zile, Ioatan, când este adus Abimeleh la Sichima pentru a fi ales rege al lui Israel [Jud. 9, 6], se urcă pe muntele Garizin [Jud. 9, 7] şi de acolo rosteşte *prima fabulă a Scripturii* [Jud. 9, 8-15], fabulă care viza persoana lui Abimeleh, care era improprie pentru regalitate.

Ioatan nu poate împiedica alegerea fratelui său şi Abimeleh domneşte peste Israel 3 ani [Jud. 9, 22].

Însă, la Jud. 9, 23 – subiectul nostru, specificat în titlu – ni se precizează faptul, că Domnul îi face dreptate lui Ioatan şi fiilor ucişi ai lui Ghedeon, pentru că „Dumnezeu a trimis *duh rău* (πνεῦμα πονιρὸν) în mijlocul lui Abimeleh şi în mijlocul bărbaţilor din Sichima şi l-au alungat pe Abimeleh, bărbaţii din Sichima, din casa lui”.

E pentru prima dată când LXX-ul foloseşte expresia „duh rău” şi când vorbeşte despre faptul, că Domnul *trimite* un *duh rău* pentru ca să dezlege o legătură rea sau să detroneze un rege al lui Israel.

Expresia πνεῦμα πονιρὸν / pnevma poniron este, indubitabil, o indicare a diavolului şi a acţiunii sale distructive iar, în cadrul acesta, de la Jud. 9, 23, aflăm punctul de plecare al teologiei ortodoxe despre îngăduirea răului de către Dumnezeu sau despre folosirea răutăţii demonilor de către Dumnezeu pentru *a lovi* sau *a umili* pe cineva.

În *Ieşirea*, expresia „întăririi inimii” sau a „învârtoşării” ei [a se vedea Ieş. 7, 3; 8, 15] are legătură directă cu acest duhuri rele, cu influenţa diavolilor asupra lui Farao al Egiptului.

Ca şi în *Ieşirea*, şi la *Judecători* e vorba tot despre cum acţionează demonii în viaţa oamenilor, atunci când le îngăduie Dumnezeu.

Trimiterea duhului rău de către Dumnezeu asupra lui Abimeleh şi asupra celor din cetatea Sichima, de la Jud. 9, 23, trebuie înţeleasă ca *îngăduire*, din partea lui Dumnezeu, *a manifestării răutăţii demonului*.

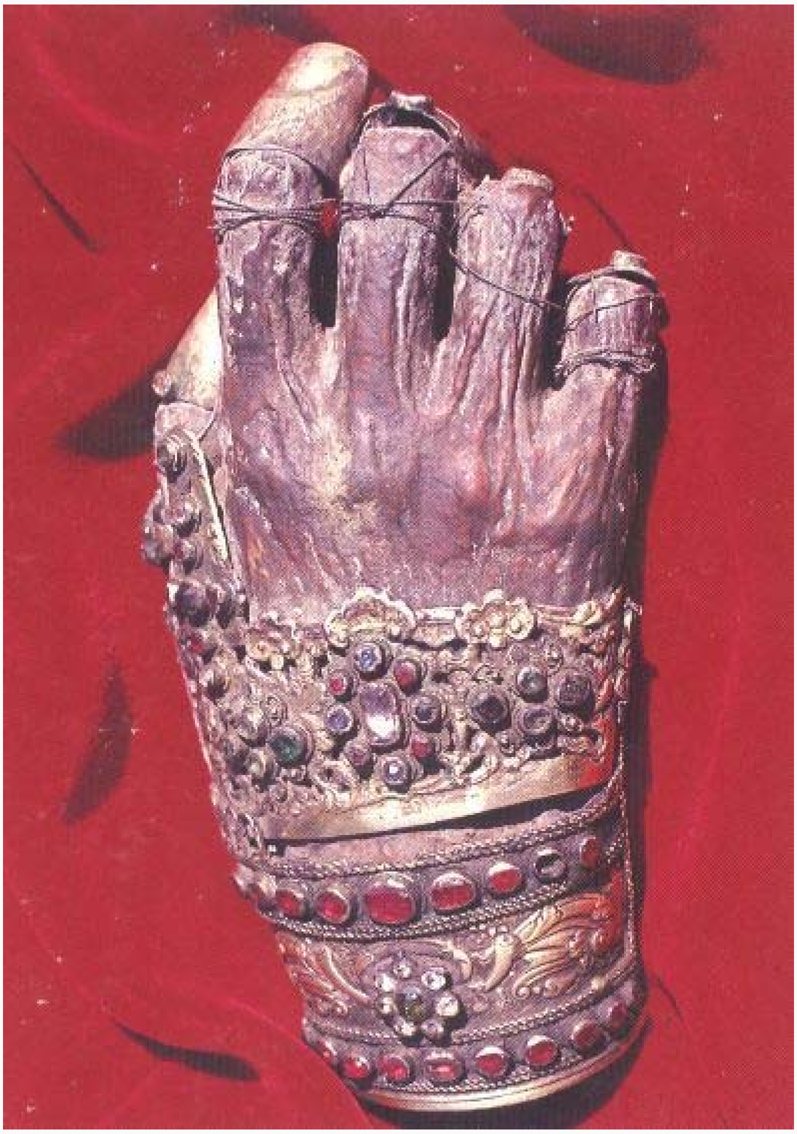
Abimeleh era un rege ucigaş şi care îşi dobândise regalitatea prin vicleşug. Faptul că trei ani de zile domnise peste Israel şi nu se schimbase din răutatea lui, aceasta ne arată cât l-a aşteptat Dumnezeu ca să-şi vină în fire.

Trimiterea demonului asupra lui sau *primirea îngăduinţei de a se manifesta* e, pe de o parte, un act de dreptate din partea lui Dumnezeu (pentru că elimină nedreptatea din Israel) iar, pe de altă parte, e un act de milostivire a lui Dumnezeu faţă de acesta (pentru că îl îndeamnă la pocăinţă, după ce acesta îşi pierduse o parte din susţinerea poporului).

În cazul lui Abimeleh, acţiunea duhului celui rău vădeşte starea lui de decadenţă, pe când, în cazul Sfântului şi Dreptului Iov, invidia demonului pe el şi îngăduinţa primită din partea lui Dumnezeu pentru a-l cerca / a-l ispiti, dovedeşte, dimpotrivă, virtutea imensă şi sfinţenia acestuia.

Cu alte cuvinte, demonii primesc îngăduinţa lui Dumnezeu ca să se lupte cu noi nu numai în situaţia, când suntem pe căi greşite, pentru ca să ne pedepsească, ci şi pentru a ne lămuri şi mai mult iubirea de Dumnezeu şi pentru a ne face să ne înţelegem slăbiciunea proprie şi nevoia continuă după ajutorul lui Dumnezeu.

Fragmente din Rânduiala Dumnezeieştii Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur cf. PG 20

Mâna Sfântului Ioan Gură de Aur

*

Conform PG 20, col. 902, *Rânduiala Dumnezeiştii Liturghii a Sfântului nostru Părinte Ioan Gură de Aur* [*Ordo Divini Sacrificii Sancti Patris nostri Joannis Chrysostomi*] începea cu rugăciunea următoare:

„Domine, Deus noster, emitte manum Tuam ex Sancto habitaculo Tuo, et confirma me ad propositum ministerium Tuum, ut inculpate tremendo Tuo tribunali adstans, incruentum

Sacrificium peragam. Quia Tua est potentia et gloria in saecula saeculorum. Amen".

În ****Liturghier 2000*, rugăciunea de faţă face parte din *Rânduiala pregătirii sfinţiţilor slujitori*, care se face înainte de începerea *Sfintei Proscomidii* şi o găsim la p. 102:

„Doamne, trimite mâna Ta din înălţimea Sfântului Tău locaş şi mă întăreşte spre slujba ce-mi este pusă înainte, ca, neosândit stând înaintea înficoşătorului Tău altar, să săvârşesc Jertfa cea fără sânge. Că a Ta este puterea şi slava în vecii vecilor. Amin".

Traducerea noastră conform ediţiei latine:

„Doamne, Dumnezeul nostru, trimite mâna Ta din sfânt locaşul Tău şi mă întăreşte spre slujba Ta, pe care [o am] înainte, ca, fără de osândă să stau [în faţa] înfricoşătoarei Tale judecăţi, ca să jertfesc Jerfa cea fără de sânge. Că a Ta este puterea şi slava în vecii vecilor. Amin".

În textul latin nu e vorba despre *altar*, ci despre *tribunalul dumnezeiesc*, despre starea Domnului la judecată, cu fiecare dintre noi, slujitorii Săi, pentru că pe Sfânta Masă avem jertfirea Mielului lui Dumnezeu, Care e şi Judecătorul lumii şi, de fiecare dată când slujim Sfintele Taine nu facem, decât să ne întâlnim cu Mântuitorul şi Judecătorul lumii deopotrivă.

Liturghia este o zi înfricoşătoare, e o zi a judecăţii, pentru că mereu ne apropiem, cu nevrednicie, de Cel care este Stăpânul nostru, şi ne rugăm Lui cu umilinţă, pentru ca să ne învrednicească de împărtăşirea cu Sine fără de osândă.

Nu trebuie să uităm că acolo, de faţă, e Stâpânul, Cel care ne va judeca pe toţi în parte. De aceea noului preot hirotonit i se pune Agneţul Cel preasfânt pe palme, pentru că palmele sale trebuie să fie curate în faţa Domnului, mereu nişte palme slujitoare, pline de iubire în faţa Domnului.

*

Rugăciunea la îmbrăcarea epitrahilului, cf. PG 20, col. 903:

„Benedictus Deus, Qui effundit gratiam Suam super sacerdotes Suos, ut unguentum super caput, quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in ora vestimenti ejus, ut ros Aermon, qui descendit in montes Sion, quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, vitam usque in saeculum (Ps. 132, 2-3)".

***Liturghier 2000*, p. 104: „Binecuvântat este Dumnezeu, Cel ce varsă harul Său peste preoţii Săi, ca mirul pe cap, ce se pogoară pe barbă, pe barba lui Aaron, ce se pogoară pe marginea veşmintelor lui". Ediţia citată elimină v. 3 din Ps. 132, după cum se observă.

Traducerea noastră la textul latin: „Binecuvântat este Dumnezeu, Care varsă harul Său peste preoţii Săi, ca mirul pe cap, care se coboară în barbă, în barba lui Aaron, care coboară pe marginea / pe poala veşmântului lui, ca roua Ermonului, care coboară în munţii Sionului, fiindcă acolo a încredinţat / a poruncit Dumnezeu binecuvântarea şi viaţa până în veac".

***

Primul tropar al Proscomidiei, cf. PG 20, col. 904:

„Redemisti nos de maledicto Legis pretioso Sanguine Tuo, cruci affixus et lancea perforatus, immortalitatem tanquam ex fonte praebuisti hominibus, Salvator noster, gloria Tibi".

***Liturghier 2000*, p. 106: „Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blestemul legii cu scump Sângele Tău. Pe Cruce fiind răstignit şi cu suliţa împuns, nemurire ai izvorât oamenilor, Mântuitorul nostru, slavă Ţie".

Traducerea noastră la textul latin: „Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blestemul Legii [cu] scump Sângele Tău, pe cruce ai fost pironit şi cu suliţa ai fost străpuns, pentru ca să dai oamenilor, ca dintr-un izvor, nemurire, Mântuitorul nostru, slavă Ţie!".

Care era blestemul Legii? Vorbeam aici despre Deut. 21, 23, în care Legea lui Moise spunea, că e blestemat *cel spânzurat pe lemn*, adică *cel răstignit*.

Domnul Se face pentru noi blestem, Se lasă răstignit pe cruce, pentru ca, pe de o parte, să fie ca un blestemat conform Legii iar, pe de altă parte, El ia asupra Sa păcatele întregii umanităţi, El neavând păcat, pentru ca, prin scump Sângele Său să ne dea tuturor accesul la izvorul de viaţă veşnică din persoana Sa divino-umană.

Prin moartea şi rănile Sale şi prin întreaga Sa durere inexprimabilă, pe care a suportat-o pentru noi umanitatea Sa a devenit izvor de nemurire, de viaţă veşnică pentru întreaga umanitate, pentru tot cel care crede în El şi se împărtăşeşte cu Sine, ca să fie viu.

Tocmai de aceea rugăciunile noastre către Domnul sunt rugăciuni ale încrederii depline că El este Mântuitorul nostru, că El este Doctorul sufletelor şi al trupurilor noastre, că El este izvorul vieţii şi al nemuririi noastre.

Aripile lui Dumnezeu şi problema naşterii în cartea Rut

Cele două probleme stipulate în titlu sunt problemele esenţiale ale cărţii *Rut*, alături de o a treia, cea a apartenenţei lui Rut la genealogia Mântuitorului Hristos, *cf.* Rut 4, 17-22.

1. În Deut 32, 11 şi apoi, a doua oară în LXX, la Rut 2, 12 avem drept corelativ al *slavei lui Dumnezeu* sintagma: *aripile* lui Dumnezeu.

Ideea de *aripi* ale lui Dumnezeu, care arată spiritualitatea absolută a lui Dumnezeu dar, în acelaşi timp şi faptul, că Dumnezeu umbreşte cu harul Său pe cei credincioşi a intrat în cultul Bisericii şi se păstrează până astăzi.

Providenţa dumnezeiească se exprimă în cultul ortodox prin această *umbrire* a noastră de către harul Său sau prin *acoperirea* noastră de har în faţa diverselor primejdii.

Însă ideea de *umbrire,* fără să aibă conotaţii negative, ci cu totul pozitive, a trecut de la Dumnezeu şi la Sfinţi sau la Sfinţii Îngeri, care, prin *umbrirea* rugăciunii lor, ne ajută, ne călăuzesc, ne acoperă sau ne aduc har în viaţa noastră, de la Dumnezeu, prin mijlocirile lor.

Ideea de *aripă* o introduce pe aceea de *acoperire dumnezeiască*. Aripile lui Dumnezeu ne acoperă, paradoxal, pe măsură ce *ne descoperă* sau *ne luminează* cu privire la viaţa lui Dumnezeu.

Acoperirea noastră de către *aripile* lui Dumnezeu înseamnă umplerea noastră de har, pentru că aripile Sale sunt *harul* sau *slava Sa* sau *lucrările Sale cu lumea*.

2. Rut 4, 13 ne propune un cuvânt unic în LXX şi anume substantivul *ἡ κύησις*, -εως, care înseamnă *zămislire* sau *concepere*.

Acest substantiv se dovedeşte unul salvator pentru umanitate în context postmodern, pentru că el ne dă mărturia Revelaţiei dumnezeieşti în problema naşterii.

Când apare omul sau când începe copilul să fie om? Rut 4, 13 răspunde la această întrebare: „şi i-a dat ei Dumnezeu *zămislire* şi a *născut* fiu”.

Dumnezeu i-a dat lui Rut să zămislească fiu şi i-a dat, mai apoi, ca să îl nască pe Ovid [*Obed* în ed. recente], pe care îl zămislise.

Suntem oameni, aşadar, potrivit Revelaţiei, de la zămislirea noastră în pântece, de la concepere, din prima clipă a vieţii noastre şi naşterea umană este o conlucrare între Dumnezeu şi părinţii noştri.

Tocmai de aceea avortul, în orice moment al vieţii fătului, este un păcat incatalogabil la adresa lui Dumnezeu, Creatorul nostru şi a lucrării Sale creatoare şi o crimă împotriva umanităţii.

Viaţa este un dar al lui Dumnezeu pentru noi şi pe el trebuie să îl păstrăm cu mare bucurie dumnezeiască şi, în cadrul ei, să ne îndumnezeim.

Putere de bărbat

Cât de bărbat trebuie să fii, pentru ca să fii… *bărbat,* potrivit cărţii *Judecătorilor*? Mai întâi tragem concluzia de la Jud. 14, 6, pentru ca mai apoi să vorbim puţin despre greutatea de a traduce începutul versetului de faţă.

Cf. LXX:

Jud. 14, 6:

καὶ ἥλατο
ἐπ' αὐτὸν Πνεῦμα Κυρίου
καὶ συνέτριψεν αὐτόν
ὡσεὶ συντρίψει ἔριφον

În traducerea noastră: „Şi a ţâşnit în el Duhul Domnului şi l-a sfâşiat pe el după cum sfâşii iedul”.

Despre *cine* e vorba şi *ce* a sfâşiat? E vorba despre Sampson [aceasta e transliterarea LXX, prezentă şi în ed. *Bibliei de la 1688* a lui *Samson* din ediţiile recente], care a sfâşiat un leu cu mânile goale, ca şi când ar fi fost un ied.

Faptul că a fost umplut de Duhul Domnului şi a omorât un leu este considerat de către autorul cărţii *Judecătorilor* un fapt minunat, ceea ce şi este. Însă, după cum se observă din textul LXX, autorul cărţii consideră, că un ied se poate sfâşia cu mâinile goale.

Câţi bărbaţi, aceasta e întrebarea, pot sfâşia un ied cu mâinile goale, când abia rupem cotoiul de găină din ciorbă sau friptură şi abia tăiem carnea de berbec sau de porc din farfurie? Suntem, se pare, prea slabi pe lângă puterea de *a sfâşia un ied cu mâinile goale…*

Suntem *mai puţin bărbaţi* sau *prea…puţin bărbaţi*, conform Scripturii.

Însă, traducerea începutului versetului de faţă suscită ample alegeri.

În ed. *Bibliei de la 1688* avem: „Şi-l îndireptă preste el Duhul Domnului”, adică *îl îndreptă*, *îl întări* sau *îl împuternicii*.

În VUL[gata]: „inruit autem Spiritus Domini”, unde verbul presupune şi pe *a invada*, şi pe *a năvăli*, şi pe *a ţâşni*.

În ed. BOR 1988: „s-a coborât peste el Duhul Domnului”, pe când în ed. BOR 2001: „Duhul Domnului S-a repezit asupră-i”, ÎPS

Bartolomeu mergând pe varianta primă a lui *ἅλλομαι*, cf. n. i, p. 291.

Avem ideea de *înflorire* sau *prosperare* în / peste el a Duhului lui Iehova în WTT, în ediţia ebraică.

De ce am ales însă să traducem: „Şi a ţâşnit în el Duhul Domnului”? Pentru că am făcut conexiune între Jud. 14, 6 şi In. 7, 38, fragment din Evanghelia praznicului Cincizecimii, atâta timp cât Sampson s-a născut *nazir al lui Dumnezeu* din pântecele maicii sale, adică un om plin de har.

Duhul lui Dumnezeu *coboară* în fiinţa omului de la Dumnezeu sau *ţâşneşte* din om, când omul este unul duhovnicesc.

Când vrem să înţelegem particula *peste*, în adevăratul sens al cuvântului, într-un context hariologic, atunci trebuie să înţelegem că *a veni peste cineva Duhul lui Dumnezeu* înseamnă *a coborî* în fiinţa aceluia harul dumnezeiesc şi nu *a-l înconjura* sau *a sta* harul deasupra lui, ca şi când ar fi ceva, care trebuie să rămână exterior omului.

Duhul lui Dumnezeu Se coboară *numai înăuntrul* omului, pentru ca să îl sfinţească *dinăuntru* pe om. E mai greu de înţeles pentru toţi, cum de Vechiul Testament vorbeşte despre *vederea slavei lui Dumnezeu* sau despre *coborârea Duhului* în oameni, deşi omenirea nu fusese răscumpărată prin Hristos Dumnezeu.

Însă, pe de altă parte, nu putem să considerăm că toate vederile dumnezeieşti şi anghelofaniile vechitestamentare sunt simple imagini simbolice, fără realitate, pentru că astfel desfiinţăm realitatea Revelaţiei dumnezeieşti, care presupune că Dumnezeu S-a arătat, întru slava Sa, oamenilor.

Fără doar şi poate, gradul de înduhovnicire al Sfinţilor Vechiului Testament nu era ca al nostru, al membrilor Bisericii. Însă, multora dintre ei Dumnezeu le-a arătat revelaţii fără seamăn, pe care nimeni nu le poate minimaliza nicidecum.

Am ales a doua semnificaţie a verbului *ἅλλομαι,* care presupune interioritatea, *adică ţâşnirea* sau *săltarea* harului în fiinţa lui Sampson, lucru pe care ni-l garantează *ἐπί* cu Ac. La Ac. *ἐπί* e, mai întâi de toate, *în* şi nu *peste* ca la G.

Duhul Domnului *a ţâşnit întru el*, în persoana lui. ÎPS Bartolomeu, folosind prima formă a verbului, care presupunea pe *a sări*, *a se năpusti*, *a se arunca*, *a se repezi* a inclus ideea că mişcarea harului s-a petrecut pe neaşteptate şi l-a întărit într-atât de mult, încât a putut să-l omoare pe leu cu mâinile goale.

Pe aceeaşi idee, de *întărire*, *îndreptare*, *împuternicire* a mers şi ed. *Bibliei de la 1688*, după cum spuneam, dar într-un mod mai reţinut.

Traducerea pe care am prezentat-o noi priveşte textul dinspre *prezent* spre *trecut* şi stabilizează ideea, că harul lui Dumnezeu ţâşneşte în lăuntrul omului, pentru ca să-l întărească spre lucruri duhovniceşti sau fapte eroice.

Despre demoni şi posesie satanică în Vechiul Testament

Articolul de faţă a fost scris în urma întrebării primite aici şi este numai o tratare sumară a temei ca atare.

***

În Vechiul Testament avem indicii clare despre existenţa demonilor şi despre modul lor de infiltrare în viaţa oamenilor.

În I Cron. 21, 1 (sau în *I Paralip.*, ca în ed. recente) avem: „Şi a stat Satana în Israel şi a silit pe David spre a număra Israelul”, *cf.* LXX. Unul dintre indiciile clare de influenţă demonică asupra întregului popor, dar şi asupra lui David.

În primele două capitole din Iov, apare indicat de 8 ori numele diavolului, care, primeşte îngăduinţă de la Dumnezeu, ca să se atingă de persoana lui Iov, după ce se atinsese de familia şi averea sa. A se vedea: Iov. 1, 6; 1, 7; 1, 9; 1, 12; 2, 1; 2, 2; 2, 4; 2, 7.

La Iov 2, 7, prezenţa Satanei în apropierea lui Iov este subliniată cu putere: „Şi a ieşit diavolul de la Domnul şi a lovit pe Iov cu rană rea, de la picioare până la cap”.

La Ps. 108, 6, *cf.* LXX, se vorbeşte despre prezenţa demonilor în apropierea celui rău: „Pune peste el pe cel păcătos şi pe diavolul (*διάβολος*) să stea întru dreapta lui”.

Aceasta indică o influenţă constantă sau o posesie satanică a celui nelegiuit. Cel păcătos stă împreună cu alt păcătos, îi place să coabiteze cu unul ca el dar, cu toţii, cei păcătoşi sunt în înfrăţire şi cu demonii, care stau în dreapta lor, adică le întăresc tendinţa lor spre rău.

Dreapta / mâna dreaptă indică în Scriptură tăria, puterea, vigoarea duhovnicească a omului, când e vorba de oamenii virtuoşi, dar, când e vorba de oamenii păcătoşi, dreapta lor e slabă, pentru că e plină de rele.

La Zah. 3, 1-2, tot *cf.* LXX, adică Septuagintei, avem:

1. „Şi mi-a arătat pe Iisus (sau *Iosua*, cum e în ediţiile scripturale recente), pe preotul cel mare, stând înaintea feţei Îngerului Domnului şi pe diavolul stând întru dreapta lui, pentru ca să mintă împotriva lui.

2. Şi a zis Domnul către diavol: „Să te mustre Domnul pe tine, diavole! Şi să te mustre Domnul pe tine, căci a ales Ierusalimul! Iată, nu este acesta ca un tăciune scos din foc?”.

Satana ca potrivnic, ca mincinos, cum e şi la Fac. 3, 4, când îi spune Evei că nu va muri…şi a murit, din cauza păcatului.

Însă, despre o altă posesie explicită şi personalizată de această dată, vorbeşte I Sam. 19, 9-10, *cf.* LXX: posedarea regelui Saul:

„9. Şi a venit, de la Dumnezeu, duhul cel rău (*πνεῦμα πονηρὸν*) în Saul (ἐπὶ Σαουλ; ἐπὶ cu D., care se traduce cu: *în* şi nu cu: *peste*) şi acesta dormea în casa lui şi suliţa [era] în mâna lui. Iar David cânta cu mâinile lui.

10. Şi a căutat Saul să lovească cu suliţa în David. Şi a plecat David de la faţa lui Saul şi [acesta] a lovit cu suliţa în perete. Şi David a plecat şi a scăpat".

În momentul când diavolul intră în Saul acesta dormea. Saul se scoală şi vrea ca să îl ucidă pe David, care era paşnic şi care cânta.

Aruncarea suliţei în David e un semn al posesiei satanice, pentru că de aceea Scriptura ne vorbeşte despre *duhul cel rău*, care, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, ca şi în cazul lui Iov, intră în Saul.

O schimbare bruscă de comportament. Violenţă, violenţă explozivă. Ceea ce ne îndeamnă diavolul să facem şi facem e un păcat şi păcatul e pedepsit de către Dumnezeu.

Cap. 28 din I Sam sau I Regi ne vorbeşte despre femeia ventrilocă (28, 7: *γηναῖκα ἐγγαστρίμυθον* = *femeia care vorbea din stomac*), care era demonizată şi, pentru care, demonii se arătau sub chipul a diverşi oameni morţi.

Bineînţeles, ea nu chema morţii – pentru că morţii nu călătoresc prin lume după moartea lor fizică (astea sunt basme pentru copii) – ci demonii luau diverse înfăţişări, pentru cei care erau într-atât de proşti, încât să accepte ca să o plătească.

Acest lucru se întâmplă şi astăzi, cu vrăjitoarele care sunt înfrăţite cu demonii şi demonii li se arată în chip şi fel celor creduli.

Am vorbit pe scurt despre demonologia vechitestamentară şi despre câteva cazuri de posesie. Există o posesie în bloc, în masă, dar şi una personală, individualizată, după cum reiese din datele vechitestamentare.

Eshatologia e deja o realitate experimentată

PS. Hilarion Alfeyev, ***Eschatology****, en **** ***Orthodox Christian Theology****, Edited by Mary B. Cunningham and Elizabeth Theokritoff, Cambridge University Press, 2009, p. 107-120.*

„întreaga istorie a Bisericii este plină de aşteptări eshatologice”[76].

În predica Domnului „*Împărăţia lui Dumnezeu* nu este o realitate *a vieţii de dincolo de mormânt* ci, mai degrabă, o experienţă care este deja accesibilă omului în viaţa sa pământească. *Timpurile din urmă*, eshatologice, au început cu prima venire a lui Hristos şi cu predica Sa pe pământ”[77].

„Vederea lui Hristos întru slava Sa şi experienţa luminii dumnezeieşti sunt ale inimii şi, ambele, reprezintă mistica şi eshatologia ortodoxă”[78].

Pentru Sfântul Grigorie Palama vederea extatică a Sfinţilor Apostoli pe Tabor nu era o prefigurare a bucuriei veşnice ci revelarea Împărăţiei lui Dumnezeu[79].

Sfânta Liturghie a Bisericii nu este numai *un act anamnetic* sau *comemorativ* ci „de asemenea este *o participare* la realitatea viitoare”[80].

„Împărăţia lui Dumnezeu este *viitor* dar, în acelaşi timp, ea *deja* a fost dată. Sfânta Liturghie *deja* îi ridică pe oameni la ceruri, pentru că *deja cerul este pe pământ*”[81].

---

[76] Idem, p. 107.
[77] Idem, p. 108.
[78] Ibidem.
[79] Ibidem.
[80] Idem, p. 109.
[81] Ibidem.

În Tradiţia Ortodoxă, a doua venire a Domnului este, deopotrivă, *o aşteptare bucuroasă*, dar şi *o aşteptare plină de evenimente dramatice*[82].

Autorul deplânge perspectiva horror, evident nerevelaţională, din mintea multor creştini, a modului cum îşi închipuie aceştia că se va produce cea de a doua venire a Domnului[83] şi precizează faptul, că „a doua venire nu va fi un moment defetist, ci un mare moment [al manifestării] slavei lui Dumnezeu, victoria binelui asupra răului, a vieţii asupra morţii şi a lui Hristos asupra lui Antihrist"[84].

PS Ilarion accentuează însă şi faptul, că Judecata finală a început deja, de acum, pentru că conştiinţa noastră înregistrează continuu raportarea noastră la aproapele nostru, conform Matei 25[85].

„Iadul este ceva ireconciliabil cu dragostea lui Dumnezeu" şi el nu este creaţia lui Dumnezeu, ci creaţia oamenilor[86].

În p. 114 autorul spune faptul, că Domnul, când a coborât în Iad a scos de acolo pe toţi oamenii deşi, într-un alt studiu al său, editat şi în limba română, arată că Tradiţia Bisericii vorbeşte, pe de o parte, doar de scoaterea Sfinţilor Vechiului Testament din Iad iar, pe de altă parte, de scoaterea tuturor din Iad, nedând un răspuns tranşant acestei chestiuni.

Potrivit propriilor mele studii patristice înclin să cred că Tradiţia Bisericii mărturiseşte, mai degrabă, numai scoaterea Sfinţilor şi a Drepţilor Vechiului Testament din Iad şi nu a tuturora.

Ortodoxia nu cunoaşte teologia purgatoriului [87] ,ci propovăduieşte posibilitatea mântuirii tuturor, prin rugăciunile Bisericii, până la Judecata finală[88].

Apocatastaza origeniană are o legătură puternică cu teoria preexistenţei sufletelor[89] din teologia păgână greacă. Apocatastaza a fost condamnată la Sinodul V Ecumenic[90].

Cred că e o exagerare afirmaţia, că Sfântul Isaac Sirul „vedea Gheena într-un mod similar cu înţelegerea occidentală a purgatoriului"[91].

Nu există la Sfântul Isaac ideea de purgatoriu, pentru că teoria, ca atare, e de dată mai recentă.

---

[82] Idem, p. 109-110.
[83] Idem, p. 110.
[84] Ibidem.
[85] Idem, p. 112.
[86] Idem, p. 113.
[87] Idem, p. 115.
[88] Ibidem.
[89] Idem, p. 116.
[90] Ibidem.
[91] Idem, p. 117.

Însă, e corectă afirmaţia, că „nici Grigorie [al Nyssei] şi nici Isaac [Sirul] nu au crezut în preexistenţa sufletelor şi nici nu au învăţat că apocatastaza va fi o reîntoarcere la starea primordială / iniţială”[92].

Există varii nivele de înduhovnicire personală[93].

*

Îi mulţumesc domnului Drd. Ionuţ Biliuţă pentru faptul că mi-a facilitat cunoașterea acestei cărți, din care am luat notele supra.

[92] Ibidem.
[93] Ibidem.

Cuvântul *şi* ***icoana*** *în experienţa ortodoxă*

Într-o lume mediatică, hiperinformatizată dar, din păcate, cu lucruri de duzină, ca cea postmodernă, *cuvântul* şi *imaginea* sunt elementele principale prin care se manipulează atenţia consumatorilor.

Dirijarea atenţiei spre lucruri derizorii sau spre lucruri profitabile pentru anumite trusturi economice se face de către profesionişti ai utilizării mijloacelor info-vizuale.

Punctele de rating se fac cu oameni volubili, excentrici sau ieşiţi din comun sau care au un estetic flamboaiant. Mirajul povestirii sau imaginea – adesea supradimensionată – a actorului media atrage, acaparează.

Şi acaparează tocmai pentru că cuvântul şi imaginea sunt, în mod regular, forme raţional-afective de transmitere a unei persoane către o alta pe fundamentul, că toţi suntem creaţi *după chipul lui Dumnezeu* [κατ' εἰκόνα Θεοῦ – Fac. 1, 27, *cf.* LXX] pentru ca să fim în relaţie vie, continuă cu El şi între noi.

Pentru că suntem după chipul / icoana lui Dumnezeu cel viu tocmai de aceea suntem dinamici şi comunicativi, în relaţie unii cu alţii prin intermediul cuvintelor şi a gesturilor noastre.

Cuvântul nostru faţă de altul sau în faţa altuia este un cuvânt care transmite, implicit şi explicit, profunzimile persoanei noastre. Ne vedem unii pe alţii şi vorbim unii cu alţii despre lucruri, care ne sunt comune dar, în acelaşi timp, rămânem întipăriţi în memoria şi în inima altora.

Dacă în cadrul relaţiilor zilnice din familie şi societate imaginea şi cuvintele noastre ne proiectează într-un mod personal şi unic în faţa şi în inima altora, cu atât mai mult, în relaţia noastră cu Dumnezeu, ca oameni ai credinţei, viaţa lui Dumnezeu se imprimă în noi prin cuvintele Scripturii şi ale Părinţilor şi prin Sfintele icoane.

De la Lc. 4, 32 observăm că impactul predicii Domnului asupra oamenilor era foarte profund pentru că cuvintele Sale atingeau inimile lor, fiind resimţite ca nişte cuvinte spuse *întru putere* [ἐν ἐξουσίᾳ, *cf.* GNT].

Şi această putere, resimţită în mod acut, nu era decât harul necreat şi veşnic sau slava veşnică, proprie a lui Dumnezeu, care se imprima în cuvintele pe care le rostea şi care se adresau omului în integralitatea sa.

Teologii Bisericii, din acest motiv, sunt *vorbitorii prin excelenţă despre Dumnezeu*.

Tocmai de aceea în troparul Sfântului Grigorie de Nazianz, spre exemplu, numit în limbaj liturgic ortodox, pe drept cuvânt: „de Dumnezeu cuvântătorul”[94], se afirmă faptul, că el a biruit pe retorii seculari tocmai pentru că „ai cercat adâncurile Duhului şi frumuseţile vorbirii ţi s-au adăugat”[95].

Datorită experienţei sale duhovniceşti profunde a înţeles profunzimile teologiei şi ale vieţii mistice cu Dumnezeu şi, de aceea, a fost luminat şi întărit în propovăduirea sa. Curăţindu-se pe sine de patimi şi umplându-se totodată de puterea slavei lui Dumnezeu a început să intuiască forţa cuvintelor, realitatea lor transfiguratoare prin harul Prea Sfintei Treimi.

De aceea, la întrebarea: *ce atrage pe oameni către propovăduitorii cu multă ştiinţă teologică şi cu o profundă viaţă duhovnicească* răspunsul e lapidar: *cuvintele lor pline de har, de experienţă harismatică*.

Omul care devine *vas ales* [σκεῦος ἐκλογῆς – F. Ap. 9, 15, *cf.* GNT] al lui Dumnezeu se lasă învăţat de către Dumnezeu cuvintele, care rănesc inimile oamenilor cu dragostea de Dumnezeu.

Cunoscând ce înseamnă *să fii rănit* de către cuvintele dumnezeieşti, Sfântul Siluan Athonitul scria următoarele cuvinte: „sufletul care a cunoscut pe Domnul e atras spre El de iubire, şi dogoarea acestei iubiri nu-i îngăduie să-L uite nici ziua, nici noaptea, nici măcar pentru o singură secundă”[96].

Cuvintele Domnului ne umplu de dor faţă de El şi ne fac să resimţim, în mod acut, nevoia de a vorbi cu El prin rugăciune sau de a contempla icoanele Sale.

Când Sfântul Apostol Petru i-a spus Domnului: *Tu ai cuvintele vieţii veşnice* [ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις – In. 6, 68, *cf.* GNT] i-a pus, deopotrivă, şi întrebarea: *Doamne, către cine să mergem?* [Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; – Ibidem].

Şi el nu a făcut aici decât să mărturisească cu glas tare conştientizarea faptului, că Cel pe care dorea să Îl vadă tot timpul era, în acelaşi timp, şi Cel care îi învăţa cele ale sfinţeniei în mod continuu.

Cuvintele Domnului sporesc cunoaşterea şi iubirea noastră pentru El, adevărul şi sfinţenia lor ne transformă prin primirea lor

---

[94] *** *Ceaslov*, ed. a II-a, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1993, p. 683.
[95] Ibidem.
[96] *Cf.* Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei. Însemnări duhovniceşti*, ed. a II-a, revizuită şi adăugită, cu studiu introd. şi trad. de Diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 88.

cu toată conştiinţa şi, de aceea, iubim tot mai intens faptul de a vedea chipul Lui iconizat, pentru că suntem mereu într-o stare de dorire a Lui.

Şi astfel trăim, într-un anume grad personal, starea de care vorbea dumnezeiescul Petru, aceea în care *cuvintele* şi *imaginea* / *icoana* Celui iubit sunt trăite ca nedespărţite.

Credinciosul ortodox, care are o relaţie autentică cu Hristos Dumnezeu *distinge* cuvintele sale de chipurile Sale iconice dar *nu le desparte* pe unele de altele.

Citind şi mai mult cuvintele Scripturii cât şi comentariile Părinţilor Bisericii la Scriptură ne umplem de o şi mai mare iubire faţă de persoana lui Hristos, pe care o vedem iconizată şi închinată în Biserică.

Teologia icoanelor e profund dogmatică şi tradiţională. În definiţia dogmatică a Sinodului 7 Ecumenic cinstirea icoanei Domnului e mărturisită ca predanie nescrisă[97] a Bisericii, pentru că „figurarea zugrăvirii în icoană…este în acord cu relatarea propovăduirii Evangheliei şi este folositoare spre încredinţarea adevăratei, şi nu după închipuire, Întrupări a lui Dumnezeu Cuvântul şi spre câştigul nostru unanim”[98].

Icoana e de acord cu Scriptura şi e o neuitare pentru ochi după cum cuvântul e o neuitare pentru memorie. Însă ambele sunt veridice, atât cuvântul cât şi icoana, dacă sunt mărturisite de către Biserică ca fiind cele autentice.

Biserica autentifică şi garantează forma şi interpretarea cuvintelor Domnului şi ale icoanelor Sale. Interpreţii lor sunt marii Sfinţi şi Dascăli ai Bisericii, care ne introduc în relaţia profundă, interioară, dintre cuvânt şi icoană în spiritualitatea ortodoxă.

Pentru că, prin cuvânt, explicăm şi aprofundăm semnificaţiile teologice ale icoanei iar icoana ne devine o prezenţă cotidiană pentru noi, tocmai pentru că ne e dor să privim către ea şi să ne rugăm în faţa ei şi, prin calea deschisă minţii şi inimii noastre de către ea, să comunicăm cu Domnul, cu Maica Sa, cu Sfinţii Săi.

Icoana e o prezenţă deschisă, care nu suportă în definiţia ei *înrămarea*[99].

---

[97] *Cf.* textului definiţiei tradus în *Anexa 1* a cărţii: *Sfântul Teodor Studitul, Iisus Hristos, prototip al icoanei Sale. Tratatele contra iconomahilor*, studiu introd. şi trad. de Diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis şi Sfânta Mănăstire Ioan Botezătorul, Alba Iulia, 1994, p. 193.

[98] Ibidem.

[99] Despre pledoaria pentru neînrămarea icoanelor, obicei nefast pentru Biserica noastră, care reprezintă „o altă formă de îndepărtare a Lui de creaţie, o ignorare a chemării la dialogul nostru cu prototipul pictat” a se vedea Mihaela Palade, *Iconoclasmul în actualitate. De la „moartea lui Dumnezeu” la moartea artei*, Ed. Sofia, Bucureşti, 2005, p. 142-148. Noi am citat din p. 148 a ediţiei citate.

Cuvântul credinţei e tot o prezenţă deschisă, foarte profundă, aidoma icoanei, care ne aduce înţelegerea voii lui Dumnezeu şi a relaţiei Lui cu noi.

În *Omilia I* a *Comentariului* său *la Matei*, Sfântul Ioan Gură de Aur ne subliniază, din prima frază a cărţii, că „ar fi trebuit să n-avem nevoie de ajutorul Sfintelor Scripturi, ci să avem o viaţă atât de curată încât harul Duhului să fi ţinut locul Scripturilor în sufletele noastre. Şi după cum Sfintele Scripturi sunt scrise cu cerneală, tot aşa ar fi trebuit ca şi inimile noastre să fi fost scrise cu Duhul Sfânt”[100].

Cu alte cuvinte, sfinţenia vieţii noastre ar fi trebuit să fie cea care ne furnizează cuvintele folositoare şi cea care să ne facă *icoane mântuitoare* pentru confraţii noştri.

Dumnezeu scrie în inimile noastre cuvintele vieţii veşnice, prin Duhul Său cel Sfânt şi de aceea ne facem icoane ale Stăpânului. Cei care primesc cuvintele Domnului în inimile lor devin icoane ale Lui, icoane ale Sale pentru alţii, pentru că transmit altora frumuseţea şi sfinţenia lui Hristos iradiată în persoana lor.

Sfinţii sunt persoane frumoase, realmente frumoase, pentru că frumuseţea lor este *înăuntru* [ἔσωθεν – Ps. 44, 14, *cf.* LXX], face parte din interioritatea lor.

Cuvântul plin de Duhul, cuvântul duhovnicesc e o revărsare de har [Ps. 44, 3, *cf.* LXX] din inima noastră, pentru că λόγον ἀγαθόν, adică *cuvânt bun* [Ps. 44, 2, cf. LXX] iese din inima curată, sfinţită, dintr-o interioritate frumoasă, harismatică.

Sfinţii sunt icoane ale Stăpânului, care ne vorbesc despre El şi despre relaţia lor cu El plină de adâncime duhovnicească. Fiecare Sfânt are frumuseţea sa personală pentru că e o unicitate personală, însă, în acelaşi timp, toţi sunt legaţi unii de alţii prin cuvinte şi fapte de iubire faţă de Dumnezeu şi faţă de semenii lor.

Viaţa sfântă se exprimă prin cuvinte curate şi prin fapte de iubire pline de conştiinţă. De aceea Sfântul Nichita Stithatul îl caracteriza pe Sfântul Simeon Noul Teolog drept „om de o curăţie extremă”[101], fiindcă devenise „întreg atenţie, întreg plin de căldura Duhului, întreg plin de descoperiri şi iluminări dumnezeieşti”[102].

Din acest motiv, ascultarea cu nesaţ a oamenilor înduhovniciţi are în comun aceeaşi atenţie profundă a fiinţei noastre

---

[100] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Scrieri. Partea a treia. Omilii la Matei*, trad., introd., indici şi note de Pr. D.[umitru] Fecioru, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1994, p. 15.

[101] *Cf. Viaţa* III, 25 apud Sfântul Simeon Noul Teolog, *Viaţa şi opera. Scrieri IV*, introd. şi trad. de Diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2006, p. 260.

[102] Cf. *Viaţa III*, 26 apud Idem, p. 261.

pe care o manifestăm şi în contemplarea duhovnicească a sfintelor icoane şi a cosmosului ca lucrare a Dumnezeului treimic.

Ascultăm cuvintele lor pline de har, care ne transfigurează şi, în acelaşi timp, persoana lor creşte în inima noastră ca o realitate inalienabilă.

Icoanele Sfinţilor, pe care le înţelegem pe măsură ce cunoaştem vieţile Sfinţilor iconizaţi şi creşte relaţia noastră cu ei ne devin şi ele de neînlăturat din inima noastră.

Cuvintele şi imaginile cuvioase se imprimă în fiinţa noastră şi ne creează în sensul lor. Iar sensul cuvintelor duhovniceşti şi al icoanelor este permanentizarea şi aprofundarea relaţiei noastre cu Dumnezeu.

Cuvintele sfinte, întrupate în persoana noastră, ne fac icoane ale Dumnezeirii. Şi omul este chemat tocmai la aceasta: la faptul de a se înnoi „întru cunoştinţă, după chipul Celui care l-a făcut" [εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος Αὐτόν – Col. 3, 10, *cf.* GNT].

Iar cuvintele sfinte nu aduc o cunoaştere lipsită de putere duhovnicească, de har ci, dimpotrivă, o cunoaştere care luminează, care umple de dor pentru Dumnezeu, care împacă pe om în fiinţa sa, care unifică simţirile sufleteşti şi trupeşti ale omului.

Cuvintele sfinte, cât şi icoanele ne rănesc profund lăuntricitatea. Am experiat de mai multe ori în viaţă întâlnirea tulburătoare şi acaparantă cu totul cu ochii Prea Curatei Stăpâne din mai multe icoane ale sale făcătoare de minuni şi am simţit că însăşi Preasfinţia sa m-a privit. O privire plină de putere dumnezeiască, de dulceaţă dumnezeiască şi de cutremurare sfântă.

La fel, mai mulţi oameni de-a lungul vieţii mele m-au zguduit cu cuvintele lor pline de putere duhovnicească şi, din acest motiv, cuvintele şi persoanele lor îmi sunt mereu *îndreptar* în viaţă.

Tocmai de aceea slujbele Bisericii se fac prin cuvânt şi în faţa icoanelor şi a frescelor Sfinţilor din Biserică care au întrupat, fiecare în parte, cuvintele mântuitoare ale Bisericii.

Slujbele se fac înaintea Domnului [ἐναντίον Κυρίου, *cf.* LXX sau לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה, *cf.* WTT], sub ochii Săi cei prea iubitori şi prea milostivi.

Suntem învăţaţi de către Dumnezeu cele ale sfinţeniei prin întregul cult divino-uman al Bisericii iar icoanele sunt modelele pragmatice ale dobândirii şi permanentizării, înveşnicirii comuniunii cu Dumnezeu.

Nu avem, aşadar, *un ideal de viaţă*, care rămâne, întotdeauna, *o posibilă împlinire* ci viaţa eclesială înseamnă o viaţă pragmatică, în care, prin cunoştinţă teologică şi nevoinţă asiduă, curăţitoare de patimi, sfinţenia devine o realitate existenţială.

Cuvintele Bisericii îi transformă pe oameni, le dă să trăiască, în mod anticipat, dulceaţa vieţii veşnice. Dumnezeiasca Liturghie ne conduce, prin cuvinte şi gesturi, la împărtăşirea euharistică cu Hristos însă, în acelaşi timp, ne face să dorim o şi mai mare comuniune cu El, cu persoana Sa, pentru că ne învaţă să ne rugăm Lui: „Dă-ne nouă să ne împărtăşim cu Tine, mai adevărat [mai deplin / mai desăvârşit n.n.], în ziua cea neînserată a Împărăţiei Tale"[103].

La fel, în rugăciunea isihastă, plină de dor pentru simţirea şi vederea slavei lui Hristos, îi spunem necontenit Domnului: „Doamne Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul!".

Ne adresăm direct Domnului, Dumnezeului inimii noastre, fiind încredinţaţi că El ne ascultă. La fel ne închinăm şi ne rugăm în faţa icoanelor Sfinţilor iconizaţi pe ele şi suntem încredinţaţi că vom primi ajutor şi întărire în viaţa noastră prin intermediul mijlocirii lor pentru noi.

Cuvintele Domnului şi ale Sfinţilor şi icoanele lor sunt continuu prezente în viaţa noastră unele completându-le şi explicându-le pe celelalte. Cuvintele şi vieţile Sfinţilor explică icoanele lor iar icoanele Sfinţilor certifică cuvintele şi vieţile lor.

Dacă suprimăm *imaginea* sau *cuvântul* ajungem o societate autistă. În momentul când nu mai vrem să comunicăm sau să vedem chipul altuia sau diverse realităţi sociale înseamnă că ne-am scufundat într-o lume interioară plină de fantezie.

Interrelaţionarea noastră asigură un climat social şi comunitar prielnic dezvoltării personale. Pentru că mă văd pe mine, pentru că sunt conştient de mine însumi pot să văd şi pe altul. Şi când îl văd pe altul şi realitatea lumii lui în cunoştinţă de cauză, ştiu şi ce să-i spun, cum să mă comport faţă de el.

---

[103] *Cf.* *** *Liturghier*, ed. IBMBOR, Bucureşti, 2000, p. 180.

Crezul ortodox în ***Bucovna de la Bălgrad*** *(1699)*[104]

1. Introducere

Conform introducerii PS Emilian la ediţia critică recentă a *Bucovnei* aceasta este „primul abecedar românesc cunoscut, ieşit din teascul tipografiei din Alba Iulia în anul 1699. Menirea de atunci a acestei cărţi – şi credem că şi de acum – e subliniată chiar pe coperta cărţii: să deprindă pe copii cu învăţătura de carte”[105].

Însă Bucovna editată la Alba Iulia în 1699 nu este *un simplu abecedar*, ca cel de astăzi, în care literele şi învăţarea lor să fie desprinse de latura religioasă a vieţii noastre.

Ci acest manual de limbă este *un abecedar incipient*, urmat de *o carte de Religie* în toată regula, care are drept intenţie catehizarea / iniţierea elevilor din clasele primare în adevărurile dreptei credinţe.

În textul cărţii, *Crezul*[106] apare intercalat între *Molitva* sau *Rugăciunea de dimineaţă* [107] (o mică rugăciune pentru copii la trezirea lor din somn) şi *Simvol. Preoştennago Atanasia patriarha Alexandriiscago*[108] (*Simbolul* Sfântului Atanasie cel Mare, care în text nu are Filoque[109]).

---

[104] Vom folosi în acest studiu *** *Bucoavna. Bălgrad 1699*, ediţie critică, tipărită din inţiativa şi cu binecuvântarea PS Emilian, Episcop al Alba Iuliei, Ed. Episcopia Ortodoxă Română Alba Iulia, 1989, 390 p.
Când vom trece la citarea din manuscrisul Bucovnei, prima pagină e cea a manuscrisului, pe când a doua pagină a citaţiei este cea a ediţiei citate.
Titlul original al cărţii e *Bucovnă*, *cf.* Idem, p. 1 / 133.
Dr. Anton Goţia spune în *Notă asupra ediţiei*, apud Idem, p. 121: „am preferat varianta *Bucoavnă*, diferită de ce a originalului – *Bucovnă* – , întrucât acesta s-a impus în didactica noastră veche”. Noi vom rămâne la titlul de facto al cărţii.
[105] *Cf.* PS Emilian, *Cuvânt înainte*, apud Idem, p. 5.
[106] Idem, p. 19-21 / 169-173.
[107] Idem, p. 18-19 / 167-169.
[108] Idem, p. 22-28 / 175-187.
[109] Textul critic de faţă a fost stabilit după originalul facsimilat al cărţii, *cf.* Dr. Anton Goţia, *Notă asupra ediţiei*, apud Idem, p. 121.
În aceeaşi pagină citată acum, Dr. Anton Goţia precizează faptul, că „textul Bucoavnei de la Bălgrad a fost reluat în 1744 în Bucoavna apărută la Cluj…[şi] diferenţele de text şi limbă faţă de ediţia princeps au fost tratate la subsol sub sigla B 1744”.
De aceea, în subsolul p. 181 din ediţia critică citată, cu referire la p. 25 a manuscrisului, autorul precizează că în B 1744, în ediţia de la Cluj, avem purcederea Sfântului Duh „de la Tatăl şi de la Fiul”, *cf.* Idem, p. 181, n. 2.
De aceea am precizat supra, că textul *Crezului ortodox* din *Bucovna de la Bălgrad* nu are Filioque, adică nu are amprentă catolicizantă.

2. Textul

Crezul ortodox este redat integral în Bucovna de la 1699, în grafie chirilică, între p. 19-21 / 169-173 ale cărţii şi are următoarea transliterare în limba română[110]:

[p. 19 / 169] „MĂRTURISIREA pravoslavnicii credinţă dată într-acesta chip la întâiul în Necheia săbor a toată lumea şi al doilea în Ţarigrad.

Crez întru unul Dumnezău, Tatăl Atotţiitoriul, Fă-

[p. 20 / 171] cătoriul ceriului şi al pământului văzutelor tuturor şi nevăzutelor;

Şi întru unul Domnul Iisus Hristos, Fiiul lui Dumnezău, Unul Născut[111], Carele de la Tatăl S-au născut, mai nainte de toţi vécii;

Lumină den Lumină, Dumnezău adevărat de la Dumnezău adevărat, născut iar nu făcut, Acela ce este deofiinţă cu Tatăl, pren Carele toate s-au făcut;

Carele pentru noi oamenii şi pentru mântuirea noastră S-au pogorât din ce[r]iu[112] şi S-au întrupat de la Duhul Sfânt şi den Maria Fecioară, şi S-au făcut om;

Şi S-au răstignit pentru noi supt Pilat den

[p. 21 / 173] Pont, şi au pătimit, şi S-au îngropat, şi au înviat a treia zî după Scripturi;

Şi S-au suit la ceriuri, şi şade de-a direapta Tatălui;

Şi iarăşi va să vie cu slavă să judece viii şi morţii, a Căruia Împărăţie n-are sfârşit.

Şi în Duhul Sfânt, Domnul de viaţă făcătoriul, Carele de la Tatăl purcede[113];

Acela ce cu Tatăl şi cu Fiiul este închinat şi slăvit, Carele au grăit prin Proroci.

Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Besérecă;

Mărturisescu un Botez întru iertarea păcatelor.

---

[110] Singurele diferenţe între grafia ediţiei critice şi textul redat de către noi aici sunt acelea că:
1. scriem cu *î* din *a* şi nu cu *î* din *i* ca în ediţia citată,
2. redăm clasicul compus abreviat *IS CR* – în textul nostru *IC XC* – cu *Iisus Hristos*, ca în greacă şi nu cu: *Isus Hristos*, cum a transliterat autorul ediţiei citate şi
3 repunem în drepturi limbajul teologic afectat de alegerile asumate de către autorul ediţiei critice.

[111] În Idem, p. 20 / 171 avem „unul născut”, dar mai apoi „Carele” cu majusculă, deşi în textul slavon ambele porţiuni de text erau redate cu caractere mici. Tocmai de aceea îndreptăm grafia teologică, acolo unde evaluarea textului, în ediţia critică, e defectuoasă.

[112] *Cf.* Ibidem, avem Че ю, de aceea am introdus *p*-ul / *r*-ul lipsă.

[113] *Cf.* Idem, p. 173, în ed. B 1744 apare „dela Tatăl şi de la Fiiul purcéde”, adică avem din nou pe Filioque.

Aştept învierea morţilor.
Şi viaţa veacului ce va să fie. AMIN".

În afara celor trei amendamente la transliterarea ediţiei critice citate, pe care le-am enumerat în n. 110 a cărții de față, trebuie să precizăm faptul, că am respectat mult mai mult textul slavon decât editorul ediţiei critice, dar am adus şi corecturi de rigoare textului sursă, pentru că am pus virgule, spre exemplu, între atributele Bisericii, care sunt sine qua non în limba română.

3. Discutarea textului

3. 1. Titlul

Mai întâi de toate ne-a atras atenţia titlul, pe care Crezul ortodox niceo-constantinopolitan îl are în Bucovna de la 1699 şi anume: *Mărturisirea*.

Elevii trebuia să înţeleagă că e vorba despre mărturisirea de credinţă, despre mărturisirea fundamentală de credinţă a unui creştin ortodox.

Crezul ortodox este, cu adevărat, mărturisirea concentrată a credinţei creştine, tocmai de aceea el a fost numit aici, într-un mod foarte inspirat: *Mărturisirea*.

Şi această *mărturisire prin excelenţă* este chintesenţa „credinţei pravoslavnice / dreptmăritoare", care a fost stabilită de către Sfinţii Părinţi, care au participat la discuţiile teologice ale primelor două Sinoade Ecumenice de la Niceea şi Constantinopol.

3. 2. Dumnezeu Tatăl

Bucovna de la 1699 se referă la Dumnezeu Tatăl folosind termenii: *Atotţiitorul* şi *Făcătorul*. Se traduce aici *Pantocrator* cu *Atotţiitorul* evidenţiindu-se astfel nu *atotputernicia divină* în primul rând, pe care o propune cuvântul grecesc ca atare, ci *coeziunea întregii existenţe* în şi prin intermediul lui Dumnezeu Tatăl.

Mai înainte de a fi numit ca *Făcător al cerului şi al pământului*, adică *al celor văzute şi nevăzute*, Crezul ortodox vorbeşte despre Tatăl ca despre Atotţiitorul, ca despre Cel care este

centrul de susţinere, de echilibru, pe de o parte şi, pe de altă parte, ierminia sau cifrul de înţelegere al întregii creaţii.

Mai înainte de a fi Făcătorul / Creatorul creaţiei în întregimea ei, Dumnezeu Tatăl e mărturisit drept Cel care este capabil să ţină în coeziune întreaga pluralitate a existenţei şi Cel prin care noi putem să înţelegem atât existenţa, cât şi rămânerea în existenţă a creaţiei.

Cu alte cuvinte, Dumnezeu a creat lumea tocmai pentru că avea intenţia şi puterea de a o crea şi avea, de mai înainte, şi sensul a ceea ce va crea. Iar sensul creaţiei este acela de a fi unitară, de a-şi avea viaţa şi a se regăsi întru El, în comuniune cu El.

Tocmai de aceea Sfântul Maxim Mărturisitorul ne spune, că mintea care contemplă şi deduce astfel „sensurile lucrurilor, va ajunge la Dumnezeu Însuşi, ca la cauza, începutul şi scopul ultim al naşterii şi devenirii tuturor şi ca la sânul adânc şi de nedepărtat al întregului cuprins"[114].

Tocmai de aceea Atotţiitorul explică de ce creaţia Făcătorului, Care este El Însuşi, nu este autonomă şi de ce aceasta nu intră în disoluţie. Pentru că Cel care a creat lumea a dorit şi doreşte în mod continuu ca ea să fie în unire cu Sine, pentru că El este sursa de viaţă, izvorul vieţii pentru întreaga existenţă.

3. 3. Dumnezeu Fiul

Prin forma *S-au*, în mod evident, Bucovna nu indică o formă de *plural*, ci una de *singular*, când se referă la Fiul. Tocmai de aceea Fiul este *unul* şi e *Domn*. El Se naşte din Tatăl mai înainte de toţi vecii, adică mai înainte de timp. Este Dumnezeu adevărat şi S-a născut din Tatăl ca Lumina din Lumină.

Tocmai de aceea şi precizarea că El este născut de către Tatăl şi nu făcut / nu creat de către Tatăl, adică nu e o creatură a Tatălui, ci Fiul Tatălui.

Am resimţit cu o reală bucurie prezenţa cuvântului *deofiinţă* în lucrarea de faţă, asimilat ca un cuvânt compus de către limbajul teologic românesc şi care are identitate perfectă cu cel grecesc.

Asta demonstrează modul congenial de preluare şi prelucrare a textelor dogmatice ale Bisericii de către străbunii noştri.

---

[114] Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Mystagogia. Cosmosul şi sufletul, chipuri ale Bisericii*, introd., trad., note şi două studii de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 2000, p. 14.

Fiul e *deofiinţă* cu Tatăl, adică are *aceeaşi fiinţă* cu a Tatălui şi nu e separat, la nivel fiinţial, de Tatăl. Tocmai de aceea, ca împreună părtaş la aceeaşi fiinţă dumnezeiască cu Tatăl, Tatăl lucrează prin Fiul crearea tuturor lucrurilor, lucru precizat în sintagma: „pren Carele toate s-au făcut”.

Dumnezeu Tatăl e Făcătorul lumii dar creează toate *prin* intermediul Fiului Său. Nu le face de unul singur, ci împreună cu Fiul.

Primele afirmaţii despre Fiul Îl pun aşadar pe Acesta în relaţie directă cu Tatăl, pentru că de la Tatăl Îşi ia fiinţa prin naştere şi, mai apoi, se vorbeşte despre conlucrarea Tatălui cu Fiul în actele creaţiei.

Articolele de credinţă despre Fiul, cu alte cuvinte, lămuresc originea şi deofiinţimea Fiului cu Tatăl, pe de o parte iar, pe de altă parte, precizează faptul, că crearea lumii e un act de conlucrare interpersonală la nivelul Treimii şi nu o acţiune singularizantă.

A treia secvenţă a mărturisirii despre Dumnezeu Fiul se ocupă de iconomia / lucrarea Sa pentru mântuirea lumii. Motivul dublu al pogorârii din ceruri a Fiului este format din iubirea Sa pentru oameni şi dorinţa de a-i mântui.

Observăm iarăşi cu mare bucurie, că avem de-a face cu un alt corelativ perfect în sintagma: *S-a întrupat*, prin care Se exprimă modul cum Fiul lui Dumnezeu Se face *şi om*, fără a renunţa la faptul de *a fi Dumnezeu*.

El Se face om de la Duhul Sfânt – şi, implicit, şi de la Tatăl, pentru că întreaga Treime a conlucrat la întruparea Fiului – şi din Fecioara Maria, dintru și întru care Fiul Îşi lucrează umanitatea.

El *S-a răstignit* şi nu *a fost răstignit*…pentru că El a profeţit moartea Sa prin crucificare şi Şi-a dorit să moară pentru mântuirea întregii lumi.

Datarea istorică a crucificării: în timpul procuratului lui Pilat din Pont. Pătimirea, îngroparea şi învierea Lui sunt conforme profeţiilor vechitestamentare, pe de o parte iar, pe de altă parte sunt conforme cu relatările Sfinţilor Evanghelişti.

Fiul Se suie la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui cu umanitatea Sa îndumnezeită, transfigurată. A făcut toate câte a voit şi cele pe care le-a voit le prevestise înainte de a Se întrupa.

Fiul lui Dumnezeu nu rămâne distant faţă de lume, atâta timp cât este Fiul Atotţiitorului, şi prin Care Tatăl ţine în existenţă întreaga creaţie şi în unitate cu Sine. Tocmai de aceea, Cel care ţine lumea în viaţă şi o călăuzeşte spre Sine împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, vine ca să judece pe toţi oamenii şi să facă din cei ascultători Sieşi fii ai Împărăţiei Sale.

Însă Împărăţia nu este *doar* a Fiului, ci *a întregii Treimi*, pentru că tot ce are Fiul, are şi Tatăl şi Duhul, în afară de caracteristicile lor personale, care sunt inalienabile.

3. 4. Dumnezeu Sfântul Duh

Ca şi Tatăl, şi Duhul Sfânt apare în Crezul ortodox mai întâi cu o însuşire definitorie (e *Domnul de viaţă făcător*) şi apoi cu caracteristica Sa inalienabilă, cu modul Său de originare, adică cu faptul că *purcede de la Tatăl*.

Şi El este deofiinţă cu Tatăl, pentru că purcede din El. Îşi are fiinţa din El prin purcedere, având în comun fiinţa dumnezeiască cu Tatăl şi cu Fiul.

Deofiinţimea Duhului se subînţelege aici, atâta timp cât este închinat şi slăvit împreună cu Tatăl şi cu Fiul ca Dumnezeu. Nu ar fi putut fi închinat şi slăvit cu Tatăl şi cu Fiul, dacă nu era deofiinţă cu Ei în dumnezeire.

De aceea Dumnezeul nostru este Treime de persoane: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh iar Cele trei persoane sunt *deofiinţă*.

Dacă Sfântul Duh e amintit, în capitolul hristologic, ca şi [co]participant la naşterea din Fecioară a Fiului lui Dumnezeu, în capitolul pnevmatologic este prezentat ca Cel care a grăit/ a vorbit prin Proroci, adică în conlucrare cu ei.

Însă, iarăşi nu trebuie să considerăm că Fiul sau Tatăl nu au vorbit prin Proroci ci numai Duhul, ci Tatăl prin Fiul întru Duhul au prevestit toate cele mântuitoare pentru noi.

Evidenţiem şi faptul, că în textul Bucovnei cuvântul *Proroci* e scris cu majusculă şi românizat, pentru că primul *o* nu este dublu ca în limba greacă.

3. 5. Sfânta Biserică şi Sfintele Taine

Biserica lui Dumnezeu este un loc fundamental al credinţei şi al mărturisirii ortodoxe şi fundamentul ei este Prea Sfânta Treime.

Tocmai de aceea ea este *una*, e unitară prin fundamentul ei, deşi e formată dintr-o mare diversitate personală; e *sfântă*, pentru că fundamentul ei e sfânt şi preasfânt, fiindcă e Treimea dumnezeiască; e *sobornicească*, pentru că credinţa Bisericii a fost dogmatizată de către Sinoadele Ecumenice şi e *apostolească*, pentru

că dogmatizarea Sinoadelor a fost fidelă mărturiei apostolice şi s-a bazat pe urmarea ei cu înţelegere adâncă.

Deşi în Crez se vorbeşte doar despre Botez ca lucrare soteriologică a Bisericii, bineînţeles că Părinţii sinodali au subsumat prin această singură mărturisire a unei Taine a Bisericii pe toate celelalte.

De fapt a vrut să spună, că prin mărturisirea faptului că Botezul este Taina, care te curăţeşte de păcate şi te face fiu al Bisericii, înțelegem faptul că prin primirea ei poţi să ajungi să te împărtăşeşti de toate celelalte.

S-a mărturisit prima Taină, cea care te face membru al Bisericii, pentru ca apoi să le trăieşti pe toate celelalte.

3. 6. Eshatologia

Dacă Botezul este mărturisit ca eveniment soteriologic major în viaţa celui credincios, învierea morţilor şi viaţa veacului viitor sunt aşteptate cu dor.

Eshatologia Crezului ortodox este miniaturizată la maximum în ceea ce priveşte detaliile transfigurării creaţiei şi a fiinţelor umane, însă iese în evidenţă faptul, că viaţa celui credincios e plină de aşteptare bună, care va fi împlinită de Dumnezeu, Cel care vine să judece viii şi morţii.

4. Ectesisul sinodal şi traducerea lui

Crezul ortodox, definitivat la Sinodul II Ecumenic din Constantinopol [381], poartă numele de „῎Εκθεσις τῶν ρν́ Πατέρων” [Ectesisul / expunerea/ mărturisirea {de credinţă} a celor 150 de Părinţi”] prezenţi la sinod şi are următoarea formă în originalul grecesc:

„Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν, Πατέρα παντοκράτορα, Ποητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων·

Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, Φῶς ἐκ Φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι’ Οὗ τὰ πάντα

ἐγένετο, τὸν δι’ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος῾Αγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κατὰ τὰς Γραφὰς καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς καὶ πάλιν ἐρχόμενον, μετὰ δόξης, κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, Οὖ τῆς Βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος·

Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ῞Αγιού, τὸ Κύριον καὶ Ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητων·

Εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν᾽Εκκλησίαν·

Ὁμολογοῦμεν ἓν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν·

Προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντας αἰῶνος.᾽Αμήν”[115].

Ectesisului dogmatic al Sinodului II Ecumenic are următoare traducere în opinia noastră:

„Credem întru unul Dumnezeu, Tatăl Pantocratorul /Atotţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor văzutelor şi nevăzutelor.

Şi întru unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, Care dintru Tatăl S-a născut [mai] înainte de toţi vecii; Lumină dintru Lumină; Dumnezeu adevărat dintru Dumnezeu adevărat; născut, nu făcut; deofiinţă [de aceeaşi fiinţă] cu [fiinţa] a Tatălui, prin Care toate s-au făcut; Care pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire S-a coborât din ceruri şi S-a întrupat / S-a încarnat[116] dintru Duhul Sfânt şi [dintru] Fecioara Maria şi S-a făcut om / S-a umanificat; şi S-a răstignit / S-a crucificat pentru noi sub Pilat din Pont şi a pătimit şi S-a îngropat şi a înviat a treia zi, după Scripturi şi S-a înălţat în ceruri şi şade / stă în dreapta Tatălui şi iarăşi va veni, cu slavă, [pentru] a judeca viii şi morţii, a Cărui Împărăţie nu va avea sfârşit.

---

[115] Cităm *** *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, cuarantibus Alberigo – Jospeho A. Dossethi, Perikle – P. Joannou Claudio Leonardi – Paulo Prodi, consultante Nuberto Jedin, editio tertia, Ed. Instituto per le scienze religiose, Bologna, 1972, p. 24.
Modificările noastre operate în text constau în majuscularea teologică a textului prezentat de către ediţia critică romano-catolică şi în stabilirea riguroasă a punctuaţiei, cu toate schimbările logice care survin din aceasta.

[116] Adică *S-a făcut carne* / *trup* pentru noi.

Şi întru Duhul Sfânt, Domnul şi Făcătorul de viaţă, Care dintru Tatăl purcede, Care împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, Care a vorbit prin Profeţi.

Întru una, sfântă, catolică şi apostolică Biserică.

Mărturisim un Botez întru iertarea păcatelor.

Aşteptăm învierea morţilor şi viaţa veacului care va să vină. Amin".

5. Discutarea *Crezului* din *Bucovnă* în paralel cu *Ectesisul dogmatic*

Credem că sunt observabile atât punctele de fidelitate cât şi cele de infidelitate scriptică ale Bucovnei vizavi de *Ectesisul* grecesc. Însă ceea ce pare *infidelitate* faţă de textul primar nu e, de fapt, decât rezultatul unei bogate dezvoltări teologice a învăţăturii Bisericii. Şi vom arăta punctul atât pe unele, cât şi pe altele.

Ca şi astăzi, de fapt, mărturisirea Crezului ortodox e personalizată, e rostită la persoana întâia.

În Ectesis se mărturiseşte Crezul la persoana a doua pentru că el a fost rostit şi semnat de către toţi cei 150 de Părinţi sinodali. De aceea Bucovna începe cu *crez* / *cred* şi nu cu *credem*.

Textul Bucovnei e fidel în traducerea sintagmei „întru unul", care iniţiază atât vorbirea despre Tatăl, cât şi despre Fiul, dar nu mai foloseşte pe: „şi întru Duhul Sfânt", când e vorba să iniţieze discuţia despre Duhul Sfânt, ci pe: „şi în Duhul Sfânt".

Dumnezeu Tatăl este Pantocratorul pentru Ectesis, însă, aşa cum spuneam în secţiunea 3. 2., în Bucovnă apare ca *Atotţiitorul* şi nu ca *Atotputernicul* sau *Atoatestăpânitorul*, conform cu conţinutul său morfematic.

Însă traducerea prin *Atotţiitorul* a lui *Παντοκράτωρ* este o alegere profund teologică şi nu o deraiere traductorială cu consecinţe dogmatice grave.

Analizând un text hristologico-cosmologic al Sfântului Atanasie cel Mare, care făcea referire tocmai la modul cum e înţeles *Pantocratorul* în Ortodoxie, părintele profesor Dumitru Popescu scria următoarele:

„Potrivit Revelaţiei divine, întreaga creaţie îşi păstrează unitatea ontologică în ordinea raţională, care izvorăşte din Logosul

divin şi [aceasta se] constituie [astfel, într-]un mijloc de dialog între om şi Dumnezeu”[117].

Pentru că Atotţiitorul subliniază faptul, că creaţia nu e numai un act de putere al lui Dumnezeu *doar* de început, pentru ca apoi lumea să funcţioneze de sine, ci Dumnezeu lucrează *în cadrul creaţiei Sale* şi *o susţine în mod permanent*, pentru ca să o aducă în comuniunea deplină cu Sine.

Însă, în mod evident, susţinerea lumii în existenţă e dovada atotputerniciei divine. Numai că susţinerea creaţiei din interior arată faptul că nu e vorba de o putere, care terorizează şi îndepărtează creaţia de Dumnezeu, ci de una care *o atrage* şi *o uneşte* cât mai profund cu Sine.

Aspectul interior al lui Pantocrator, prin echivalarea lui cu Atotţiitorul subliniază, în mod fundamental, că prezenţa lui Dumnezeu în creaţie e una reală şi indispensabilă dar, care nu striveşte, nu deranjează acţiunea liberă a creaţiei şi mişcarea creaţiei spre Sine, prin harul Său.

„Văzutelor tuturor şi nevăzutelor” e un calc semantic după Ectesis.

După cum precizam şi în n. 110 a studiului de faţă, nu putem fi de acord cu Dr. Anton Goţia în transliterarea cu Isus Hristos a abrevierilor *IC XC*, pentru că textul grecesc prezintă forma: Ἰησοῦν Χριστὸν.

Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu şi El S-a născut „de la Tatăl” potrivit Bucovnei şi nu „ἐκ τοῦ Πατρὸς”, adică din / dintru Tatăl. Însă Bucovna nu a vrut să spună, în principiu, altceva decât originalul.

Aceeaşi sintagmă şi anume: „de la”, apare de încă trei ori în formatul Crezului prezentat de Bucovnă:

1. „Dumnezău adevărat de la Dumnezău adevărat”;
2. „S-au întrupat de la Duhul Sfânt” şi
3. „Carele de la Tatăl purcéde”.

Toate cele trei apariţiile textuale sunt o traducere a lui ἐκ / *din* sau *dintru* (noi am folosit sensul tare peste tot, sensul primar: *dintru*):

1. „Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινου”
2. „σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου” şi
3. „τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον”.

[117] Pr. Prof. Acad. Dr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 2005, p. 141.

Sensul forte al lui ἐκ arată *modul originii* sau *prin cine* se realizează ceva anume:

1. Fiul Se naşte *dintru* Tatăl, din persoana acestuia.

2. Fiul Se întrupează *dintru* / prin conlucrarea Sfântului Duh şi *dintru* Fecioara Maria.

3. Duhul purcede *dintru* Tatăl, din persoana Tatălui.

Se traduce în mod perfect în Bucovnă:

1.„născut iar nu făcut" [γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα];

2. *deofiinţă* [дєшфїинцѣ] apare ca un cuvânt compus, de sine stătător, la fel ca în greacă [ὁμοούσιον] iar nu „de o fiinţă", ca în transliterarea autorului nostru;

3. „S-au întrupat" [σαρκωθέντα / incarnatus];

4. „S-au făcut om" [ἐνανθρωπήσαντα / humanatus est];

5. „cu slavă" [μετὰ δόξης];

6 împreună „închinat şi slăvit" [συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον].

Însă Bucovna este infidelă faţă de Ectesis în următoarele puncte:

1. „Domnul de viaţă făcătorul" în loc de : „Domnul şi Făcătorul de viaţă" [τὸ Κύριον καὶ Ζωοποιόν];

2. „Carele au grăit prin Proroci" în loc de : „Care a vorbit prin Profeţi" [τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητων];

3. „sobornicească" în loc de „catolică / catolicească" [καθολικὴν].

În ceea ce priveşte sintagma primă: *Domnul de viaţă făcătorul* credem că s-a operat o contragere a celei greceşti, pentru că, în esenţă, textul Bucovnei afirmă acelaşi lucru: că Duhul Sfânt e Domnul, Cel care este făcător de viaţă, Care dă viaţă continuă creaţiei Sale.

A doua alegere traductorială, cea referitoare la *Proroci* în loc de *Profeţi* e o cutumă până astăzi în limbajul liturgic. Se preferă cuvântul *proroc* în locul celui de *profet*.

A treia infidelitate majoră a Bucovnei are o explicaţie profund teologică ca şi cea referitoare la traducerea lui *Pantocrator* cu *Atotţiitorul*.

Aminteam la 3. 5., că Biserica este *sobornicească* tocmai prin aceea că are *fundament apostolic* şi, deopotrivă, trecut prin filtrul şi reconfirmarea Sinoadelor Ecumenice. Părinţii sinodali au dogmatizat, în conglăsuire sfântă cu Apostolii, cele ale dreptei credinţe.

Părintele profesor Dumitru Stăniloae, referindu-se la înlocuirea celui de al treilea atribut al Bisericii, din Ectesis, cu forma *sobornicească*, scria în Dogmatica sa:

„Traducătorii slavi ai Crezului niceo-constantinopolitan au redat termenul grec *catholiki* prin *sobornuiu* din resentiment faţă de Biserica din Apus dar, probabil şi pentru că sensul de *universală* dat de această Biserică cuvântului *catholiki* nu redă fidel înţelesul acestuia. Traducerea românească a adoptat, din aceleaşi motive, termenul slav, numind Biserica *sobornicească*.

Acest termen are un sens mai apropiat de înţelesul cuvântului *catolică*. Prin el se exprimă modul sinodal de păstrare a învăţăturii Bisericii la nivel episcopal, dar şi modul general comunitar al practicării învăţăturii”[118].

Însă acea Biserică e *catolică* / *universală*, care are o legătură directă şi nefalsificată cu Sinoadele Ecumenice şi numai aceea e şi *apostolică*, pentru că Sinoadele Ecumenice au aprofundat teologia Apostolilor şi a urmaşilor lor.

6. Concluzie

Astfel, putem conchide faptul, că toate *divagaţiile* de la textul Ectesisului au motivaţii teologice profunde şi că textul Crezului niceo-constantinopolitan din Bucovna din 1699 nu diferă în mod fundamental de cel pe care îl avem astăzi în cultul nostru. Este uimitoare atenţia cu care a fost redactat Crezul în primul *Abecedar* şi *Manual de Religie* al românilor.

De aceea, astăzi cu atât mai mult ar trebui să fim atenţi la *fidelitatea faţă de sursele editate* şi la *nuanţele interpretării* lor.

---

[118] Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, ed. a 2-a, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1997, p. 186.

1. Deut. 18, 15; 18-19 în LXX

Profeţia mesianică centrală din cartea *Deuteronomul* se găseşte la 18, 15; 18-19 şi ea ne vorbeşte despre Profetul pe care Domnul Îl va ridica din Israel şi Care va fi ca Moise.

Textul sfânt este următorul:

„ 15. Profet [Προφήτην] dintre fraţii Tăi, ca mine, îţi va ridica ţie Domnul Dumnezeu tău, [şi de] Acesta să ascultaţi!

18. Voi ridica acestora Profet dintre fraţii lor, precum tine şi voi da cuvântul Meu în gura Lui şi va vorbi Acesta după cum Îi voi porunci Lui.

19. Şi pe omul acela, care nu va asculta, întru numele Meu, de cuvântul Profetului, Eu mă voi răzbuna [ἐκδικήσω], pentru Acesta".

2. Profeţia în cauză în *Biblia de la 1688* :

Textul ediţiei scripturale de la 1688, bineînţeles, un text necritic este surprinzător de fidel ediţiilor critice contemporane.

Iată textul profeţiei, *cf.* ed. din 1988[119]:

„15. Prorocu dentru fraţii tăi, ca mine, va râdica ţie Domnul Dumnezăul tău; de Dânsul să ascultaţi…

18. Proroc voiu scula lor den mijlocul fraţilor lor, ca şi tine, şi voiu da cuvântul Mieu în rostul Lui şi va grăi lor după cum voiu porunci Lui.

19. Şi omul acela, care nu va asculta cuvântul Lui, câte va grăi Prorocul pre numele Mieu, Eu voiu izbândi pentru Dânsul".

[119] *** *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură*, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1988, p. 139.
Am majusculat teologic textul, am redat cu *î* din *a* pe *î* din *i* şi am îndreptat topica şi punctuaţia textului citat.

3. Mesajul profeţiei

Sfântul Moise a avut o vedenie în care Domnul i-a vorbit despre Mesia ca despre Profetul care va să vină. V. 18 e de fapt o concluzie a descoperirii, pe care acesta a redat-o în v. 18-22.

Aflăm de aici, că Profetul prin excelenţă, Mesia, Se va naşte din Israel şi El va avea anvergura didascalică a lui Moise. Pe Acesta va trebui ca Îl asculte Israelul, pentru că El va vesti cele ale Sale. Cel care nu va asculta de Profet va fi pedepsit de către Dumnezeu, pentru că El Se va judeca cu el sau Se va răzbuna pe acesta.

Profeţia arată, în mod indubitabil, că Mesia Se va naşte din Israel, că El va fi şi om şi că va vorbi din cele ale lui Dumnezeu.

4. Conexiunile profeţiei cu Noul Testament

În Lc. 16, 31, Domnul, prin gura Sfântului Patriarh Avraam, ne precizează importanţa ascultării faţă de Moise şi Profeţi când e vorba de a moşteni viaţa veşnică: „Dacă de Moise şi de Profeţi nu ascultă, atunci nu vor crede nici dacă cineva va învia din morţi” [*cf.* GNT].

Şi, când a venit vorba ca Israelul să creadă în Hristos, s-a adeverit acest lucru, pentru că nu au crezut în El nici după ce Hristos a înviat, pentru că nu crezuseră / nu înţeleseseră sensul profund al cuvintelor profetice ale lui Moise şi ale Profeţilor.

Israelul nu L-a înţeles pe Mesia, nu L-a perceput în măreţia Sa copleşitoare, pentru că nu înţelesese sensul profund al Scripturii, care i se dăduse în custodie şi care vorbea tocmai despre El, în faţa cărora, mulţi dintre membrii lui, au fost orbi.

În In. 5, 30, Domnul le spusese în mod deschis că e trimis de către Tatăl: „nu caut voia Mea, ci voia Celui care M-a trimis (ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός Με, *cf.* GNT]”, pentru că „Altul este Care mărturiseşte despre Mine, şi ştiu că mărturia Lui este adevărată, [cea] pe care o mărturiseşte despre Mine” [In. 5, 32, *cf.* GNT].

Şi Domnul face şi mai explicită relaţia Sa cu Tatăl dar şi inconsecvenţa dintre credinţa în Moise şi necredinţa în Mesia, în In. 5, 36-47:

„36. […] Căci lucrurile pe care Mi le-a dat Mie Tatăl ca să le împlinesc pe ele, lucrurile acestea pe care Eu le fac, [acestea] mărturisesc despre Mine, că Tatăl M-a trimis.

37. Şi Tatăl care M-a trimis, Acela a mărturisit despre Mine. Nici glasul Lui nu l-aţi auzit vreodată, [şi] nici faţa Lui nu aţi văzut-o.

38. Şi cuvântul Lui nu rămâne întru voi [οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα], fiindcă pe Cel pe care L-a trimis Acela, pe Acesta voi nu-L credeţi.

39. Cercetaţi Scripturile, căci vi se pare [că] în acestea găsiţi viaţa veşnică. Însă acestea sunt cele care mărturisesc despre Mine.

40. Şi [astfel] nu doriţi ca să veniţi către Mine, pentru ca să aveţi viaţă.

41. Slavă de la oameni [Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων] nu primesc,

42. dar v-am cunoscut că nu aveţi întru voi dragostea lui Dumnezeu.

43. Eu am venit întru numele Tatălui Meu şi nu mă primiţi. Dacă altul vine în numele lui, pe acesta îl primiţi.

44. Cum puteţi voi să credeţi, [când] primiţi slavă unii de la alţii[120] şi nu căutaţi slava de la singurul Dumnezeu [τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεου]?

45. Să nu consideraţi că Eu vă voi acuza înaintea Tatălui. Cel care vă va acuza pe voi este Moise, întru care voi aţi nădăjduit.

46. Căci, dacă aţi fi crezut lui Moise, [atunci] aţi fi crezut şi Mie, căci despre Mine a scris acela.

47. Şi, dacă celor scrise de către el nu credeţi, [atunci] cum veţi crede cuvintelor Mele?", *cf.* GNT.

Mesia e trimis de către Tatăl şi *Mesia* este *Iisus*. Despre acest Iisus, despre Fiul lui Dumnezeu întrupat, a scris Moise [Deut. 18, 15; 18-19 / In. 5, 46] şi cei care nu au crezut lui Moise, nu au crezut nici lui Iisus şi viceversa.

Credinţa în cele revelate lui Moise sau, mai bine-zis, înţelegerea duhovnicească a Legii şi a Profeţilor conducea la vederea lui Mesia. Israelul confundă pe Mesia cu *un fals profet*, pentru că nu a fost în stare să discearnă sau să conexeze lucrurile profeţite despre El cu persoana Lui.

Bineînţeles că Fiul lui Dumnezeu nu era *un Profet* ca *Moise*, adică *un om sfânt*. Compararea lui *Mesia* cu *Moise* avea în subsidiar raportarea la cea mai de sus persoană în ierarhia valorică a lui Israel.

În aceiaşi termeni, la Schimbarea la Faţă a Domnului, Matei va spune: „ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος" (*a strălucit faţa Lui ca soarele*, Mt. 17, 2, *cf.* GNT].

---

[120] Când umblaţi numai după complimentări reciproce, umane, trecătoare, vanitoase…

Însă soarele a fost luat ca termen uman absolut de comparaţie, pentru că noi nu ştim ceva *mai strălucitor* ca soarele.

Însă strălucirea luminii dumnezeieşti necreate e incomparabilă cu strălucirea soarelui, după cum Mesia este incomparabil cu Moise.

Însă puteau ei să perceapă, pe cineva incomparabil mai mare ca Moise? De aceea, în cuvinte umane, Logosul dumnezeiesc S-a descris pe Sine, din multă smerenie (iată, smerenia Logosului mai înainte de întrupare!), ca Unul *ca Moise*, asemănător lui, care va vesti cele ale Tatălui.

În acelaşi timp, Dumnezeu Cuvântul Se prezintă pe Sine lui Moise, ca Unul care va vesti numai ce Îi va spune Tatăl, ca şi când ar fi fost mai mic decât Tatăl.

Însă iarăşi găsim în textul profeţiei smerenia Fiului faţă de Tatăl şi o lecţie abisală pentru noi, pentru ca să nu vorbim despre cele ale lui Dumnezeu în afara mărturiei Lui despre Sine.

Ascultarea lui Israel faţă de Fiul e mărturisită de către Tatăl în două evenimente cheie ale iconomiei mântuirii.

În evenimentul Botezului, în mod extatic, Tatăl spune: „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός Μου ὁ Ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα” (Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit”, Mt. 3, 17, *cf.* GNT), pentru ca la Schimbarea la Faţă, tot extatic, să reconfirme acest lucru şi să adauge ascultarea faţă de El: „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός Μου ὁ Ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε Αὐτοῦ” (Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit; pe Acesta să-L ascultaţi!, Mt. 17, 5, *cf.* GNT).

Cele două vorbiri ale Tatălui, de la Botez şi Tabor sunt extatice, în lumina divină, pentru că nicio vorbire a lui Dumnezeu către oameni nu se face altfel.

Dumnezeu va judeca, Se va răzbuna pe cel, care nu a crezut Fiului. Judecata lui Dumnezeu însă e judecata adevărului, pentru că vor fi judecaţi oamenii în măsura în care au acceptat sau respins mântuirea venită lor prin Fiul.

Mat. 25 ne arată însă şi mai profund faptul, că judecata lui Dumnezeu are rezoluţii, care sunt bazate pe modul în care noi vedem, în relaţiile dintre persoane, persoana lui Hristos.

Şi tocmai de aceea *raportarea* sau *neraportarea* noastră la Hristos devine o raportare *defectuoasă* sau *mai puţin defectuoasă* la semenii noştri.

Dumnezeu îi judecă pe oameni prin prisma iubirii, a modului în care s-au deschis sau nu măreţiei, frumuseţii, unicităţii relaţiei personale cu Hristos şi cu fiecare semen în parte.

Cântarea Annei. Traducere şi comentariu
(I Sam. 2, 1-10, cf. LXX)

A. Traducerea pasajului scriptural

1. Şi a zis: „S-a întărit inima mea întru Domnul şi s-a înălţat cornul [κέρας] meu întru Dumnezeul meu [şi am deschis] larg gura mea împotriva vrăjmaşilor mei [şi] m-am bucurat întru mântuirea[121] Ta [ἐν σωτηρίᾳ Σου].

2. Căci nu este Sfânt ca Domnul şi nu este Drept ca Dumnezeul nostru, căci nu este Sfânt afară de Tine.

3. Nu vă mândriţi şi nu vorbiţi [despre cele] înalte [ὑψηλά], [pentru] ca să nu iasă cuvânt mândru [μεγαλορρημοσύνη] din gura voastră! Căci Dumnezeu este Domnul înţelegerilor [γνώσεων] şi Dumnezeu pregăteşte cu tărie scopurile Lui.

4. Arcul celor tari a slăbit şi cei slabi s-au încins cu putere.

5. Cei plini de pâini [πλήρεις ἄρτων] s-au micşorat / s-au împuţinat[122] şi cei flămânzi au părăsit pământul [παρῆκαν γῆν]. Căci cea stearpă a născut şapte şi cea multă întru copii a slăbit.

6. Domnul omoară şi învie, coboară în iad şi ridică.

7. Domnul sărăceşte şi îmbogăţeşte, umileşte şi înalţă.

8. Ridică din pământ pe nevoiaş şi din grămada de gunoi [κοπρίας] îl ridică pe cel sărac, pentru ca să stea cu stăpânitorii popoarelor [δυναστῶν λαῶν] şi tronul slavei [θρόνον δόξης] să li-l dea lor de moştenire.

9. Dă rugăciunea celui care se roagă şi binecuvintează anii Dreptului, căci nu întru tărie este puterea bărbatului.

10. Domnul îl face slab pe potrivnicul / vrăjmaşul / adversarul [ἀντίδικον] Lui. Sfânt este Domnul! Să nu se mândrească înţeleptul întru înţelepciunea lui şi să nu se mândrească cel puternic întru puterea lui şi să nu se mândrească cel bogat întru bogăţia lui, ci întru aceasta să se laude, dacă se laudă: Îl înţelege şi Îl cunoaşte

---

[121] E pentru prima dată în LXX când substantivul *mântuire* / *σωτηρίᾳ* este la singular. Până acum apăruse doar de două ori în LXX, la plural, ca „jertfe de mântuire", la Ieş. 20, 24 şi Num. 29, 39) şi înseamnă, conform soteriologiei ulterioare: *trecerea dintr-o stare în alta*.
Pentru Anna, *mântuire* înseamnă *trecerea de la tristeţe la bucurie*, pentru că Domnul a ascultat cererea ei şi i-a dat să nască pe Samuil.

[122] *Cf.* ed. Biblia 1688.

pe Domnul şi să facă judecată şi dreptate în mijlocul pământului. Domnul S-a urcat în ceruri şi a tunat.

El va judeca marginile pământului şi va da putere regilor noştri şi va înălţa cornul Hristosului / Unsului Său.

B. Comentariu

Cântarea Sfintei Anna Prorociţa e un text teologic şi mesianic foarte profund şi concentrat, cu multe unicate în compoziţia lui. Le vom discuta pe măsură ce înaintăm în înţelegerea textului.

După ce îl naşte şi îl înţarcă pe Samuil, potrivit făgăduinţei făcute Domnului [I Sam. 1, 11], Anna şi Elcana îl aduc la Ili şi i-l dă / i-l împrumută pe Samuil Domnului pentru tot restul vieţii sale [1, 28]. El a fost adus înaintea Domnului [ἐνώπιον Κυρίου] [1, 25] şi a stat înaintea Lui împlinind poruncile Sale.

Cântarea Annei trebuie înţeleasă în toată bogăţia ei, atât ca *rugăciune* şi ca *mulţumire* adusă Domnului, ca *proslăvire* a Sa, dar şi ca *profeţie* despre lucruri viitoare.

V. 1 vorbeşte despre întărirea inimii ei întru Domnul, care nu e ca întărirea inimii lui Farao [σκληρυνῶ τὴν καρδίαν Φαραω, *cf.* Ieş. 7, 3], ci este expresia *întăririi ei în credinţa în Domnul*, pentru că El a răspuns la cererea ei. Ea a avut parte de o cunoaştere experimentală a rugăciunii, care e *cerere* şi *răspuns la cere* din partea Domnului.

Adevărata rugăciune nu poate să fie *goală de răspuns*. Dacă nu ţi se răspunde din partea Domnului înseamnă că ori nu ai ştiut ce ceri ori nu te-ai rugat cum trebuie, adică cu toată fiinţa ta.

Farao *şi-a întărit inima*, în sensul că *nu a crezut* în cele profeţite lui de către Moise şi Aaron, pe când Anna şi-a întărit inima, şi-a făcut-o fermă, fără îndoială în Domnul, pentru că a cunoscut cu toată fiinţa ei, că Domnul i-a ascultat rugăciunea şi i-a dat copil.

Inimă întărită în nădejdea în El. Însă, dacă ai nădejde neclintită în El, atunci cornul tău se ridică în nădejdea la Dumnezeul tău, pentru că ai îndrăzneală la El. Ceri, pentru că ştii că primeşti. Harul Treimii din inima ta te îndeamnă să ceri, pentru că Domnul ascultă glasul celui care se întăreşte prin credinţa în El şi se face o cetate întărită prin Duhul, împotriva tuturor patimilor.

Cornul ei, adică *încrederea* ei. Dacă sunt tare prin harul Tău, atunci am încredere întru Tine. Am îndrăzneală, în sensul că eu cred, că voi scăpa, prin Tine, de toate cele rele.

Pentru că am simţit că Domnul e cu mine, atunci am vorbit cu tărie, cu gură mare, cu glas înalt împotriva vrăjmaşilor mei trupeşti sau spirituali, pentru că m-am bucurat întru mântuirea Ta, Doamne!

După cum spuneam în prima notă a studiului de faţă, substantivul *mântuire* are prima dată în LXX valenţele soteriologice, pe care teologia Bisericii Ortodoxe le cunoaşte până astăzi.

La 2, 1, pentru prima dată în Scriptură, *mântuirea* înseamnă *o trecere existenţială dintr-o stare în altă*, adică de la nefericire, plâns şi tristeţe, pentru că nu avea copil, la faptul de a primi copil de la Dumnezeu şi de a se bucura pentru că Domnul a auzit-o.

Pentru Anna, *mântuirea* e *schimbare de stare ontologică*. Însă e o schimbare cerută prin rugăciune şi lucrată de Domnul prin har.

Domnul e Cel care răspunde rugăciunii şi provoacă, prin aceasta, mântuirea ei. Domnul o salvează din durerea ei. Mântuirea e scoatere din durere şi întărirea ei în bucurie harică.

Însă Anna accentuează la finalul v. 1: e vorba de *mântuirea Ta*. *Mântuirea Ta* a devenit *mântuirea mea*. *Mântuirea mea* e *mântuirea pe care Tu ai lucrat-o în mine*, scoţându-mă din durerea şi ruşinea mea, că nu am copii şi mi-ai dat şi copil şi credinţă mai multă şi har prorocesc şi bucurie nesperată.

V. 2 e teocentric, pentru că are în centru pe Dumnezeu şi sfinţenia Sa.

Numai El e Sfânt şi Drept cu adevărat, pe deplin, în mod desăvârşit şi nimeni nu e mai Sfânt decât El. Comparaţiile cu sfinţenia şi dreptatea oamenilor duce la accentuarea sfinţeniei şi a dreptăţii Sale, care nu au termeni de comparaţie.

Comparaţiile devin caduce în faţa Lui, tocmai pentru că El nu are termeni de comparaţie. Însă, Anna spune ceva absolut important aici, faptul că Sfinţii şi Drepţii nu pot rezulta fără El, pentru că sfinţenia şi dreptatea sunt haruri ale Sale.

Adică nu căutaţi în altă parte oameni Sfinţi, autentici, decât la El, în Biserica Sa! Nu există sfinţenie decât de la El, pentru că sfinţenia este împărtăşire de slava Sa.

V. 3 îi vizează pe cei care se apropie de Teologie, de vorbirea despre Dumnezeu şi despre relaţiile Sale cu creaţia Sa.

Anna ne spune, că nu trebuie să ne mândrim, adică să ne credem capabili de sfinţenie fără să avem sfinţenie întru noi şi apoi să ne ocupăm de cele înalte, de dogme, de Teologie.

Să nu ne apucăm să facem Teologie cu fiinţa murdară de nesimţire şi de orgoliu nemăsurat, că suntem *singurii posesori* ai cunoaşterii celei de taină a lui Dumnezeu.

Nu vă apucaţi de Teologie, dacă sunteţi mândri!, cu alte cuvinte. Faceţi orice altceva, apucaţi-vă de altceva, dar nu vă bateţi joc de sfinţenia lui Dumnezeu, pentru că din voi, cei care nu vă curăţiţi pe voi înşivă şi nici nu sunteţi curaţi, nu iese Teologie, ci cuvânt mândru, cuvânt din părere de sine.

Anna experimentase mila lui Dumnezeu cu ea şi putea să vorbească despre acest lucru. Ea trăise mântuirea ei, salvarea ei de către Domnul, semn că Domnul e viu şi aude rugăciunea noastră şi e cu noi. Tocmai de aceea ne spune, că nu trebuie să grăim despre cele înalte, dacă nu avem astfel de *întâlniri reale* cu Dumnezeu.

Adică nu poţi să fii expert în fiziologia şi comportamentul delfinilor, dacă îi vezi numai din fotografii, ci trebuie să ai contact cu animalul marin ca atare.

Tot la fel, nu poţi să vorbeşti despre cele înalte ale lui Dumnezeu, despre cele de taină, dacă nu te-ai împărtăşit de cele ale Sale. Şi niciodată nu te poţi împărtăşi de cele ale Sale, dacă nu te-ai făcut propriu primirii lor, de la El.

Nu vă mândriţi cu citiri fără revelaţii, fără minuni dumnezeieşti, fără străluciri ale slavei dumnezeieşti în viaţa voastră! De ce? Pentru că Dumnezeu este Domnul înţelegerilor multiple, dar care, cu toatele, duc la El, la un înţeles unitar.

Dumnezeu ne dă înţelegeri duhovniceşti prin intermediul creaţiei, al Scripturii, al Părinţilor, al slujbelor şi al teologilor Bisericii.

Sunt mulţi Sfinţi, care au spus multe lucruri despre Dumnezeu. Însă, fiecare Sfânt în parte, cu viaţa şi teologia lui, a spus despre acelaşi Dumnezeu treimic, pentru că fiecare dintre ei s-au sfinţit împreună cu El, cu Dumnezeul nostru treimic. Toţi seamănă între ei, pentru că au trăit *aceeaşi iradiere* a slavei Lui, pe măsura fiecăruia.

El ne dă înţelegeri multiple despre Sine şi despre relaţia Lui cu noi, însă, prin toate la un loc, Dumnezeu pregăteşte întreaga creaţie şi pe fiecare în parte spre scopurile Lui cu lumea. Lucrările Sale sunt multiple cu lumea, pentru că ţine cont de conformarea ontologică a fiecăruia, însă toate lucrările Sale tinde spre un singur scop: transfigurarea întregii creaţii.

Eshatologia Bisericii are maximum de pozitivitate şi, paradoxal, noi trăim o contemporaneitate cu o eshatologie foarte neagră, de-a dreptul lugubră.

Eshatologia eterodoxă a momentului, chiar dacă amalgamează în ţesătura ei şi aspecte pozitive, e centrată pe ideea că răul personal şi universal e *mai mare* decât puterea binelui.

Însă Satana şi diavolii lui nu sunt *opozanţi reali* ai Domnului, după cum vom vedea, pentru că ei nu pot sta pe picior de egalitate cu Dumnezeu. Nicio creatură nu se poate compara cu Dumnezeu. Iar diavolul e o creatură căzută, care şi-a renegat împlinirea.

Orice ar face umanitatea şi oricât de decăzută ar ajunge, Dumnezeu conduce lumea şi nu omul are în mâinile sale frâiele existenţei.

Concepţia noastră despre lume şi despre viitorul lumii este amplu marcată de antropocentrism, de ideea că *noi ne facem viitorul cum vrem*. Însă, adevărul care ne smereşte e acesta: Dumnezeu conduce creaţia Sa spre scopul Său din veci cu lumea, care e transfigurarea oamenilor şi a creaţiei în integralitatea ei.

Deci futurologia Bisericii, viitorul Bisericii şi al lumii are maximum de pozitivitate, e un viitor luminos, cu adevărat luminos, pentru că lumea se va umple de slava lui Dumnezeu. Viitorul arată *superbine*, ca să corectăm, din punct de vedere ortodox, reclama arhiauzită.

V 4 vorbeşte despre tărie şi slăbiciune într-o înţelegere duhovnicească a realităţii. Înţelepciunea lumii vechi, de până la Hristos, slăbeşte, pentru că cei care poartă în trupul lor slăbiciunile / pătimirile lui Hristos, se întăresc prin ele. Şi nu te poţi încinge cu putere, decât de sus, de la Dumnezeu. Şi puterea e harul Său.

Arcul inteligenţei umane nu mai îşi atinge ţinta în faţa înţelepciunii, care vine de la Dumnezeu şi care e *întărire cu putere de sus*.

Cei puternici în ştiinţă şi cultură recunosc că sunt slabi, atunci când vin în contact cu adevărul profund al vieţii ortodoxe, care e întărire de sus, dumnezeiască, pentru că e o viaţă în care Dumnezeu coboară continuu. Dumnezeu e cu noi, pentru că El nu ne lasă niciodată goi de înţelegerile Sale multiple şi El este Cel care ne scoate din mulţimea căderilor noastre.

Când crezi că eşti *tare*, atunci devii *ca o cârpă*. Şi când te vezi ultimul din Iad şi cel mai rău, atunci te înalţi, Domnul te înalţă, pentru că te încinge cu putere cerească şi te umple de dor după curăţirea de patimi, după asceză.

În V. 5, cei plini de pâini, de înţelegeri multe, s-au micşorat în încrederea lor că ştiu ceva şi sunt acum ca nişte peşti fără de glas în faţa tainei lui Hristos şi a Sfinţilor Lui.

Însă cei flămânzi după Dumnezeu, cei care flămânzesc după dreptatea lui Dumnezeu au părăsit pământul, înţelegerile pământeşti ale lumii acesteia şi au mintea lui Hristos, care îi face să trăiască pe pământ ca în cer.

În ed. BOR 2001 se vorbeşte despre faptul că „flămânzii au moştenit pământul”. Însă în LXX e vorba de părăsirea pământului [παρῆκαν γῆν] de către cei flămânzi după Dumnezeu, adevăr pe care ed. *Biblia de la 1688* îl respectă: „cei flămânzi au lăsat pământul”.

Finalul v. 5 ne duce spre o vorbire din ce în ce mai criptică: cea stearpă a născut 7 copii. Care e femeia stearpă şi care e cea cu mulţi copii, care a slăbit?

Inima, care nu cunoştea pe Dumnezeu şi de aceea era stearpă, atunci când a născut *copii*, adică *virtuţi*, a născut desăvârşit, prin harul lui Dumnezeu şi s-a odihnit întru ele, tocmai de aceea a născut 7 copiii, pentru că *şapte* indică *odihna*, bucuria de cele ale desăvârşirii.

Însă, cea care năştea mult, dar năştea gânduri omeneşti, a slăbit şi slăbeşte în continuu, pentru că numai inima curată vede pe Dumnezeu şi nu cea plină de murdărie.

V. 6 ne arată stăpânirea lui Dumnezeu asupra vieţii noastre. El este Cel care ne lasă în moarte sufletească, atunci când nu dorim să facem cele bune şi tot El este Cel care ne învie din aceeaşi moarte, când ne întoarcem la pocăinţă. El este Cel care ne lasă să ne afundăm în Iad şi tot El ne scoate de acolo, când dăm semne că ne-am săturat de atâta durere, lacrimi şi nefericire.

Însă Anna amintind de Hades sau de Iad (şi doar la 2, 6 apare genitivul lui ᾅδης în I Sam.) profeţeşte despre coborârea Lui la Iad, pentru ca să îi ridice de acolo pe cei Sfinţi şi Drepţi ai Săi, pentru că nimeni nu putea să-i ridice în afară de El.

Viaţa şi moartea stau în puterea lui Dumnezeu. De aceea viaţa noastră e un dar de la El, la fel şi moartea. La fiecare slujbă ne rugăm ca Domnul să ne dăruie *sfârşit creştinesc, în pace, fără înfruntare* din partea demonilor. Ne cerem o moarte autentică, o moarte plină de pace, de bucurie duhovnicească. Ne cerem o moarte ca *ieşire cu Domnul*, ca ieşire din trup pentru ca să fim cu Domnul.

V. 7 stabileşte relaţiile lui Dumnezeu cu societatea oamenilor. Niciun fel de autonomie umană nu există în relaţiile dintre noi şi Dumnezeu, chiar dacă noi ne manifestăm libertatea în mod rău şi nu-L dorim. Chiar dacă noi Îl dorim sau nu Îl dorim pe Dumnezeu, aflăm de aici că Domnul e Cel care ne sărăceşte şi tot El ne îmbogăţeşte, atât de cele materiale, cât şi de cele spirituale.

Domnul ne lasă pe mâna patimilor şi a demonilor, ca să ne sărăcească de bine, atunci când ne mândrim şi mergem aiurea, dar tot El ne îmbogăţeşte cu multă smerenie, pocăinţă, înţelepciune, bun simţ, atunci când ne osândim pe noi înşine şi hălăduirile noastre în tărâmul necinstirii de Dumnezeu.

El ne umileşte întăriturile inimii, buna impresie, adică falsa impresie despre noi, toată înşelarea din inima şi mintea noastră. El are grijă ca să ne smerească. Şi bine e de omul pe care îl smereşte Domnul, pentru că El îl va înălţa, prin harul Său, din căderile lui.

V. 8 continuă să discute despre prezenţa reală şi dinamizatoare a lui Dumnezeu în viaţa noastră. Pentru că, pe cel nevoiaş, pe cel care are nevoie de mila Sa îl ridică din pământ, din cele trupeşti la cele cereşti şi, din gunoiul, din bălegarul faptelor de ruşine, îl ridică pe cel sărac de virtuţi, pentru ca să îl facă părtaş, prin sporirea în cele dumnezeieşti, de bucuria de a fi cu toţi Sfinţii Săi.

Când traduc sintagma *stăpânitorii popoarelor* nici ediţia din 1688 şi nici cea din 2001 nu folosesc pluralul, deşi e vorba de *λαῶν*.

Stăpânitorii popoarelor sunt *Sfinţii fiecărei naţii în parte*, care, pe de o parte, sunt stăpâni peste ei înşişi, prin aceea că şi-au stăpânit patimile şi poftele iar, pe de altă parte, sun luminile neamului lor, cei care îşi călăuzesc neamul spre Dumnezeu, ca unii care s-au făcut ai lui Dumnezeu cu fapta şi cu cuvântul.

Substantivul plural *δυναστῶν* / *stăpânitorii* e un unicat al cărţii. De aici avem *dinastie* în limba română sau membrii familiei regale.

Şi sintagma θρόνον δόξης / *tronul slavei* e un unicat în I Samuil. Ea vorbeşte despre slava pe care o vor avea Sfinţii lui Dumnezeu, prin Hristos Dumnezeu, când vor moşteni tronul / puterea dumnezeiască de a fi cu El pentru veşnicie.

Sintagma reapare doar de două ori la Matei şi o găsim la Mt. 19, 28 şi 25, 31.

Însă în Evanghelie se găseşte doar cu referire la Hristos: „când a stat Fiul Omului pe scaunul slavei Lui” [Mt. 19, 28] şi „atunci va sta pe scaunul slavei Lui” [Mt. 25, 31].

Dar Sfinţii au puterea slavei de la Hristos şi stau pe scaunul slavei *împreună cu El*, pentru că ei sunt *scaunul* sau *sălaşul slavei lui Dumnezeu*.

V. 9 începe cu o precizare fundamentală, pe care o regăsim în toată experienţa mistică a Părinţilor Bisericii: rugăciunea continuă ne aduce rugăciunea duhovnicească, adică darul rugăciunii neîncetate.

Anna spune că Dumnezeu dă rugăciunea, darul rugăciunii celui care se roagă în continuu. El dă darul Său celor care depun toate eforturile pentru a dobândi acest mare dar de la Dumnezeu.

Tot Domnul e Cel care binecuvintează anii Dreptului cu multe daruri duhovniceşti, pentru că tăria bărbatului e tăria sa duhovnicească şi nu tăria constituţiei sale fizice.

Nu în muşchi sau în bani sau în funcţii stă puterea bărbatului, ci *puterea lui* este *duhovnicia lui*. Dacă nu eşti bărbat duhovnicesc în faţa lui Dumnezeu eşti un bărbat slab. Şi de aceea bărbaţii nu mai sunt bărbaţi, pentru că sunt goi de prezenţa lui Dumnezeu în viaţa lor. Şi când eşti gol de har nu poţi să ai îndrăzneală la Dumnezeu, intimitate cu El.

Atunci te rogi şi nu primeşti. Sau nici nu mai îndrăzneşti să zici nici pâs în faţa Lui, pentru că ştii ce fel de oaie neagră eşti. Cu alte cuvinte, unde nu e putere şi îndrăzneală duhovnicească, nu e nici har, nici vedenii, nici credinţă, nici teologie şi nici ceva autentic de împărtăşit altora.

V. 10 e o introducere în înţelegerea relaţiei dintre Dumnezeu şi Satana. Domnul, Stăpânul şi Creatorul creaturii Sale îl face / îl arată slab pe adversar.

Însă adversarul nu e unul de acelaşi calibru cu Dumnezeu (pentru că aşa ceva nu există), ci adversarul [ἀντίδικον] e mai mult un cobitor, un vorbitor de rău, un răstălmăcitor al vorbelor Sale, un pigmeu, care şi-a rătăcit calea.

Transformarea Satanei într-un *adversar redutabil* al lui Dumnezeu nu are de-a face cu o cunoaştere corectă a Revelaţiei dumnezeieşti, pentru că Revelaţia vorbeşte despre Dumnezeu, ca despre Cel atotputernic şi atoatestăpânitor, care îngăduie libertatea de manifestare a creaţiei, dar excesul libertăţii e păcatul şi păcatul personal, fie al demonilor, fie al oamenilor, îşi adjudecă depărtarea de El.

Nimeni nu poate fi *un adversar real* al lui Dumnezeu, pentru că El Îşi îngăduie adversarii, care au viaţă şi putere de manifestare de la El şi nu de la ei înşişi.

Ei îşi folosesc prost, excesiv de prost potenţele primite de la El. Însă El le îngăduie această existenţă negativă, pentru că le-a dat libertate de manifestare şi adevărata libertate e comuniunea cu Dumnezeu.

Dacă înţelegem acest fapt, că demonii nu sunt luptători reali împotriva lui Dumnezeu, ci ei luptă împotriva propriei lor împliniri, înţelegem atât drama demonilor, cât şi drama noastră, ca oameni păcătoşi. Toate păcatele noastre nu sunt atât *o luptă cu Dumnezeu*, cât, mai degrabă, *o urâţire* a noastră, o desfigurare, o demonizare.

Nimeni nu poate lupta *în mod real* cu Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este fundamentul oricărei existenţe. Lupta noastră cu Dumnezeu, ca neacceptare şi neiubire a Lui, este o agonie personală, interioară, în primul rând.

Necredinţa nu are nicio şansă reală, decât pe aceea de a fi nefericită. Omul e creat de Dumnezeu pentru a se împlini în

comuniunea cu Dumnezeu. Orice altă opţiune în afară de aceasta e un eşec existenţial şi ontologic.

Domnul e Sfânt, e Atotsfânt, accentuează Anna. Mândria ivită din conştientizarea capacităţilor native sau din luarea în posesie a unor bunuri moştenite sau dobândite e o cugetare telurică şi nu duhovnicească. Adevărata laudă a omului, adevărata sa cunoaştere e înţelegerea şi cunoaşterea lui Dumnezeu.

Pe Dumnezeu Îl cunoaştem din multiplele înţelegeri despre Sine. Toate ne duc la Sine, la o cunoaştere unitară, profundă despre Sine.

Intimitatea cu Dumnezeu o trăim din aceea că ne simţim cu totul integraţi în comuniune cu El şi ne simţim cu totul împliniţi în ascultarea de Dumnezeu, pentru că ne umplem de toată bucuria şi cunoştinţa, care ne vin de la El.

Finalul v. 10 e deplin mesianic. Se profeţeşte despre înălţarea la cer a Domnului, care a fost ca un tunet pentru Puterile cereşti. A fost o uluire, o cutremurare dumnezeiască, când L-au văzut pe Cel ale Cărui mădulare sunt pătate de sângele răscumpărării noastre, urcând şi şezând, cu umanitatea Sa îndumnezeită, de-a dreapta Tatălui.

El, Hristos, va judeca marginile pământului, adică întreaga suflare omenească, pentru că va da putere regilor noştri, adică Sfinţilor Săi şi astfel cornul Său, al lui Hristos, al Unsului Său va fi înălţat mai presus de toate.

Cântarea Annei este, în concluzie, o splendidă vedere a timpului mesianic şi a celui eshatologic dar, în acelaşi timp, o bogată pagină de teologie mistică, unde experienţa vieţii cu Dumnezeu se destăinuie şi vorbeşte grăitor.

Cuprins

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruş